

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ (YUNAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**PRINCIPATUS DÖNEMİ KÜÇÜK ASYA'SINDA
GÖSTERİLER**

Doktora Tezi

Sema Polat Öğüt

Ankara-2006

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ (YUNAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

**PRINCIPATUS DÖNEMİ KÜÇÜK ASYA'SINDA
GÖSTERİLER**

Doktora Tezi

Sema Polat Öğüt

Tez Danışmanı
Prof.Dr.Candan Şentuna

Ankara-2006

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ (YUNAN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

PRINCIPATUS DÖNEMİ KÜÇÜKASYA'SINDA
GÖSTERİLER

Doktora Tezi

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Candan ŞENTUNA

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Candan ŞENTUNA (T.İ.K)....

Prof. Dr. Bülent İPLİKÇİOĞLU .....

Prof. Dr. Filiz ÖKTEM (T.İ.K).....

Prof. Dr. Ömer ÇAPAR (T.İ.K).....

Doç. Dr. Gül ÖZAKTÜRK.....

İmzası

C. Şentuna

B. İplikçioğlu

F. Öktem

Ö. Çapar

G. Özak Türk

Tez Sınavı Tarihi 05.05.2006...

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi'nde görev aldığım ilk yıllarda, bir doktora çalışması yapmayı düşünmüyordum. Fakat çalıştığım ortam, kendimi geliştirme konusunda beni zorluyordu. Bu nedenle üniversitede görev alan biri olarak, doktora yapmam gerektiğine inanıp, araştırmalarıma başladım. Hangi konuyu seçeceğime karar verirken, tarihsel gerçeklerle günümüz gerçekleri arasında ilişki kurabileceğim bir konu aradım. İnsanı evrensel anlamda kavramak için, toplu gösterilerde ortaya çıkan insan psikolojisini her zaman merak eden biri olarak “antik kültürün modern kültürü nasıl etkilediği” konusunda daha önceki bilgilerimi gözden geçirmeye karar verdim. Sonunda Marmara Üniversitesi Eskiçağ Tarihi Anabilim Başkanı Prof. Dr. Bülent İplikçioğlu'nun önerisi ve tez danışmanım Prof. Dr. Candan Şentuna'nın onayıyla konumu seçtim.

Kaynak araştırmalarım sırasında, ülkemizde ihtisas kitaplıklarının eksikliği ve yayınlara ulaşmadaki zorluk, büyük bir zaman kaybına ve sıkıntılara yol açtı; üstelik il dışında doktora yaptığım öne sürülerek, doktora çalışmamın en verimli olduğu bir dönemde işime son verildi ve verdiğim hukuksal mücadeleyle uğradığım zaman kaybı daha da büyüdü. Bütün bunlara bir de en sevdiğim varlığımı, biricik annemi, yitirmem eklendi. Karşılaştığım tüm zorluklar karşısında ise, bir liman olarak sığındığım bu doktora çalışması bana dayanma gücü verdi.

Yaşamımda yer almalarını büyük bir şans olarak gördüğüm ve kendimi geliştirme konusunda beni yüreklendiren, bilimsel yardımlarını esirgemeyen sayın Prof. Dr. Candan Şentuna'ya, Prof. Dr. Bülent İplikçioğlu'na, Prof. Dr. Filiz Öktem'e; doktora öğrenciliğim sırasında değerli bilgilerinden yararlandığım Prof. Dr. Ömer Çapar'a şükranlarımı sunarım.

Ayrıca çalışmalarım sırasında, birçok konuda yardımlarını gördüğüm Arş. Gör. Filiz Dingil'e; kaynaklara ulaşmamda yardımcı olan Alman Arkeoloji Enstitüsü

Kütüphanesi ve Fransız Anadolu Araştırmaları Kütüphanesi sorumlularına; Almanca ve İngilizce kaynakları değerlendirmede katkıda bulunan biricik oğlum Utku Öğüt'e; çalışmalarım süresince benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen eşim Sinan Öğüt'e ve ablam Neva Boyacıoğlu'na; Yüksek Lisans Programı'nın başlangıcından, Doktora Programı'nın sonuna kadar, Ankara'daki resmi işlemleri yürütemem konusunda büyük çaba harcayan Semra Öğüt'e; ayrıca Arş. Gör. Hüseyin Sami Öztürk'e ve Yard. Doç. Dr. Oya Yağız'a katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

İstanbul 2006

Sema POLAT ÖĞÜT

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

1. Roma İmparatorluğu'nun Batısında Kamusal Oyunlara (<i>Ludi Publici</i>) Genel Bakış	i
2. Konuya İlişkin Antik Kaynaklar ve Modern Araştırmaların Durumu	v
3. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	vi
4. Çalışmanın Kuruluş Düzeni	vii
5. Teknik Noktalar	viii

I. GÖSTERİLER

1. Gösterilerin Organizasyonu ve Finansmanı	1
2. Gösterilerin Yapıldığı Yerler	14
3. Gösterilere Hazırlık ve Gösteri Programı	17
4. Gösterilerin Yapılışı ve Süresi	19
A. Gladyatörlerin Eşleştirilmesi (<i>compositio</i>)	21
B. Hayvan Avı ve Hayvan Dövüşü	23

II. GLADYATÖRLER , HAYVAN AVCILARI

VE DÖVÜŞÇÜLERİ	30
1. Gladyatörler	30
A. Gladyatörlerin Kökenleri	30
B. Gladyatörlerin İsimleri	32
C. Gladyatör Tipleri	36
a. <i>Eques</i>	36
b. <i>Essedarius</i>	37
c. <i>Hoplomachus</i>	38
ç. <i>Murmillio</i>	38

d. <i>Provocator</i>	39	
e. <i>Retiarius</i>	39	
f. <i>Sagittarius</i>	40	
g. <i>Secutor</i>	40	
h. <i>Thraex</i>	40	
Ç. Gladyatörlerin Sınıflandırılması	41	
D. Gladyatörlerin Eğitimi	42	
E. Gladyatör Trupları (<i>Familia Gladiatoriae</i>)	43	
F. Gladyatörlerin Hayatta Kalma Şansları	45	
G. Gladyatörlerin Utku ve Dövüş Sayıları	48	
2. Vahşi Hayvan Dövüşçüleri ve Avcıları	49	
III. GLADYATÖRLERİN, HAYVAN AVCILARI VE		
DÖVÜŞÇÜLERİNİN TOPLUMSAL KONUMU		51
1. Toplumdan Dışlanma, <i>Infamia</i>	51	
2. Gladyatör, Hayvan Dövüşçüleri ve Avcıları için		
Diktirilen Anıtlar	53	
3. Gladyatörlerin Azad Edilmeleri	57	
IV. ANTİK ÇAĞ İNSANININ AMFİTİYATRO GÖSTERİLERİNE		
BAKIŞI		59
SONUÇ		63
ANTİK KAYNAKLAR KATALOĞU		68
1. ADALAR	68	
Kos	68	
Mytilene	70	
Samos	73	
2. AIOLIS	73	
Aigai	73	

3.	BITHYNIA	74
	Klaudiopolis	74
	Nikaia	74
	Nikomedia	75
	Prousa ad Olympum	76
4.	GALATIA	77
	Ankyra	77
5.	IONIA	80
	Ephesos	80
	Erythrai	89
	Magnesia ad Maeandrum	90
	Miletos	90
	Smyrna	94
6.	KAPPODOKIA	102
	Kaesareia	102
7.	KARIA	102
	Alabanda	102
	Aphrodisias	103
	Halikarnassos	107
	Herakleia Salbeke	108
	Iasos	109
	Lagina	110
	Mylasa	110
	Panamara	113
	Stratonikeia	114
	Tralles	115
8.	KILIKIA	117

Elaoussa Sebaste	117
Antiocheia ad Cragum	117
9. LYDIA	117
Kula	117
Magnesia ad Sipylum	117
Philadelphia	118
Saittai	119
Sardes	120
Temenothyrai	121
Thyateira	121
Tripolis	123
10. LYKIA	123
Kibyra	123
Ksanthos	124
Lydai	125
Oinoanda	126
Pinara	127
Rhodiapolis	128
Telmessos	128
11. MYSIA	129
Artake	129
Edincik	129
Kyzikos	130
Parion	131
Pergamon	131
12. PAMPHYLIA	133
Attaleia	133

Perge	134
Side	134
13. PHRYGIA	135
Akmonia	135
Hasanlar	136
Hierapolis	136
Laodikeia ad Lycum	139
Tiberiopolis	141
14. PISIDIA	142
Adada	142
Antiokheia	142
Pednelissus	144
Sagalassos	144
Selge	144
Tymbriada	145
15. PONTUS	145
Amaseia	145
Amisos	146
Sebastopolis	146
Sinope	147
16. TROAS	148
Adramytteion	148
Alexandria Troas	148
Dardanos	148
Ilion	149
Buluntu Yeri Belirsiz	150
KISALTMALAR LİSTESİ VE KAYNAKÇA	152

ALMANCA ÖZET	177
TÜRKÇE ÖZET	179
RESİM	181

GİRİŞ

1. Roma İmparatorluğu'nun Batısında Kamusal Oyunlara (*Ludi Publici*) Genel Bakış

Hem Helenler'de hem de Romalılar'da yarış nitelikli oyunlar çok eski tarihlere dayanıyordu. Helenler araba yarışları, müzik ve tiyatro gösterileri gibi çeşitli dallarda sergiledikleri dinsel oyunları *agon* olarak adlandırıyorlardı. Romalılar'ın, araba yarışlarını, tiyatro gösterilerini, gladyatör dövüşleri ile hayvan avını kapsayan ve *ludi* adı altında toplanan oyunları ise *agon*'lardan oldukça farklı bir yapıdaydı. Zamanla bedensel ve sanatsal olarak birbirinden tamamen ayrılan *agon*'lar daha çok eğitime yönelikken, bu ince zevkten yoksun olan *ludi*'de dövüşler öne çıkıyordu.

Ludi özel (*ludi privati*) ve kamusal (*ludi publici*) olmak üzere ikiye ayrılırdı. Özel oyunlar, belli aralıklarla yapılan kamusal oyunlardan farklı olarak, kişisel nedenlerle düzenleniyordu ve masrafları düzenleyen kişi tarafından karşılanıyordu. Bunlardan en yaygın olanı *ludi funebres*, ölümden sonraki dokuzuncu günde yapıldığı için aynı zamanda *ludi novendiales* adını alırdı; *ludi honorarii* ise, halkın onurlandırdığı üst sınıftan kişilerce üstlenilirdi. İmparator tarafından yalnızca davetlilere verilen oyunlar da *ludi privati* kapsamındaydı.

Roma toplumu için büyük bir önem taşıyan kamusal oyunlar halka açık olarak yapılan ücretsiz gösterilerdi ve dini bayramlarla sıkı bir ilişkisi vardı. Bu oyunların en eskileri tamamen dinsel nitelikte olup, *feriae* günlerinde, rahiplerin denetimi altında yapılıyordu (*ludi Capitolini*, *ludi Tarentini* gibi).

Üst düzey memurların yönetimi altında *circus*'ta düzenlenen ve belli tapımlara bağlanan oyunlar da vardı. Bunlardan en eski olanı İÖ 366 yılından beri kutlanan ve Iuppiter Optimus Maximus onuruna yapılan *ludi Romani* (*ludi Magni*) idi. Bundan başka *ludi Plebeii*, *ludi Cereales*, *ludi Apollinares*, *ludi Megalenses*, *ludi Florales*, *ludi Victoriae Sullanaei* gibi birçok oyun vardı. İmparatorluk Devri'nde,

imparatorun tahta çıkışını ve doğumunu kutlayan dini nitelikli oyunlar da düzenleniyordu (*ludi natali*). Zamanla bir adağın yerine getirilmesi için düzenlenen *ludi votivi*, büyük savaşlar sona erdiğinde düzenlenen *ludi Parthici*, *ludi Alemannici* gibi çok sayıda yeni oyun ortaya çıkmıştır.

Oyunlar yapıldıkları yere göre de, *ludi circenses* ve *ludi scaenici* olmak üzere ikiye ayrılırdı. *Ludi circenses*, *circus*'ta yapılan araba yarışlarını ve gladyatör dövüşlerini; *ludi scaenici* ise, her türlü tiyatro oyunlarını kapsamaktaydı. Roma'da *ludi circenses*, önceleri *Circus Maximus* ya da *Circus Flaminius*'ta, daha sonraları da Flavius Amfitiyatrosu'nda (Colosseum) yapılırdı. Colosseum'un kurulmasından itibaren *ludi circenses* denen oyunların yapıldığı yerler birbirinden ayrılarak, gladyatör dövüşleri ve hayvan avı gösterileri amfitiyatrolarda, araba yarışları ise *circus*'da yapılmıştır.

Kamusal oyunların sergilenmesi görevini üstlenen memurların, yaptıkları işi daha gösterişli bir hale getirmek için programa ekledikleri gladyatör dövüşleri, artık halka sunulan bir hediye (*munus*) haline gelmiş; böylece *munera* terimi tamamen amfitiyatroda düzenlenen gösteriler için kullanılmaya başlamıştır.

Hayvan dövüşlerini kapsayan ve av anlamına gelen *venationes*, gladyatör oyunlarına sonradan katılmıştır. Amfitiyatroda *arena*'ya su doldurularak yapılan deniz savaşı *naumakhia* gösterileri ise ender olarak sergilenmiştir.

Gladyatör oyunlarının Roma'ya nasıl geldiği sorunu, Roma yazarlarının bu konuya fazla değinmemeleri nedeniyle, uzun süre tartışma konusu olmuştur. İÖ I. yüzyıl yazarı Athenaios'un kaleme aldığı *Sofistler Şöleni* adlı eser (Ath. *Deipnosophistai*, 4, 39. 11-18), bu konunun aydınlanması açısından önemlidir. Athenaios, Damaskoslu Nikolaos adlı eski bir tarihçiden, Romalılar'ın gladyatör oyunlarını Etrüskler'den aldıklarını söylemektedir. Romalılar Etrüskler'den önemli ölçüde etkilendikleri için, bu teze uzun süre kesin gözüyle bakılmasına rağmen, Etrüsk anıtlarında şimdiye kadar gladyatör oyunlarına ait bulgulara rastlanmamıştır.

Bu oldukça şaşırtıcıdır; çünkü Etrüsk zenginlerinin mezarlarında çok sayıda at yarışı ve atletik yarış resmedilmiştir. Ama bunlar kesinlikle gladyatör dövüşü değildir.

Taştan yapılmış ilk amfityatrolar ve gladyatör okulları Campania'da bulunduğu için, bu bölgenin gladyatörlüğün çıkış yeri olduğu konusunda bazı görüşler vardır. Ölen insanın mezarı yakınında, ölü ile yaşayanlar arasında bir köprü oluşturduğu inancıyla insan kanı akıtmak, Akdeniz kültüründe eski bir adetti. Tert. *De Spect.*,12, 2-34'te, insan kanıyla ölülerin ruhlarını huzura kavuşturduklarına inanan insanların savaş esirleri ve köleler satın alıp bunları cenaze törenlerinde kullandıkları anlatılır. İnsanlar belli bir süreden sonra bundan zevk aldıklarını farketmiş ve ölüme karşı kendilerini bir başka insanın ölümüyle teselli etmişlerdir.

Tarihçi Festus ise, yigit savaşçıların mezarlarında esir kurban etmenin bir adet olduğunu; bu adetin vahşiliği anlaşılınca, mezarlarda gladyatörlerin dövüşmelerine karar verildiğini söylemektedir.

Cenaze törenlerinde bu gösterilere yer veren seçkin Romalılar, ölen kişinin geride kalan ailesinin hâlâ güçlü ve refah içinde olduğunu kanıtlamak istiyorlardı. Cenaze töreninde yapılacaklar, çoğunlukla ölen kişinin vasiyetinde belirtilmiş olduğu için, vasiyette belirtilen bu tür gösterileri gerçekleştirmek aynı zamanda ölüye karşı yerine getirilmesi gereken büyük bir sorumluluktu.

Modern araştırmacılar, İtalya'da ve bütün Akdeniz ülkelerinde ölü gömmeyle birlikte insan kurban etmenin, arkaik destanlarla bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Bu uygulama insanların hafızasının ve bilincinin derinliklerine yerleşmiştir. Özellikle Hristiyan yazarlar, gladyatör dövüşlerinin kaynağını, bu gaddarca adette bulmaktadırlar. Güney İtalya'da ortaya çıkan gladyatör dövüşleri, İÖ IV. yüzyılda Helenler'deki atletik yarışlar gibi, boks ve güreşlerin yanında yer alan bir gösteriydi. IV. yüzyılın sonlarında, Etrüskler bu dövüşe özel bir karakter vermiş ve onu ölü gömme merasiminin bir parçası olarak kabul etmişlerdir. İÖ III. yüzyılın ilk yarısında gladyatör dövüşleri Romalılar'a bu biçimiyle geçmiştir.

Roma'daki ilk gladyatör dövüşü İÖ 264 tarihinde yapılmış; Iunius Brutus Pera'nın oğulları Marcus ve Decimus, babalarının cenaze töreninde, ticari bir pazar yeri olan *Forum Boarium*'da gladyatör dövüşü düzenlemişlerdir (Liv. *Perioch.* 16; Serv. *Ad Aen.* 3, 67; Val. Max. 2, 4, 7).

İÖ III. ve II. yüzyılda özel kişilerin düzenledikleri gladyatör dövüşlerine ilgi oldukça artmış; İÖ 105'de Senato ilk kez konsül P. Rutilius Rufus ve C. Manilius'a resmi gladyatör oyunları düzenleme izni vermiştir; artık *munus* sunmak, memurların ve memur adaylarının halkın sempatisini kazanmada en etkili ve vazgeçilmez aracı haline gelerek dini karakterini tamamen kaybetmişti.

Gladyatör oyunlarının zamanla artması ve gelişmesi başlangıçta sorun olarak görünmemiş olsa da, Spartacus önderliğindeki çok sayıdaki kölenin, üç yıl boyunca (İÖ 73- İÖ 71) Romalılar'ı tedirgin etmesi, bu konuda geniş önlemler alınmasına neden olmuştur.

Vahşi hayvan avı anlamına gelen *venatio* ise, ilk kez Roma'ya Kartaca'dan ganimet olarak getirilen fil ve diğer yabancıl hayvanların zafer alayı gösterilerinde yer almasıya başlamıştır. Av gösterileri, ehlileştirilmiş yırtıcı hayvanlar ve silahlandırılmış gladyatörler arasında yapıldığı gibi, hayvanlar arasında da olabilirdi. Ayrıca vahşi hayvan önüne atılarak ölüm cezası uygulaması (*damnatio ad bestias*) da bu kapsamdaydı. Cumhuriyet Devri'nde *ludi*'ye katılan ve *Circus Maximus*'ta yapılan *venationes*, İmparatorluk Devri'nde *munera*'nın tamamlayıcı unsuru olmuş; amfiteyatrolara taşınıp sabah programlarına dahil edilmiştir.

İlk olarak gerçek bir *venatio* İ.Ö. 186 yılında bir aslan ve panter avı olarak, M. Fulvius Nobilior tarafından halka sunulmuştur (Liv.,39, 22, 2).

Amfiteyatrolardaki deniz savaşı gösterileri (*naumachia*), Romalı mühendislerin su taşıma ve biriktirmedeki becerilerini göstermektedir. Augustus, *Monumentum Ancyrantum*'da, bu tür bir gösteri için, 1800 ayak uzunluğunda, 1200 ayak genişliğinde bir yer kazıldığını, burada hepsi iki ya da üç çifte kürekli olan 30 kadar

tığlı ve diğer bir çok küçük geminin savaştığını belirtir.

Caesar'ın İÖ 46 yılındaki zafer kutlamaları sırasında, heykelinin tanrı heykeli ile birlikte taşınmış olması, imparator kültünün başlangıç işaretlerinden biri olmalıdır. Daha sonra İÖ 43 yılında Octavianus, Antonius ve Lepidus arasında kurulmuş olan II. Triumvirlik'in ilk işlerinden biri Caesar'ı tanrılaştırmak ve nihayet İÖ 42'de onun adına resmi bir kült kurmak olmuştur. Augustus kültü ise İÖ 29 yılında ortaya çıkmıştır. İmparator kültünün ortaya çıkmasından sonra *munera* düzenleme işi, artık imparator kültü rahipleri tarafından yrtlmeye başlanacaktır.

Amfitiyatro gösterileri İÖ III. ve II. yüzyıllarda gittikçe yaygınlaşmış, Roma Senatosu tarafından resmen kabul edilmiş ve zamanla Suriye, Mısır ve Küçükasya'ya da yayılmıştır. İS. I. yüzyılda Roma egemenliğindeki Küçükasya, gladyatör oyunlarını öyle benimsemiştir ki, Kyzikos, Pergamon, Perge, Aphrodisias, Nysa ve Laodikeia'da amfitiyatrolar inşa edilmiştir.

2. Konuya İlişkin Antik Kaynaklar ve Modern Araştırmaların Durumu

Antik yazarlardan Küçükasya gladyatörleri konusunda bilgi veren az sayıda metin bulunmaktadır. Konumuz kapsamına giren bu bilgilere ulaşılmasında *TLG* adlı CD ROM özellikle antik yazarların eserlerini taramak açısından yarar sağlamıştır. Küçükasya'daki amfitiyatro gösteriler için, Dio Cassius Nikomedeia, Ammianus Pisidia Isaura, Cicero Laodikeia ve Mylasa, Galenos Pergamon, Plutarkhos Ephesos ile ilgili olarak çok kısa bilgi vermektedir.

Principatus Devri Kkasyası'nda yer alan gösterilere ilişkin çok sayıda epigrafik ve arkeolojik malzeme bulunmaktadır. Epigrafik açıdan *PHI* CD, 7 adlı CD-ROM, Küçükasya'daki bütün bölgelere yer vermese de, en azından bazı bölgelerin taranmasında kolaylık sağlamıştır.

Küçükasya'da konumuz kapsamına giren yazılı ve görsel malzemeler üzerine çok az çalışılmış; araştırmacıların ilgisi çoğunlukla Roma İmparatorluğu'nun batısına yönelmiştir. Gladyatör anıtlarına ilişkin önemli yorumlar içeren ROBERT 1946, 1948, 1949 ve 1950; Aphrodisias gösterilerini yazıtlar ışığında ele alan ROUECHÉ 1993 ve Ephesos'ta bulunmuş olan mezar taşları aracılığıyla gladyatörlerin sosyal yaşamını inceleyen PIETSCH 1999 gibi çalışmalar ya tek bir kent üzerine yoğunlaşmış ya da çalışmamızın yalnızca bir kısmı için aydınlatıcı olmuştur. FRIEDLÄNDER 1921-1923¹⁰ dört kitaptan oluşmaktadır ve genel olarak gösterileri içermektedir.

Principatus Devri Küçükasyası'ndaki gösteriler konusuna en iyi ışık tutan yayın ROBERT 1940'tur. Bu kitapta, 71'i Küçükasya dışından olmak üzere, toplam 302 buluntu coğrafi dağılımlarına göre bir katalog içinde toplanmıştır. ROBERT, geniş içerikli bu çalışmasıyla, Roma'nın işgal etmesiyle, Helen kültürünün gelenekselleşmiş gösterilerine yansıyan Roma tarzını ve bu yeni gösteri tipinin Küçükasya'da yaygınlaşmasını ortaya koyan ilk kişidir. ROBERT, yorumlarıyla konuya ilişkin birçok teknik terime ve görsel malzemeye açıklık getirmekle kalmaz; yazıtlar aracılığıyla gösterilerin toplumdaki yansıması, düzenlenişi ve finansmanı üzerine de çok değerli bilgiler verir. Ne yazık ki ROBERT'in değerlendirdiği belgeler 1940 yılı öncesinde ortaya çıkarılan malzemeyi kapsamaktadır ve bugüne kadar ROBERT'inki kadar kapsamlı bir başka çalışma henüz yapılmamıştır.

3. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Zaman olarak *Principatus* Devri, coğrafi açıdan ise Küçükasya ile sınırlandırılan çalışmamızda, bu devirde Roma etkisiyle öne çıkan amfiteyatro gösterileri üzerine yoğunlaşmıştır.

Yukarıda belirtildiği gibi modern araştırmalar yönünden eksik kalan bu konunun seçilmesindeki amaç, eski tarihli olan ROBERT'in yayımlamış olduğu

yazıtlara, zamanla doğal olarak artmış olan yenilerinin eklendiği bir antik kaynaklar kataloğu oluşturmak; bu katalogda yer alan belgelerin değerlendirilmesiyle, Küçükasya’da yer alan amfiteyatro gösterilerini, genel yapısından türlerine ve toplumdaki yansımalarına kadar her açıdan ortaya koymaktır.

Konuya ilişkin belgelerin değerlendirilmesinde, ROBERT’in yorumlarına ek olarak, yeni araştırmacıların görüşlerine de yer verilmiş ve yazıtların daha iyi yorumlanması amaçlanmıştır. Ayrıca ROBERT’in, üzerinde çok fazla durmadığı gladyatör dövüşleriyle imparator kültü rahipleri arasındaki sıkı ilişki, son zamanlardaki tartışmaların ışığı altında açıklanmaya çalışılmıştır.

4. Çalışmanın Kuruluş Düzeni

Bu tez esas olarak konuyla ilgili belgelerin toplandığı bir antik kaynaklar kataloğu üzerine kurulan bir sosyal tarih çalışmasıdır. Çalışmamızın gelişme bölümü dört ana başlık altında toplanmıştır. “Gösteriler” adı altındaki birinci bölümde, gösterilerin düzenlenmesi, gösterileri düzenleyen kişiler, gösterilerin mali yükü, gösterilerin sunulmasına ilişkin hazırlıklar, gösteri programı ve gösterilerin yapıldığı yerler ele alınmıştır. Gösterilerin düzenlenmesiyle ve finansmanı ile ilgili onur yazıtlarında geçen bazı teknik terimler, bu bölümün geniş tutulmasına neden olmuştur. Gösterilerin yapıldığı yerler konusundaki bilgiler, gladyatör dövüşleri ve hayvan avı gösterilerinin, imparatorluğun doğusu ve batısı arasında bir karşılaştırma yapma olanağı sunmaktadır.

“Gladyatörler, Hayvan Avcıları ve Dövüşçüleri” başlığı altındaki ikinci bölümde daha çok mezar yazıtları değerlendirilmiş ve bu yazıtlar gladyatörlerin kökenleri, isimleri, tipleri, sınıflandırılmaları, eğitimleri, zafer ve dövüş sayılarının belirlenmesinde oldukça değerli bilgiler vermesi açısından önemli bir yer oluşturmuştur.

“Gladyatörlerin, Hayvan Avcıları ve Dövüşçülerinin Toplumsal Konumu” adını

verdiğimiz üçüncü bölümde, gösterilerde kullanılan kişiler için diktirilen anıtlara yansıyan toplumsal görünüm, bu kişilerin toplumdan dışlanmaları, azad edilmeleri gibi konular incelenmiştir.

Son bölüm “Antik Çağ İnsanın Amfitiyatro Gösterilerine Bakışı” adıyla amfitiyatro gösterilerine karşı toplumun genel yargısına ayrılmıştır. Antik Çağ insanının gösterilere bakış açısını anlamak için, Antik Çağ düşünür ve yazarlarının konuyla ilgili görüşlerine başvurulmuş ve özgün kaynaklar kullanılmasına özen gösterilmiştir.

5. Teknik Noktalar

Çalışmada kullanılan monografyaların kısaltmaları, yazar adı ve eserin yayın yılına göre yapılmış; kitap adları *italik* stilde yazılmış; makaleler ise akıllı tırnak içine alınmıştır. Süreli yayınların kısaltmalarında *L'année Philologique* esas alınmış; yazıt corpusları ve diğer standart eserlerin kısaltmaları için *Supplementum Epigraphicum Graecum*; antik yazarların ve eserlerinin kısaltmaları için *Lexikon der Antike* kullanılmıştır.

Gönderme ve dipnotlarda, modern literatürde izlenen sıra, yazarın soyadı, eserin basım yılı ve sayfa numarası olarak belirlenmiştir. Eğer bunlar aynı dipnot numarası altında yer alıyorsa, basım yılı esas alınarak, kronolojik bir sıra takip edilmiştir. Epigrafik belgelere gönderme yapılırken, çalışmanın arkasında oluşturulmuş olan “Antik Kaynaklar Kataloğu” numaraları kullanılmıştır. Antik Kaynaklar kataloğunda yer alan epigrafik belgeler için (EP.) kısaltmaları kullanılmış ve bunlar alfabetik olarak bölge ve kent adlarına göre, sonra da konularına göre sıralanıp numaralandırılmıştır. Bu çalışmada yayımlanmış epigrafik malzemenin eksik kalmamasına özen gösterilmiştir. Yazar ve eser kısaltmalarının açılımı da, çalışmanın sonunda yer alan “Kısaltmalar Listesi”nde gösterilmiştir. Çalışmanın arkasına ek olarak gladyatör tiplerini gösteren resimli bir sayfa eklenmiştir. Bu sayfada yer alan çizim, Efes Gladyatörleri, Öğleden sonra Ölüm, Selçuk 2002, s.

45'ten fotokopi yoluyla büyütülerek çalışmaya eklenmiştir.

Bölge ve yer adları için *SEG* kullanılmış, Helence sözcüklerin Latin harflerine transkripsiyonunda İPLİKÇİOĞLU'nun *Eski Batı Tarihi*'ndeki önerileri dikkate alınmıştır. Metin içinde kullanılan Latince sözcükler *italik* olarak yazılmıştır.

Türkçe yazımlarda, 2000 yılına ait Türk Dil Kurumu yazım klavuzu ve sözlüğü esas alınmıştır.

I. GÖSTERİLER

1. Gösterilerin Organizasyonu ve Finansmanı

Gladyatör oyunları için Helence'de “teke tek dövüş” anlamına gelen μονομαχία, Latince'de *munera gladiatoria*, *ludus gladiatorius*, *munus gladiatorum* gibi ifadeler kullanılmaktadır. Hayvan avı gösterileri için Helence'de κυνηγεία kullanılırken, bu sözcük Latince'de *venatio* ya da *munus venationum* ile karşılanmaktadır. Gladyatör sözcüğü ise, Latince'deki *gladius* yani “kılıç” anlamından çıkmıştır.

Gladyatör dövüşleri ile ilgili olarak yazıtlarda πυκτεύειν, πύκτης, πυγμή, gibi sözcüklere rastlanır. Fakat bu sözcükler “yumruk dövüşü” yani “boks” anlamında değil, ilgili yazıtlardaki kabartmalardan da anlaşılacağı gibi, gladyatör dövüşü anlamında kullanılmıştır. ROBERT 1929: 24 - 42, Gortyne'de bulunmuş olan bir yazıttan yola çıkarak, Küçükasya'dan da bazı örnekler sunmuş ve πυκτεύειν fiilinin, gladyatörlükle ilgili bir teknik terim olduğunu ortaya koymuştur. Ankyra, Smyrna, Alabanda, Tralles, Tripolis, Edincik, Attaleia, Laodikeia ad Lycum, Amaseia ve Ilion'da πυκτεύειν, gladyatör dövüşleriyle ilgili olarak kullanılmıştır¹.

Küçükasya yazıtlarında, gladyatör dövüşleri ve hayvan avı düzenlenmesi konusunda, bayramların ve yarışmaların kutlanması için kullanılan τελείν, ἐπιτελείν, συντελείν gibi bazı sıradan sözcüklere de rastlanır². Didyma ve Magnesia ad

---

¹ Latince'deki *pugna*, πυγμή ile karşılanırken; *pugnare* ve *gladiator* sözcükleri için πυκτεύειν ve πύκτης sözcükleri kullanılmıştır: (EP.4.38); (EP.5.137); (EP.7.143); (EP.7.202); (EP.7.203); (EP.9.232); (EP.11.254); (EP.12.267); (EP.13.300); (EP.15.315); (EP.16.327).

² Nikaia'da, ἐπιτελέσαντα θεάς μονομαχιῶν καὶ κυνηγεσίων (EP.3.27); Lagina'da ἐτέλεσαν ἀρχιερωσύνην ἐπὶ φιλοδωραίας καὶ κυνηγεσίους (EP.7.181); Panamara'da τετελεκότων καὶ μονομαχίας καὶ κυνηγεία (EP.7.194); Stratonikeia'da, μονομαχίας καὶ κυνήγια συνετέλεσεν (EP.7.196); Oinoanda'da ἐπιτελεῖ κυνηγεία καὶ θηριομαχίας (EP.10.243); Telmessos'ta ἐτέλεσεν μεγαλοψύχως μονομαχίας καὶ θηριομαχίας (EP.10.247); Pergamon'da ἐπιτελεσάσης ταυροκαθάψιν (EP.11.265); Attaleia'da ἐπιτελέσαντα κυνηγεία καὶ μονομαχίας (EP.12.266) ifadeleri yer almaktadır.

Maeandrum'da ise gladyatör dövüşlerinin düzenlenmesi anlamında ποιεῖν fiilinin kullanıldığı görülmektedir³.

ROBERT 1940: 280'e göre, διδόναι μονομαχίαν ya da διδόναι κυνήγιον, Latince'deki *dare gladiatorum munus*'u karşılamaktadır. Bu ifade Ankyra'da (EP.4.36), Pinara'da (EP.10.245) ve Rhodiapolis'te (EP.10.246) gladyatör dövüşü ya da hayvan avı sunmak anlamında kullanılmıştır. Bununla birlikte, Ankyra'da ἔδωκεν καὶ μονομάχων ζεύγη, *dare gladiatorum paria*, yani gösterilerde kullanılmak üzere, gladyatör çifti vermekle ilgilidir (EP.4.35). Latince'de *gladiatores dati ab* ile karşılanan μονομάχοι οἱ δοθέντες ὑπό ifadesi, Stratonikeia'da (EP.7.198) ve Halikarnassos'ta (EP.7.172), gladyatör veren kişiyi göstermektedir. Dövüşlere gladyatör veren kişiler, genellikle imparator kültü rahipleridir ve IGSK 49, no. 73'de bu kişilerin gladyatör dövüşlerinde kullanılmak üzere, gladyatörleri hazır bulundurdukları ileri sürülmektedir.

İmparatorluğun batısında, gladyatör gösterilerini düzenleyen organizatörlere *editor muneris* ya da *munerarius*; gladyatör truplarını kuran ve çalıştıran kişilere *lanista* adı verilirdi. Büyük bir çoğunluğunu, imparator kültü rahiplerinin (*hiereus*) ve başrahiplerinin (*arkhiereus*) oluşturduğu gladyatör ve hayvan dövüşü gösterileri düzenleyen kişilerle ilgili onur yazıtlarında, bu kişilerin yerel rahipler ya da eyalet rahipleri olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Helen kentlerindeki imparatorluk kültü, ayinler açısından köklü Helen özellikleri taşımaktaydı ve giderek halkın beğenisini kazanan gladyatör ve hayvan dövüşleri de, imparator kültürüyle bağlantısı sayesinde benimsenmişti (ROBERT 1940, 267 -175). Bununla birlikte, bu ayinlerin tamamen Roma etkisinde olduğu ve geleneksel şenliklerden çok fazla uzaklaştığı da söylenemez. Dövüşler, bir yenilik

³ Didyma'da ποιησάντων θεωρίας ἐπὶ ἡμέρας δέκα καὶ μονομαχίας ἀποτόμους (EP.5.83); Magnesia ad Maeandrum'da ποιήσαντα μονομαχιῶν ἡμέρας τρεῖς ἀποτόμους (EP.5.82) ifadeleri yer aymaktadır.

olarak imparator şenlikleriyle bağlantılı ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan, her durumda, asıl ayinler, gladyatör ve hayvan dövüşlerinden daha önemlidir (PRICE 2004: 162). İmparatorluk şenlikleri, diğer Helen şenlikleri gibi geçit törenleri, şölenler ve oyunlardan oluşurdu. Bazı modern araştırmacılar, Helen kenti seçkinlerinin, imparator kültüne şüpheli yaklaştığını ileri sürseler de, kent açısından bu çok önemliydi. Kült sadece kamusal bir formalite değil, kent yaşamının birçok alanında, önemli bir kurumdu ve eyalet şenlikleri, kentler arasında farklı bir çatışma yaratsa da, yine de farklı bağlar oluşturmuştu (PRICE 2004: 179 vd.).

İmparatorluk kutlamaları, düzenli aralıklarla ya da bir imparatorun tahta çıkışı, sevinçli bir haber alması gibi nedenlerle de yapılabiliyordu. İmparator onuruna düzenli bir biçimde yapılan şenliklerde ise, atletizm ve müzik yarışmaları yer alıyordu. Bunların içinde Sebasteia, Caesarea, Hadrianea, Antoninea ve Severeia en yaygın olanlardı. Bu şenlikler genellikle dört yılda bir düzenlenirdi. Küçükasya'daki eyalet şenlikleri ve oyunları da, düzenli aralıklarla yapılıyordu ve eyalet oyunlarını düzenleyen çok sayıda kent vardı. Farklı kentlerde, farklı aralıklarla düzenlenen oyunların yanında, bir de yılda bir yapılan oyunlar vardı.

Roma İmparatorluğunun doğusunda, imparator kültü kutlamalarının vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiş olan gladyatör oyunları ve hayvan dövüşleri, Küçükasya'da, eyaletler ya da bağımsız kentler tarafından düzenleniyordu. Gladyatör oyunları, bilinen *agonlar*'ın dışında kalan ve kentin *leiturgia* işleriyle bağlantılı olan gösterilerdi. Bununla birlikte Pergamon'da μονομαχία δοθείσα ὑπὸ τῆς πόλεως ifadesi, kent tarafından bir gladyatör dövüşünün düzenlendiği anlamını kesin olarak vermemektedir (EP.11.261). Stratonikeia'da πενταετηρικός ἀγὼν καὶ μονομαχία ifadesinden, beş yılda bir yapılan yarışmalarla birlikte, bir gladyatör dövüşü de düzenlendiği anlaşılmaktadır, fakat burada da gösterileri kimin düzenlediğinden söz edilmez (EP.7.198). Yöneticiler, kentin iki büyük tanrısına, Zeus ve Hekate'ye, bir yaz kutlaması ithaf etmişlerdir. Adına yarışma düzenlenen

tanrıca ise Nemesis olmalıdır (ROBERT 1940: 268-270). Aigai'da, bir yapının yeniden ayağa kaldırılması için, parlak törenlerle birlikte, üç kez gladyatör dövüşleri düzenlenmiştir (EP.2.24). Magnesia ad Maeandrum'da bir *agonothetes*, büyük *μεγάλα Κλαυδίηα* sırasında üç gün gladyatör dövüşü sunmuştur (EP.5.82). Bayrama ilave edilen bu gösteri için büyük bir bonkörlük söz konusudur. Adramytteion'da *asiarkhes* Eunos, oğlu Euphrosynos için bir gösteri düzenlemiştir ve bu büyük bir olasılıkla gladyatör oyunlarıdır (EP.16.322). Konuya ilişkin yazıtlar incelendiğinde, bu birkaç yazıt dışında, hangi nedenle *munus* düzenlendiği açık değildir.

Asia eyaletinde, *asiarkhes* olarak adlandırılan imparator kültü eyalet baş rahipleri, Bithynia'da *bithyniarkhes*; Galatia'da *galatarkhes*; Lykia'da *lykiarkhes*, Pontus'ta *pontarkhes*'tir. Bunlar birer yıllığına *koinon* tarafından seçilerek, çeşitli yerlerde görev yapmış ve imparator kültü ile ilgili işleri düzenlemişlerdir. Küçükasya ile ilgili yazıtlarda en çok rastlanan “ἀρχιερεύς τῆς Ἀσίας” ile “ἀσιάρχης” ifadeleri, son yıllarda modern araştırmacılar arasında büyük tartışmalara yol açmaktadır. Bu tartışmalar, *arkhiereus*'luğun ve *asiarkhes*'liğin aynı anlamda ve işlevde olup olmadığı konusunda yoğunlaşmıştır⁴. Bazı araştırmacılar, bunların aynı görevi kapsayan iki farklı ünvan olduğunu ileri sürerken, bazı araştırmacılar ise, bu ünvanların iki farklı görev ve iki farklı ünvan olduğunu ileri sürülmektedir.

MAGIE 1950: 449 vd., *arkhiereus* ve *asiarkhes*'in, aynı memuriyet için iki farklı isim olarak kullanıldığını ve bu memurlukların bir tür *leiturgia* olduğunu belirtir.

DEININGER 1965: 41-50, *asiarkhes*'lerin, Asia eyaleti *arkhiereus*'ları ile birlikte tanımlanabileceğini belirtmiş ve aynı görev için nasıl iki ünvan birden

⁴ Bu tartışmalarla ilgili olarak bkz. ROBERT 1940: 270-275; MAGIE 1950: 449-450; 1298- 1302; DEININGER:1965; SEG 38 (1988), no. 1973; ROSSNER 1974; KEARSLEY 1986: 183-192; SEG 38 (1988) no. 1973; KEARSLEY 1986; KEARSLEY 1988 a ; KEARSLEY 1988 b; KEARSLEY 1990; HERZ 1992; WÖRRLE 1992: 368-370; FRIESEN 1993; QUASS 1993; CAMPANILE 1994; BREMEN 1996; KEARSLEY 1996; FRIESEN 1999 a; FRIESEN 1999 b; ENGELMANN 2000; WEISS 2002: 241-254; SEG 51 (2001): 1491; CARTER 2004: 41-68.

kullanılabileceğini de kanıtlamaya çalışmıştır. Ona göre, imparator kültü kurulmadan önce *asiarkhes*, *koinon* başkanıdır. İmparator kültünün kurulmasıyla birlikte, *koinon*'un başkanı *arkhiereus* olmuş ve bu iki ünvan kullanımda kalmıştır. Fakat Principatus Devri'nde *asiarkhes* bir süre kaybolmuş ve İS. II ve III. yy'larda tekrar ortaya çıkmış, ama bu sefer de *arkhiereus*'lar kaybolmuştur.

ROSSNER 1974: 103 vd., *asiarkhes*'lerin masraflarını üstlendiği hayvan ve gladyatör dövüşlerinin, imparatorluk kültürüyle ilgili tipik faaliyetler olduğundan söz ederek, çok açık belirtmese de, bu iki ünvanın aynı görev için kullanıldığı sonucuna varmıştır.

HERZ 1992: 100 vd., *asiarkhes*'lerle ilgili bir tanımlama yaparken, eyaletler arasında bölgesel farklılıklar olabileceği için, başka bir eyaletteki durumu da incelemek gerektiğini söylemektedir ve kadınların eyalet *arkhiereia*'lığına katılımı konusunda bilgiler vermektedir.

KEARSLEY, bu konuyla ilgili yaptığı incelemelerde, bu iki ünvanın farklı görevler için kullanıldığı görüşünde olan yeni araştırmacılardanır⁵; fakat gladyatör oyunlarıyla bu ünvanlar arasındaki ilişkilere çok açık bir biçimde değinmez; daha çok kendileri *asiarkhes*'ken, eşleri *arkhiereus* olan rahiplerden söz eder. Ona göre *asiarkhes*'ler, daha çok politik ve idari işlerle ilgilenirken, *arkhiereus*'lar kült işleriyle ilgilenmektedir.

FRIESEN 1999: 275 - 290, *asiarkhes* ünvanının, Asia *arkhiereus*'u olarak hizmet eden rahiplere verilen başka bir ünvan olduğu düşüncesine, en çok karşı çıkan araştırmacıdır ve MAGIE'nin, *asiarkhes*'lerin belli bir *agonothetes* zümresi olduğu sonucuna oldukça itibar etmektedir. FRIESEN'e göre, *asiarkhes* ve Asia *arkhiereus*'u ünvanları eşanlamlı değildir ve aynı görevi nitelememektedir. *Asiarkhes*, Asia kentlerindeki bazı festival türlerinden sorumlu bir görevlidir.

---

⁵ KEARSLEY 1986; KEARSLEY 1986; KEARSLEY 1988 a ; KEARSLEY 1988 b; KEARSLEY 1990; KEARSLEY 1996.

FRIESEN'e göre, gladyatör dövüşlerinin masraflarını, bu ünvanlarla ilişkisi olmadan karşılayan belli örnekler de vardır. Gladyatörler, mutlaka Asia eyaleti imparatorluk kültürleriyle ya da *asiarkhes*'likle ilişkilendirilmemelidir. Ona göre, bu konuda, Temenothyrai'da gösteri düzenlemiş olan T. Aruntius Nicomachus, çok önemli bir örnektir (**EP.9.224**). Nicomachus'a, kendisini ve karısını onurlandıran gladyatörler tarafından bir mezar adanmıştır. Yazıt, Nicomachus'un sadece kentteki *arkhiereus*'luğundan söz eder (ἀρχιερέως πρώτου τῆς πατρίδος) ve onun Asya eyaleti ἀρχιερέως'larının soyundan geldiğine dikkat çeker (ἀρχιερέων Ἀσίας ἀπογόνου). Nicomachus, ne *asiarkhes*'tir, ne de eyalet imparatorluk kültürlerinde görevlidir.

FRIESEN, gladyatör dövüşlerinin, mutlaka Asia eyaleti imparatorluk kültürleriyle ya da *asiarkhes*'likle bir bağlantı içinde görülmemesi gerektiğini düşünür. Ona göre epigrafik kanıtlar *asiarkhes*'lerin ve Asia *arkhiereus*'larının gladyatörlerle farklı ilişkileri olduğunu göstermektedir. Ephesos'ta bulunmuş olan ve Reginus'un hem *asiarkhes*, hem de Asia *arkhiereus*'u olarak, her iki ünvanla anıldığı bir onur yazıtını da örnek vermektedir (*IGSK* 3, no. 692).

Aynı makalede FRIESEN, Thyatira'da bulunmuş olan ve M. Aur. Diadochus (**EP.9.225**) ve karısı Aurelia Hermonassa'yı (**TAM V 2, no 954**) onurlandıran iki onur yazıtından da bir sonuç çıkarmıştır. Diadochus'un heykelini taşıyan kaide, onun aynı zamanda hem Asia *arkhiereus*'u, hem de kent *arkhiereus*'u olduğunu; karısının heykelinin altındaki kaide ise, Diadochus'un aynı zamanda hem *asiarkhes*, hem de kent *arkhiereus*'u olduğunu belirtmektedir. Ona göre, her iki görev de, kent *arkhiereus*'luğu sırasında üstlenildiği için, *asiarkhes*'in ve Asya *arkhiereus*'unun aynı şey olduğu düşüncesini uyandıracaktır; ama bütün *asiarkhes* ve *arkhiereus* yazıtlarını ele alan sistematik bir değerlendirme, bunun imkansız olduğunu göstermektedir. Diadochus'un kaidesinden anlaşıldığına göre, Diadochus, hem Pergamon'da, hem de anayurdu olan Thyatira'da, gladyatör oyunlarını, eyalet *arkhiereus*'luğuna dahil etmek için, imparatorlardan özel bir izin almıştır. Anlaşılan,

gladyatör dövüşü, onun *arkhiereus*'luğunun içerdiği zorunlu işlerden biri değildir. Karısına ait heykel kaidesi ise onun *asiarkhes* unvanını da aldığını göstermektedir. Sonuçta Diadochus'un Asia *arkhiereus*'luğu ve *asiarkhes*'liği, onun aynı zamanda üstlendiği iki farklı görevdir.

ENGELMANN 2000 ise, FRIESEN'in bu görüşüne, bazı çelişkiler olduğunu ileri sürerek, karşı çıkmaktadır. ENGELMANN da Reginus ve Diadochus örneğinden yola çıkmaktadır. Ona göre Diadochus, her iki kentte de gladyatör gösterileri sunmak için izin başvurusunda bulunmamıştır. Onun izni, gladyatörleri keskin silahlarla dövüştürmekle ilgili olmalıdır. Keskin silahlarla dövüş, masraflı, tehlikeli ve büyük kayıplara neden olduğu için, izne gerek duyulmaktadır. *Arkhiereus* sözcüğü Thyatira'da, hem yerel imparator tapınağındaki rahip için, hem de *koinon*'un, Asia eyaletinin belli bir *metropol*'ünün kurduğu imparator tapınağındaki rahip için kullanılan, iki farklı makamı göstermektedir. Rahip, kentin imparator tapınağında “kentimizin başrahibi” ya da “imparator başrahibi” olarak; *koinon* kapsamındaki ünvanıyla da “Asia'nın başrahibi” olarak gösterilmektedir. Sonuçta eyaletin *arkhiereus*'u ile *asiarkhes* kavramları özdeştir ve Thyatira'da bu iki ifade karşılıklı olarak değiştirilebilmektedir.

ENGELMANN gibi, bu görevlerin aynı olduğu düşüncesine katılan araştırmacılardan WEISS 2002 ve CAMPANILE 1994 de, Diadochus örneğinden hareket eder. Onlara göre, bir yazıtta bir kişinin, hem eyalet *arkhiereus*'u, hem yerel *arkhiereus* ve hem de başka bir yazıtta *asiarkhes* olarak geçmesinin, eyalet *arkhiereus*'luğu ile *asiarkhes*'liğin aynı görev olduğunu göstermektedir.

CARTER 2004: 41 - 68 ise, bu tartışmaya tamamen gladyatörlük açısından bakmaktadır. O da diğer araştırmacılar gibi aynı örneklerle yola çıkmış ve çalışmasının arkasına, konuyla ilgili 23 yazıt eklemiştir. Ona göre ἀσιάρχης ve ἀρχιερεύς'lar, gladyatör truplarının sahibi ve dövüşlerin düzenleyicisidir.

Gladyatörlük açısından bakıldığında, bu iki görevin özdeş olduğu sanılmaktadır ve ἀσάρχης ve ἀρχιερεύς'ların ortak yanları, gladyatör birliklerine sahip olmalarıdır.

Her iki durumda da, gerek eyalet gerekse kent bazında düzenlenen gladyatör dövüşlerinin, kesinlikle imparator kültüyle ilgisi olduğu ve gösterilerin imparator kültü rahiplerince düzenlendiği görülmektedir. Büyük bir olasılıkla, eyaletler tarafından düzenlenen gösteriler söz konusu olduğunda, bu baş rahipler eyaletin adını içeren *asiarkhes*, *bithyniarkhes*, *lykiarkhes*, *pontarkhes* gibi unvanları almıştır.

Kos'ta Nemerius Castricius Paconianus'un (EP.1.1); Ephesos'ta Aurelius Apolaustos (EP.5.50), Claudius Cleobulus (EP.5.51), T. Claudius Tatianus Iulianus (EP.5.52-53), T. Claudius Pancratidus Atticus (EP.5.54), T. Iulius Reginus (EP.5.55), L. Aufidius Euphemus (EP.5.56) ve Marcus Fulvius Publicianus Nicephorus'un (EP.5.57); Smyrna'da Iulius Meneclis Diophantus EP.5.101) ve Claudius Timon'un (EP.5.102); Kyzikos'ta Plo(tius) Aurelius Gratus'un (EP.11.256); Adramytteion'da Eunus'un (EP.16.322), gladyatör dövüşleri ile ilgili olarak ünvanları *asiarkhes*'tir.

Oinoanda'da (EP.10.242) ve Rhodiapolis'te (EP.10.246) *lykiarkhes*; Amisos (EP.15.316), Sebastopolis (EP.15.319) ve Sinope'de (EP.15.321) ise *pontarkhes*, gladyatör dövüşü düzenleyen eyalet baş rahipleri olarak görülmektedir.

Ephesos'ta Timaios Attalus (EP.5.41); M. Aurelius Mindus Matidianus Pollio (EP.5.42); T. Flavius Montanus (EP.5.43) ve Tiberius Claudius Menandros için (EP.5.44) ἀρχιερεύς Ἀσίας ναῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ; Marcus Aurelius Daphnos (EP.5.45) ve adı yazıtta eksik olan bir *asiarkhes* onuruna dikilmiş (EP.5.46) anıtta, Iulius Candidus için ἀσάρχης ναῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ ünvanları kullanılmıştır.

Mytilene'de Cladius Trophonianus'un (EP.1.10); Aphrodisias'ta M. Antonius Apellas Severinus (EP.7.145), Hypsicles Zeno (EP.7.146) ve T. Claudius Paulinus'un (EP.7.147); Lagina'da T. Claudius Aristeas Menandros'un (EP.7.181); Mylasa'da Gaius Iulius Hybreas'ın (EP.7.185-187); Stratonikeia'da T. Flavius

Aeneas (**EP.7.196**) ve Uliades'in (**EP.7.197**); Philadelphia'da M. Aurelius Manilius Hermippus'us (**EP.9.209**); Temenothyrai'da T. Aruntius Nicomachus'un (**EP.9.224**); Parion'da Aelius Iulianus'un (**EP.11.259**); Laodikeia ad Lycum'da Diokles'in (**EP.13.292**) unvanı, *arkhiereus*'tur.

İmparator kültü rahibi olarak, ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν ya da ἀρχιερεὺς τῆς πατρίδος diye anılan yerel rahipler de vardır. Didyma'da aynı yazıtta Marcus Ulpius Flavianus Damas ve karısının ünvanı hem ἀρχιερεὺς τῆς Ἰωνίας, hem de ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν ve başka bir yazıtta ἀρχιερεὺς τῆς πατρίδος'tur (**EP.5.83-84**). Miletos'ta, hemşerilerine beş gün süreyle parlak bir *munus* vermiş olan Ateimetos (**EP.5.90**) ve Attaleia'da Lucius Calpurnius Diodoros için (**EP.12.266**) ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν; Ksanthos'ta Philippus için (**EP.10.238**) ἱερεὺς τῶν Σεβαστῶν kullanılmıştır.

Sagalassos'ta Publius Aelius Quintus Claudius Philippianus Varus (**EP.14.310**) ve Selge'de P. Plancius Magnianus Aelianus Arrius Perikles ἀρχιερεὺς τοῦ Σεβαστοῦ olarak (**EP.14.312**) anılmaktadır. Oinoanda'da ise ἱερατεύσας τῶν Σεβαστῶν ἐν τῇ πατρίδι ile bir yerel rahipten söz edilmektedir (**EP.10.243**).

Ankyra'da Γαλατῶν οἱ ἱερασάμενοι θεῶι Σεβαστῶι καὶ θεᾷ Ῥώμηι olarak eyalet rahipleri görülmektedir (**EP.4.35**). Ankyra'daki Augustus Tapınağı'nın sol tarafındaki duvarda yer alan bu yazıtta, rahiplerin bir listesi vardır. Bu rahiplerin görev süresi birer yıldır ve isimlerinden sonra, görevleri sırasında yapmış oldukları bağışlar yazılmıştır. Rahipler Ankyra rahipleri değil, tüm Galatia'nın yani eyaletin rahipleri olarak görülmektedir. Ama sonradan adı geçenler, Ankyra rahipleri olmalıdır. Burada kült kutlamaları söz konusudur ve bu kutlamalar sadece Ankyra için değil, tüm Galatia eyaleti için düzenlenmiştir (BOSCH 1967: 35-49). Bu rahiplerden bazıları halk için yemek vermiş (δημοθoinία); yağ bağışında (ἔλαιον) bulunmuş; tiyatro gösterileri (θηωρία) sunmuş; gladyatör çifti vermiş (ἔδωκεν

μονομάχων ζεύγη); vahşi hayvan ve boğa avı gösterileri düzenlemiştir (κυνήγιον ἔδωκεν τὰ ὑρῶν καὶ θηρίων).

Klaudiopolis'te Secundus (EP.3.25); Nikaia'da Fl. Severianus Asclepiodotus (EP.3.27); Panamara'da Marcus Ulpius Asklepiades Iulius'un (EP.7.194) unvanı, *hiereus*'tur. Pisidia Antiokheia'sında Longus, bir *pontifex* olarak *munus* vermiştir. Yine aynı kentte Maximianus, ikili yönetimi sırasında (*aedili II viro*) hayvan ve gladyatör dövüşü gösterileri sunmuştur

Bütün bunların yanında Halikarnassos'ta Publius Veditius Asiaticus (EP.7.172) ve Tralles'te P. Lucilius Pisoninus (EP.7.201) gibi, gladyatör veren ve görevi belli olmayan kişiler de vardır.

Gladyatör ve hayvan dövüşü düzenleyen imparator kültü rahipleriyle ilgili bir çok yazıtın da gösterdiği gibi, ister eyalet, ister kent rahibi olsun, gladyatör ve hayvan dövüşü düzenleme işi, genellikle imparator kültü rahiplerine aitti ve bu görev onların kariyerlerinde önemli bir yer tutmaktaydı.

İmparator kültü rahiplerinin kişisel cömertliğini göstermesi açısından, para ve erzak dağıtımının yanında önemli bir hizmet olan gösteri düzenlemek, çok pahalı bir iş olduğundan, bazı düzenleyicilerin iflas ettiği bile olmuştur. Bu nedenle İmparatorluk sık sık gladyatör sayısını kısıtlama yoluna gitmiştir. Marcus Aurelius döneminde böyle bir sınırlama yapılmış ve bazen *arkhiereus*'lar bu sınırı aşmak için özel izin istemiştir. Bu konuyla ilgili İS. 177'de bir *senatus consultum* olduğu bilinmektedir. Bu kararda, gösteri masraflarının kısıtlanmasından ve *munerarius*'ların parasal açıdan rahatlatılmasından söz edilmektedir (ROBERT 1940: 274, 282, 284).

Muhtemelen oyunlar her yıl ve farklı yerlerde gerçekleşmiştir. Bu nedenle, *arkhiereus*'un bir gladyatör birliğine sahip olması ve bunun masraflarını karşılaması gerekmiştir. Kent ve eyalet düzeyinde, imparatorluk kültü ile bağlantılı olarak, şenliklerin sayısı ve kapsamı artınca, çeşitli gösteriler için masraflar da yükselmiş ve

toplu ağırlamalar için büyük paralar harcamak gerekmiştir. Kentte politik bir rol üstlenmek isteyen zengin bir yurttaş için, erken dönemlerde olduğu gibi, oyun masraflarını üstlenmek çok önemlidir ve böylece bu kişi hem göz önünde olmakta, hem de yurttaşların sempatisini kazanmaktadır.

Oyunların masraflarının karşılanmasıyla ilgili resmi bir düzenlemeye ait bilgiler azdır; ama genellikle, eyalet rahibinin gladyatör oyunları için gereken parayı ve görevi dolayısıyla ödemek zorunda olduğu miktarı, kendisinin karşıladığını gösteren (ἐκ τῶν ἰδίων) belgeler çoktur. Eyaletin imparator rahipliği, ayrıcalıklı ve aynı zamanda da pahalı bir görevdi. CAMPANILE 2001: 136, imparator kültü rahiplerinin gladyatör oyunlarını düzenlemekle yükümlü olduklarını belirtir.

Bazı yazıtlarda başrahipler onurlandırılırken, harcamalardaki cömertliklerini gösteren φιλότιμος ve φιλόδοξος sözcükleri kullanılmaktadır. Kurumlar, tribuslar ve kentler iyilik yapanlara φιλότιμος ya da φιλότιμος διὰ βίου ünvanı vererek, kurumlarının iyiliksever üyelerini onurlandırmışlardır. “Cömert ve eli açık” anlamındaki bu sözcükler, zamanla gelişip εὐεργέτης gibi bir onur ünvanına dönüşmüştür. Gladyatör dönüşü ile ilgili onur yazıtlarında bu sözcükler, gladyatör dönüşlerinin cömertliği anlamında kullanılmış; onurlandırılan kişinin övgü sözcüğü değil, ünvanı olmuş ve *munus* düzenleyenler için φιλόδοξος ya da φιλότιμος, *munus* için φιλοτιμία kullanılmıştır. Fakat hangi ölçüde ve durumda φιλότιμος ve φιλόδοξος’un, *munus* düzenleyen kişi; φιλοτιμία’nın da *munus* anlamında kullanıldığına karar vermek oldukça zordur⁶

Miletos’ta bulunmuş bir yazıtta *arkhiereus* Ateimetos, bir gösteri sunmuştur (EP.5.90). Ateimetos almış olduğu görev ve düzenlemiş olduğu gladyatör ve hayvan avı gösterileri nedeniyle, saygınlık kazanmış biri olarak, Miletos’un siyasi yaşamında önemli yeri olan zengin bir aileye mensup olmalıdır. İmparator kültü

⁶ (ROBERT 1940: 276-280); (ROBERT 1946: 125 vd); (ROBERT 1968: 582)

rahipleri için *munera* düzenlemek bir zorunluluk olmasa da, cömertliklerini göstermeleri açısından, böyle bir hizmet onlardan beklenirdi (GÜNTHER 1985: 125-130).

GÜNTHER 1985: 125-130'a göre, φιλοτειμησάμενος ἐνδόξως ifadesi, Miletoslu bu *munerarius*'un iyilik sever biri olarak, cömertçe yaptığı bir hizmeti göstermektedir ve önceden Roma'dan alınan özel bir imparator izni söz konusudur (EP.5.90). *Euergetes*, yani iyiliksever kişiler için dikilen anıtlarda ἐνδόξως sözcüğünün yanında, μεγαλοπρεπῶς, μεγαλοψύχως, φιλοδόξως ve ἐπιφανῶς sözcüklerine de sık rastlanmaktadır.

Stratonikeia'da, Titus Flavius Aeneas, *arkhiereus*'luk görevini yaparken, gladyatör dövüşü ve vahşi hayvan avı gösterileri sunmuştur. Yazıtta yer alan μεγαλοπρεπῶς sözcüğü, bu gösterilerin çok masraflı olduğunu belirtmekle birlikte, imparator iznini gerektirecek olağan dışı bir gösteri yapılmamıştır (EP.7.196).

Lagina'da bulunmuş bir yazıtta, Tiberius Flavius Menander ve Aelia Glycinna, *arkhierus*'lukları sırasında oldukça masraflı olan hayvan avı gösterisi sunmuştur (EP.7.181). Philadelphia'da ise *venationes* için masraf yapmak, bir φιλόπατρις'in hizmeti olarak gösterilmektedir (EP.9.209).

Side'de, Aurelius Mandrianus Longinus onuruna bir anıt dikilmiştir (EP.12.270). Yazıttan anlaşıldığına göre, Licinnius Mucianus tarafından Side halkına gladyatör dövüşleri ve hayvan avı gösterileri vakfedilmiş; gösterileri düzenleyen kişi de (προστάτης) onurlandırılmıştır. Bu gösterileri bağışlayan Mucianus, τῆς ἀρίστης μνήμης ifadesinden anlaşılacağı gibi, ölmüş olduğundan, onun adına yapılan gösterileri, bir πρόστατης olarak, Aurelius Mandrianus Longinus yönetmek zorunda kalmıştır. Bu görev sadece gladyatör ve hayvanların temini ile ilgili değildir; aynı zamanda çok büyük bir mali yük getirmektedir. Burada gösterilerin yapılması için ayrılan paraya başvurulmamıştır. Mucianus'un bağışlamış olduğu *munus*'unu övmek için, ἐνδόξως ve μεγαλοπρεπῶς gibi

sözcükler, gösterilerin düzenlenmesinde büyük gayret göstermiş olan Aurelius Mandrianus Longinus için kullanılmıştır (*IGSK* 43, no. 3.2.1.)

Yine Side’de bulunmuş olan iki yazıtta, Side halkı Modestos’u (**EP.12.271**) ve *arkhiereia* Modesta’yı (**EP.12.272**) onurlandırmıştır. Burada, kabartmalardan da anlaşılacağı gibi, φιλόδοξος ve φιλότειμος sözcükleri gladyatör oyunlarına işeret etmektedir.

Kibyra’dan bir yazıtta, Asia’daki Helen halkı, *arkhiereus* Tiberius Claudius Celsus Orestianus’u ve karısını onurlandırmıştır (**EP.10.233**); sözü edilen οἱ ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλληνας ile, Asia eyaletinin *koinon*’u kastedilmektedir. Tiberius Claudius Celsus Orestianus, imparator kültü festivalleri için gladyatör dövüşleri düzenlemiştir ve bu da φιλοτείμως sözcüğü ile belirtilmiştir (*IGSK* 60: no. 62). Ephesos, Lagina, Thyatira, Adramytteion, Ilion, Kyzikos, Miletos, Ksanthos, Philadelphia, Pergamon, Sagalassos, Sebastopolis ve Side’de bu sözcükler, gösterilerin parlaklığı ya da gösterileri sunan kişilerin cömertliği anlamında kullanılmıştır⁷.

Ephesos kentinin bu ve halk meclisi üyeleri, T. Flavius Montanus’u onurlandırmıştır. O da Asya Koinonu’nun rahibi ve *agonothetes*’i olarak görev yapmıştır. Montanus, *arkhiereus* görevindeyken, gladyatör dövüşü ve hayvan avı gösterisi sunmuş; kent kasasından ona ayrılan parayı bu gösteriler için değil, liman yapımı için kullanmıştır (**EP.5.43**).

---

⁷ φιλοτείμως (**EP.5.41**); φιλοτειμησάμενον (**EP.5.45**); ἐνδόξως φιλοτειμησάμενον (**EP.5.46**); ἔνδοξον ἡμερῶν τεσσάρων (**EP.5.57**); φιλοτιμιῶν φαμιλῆας μονομάχων (**EP.5.98**); ἐπὶ φιλοδοξίαις καὶ κυνηγεσίαις (**EP.7.181**); φιλοτιμησάμενον ἐνδόξως καὶ μεγαλοφρόνως (**EP.9.225**); φιλοτείμως (**EP.10.246**); ταῖς τῶν τοῦ ἔθνους ἀρχιερέων φιλοδοξίαις (**EP.10.238**); ἐνδόξως καὶ μεγαλοπρεπῶς (**EP.12.270**); φιλόδοξος (**EP.14.310**); φιλοτειμία (**EP.15.319**); φιλοτιμησάμενος (**EP.16.322**); φιλοτίμως (**EP.16.329**) gibi ifadeler gösteriler için yapılan harcamaların büyüklüğü ile ilgilidir.

2. Gösterilerin Yapıldığı Yerler

Roma İmparatorluğu'nun doğusunda da, gladyatör ve hayvan dövüşleri, çok sevilip tutulmuş; buna karşın, Batı'daki kadar görkemli ve çok sayıda amfitiyatrolar inşa edilmemiş; tiyatrolar yeniden düzenlenerek, belli ölçülerde kullanıma açılmıştır. POLACCO 1994: 367 - 373'e göre bunun nedeni, teknik beceriksizlik ya da para değildir. Batıda yüzlerce gladyatörün katıldığı büyük *munera*'lar söz konusuysen, Küçükasya'da daha çok "teke tek dövüş" yani *monomakhia*'lar vardı. Küçükasya'daki tiyatrolar, başka gösteriler sunmaya elverişli ve çok muhteşem olduğu için, ayrıca amfitiyatro yapmaya gerek duyulmamış olabilir. Tiyatrolarda yapılan gladyatör dövüşleri, imparatorluğun batısındaki kadar gösterişli değildir ve seyircisi de güç ve şiddetten etkilenmemiştir. Helen kültürü etkisindeki ülkelerde, bu tür gösterilere pek ilgi duyulmadığı, yaygın bir düşünce olmakla birlikte, Küçükasya'da gladyatör dövüşleri ile ilgili buluntuların geniş bir yer kaplaması, bu tür gösterilere karşı, halkın ilgisinin az olmadığını göstermektedir.

İS. II. yüzyılda birçok tiyatro binası, gladyatör oyunları ve *venationes* için bazı değişiklikler yapılarak onarılmıştır. Ephesos'ta ikinci bir gösteri yeri, artık atletizm yarışmaları için kullanılmayan stadyumun doğu kısmına inşa edilen, küçük bir *arena* olmuştur. Aphrodisias stadyumunda da aynı değişiklikler yapılmıştır. Bazı kentler ise, yeni bir amfitiyatro yapmaya karar vermiştir. Örneğin Nysa amfitiyatrosu, Augustus döneminde yapılmıştır.

Yazıtlardan da anlaşılacağı gibi, İmparatorluk Devri'nde stadyumlar, yalnız spor karşılaşmaları için değil, gladyatör ve hayvan avı gösterileri için de kullanılmıştır⁸. Küçükasya'da İS. II. yy'la tarihlenen birkaç iyi korunmuş stadyum

⁸ Nikaia'da (EP.3.28); Nikomedia'da (EP.3.30); Prousa ad Olympum'da (EP.3.32); Ankyra'da; (EP.4.38); Alabanda'da (EP.7.143); Tralles'te (EP.7.202); Tripolis'te (EP.9.232), Ksanthos'ta (EP.10.239); Atteleia'da (EP.12.267) ve (EP.12.268); Akmonia'da (EP.13.274); Hierapolis'te (EP.13.286); Sagalassos'ta (EP.14.311); Amisos'ta (EP.15.317); Aleksandria Troas'ta (EP.16.324); Ilion'da (EP.16.327) dövüşlerin yapıldığı yerler için ἐν σταδίοις ve ἐν σταδίοισιν kullanılmıştır.

vardır ve bunlardan biri de Aphrodisias stadyumudur. Aphrodisias tiyatrosu ve stadyumu hakkında en iyi bilgileri, WELCH 1998 vermektedir. Aphrodisias'ta stadyumun işlevi, diğer Roma çağı stadyumlarından farklı olmadığı için, bu stadyum hakkındaki bilgiler, diğerleri hakkında, genel bir fikir sahibi olmamızı sağlayacaktır.

İmparator kültü festivalleri çerçevesinde, Helen spor faaliyetlerinin yanında, gladyatör oyunları, vahşi hayvan gösterileri ve ölüm cezalarına da yer veriliyordu. Doğu'daki Helen kentlerinde, bu tür gösterilerin tiyatrolarda gerçekleştirildiğinin iyi bilinmesine karşın, bu tür gösteriler için stadyumların kullanılması pek bilinen bir şey değildir. Aphrodisias stadyumu, bir stadyum için fazla uzun sayılan 1.60 m. yüksekliğindeki podyumu ve dikdörtgen şekliyle, vahşi hayvan gösterileri için uygun bir yer olmuştur (WELCH 1998: 558 - 559).

Aphrodisias tiyatrosunun orkestrası, Antoninus Pius Dönemi'nde (M.S. 139-161) İmparator kültü rahibi Ti. Claudius Zelos tarafından değiştirilmiştir. Tiyatronun orkestrasının değiştirilmeden önce de, gladyatör oyunları için kullanıldığı düşünülebilir. Bununla birlikte, oldukça küçük olan gösteri alanı ve seyircileri koruma zorluğu, sert geçen gösteriler için artık pek uygun olmamıştır. Tiyatro orkestrası, İS II. yy'ın ortalarına kadar değiştirilmediğine göre, gösteriler başka bir yerde ve olasılıkla stadyum'da sergilenmiştir. Kısaca söylemek gerekirse, Aphrodisias'ta tiyatrosunun orkestrası, Antoninus Dönemi'nde değiştirilinceye kadar stadyum, gladyatör ve vahşi hayvan gösterilerinin yapıldığı yer olmuştur. (WELCH 1998: 561).

Stadyumun oturma sıralarında, belirli gruplar ve kişiler için yer ayrıldığını gösteren yazıtlar bulunur. Bunlar, Aphrodisias'ta halkın ve belli sosyal sınıfa ait kişilerin, stadyumda nasıl bir araya geldiğini göstermesi bakımından, önemli bir bilgi

kaynağıdır. Bazı oturma sıralarında kadın adlarının varlığı dikkat çeker. Ignatia ve Hypsikleis adlı iki kadın, stadyumda hâkimlerin de oturduğu itibarlı bölüme oturtulmuşlardı; oysa kadınların oturma yerleri *cavea*'nın arka tarafındadır. Oturma alanının gerisinde, Claudia Seleukeia adlı bir başka kadının adına rastlanır. Batılı kadınların, Augustus Dönemi'nden itibaren, atletik festivallerde bulunmaları yasaklanmıştı. Hellen dünyasında da, kadınların atletik oyunlara gitmelerine izin verilmezdi (Suet. *Aug.* 44.3). Aphrodisias'taki stadyumda kadın adlarının varlığı, stadyumun yılda bir kutlanan imparatorluk kültü festivali süresince, Roma gösterileri için kullanılmasıyla bağlantılı olabilir (WELCH 1998: 562 - 563).

Aphrodisias stadyumuyla aynı plana ve benzer inşaat tekniğine sahip olan Laodikeia stadyumda bulunmuş olan yazıtlarda, amfitiyatro-stadyum (τὸ στάδιον ἀμφιθέατρον) ifadesi yer almaktadır⁹. WELCH 1998: 563 - 568'e göre Aphrodisias'ta İmparatorluk Devri'nde kullanılan amfitiyatro-stadyum, Hellen kültürel kimliğini bozmadan, Roma mimari formlarının özelliklerini taşıyan bir yapıydı ve Aphrodisias'a yakın bir kent olan Laodikeia da bu mimari biçimi benimsemişti. Geç Antikçağ'da (İS. IV. yy'ın ikinci yarısı) Aphrodisias gibi birçok Helen kentinde, stadyumlara kalıcı oval *arena*'lar eklenmişti. Bazı araştırmacılara göre, stadyumların içine inşa edilen amfitiyatrolar, imparatorluk kültü festivalinin bir parçası olarak, Hristiyanların ölüm cezalarının infazında kullanılmıştır. Bu mümkün değildir, çünkü Hristiyanlar'ın öldürülmesi, Doğu'daki Helen dünyasında, bu tür amfitiyatroların stadyumların içine inşa edilmeğe başlanmasından çok daha önce, Constantinus Dönemi'nde (İS. 306-337) sona ermiştir. Aphrodisias'ta, stadyumun doğu ucuna bir amfitiyatro eklenmesi, geçmiş yüzyıllarda atletik festivallerin yapılması çok önemli olduğu için, geçici olarak hazırlanan, vahşi hayvan gösterileriyle ilgili kalıcı bir düzenleme olmalıdır.

---

⁹ (Laodikeia'dan iki yazıtta (EP.13.298), (EP.13.299), amfitiyatro stadyum kavramı, açıkça bellidir.

FERRERO 1990: 159 vd'ye göre, Küçükasya'da benimsenen gladyatör oyunları ve hayvan avı gösterilerinin, İmparator kültü rahiplerinin bir propaganda aracı olarak, siyasi bir taban oluşturduğu, Küçükasya halkı tarafından hissedilmiş; bu tabanın genişlemesi istenmediği için, amfiteyatrolar inşa edilmeyerek, tiyatrolardan yararlanılmıştır.

Genellikle Küçükasya'daki tiyatroların ilk dört ya da beş sırası kaldırılarak, yerine 1. 50 m. yüksekliğinde bir podyum kurulmuştur. Ayrıca seyircileri korumak amacıyla, orkestranın etrafına duvar örülmüştür. Priene, Pınara ve Balbura tiyatroları gibi küçük kentlerin tiyatroları, bu kentlerin önemli imparator kültü tapınaklarına sahip olmamaları ve gösteriler için harcamaların büyük olması nedeniyle, küçük çaptaki gösterilere sahne olmuştur. Böylece tiyatroların *cavea*'sında, orkestradaki koltukların kaldırılmasından başka bir değişiklik yapılmamıştır. Assos'ta, ayrıca bir de tırabzan parmaklığı eklenmiştir. Ephesos tiyatrosunun ise, ilk dört ya da beş sırası kaldırılarak, podyum biçiminde, yeni bir arka çevirme duvarı inşa edilmiştir. Aspendos, Hierapolis ve Sagalassus ve belki de Selge tiyatrolarında orkestra alçaltılarak yeniden yapılmıştır. Çok büyük olan Ephesos tiyatrosunda, *arena*'yı çevreleyen ve *arena*'dan duvarla ayrılan bir koridor inşa edilerek, vahşi hayvanlara karşı önlem alınmıştır (FERRERO 1990: 159 vdd.).

3. Gösterilere Hazırlık ve Gösteri Programı

Küçükasya yazıtlarında, gösterilerin yapılışıyla ilgili bulguya pek rastlanmamaktadır. Antik Çağ yazar ve düşünürleri de, bu konuda bilgi vermemektedir. Ama Roma'da yapılan gösterilerle ilgili genel bilgiler oldukça fazladır. Bu nedenle, kısaca sözü edilecek olan, batıdaki oyunların yapılış biçimi, Küçükasya için genel bir bilgi edinmemizi sağlayacaktır.

JUNKELMANN 2000 a: 71 vd.'nin verdiği bilgilere göre, gösteriler sırasında, komşu köylerden ya da daha uzaktan gelen ziyaretçiler nedeniyle, Şenliklerin yapıldığı yerler oldukça kalabalıktır. Gsteriden önce *editor muneris*, *lanista* ile birlikte bir anlaşmaya vardıktan sonra, halkın kolayca görebileceği duvarlara *edicta muneris* asardı. Bu coğunlukla imparator onuruna olmak üzere, *munus*'un hangi vesileyle yapıldığını, *editor muneris*'in ismini, sahneye çıkacak olan çiftlerin (*gladiatorum paria*) ya da trubun adını (*familia gladiatoriae*), eklenecek programları (*venatio*, *athletea*, *noxii*), çiftlerin eŐleŐtirilmesini (*compositio*) içerirdi. Önceden belirlenen listeye göre yapılan eŐleŐim, *lanista* ve *doctores* bilgisine danıŐan *editor* tarafından yapılırdı.

İmparatorluk ağında bir *munus*'un hazırlığı ve uygulanması belli bir plana greydi. Gösteri, bir kutlama alayı (*pompa*) ile açılırdı. İzleyicilerin rahatlığı için güneŐ tentesi, kokulu su püskürtme gibi önlemler de alınırdı. *Munus*'un baŐlangıcından bir ya da iki gün önce, dövüşçüler açık bir alanda halka tanıtılırdı. Şenlik arifesinde, dvŐlerin tekrar incelenebilmesi için halka bir ziyafet verilirdi (JUNKELMANN 2000 a: 72).

Oyunlar baŐlamadan önce, müzik aletleriyle baŐlangıç sinyali verilir ve dövüşler farklı müzik aletleri eşliğinde srdrlrd. *Prolusio* adlı bir n oyun, gladyatör dövüşlerinin parçasıydı. Çiftler ucu köreltilmiŐ silahlarla dvŐr ve yetkinliklerinin n denemelerini yaparlardı. Bu aŐama, dvŐlerin ısınması ve kazanabilecek kişi konusunda, halka bir fikir verme açısından önemliydi. Burada kullanılan *arma lusoria* isimli oyun silahları, tıpkı antrenmanlarda kullanılan tahta silahlar gibiydi. *Prolusia*'dan sonra keskin demirler anlamına gelen *ferra acuta* getirilir ve keskinlikleri denenirdi (*Probatio armorum*). Bundan sonra *editor* tarafından düzenlenmiş eŐleŐtirmelere göre, çiftler ortaya çıkardı. BaŐlangıı atlı gladyatörler yapardı. Diğer eşlerin *arenaya* ıkıŐ sıraları ise, pek belli değildi (JUNKELMANN 2000 a: 72).

Büyük bir amfiteyatrodada, en üst sıradakilerin aşağıda olanları daha iyi anlamalarını sağlayan, *praecones* isimli anonsçular bulunurdu. Anonsçuların yaptığı bu tanıtım, ilk sıralarda, *tabellae* isimli büyük yazılı levhalarla sağlanır; gladyatörler isimlerinin ve utkularının yazılı olduğu bir levha eşliğinde sahneye çıkarlardı (JUNKELMANN 2000 a: 72). Smyrna’da ve Edincik’de bulunan yazıtlarda bunlardan söz edilmektedir; anonsçu (πραίκων) Πλάτανος (EP.5 127) ve Παρθενοπαῖος (EP.11.255), arkadaşları için bir mezar yaptırmıştır.

Gösteriler sabah hayvan avı ile başlardı; *munera*’ya sonradan eklenmiş olan bu gösteriler, İmparatorluk Devri’nde çok beğenilmiş ve benimsenmişti. Atletik yarışlar dans ve komik ara oyunları öğle tatilinde; gladyatör dövüşleri ise, öğleden sonra büyük kapanış programı olarak yapılırdı (Sen.*Epist.* I,7,4)

4. Gösterilerin Yapılışı ve Süresi

İyi yetişmiş birer kılıç dövüşçüleri olan gladyatörler, halk tarafından büyük bir beğeniyle karşılanırdı. Kılıçla dövüşme sanatı, diğer silahlı dövüşlerden ayrı olarak, farklı bir biçimde gelişmişti. “Çınlayan çarpışma” adlı özel bir dövüş sanatı, sadece çok kısa kılıçlarla yapılırdı. Bu dövüşlerde rakibin saldırılarını engellemek veya karşılamak için kalkanlar kullanılırdı. Rakibin beklemediği bir anda, hedefe saplanmak üzere olan kılıç, kalkanın arkasında tutulurdu. Dövüşçüler dövüşün bitiş aşamasında, çoğunlukla birbirlerini yere sererlerdi. Dövüşler sadece vahşi bir vuruşma olarak değil, tam tersine kesin kurallara (*dictata, leges pugnandi*) bağlı sanatsal bir düello olarak gerçekleşirdi (JUNKELMANN 2002: 66).

Hakemler *arena*'da çok önemli insanlardı. Çoğunlukla iki kişi bu görevi üstlenirdi. Bunlardan biri, *summa rudis* denen baş hakem, diğeri ise ona yardım eden *secunda rudis* idi. *Summa rudis*, *arena*'daki kurumsal gücü ve disiplini temsil eden bir asa taşırdı. Bu asa dövüşçüleri ayırmak ve ara vermek için kullanılırdı.

Verilen aralarda her iki rakip de, hizmetkarlar (*harenarii, ministri*) tarafından masaja tabi tutulur ve içecek bir şeyler verilirdi. Hafif yaralara anında pansuman yapılırdı. Eğer dövüşçüler disipline aykırı bir davranış ya da dövüş isteğinden yoksun bir tutum sergilerlerse, hakem asasıyla bu duruma müdahale ederdi. Sadece profesyonellerin dövüşmediği, ölüm cezasına çarptırılmış amatörlerin dövüştüğü, üçüncü sınıf karşılaşmalarda, kritik durumlarda kırbaçlarla, kor demirlerle veya meşalelerle donatılmış hizmetkarlar müdahale ederlerdi (JUNKELMANN 2000 a: 74).

Oyunların süresi iki ile on üç gün arasında değişmekteydi. Yazıtlarda gösterilerin kaç gün sürdüğü de belirtilmektedir. Ephesos'ta M. Aurelius Mindus Matidianus Pollio 5 gün (EP.5.42); M. Aurelius Daphnus 13 gün (EP.5.45) boyunca gösteri düzenlemiştir; bu süre Magnesia ad Maeandrum'da (EP.5.82) ve Klaudiopolis'te 3 gün (EP.3.25); Oinoanda'da (EP.10.242) ve Antiokheia'da 2 gündür (EP.14.305).

Smyrna'da boğa avı gösterileri 2 gün (EP.5.103); hayvan avı gösterileri 3 gün (EP.5.104); Ilion'da, gladyatör dövüşü ve hayvan avı gösterileri 3 gün (EP.16.329); Sagalassos'ta 4 gün (EP.14.310) sürmüştür.

Ankyra'da Traian dönemine ait bir yazıtta, kendi parasıyla tahıl dağıtmış, dört kez Agoronomos'luk yapmış, 51 gün gladyatör dövüşü, hayvan dövüşü ve tiyatro oyunlarını düzenlemiş bir kişi, yurduna olan iyi niyetinden ötürü onurlandırılmıştır (EP.4.36). Burada bir kişinin, yedi haftadan fazla süren, büyük bir şenlik düzenlemesi pek mümkün olmadığından, farklı zamanlardaki gösteriler söz konusu olmalıdır ve bu sürekli 51 gün değildir. Hepsinin toplamı 51 gün eden farklı bir çok gösteri olması daha akla yatkındır.

Miletos'ta Ateimetos (EP.14.310), gösterileri sunmak için imparatorundan izin almıştır. Gösteri günlerinin, dövüşen çiftlerin ve arena'ya gönderilecek olan hayvan sayısının belli bir sınırı aştığı ve ölümüne dövüşün (ὕπερ ψυχῆς ἀγωνισάμενον

ζυγοί) sergilendiği durumlarda imparator iznine gerek duyulurdu. Ateimetos da, bu izin için Roma'ya gitmiş olmalıdır; ama imparatorun niçin izin almak zorunda olduğu yazıtta tam olarak belli değildir, Ateimetos, belirlenmiş gün sayısının üzerindeki izni, yazılı ya da elçilik vasıtasıyla almış olmalıdır (GÜNTHER 1985: 125-130).

Ephesos'ta (EP.5.57) ἀσιάρχην ἔνδοξον ἡμερῶν τεσσάρων ifadesinden anlaşılacağı gibi, bu dört günlük süre, M. Fulvius Publicianus Nicephorus'un, *asiarkhes*'lik süresi değil *philotimia* süresidir; yani büyük bir olasılıkla, dört gün süreyle gladyatör dövüşü ya da vahşi hayvan dövüşü sunmuştur (CARTER 2004: 54; SEG 39 [1989]: no.1791).

A. Gladyatörlerin Eşleştirilmesi

(*compositio*)

Gerçek ve iyi eğitim almış gladyatörler teke tek dövüşürlerdi; çünkü dövüş hakkında detaylı bilgilere sahip olan seyirci, dövüş tekniğinin en ince ayrıntılarını seyretmek ve kazananı onurlandırmak isterdi. Küçük Asya yazıtlarında da, teke tek dövüş olan *monomakhia*'lar görülmektedir. Toplu dövüşler (*gregatim*) ise tek tük kaynaklarda anlatılır, ama bunlar sadece çok büyük *munera*'larda olurdu. Muhtemelen bunlar tıpkı suda yapılan *naumakhia*'larda olduğu gibi, mitolojik ve tarihi savaşları temsil ederdi. Burada sadece ikinci sınıf gladyatörler, belki de ölüm cezasına çarptırılmış mahkumlar, profesyonel kişilere göre daha çok dövüşürlerdi (JUNKELMANN 2000 a: 72).

Çiftlerin eşleştirilmesinde (*compositio*), genelde aynı seviyedeki dövüşçülerin karşı karşıya getirilmesine dikkat edilirken, gladyatörlerin birbirinden farklı olan beceri seviyeleri de göz önünde bulundurulurdu. Acemi bir gladyatörün, birçok utku

kazanmış olan tecrübeli bir gladyatörle çarpışması, pek de ilginç değildi; çünkü burada asıl amaç, dövüş tekniklerinin en iyi bir biçimde sergilenmesiydi. *Eques*, *provocator* ve *essedarius* gibi bazı gladyatör türleri, prensip olarak sadece kendi türünden bir rakiple dövüşürdü. Donanımı birbirinden farklı olan iki gladyatörün eşleştirilmeleri de sınırlıydı. Genellikle *murmillio* ile *thraex* ya da *hoplamachus*; *retiarius* ile *secutor*; bazen de *thraex* ile *hoplamachus* eşleştirilirdi.

Yazıtlarda, gösteriler sırasında kaç çift gladyatörün dövüştüğü belirtilmektedir ve bu Helence bir sözcük olan ζυγός, ζεῦγος ya da ζυγόν ile karşılanmaktadır. Miletos'ta Ateimetos'un sunduğu *munus* sırasında, kaç çift gladyatörün dövüştüğü, yazıtın o bölümünün tahrip olması nedeniyle bilinmemektedir (EP.5.90). Fakat GÜNTHER 1985: 127'ye göre, İS 177'deki Senatus Consultum ile, günde kaç çiftin dövüştürüleceği kurala bağlanmıştır Buna göre, bu yazıttaki beş günlük program sırasında, çiftlerin her gün aynı sayıda olması gerekmektedir. Çünkü, günde ancak bir çiftin, demirden yapılmış mızrakla, vahşi hayvana karşı (σιδηροκοντροῶν) ve bir çiftin keskin silahlarla (ὀξεῖον) çarpışması kesin olarak belirlenmiştir. Bu on çiftin dışında, Senatus Consultum'un kararına uygun olarak, kalan çiftlerin sayısının aynı kalması suretiyle, bunların başka türden dövüşlerde kullanılması gerekiyordu ve bu da tamamı 20 ya da en fazla 30 çift olarak hesaplanır.

Ephesos'ta *arkhiereus* Tiberius Claudius Menandros, bir gösteri sırasında 16 çift gladyatör dövüştürmüştür (EP.5.44).

Ankyra'daki gösteriler için, rahip Kastor 30 çift; Amyntas'ın oğlu Pylaimenes 50 çift; Gallios 25 ve ayrıca 10 çift; Menas'ın oğlu Pylaimenes 30 çift gladyatör vermiştir (EP.4.35).

Kos'ta (EP.1.6) ve Ksanthos'ta (EP.10.239) σύνζυγοι sözcüğü "rakip" anlamında kullanılmıştır. Amisos'ta (EP.15.318) ve Hierapolis'te ise (EP.13.286) ἀντίπαλος ise agonistik bir terimdir.

Sagalassos'ta 4 gün süren dövüşlerde, her gün 5 çift dövüştüğüne göre, bu gösterilerde toplam 20 çift gladyatör dövüşmüş olmalıdır (EP.14.310). Ephesosta 31 (EP.5.48) ve 39 (EP.5.45); Antiokheia'da ise 36 (EP.14.305) çift dövüşmüş olduğu yazıtlardan anlaşılmaktadır.

B. Hayvan Avı ve Hayvan Dövüşü

Av anlamına gelen ve çeşitli *arena* gösterilerini kapsayan *venatio*, eğitilmiş hayvan dövüşçülerinin (*vanator*) terbiye edilmiş hayvanlarla mücadelesini göstermekle birlikte, ölüm cezası (*noxii*) almış kişilerin, vahşi hayvan önüne atılarak cezalandırılmalarını (*damnati ad bestias*) ve hayvanların birbirleriyle mücadelesini de içermektedir. Küçükasya yazıtlarında *venatio* sözcüğü Helence *κυνηγεία* ile karşılanmakta ve çoğu zaman *μονομαχία* ile birlikte görülmektedir; bu da çok fazla sayıda hayvan dövüşü sergilendiğini kanıtlamaktadır¹⁰.

Pisidia Antiokheia'sında, *munus venationum et gladiatorum* ifadesinden de anlaşılacağı gibi, gladyatör dövüşleri ve hayvan avı gösterileri birlikte yer almaktadır (EP.14.307). Helence yazıtlarda da, vahşi hayvan avı gösterileri her zaman gladyatör dövüşleriyle birlikte görülür.

Seyrek de olsa sadece hayvan avı ve dövüşlerinin geçtiği yazıtlar da vardır¹¹. ROBERT 1940: 310'a göre, yazıtlarda *κυνηγέσιον* daha sık görülen bir formdur¹².

¹⁰ Nikaia (EP.3.27), Ankyra (EP.4.35), Ephesos (EP.5.43), Panamara (EP.7.194), Stratonikeia (EP.7.196), Lydai (EP.10.241), Oinoanda (EP.10.242), Rhodiapolis (EP.10.246), Attaleia (EP.12.266), Side (EP.12.270), Selge (EP.14.312), (EP.14.313), Sebastopolis (EP.15.319), Sinope (EP.15.321) ve Ilion'da (EP.16.328), (EP.16.329) *κυνηγεία* και *μονομαχίας* birlikte yer almaktadır.

¹¹ Tiberiopolis'te *κυνήγιον* (EP.13.301); Lagina'da *ἐπὶ φιλοδωρίαις καὶ κυνηγεσίαις* (EP.7.181); Panamara'da *ἐν τοῖς γενομένοις κυνηγίοις* (EP.7.195) hayvan avı ve dövüşlerini göstermektedir.

¹² Lagina (EP.7.181); Panamara (EP.7.194); Oinoanda (EP.10.242), (EP.10.243); Attaleia (EP.12.266); Selge (EP.14.312); (EP.14.313); Sebastopolis (EP.15.319) ve Sinope'de (EP.15.321) *κυνηγέσιον* biçimi kullanılmıştır.

Femininum olarak κυνηγεσία biçimine hiç rastlanmamaktadır. *Accentus* göz önüne alınırsa κυνηγεσίωv, κυνηγεσία'nın değil κυνηγέσιον'un *genetiv'i*dir. Mytilene'deki bir yazıtta geçen κυνηγία ise, çok kesin bir ifade değildir (EP.1.9). Sıklıkla görülen bir başka form da, κυνήγιον'dur¹³. Ksanthos'ta (EP.10.238) ve Pinara'da (EP.10.245) προκυνηγία sözcüğü kullanılmıştır (ROBERT 1940: 309 vd.).

Pisidia Antiokheia'sında *venatio omnis generis*, yani hayvan avının bütün türlerinden söz edilmektedir (EP.14.305). ROBERT 1940: 310, burada *venatio*'nun anlamının biraz daraltıldığını belirtir. Oinoanda'da ortaya çıkan ἄγειv κυνηγέσια καὶ μονομαχίας ifadesinde yer alan κυνηγέσια, yani *venatio*, tüm hayvan dövüşlerini kapsamaktadır (EP.10.242); ἐπιτελεῖv κυνηγέσια καὶ θηριομαχίας καὶ μονομαχίας ifadesinde ise, *venatio* vahşi hayvana karşı girişilen mücadeleyi göstermektedir (EP.10.243). Bu durumda, buradaki gösteriler üçe ayrılmıştır. Gladyatör dövüşü, hayvanların birbiriyle dövüşü ve vahşi hayvana karşı insanın dövüşü.

Yırtıcı hayvanların, avcılar tarafından öldürülmesini ya da hayvanların birbirleriyle dövüşmelerini θηριομαχία sözcüğünden; bir dövüşçünün yırtıcı bir hayvana karşı kalın demirden yapılmış olan mızrakla dövüşmesini ise σιδηροκόντρα ya da κοντροκυνηγέσια sözcüklerinden anlıyoruz (ROBERT 1940: 312, 324).

Çok şiddetli çarpışmaların sergilendiği ve yırtıcı hayvanlara karşı zorlu bir mücaadeleyi içeren σιδηροκόντρα, vahşi hayvan dövüşçüleri için oldukça riskliydi ve *venatio*'ya eklenen özel bir program olduğu için, bu dövüş çeşidinin sergileneceği, genel program akışı içinde, özellikle belirtilirdi. Miletos'ta da böyle bir gösteri sergilenmiştir ve bu gösteri için imparatorluk izni gerekmiştir (EP.5.90). Bu ihtişamlı ve büyük harcamalar gerektiren gösteriler (θείας φιλοδωρίας) için imparator izni gerekmektedir. GÜNTHER 1985: 129'a göre, bu yazıtta eksik olan satır θεατροκυνηγέσια olarak tamamlanmalıdır; çünkü Miletos tiyatrosu bir *munera*

¹³ Ankyra (EP.4.35); Panamar a (EP.7.194); Pinara (EP.10.245); Tiberiopolis (EP.13.301) ve Ilion'da bu sözcük kullanılmıştır.

sahnesi olmuş olsaydı ve çok türden hayvanların katledilmesi (θηρία σφακτά) söz konusu olsaydı, θεατροκυνηγεία kavramı, bu yazıt için uygun olmazdı, bunun yerine başka ifade yer alırdı. Burada θεατροκυνηγεία bir hayvan avı gösterisine işaret etmektedir.

Robert 1940: 311'de θεατροκυνηγείον, yalın bir ifade olan av gösterisi anlamındadır. Bunların içinde vahşi hayvanı öldürme, hayvan ve insan arasındaki mücadele de vardır. Philadelphia'da görülen bir sözcük olan κοντροκυνηγείον yani “kargı avı”, θεατροκυνηγείον ile karşıtlık göstermektedir (EP.9.209). Sagalassos'ta görülen σιδηροκόντρα sözcüğü ise κοντροκυνηγείον ile aynı anlamda olmalıdır (EP.14.310); ya da en azından her ikisinde de, bir hayvan ve bir insandan oluşan ikili bir çarpışma söz konusudur (ROBERT 1940: 312).

JUNKELMANN 2000: 78, hayvan avına, *venator*'ün refakatçisi olarak köpeklerin de katıldığından söz etmektedir. Onun verdiği bilgilere göre, bu köpekler insan katılımı olmadan, ne birbirlerine ne de başka bir hayvana saldırırlardı. Romalıların, birbiriyle özellikle dövüştürmeyi sevdikleri tehlikeli ve büyük hayvanlar vardı. Bunlar genellikle sabırsız olduklarından zincirle bağlanırlardı. Bazen *venator*'ler, hayvanı öldürmeden önce kızdırıp, sahte bir dövüş gösterisi de yaparlardı ve genellikle bu hayvanlar arslan, kaplan, leopar, ayı ve filden oluşmaktaydı. En sevilen *venatio* türünü uygulayan *venator*'lerin leopar, arslan, kaplan, ayı gibi yırtıcı hayvanlarla yaya olarak dövüşmeleri, büyük bir risk oluşturmaktaydı. Gladyatörler gibi silahlandırılmış *venator*'lerin zamanla ortadan kalkmasıyla, her iki elle kargı gibi taşınan, sivri silahlar kullanılmaya başlamıştır. Böyle bir dövüşte bağışlama (*missio*) uygulanabilirdi. Organizatör *venator*'ün yeterince direndiğini, yaralandığını ya da bitkin düşüp mücadeleyi daha fazla sürdüremeyeceğini anladığında, *venator*'ün serbest kalmasını isteyebilirdi. Organizatör bunu kabul etmezse, *venator* bir sonraki hayvanla dövüşmek zorundaydı.

Az görülmele birlikte *missio* hayvana da verilebilirdi. Sürü halinde koştukları sırada, *venator* tarafından öldürülerek yere serilen hayvan sürülerine de rastlanmaktaydı (JUNKELMANN 2000: 78)

Kos'tan bir yazıtta hayvanlara da isim verildiği görülmektedir (EP.1.7). Miletos'ta bulunmuş olan 31 adet kabartma parçasının konusunu, av sahneleri oluşturmaktadır. Hayvanların yakalanmaları, ehlileştirilmeleri ve sonunda da avın nakledilmesine katılanların sayısı ile birlikte, vahşi hayvan yakalama ve öldürülmesi sahnesi büyük bir alanı kapsamaktadır. Bu sahneler, *arena*'daki hayvan avı sahneleri ile tam bir paralellik göstermektedir. Ayı, devekuşu, koç, boğa, dağ keçisi, ceylan, antilop, geyik, panter, aslan ve domuz gibi av hayvanlarının seçilmesiyle, izleyicilerin büyük bir *venatio* gösterisi beklentilerine cevap verilmiş olmalıdır (ALTENHÖFER-BOL 1989: 28.)

Boğa Güreşleri *ταυρομαχία*, bu gün İspanya'da yapılan tarzda yapılırdı ve özel bir gösteri olarak sunulurdu. Tam olarak ehlileştirilmemiş boğaları yakalamak, büyük bir beceriklilik ve cesaret gerektirirdi. Hayvanlar atlılar tarafından avlanırdı ve boğa yakalama boğayı at sırtında kovalayıp, onun üzerine çıkmayı gerektirirdi (ROUECHÉ 1993: 73). Ankyra'da *κυνήγιον ταύρων* ve *ταυρομαχία* (EP.4.35); Ksanthos'ta *ταυρομάχιον* (EP.10.238) bu türden dövüşlerdi.

Boğa avı anlamında kullanılan bir sözcük de *ταυροβόλια*'dır. Pinara'da (EP.10.245) ve Pednelissus'ta (EP.14.309) bu sözcüğe rastlanmaktadır.

Smyrna'daki bir yazıtta ise, iki gün süren *ταυροκαθάψια*'dan söz edilmektedir. IGSK 24,1, no. 835'e göre *ταυροκαθάψια*, at üstünde yapılan bir boğa avı türüdür ve Theselya'dan Roma'ya gelmiş, İmparatorluk Devri'nde de yaygınlaşmıştır. Smyrna (EP.5.103); Aphrodisias (EP.7.146); Pergamon (EP.11.265); Hierapolis (EP.13.276) ve Sinope'de (EP.15.321) bu tür gösterilere rastlanmaktadır.

Smyrna'da iki yazıtta görülen θηρία σφακτά ise, tamamen hayvanların öldürülmesiyle ilgilidir ve bu gösteri sırasında kaç hayvanın katledildiği yazıtların eksik olması nedeniyle bilinmemektedir (**EP.5.105-106**).

Gladyatör betimlemelerinin yazıtlara eşlik ettiği gibi, *arenaya* salınmış hayvanları betimleyen, birçok kabartma vardır. Hayvan avı için, sadece ülkedeki hayvanlarla yetinilmemiş, yabancı ülkelere de hayvan getirilmiştir. Sagalassos'ta Tertullus, *arena*'ya ayı, panter ve aslan vermiştir (**EP.14.311**). Efes'te, Afrika'dan (Ἰζῶα Λιβυκᾶ) yabani hayvanlar gelmiştir¹⁴. Bu gösteriler 5 gün sürmüş ve 25 yırtıcı hayvan öldürülmüştür. Burada da şüphesiz bir imparator izni vardır (ROBERT 1940: 314).

Mytiline'de bulunmuş ve çok silik olan bir onur yazıtı parçasından, bir hayvan avı gösterisi düzenlenmiş olduğu anlaşılmaktadır (**EP.1.9**). Mytilene'nin önde gelen kişilerinden Lesbos'un oğlu Potamon'un bir *venatio* düzenlediği ve bunun için Mysia'dan hayvan getirtmiş olduğu bilinmektedir. Büyük bir olasılıkla, bu onur yazıtı da bununla ilgili olmalıdır (ROBERT 194: 221, no. 272).

Arena'da, gladyatör olarak dövüşme cezası alan suçlular da vardı ve bunlara üç türlü ceza uygulanırdı. Bu cezalar bir yıl içinde öldürülmek üzere *arena*'da dövüşme (*ad gladium*); gladyatör eğitiminden geçtikten sonra *arena*'ya gönderilme (*ad ludum*); *arena*'da vahşi hayvanların önüne atılma (*ad bestias*) idi. *Venatio* çerçevesinde yapılan ölüm cezası (*noxii*), öğle programına dahil edilmişti. Onursuz bir cezaya mahkum olmuş bir suçlunun cezası, bir *munus* çerçevesinde belli bir süre içinde yerine getirilmek şartıyla, organizatöre bırakılmıştı. *Arena*'da uygulanan çeşitli ölüm cezaları oldukça tüyler ürperticiydi. *Ad bestias* cezası alan kişinin, hiç bir şansı yoktu; çünkü küçük bir bel kuşağının dışında, tamamen çıplak, silahsız ve

¹⁴ (**EP.5.42**); (**EP.5.45**); (**EP.5.48**)

genellikle de zincire vurulmuş olarak, yırtıcı hayvanların önüne atılırdı (JUNKELMANN 2000: 77).

Smyrna'da bulunmuş üç sahneden oluşan bir kabartmada, üstteki iki sahnede, suçluların boyunlarından birbirine kalın bir iple bağlanmış olarak, bir *bestiarius*, yani venatörlere yardım eden kişiler tarafından çekilişi gösterilmektedir. *Bestiarius*'lar, bir çeşit koruyucu elbise giymiş olarak, suçlulardan farklı resmedilmiştir. Alttaki sahnede ise, ölüm cezasının uygulanışını, yani mahkumların hayvanlar tarafından parçalanışı betimlenmiş olmalıdır (JUNKELMANN 2000: 77).

Gladyatör oyunlarına ve *venatio*'lara ek olarak, Aphrodisias'ta bulunmuş yazıtlarda *damnatio ad bestias* almış kişileri κατ'άδικος olarak görmekteyiz. Bunlar imparatorluk kültürü rahiplerinin sahip olduğu truplara aittir. (EP.7.146-147).

Hayvan avı gösterileri de imparator kültürü rahipleri tarafından düzenlenirdi ve genellikle kendileri gibi eyaletin ya da kentin rahibesi olan karıları ile birlikte anılırlardı. Parion'da *arkhiereus* Aelius Iulianus ve karısı Ofillia Zotice, masraflarını kendileri karşılayarak bir hayvan avı gösterisi sunmuşlar ve bu hayvan avı gösterisi adına bir anıt yapılmıştır (EP.11.259) .

Kos'ta Nemerius Castricius Paconianus (EP.1.1); Nikaia'da Fl. Severianus Asclepiodotus (EP.3.27); Ephesos'ta Timaios Attalus (EP.5.41) ve T. Flavius Montanus (EP.5.43); Miletos'ta Ateimetos (EP.5.90); Aphrodisias'ta Zenon M. Antonius Apellas (EP.7.145); Mylasa'da Gaius Iulius Hybreas (EP.7.185-187); Panamara'da Marcus Ulpius Asklepiades Iulius (EP.7.194); Stratonikeia'da T. Flavius Aeneas (EP.7.196); Philadelphia'da M. Aurelius Manilius Hermippus (EP.9.209); Ksanthos'ta Philippus (EP.10.238); Parion'da Aelius Iulianus (EP.11.259); Attaleia'da Lucius Calpurnius Diodoros (EP.12.266); Side'de, Aurelius Mandrianus Longinus (EP.12.270); ve Selge'de P. Plancius Magnianus Aelianus Arrius Perikles (EP.14.312) imparator kültürü rahipleri olarak hayvan avı gösterileri düzenlemişlerdir.

Ephesos kentinin danışma ve halk meclisi üyeleri, Ephesos'taki Asia tapınağının rahibi Timaios'u, karısını ve oğlunu onurlandırmıştır. Çünkü Timaios, cömertçe ve özveride bulunarak rahiplik görevini yapmış ve İmparator kutlamalarının av gösterileri için 70.000 gümüş denar vermiştir. Timaios, eyaletin başrahibi, Asia *koinon*'unun ve büyük *Epinikia*'nın *agonotetes*'idir (EP.5.41).

ENGELMANN 1996: 91-93'e göre, *Epinikia* (τὰ μεγάλα Ἐπινίκια), Lucius Verus'un, Parthlar'ı 166 yılında yenmesinden sonra kurulmuştur. Bunlar dört yılda bir yapılan *agon*'lar olmalıdır ve Timaios'un görev yılıyla, Asia eyaletinin *agon*'u aynı zamana rastlamaktadır. Timaios, yalnızca hayvan avı için para bağışlamıştır. Yazıtın ilk yayımında, Timaios'un Kaiser kutlamaları vesilesiyle, bir miktar para bağışladığı görüşü savunulmuştu. Oysa Timaios, zafer kutlamalarının programına dahil olan ve köpeklerle yapılan hayvan avı için bu bağışı yapmıştır. Yazıtta geçen ὑπὲρ *praepositio*'su (ὑπὲρ τῶν κυνηγεσιῶν) resmi ve teknik bir terim olarak kullanılmıştır ve bütçenin belli bir kalemini göstermektedir. Diğer Ephesos yazıtlarından da anlaşılacağı gibi, kentin bütçesinde gösteri düzenleme ve *prytanlık*'in bakımını üstlenme diye bir kalem (ὑπὲρ τῶν θεωριῶν τῆς πρυτανείας) vardır. Aynı biçimde, Asia eyalet meclislerinin, bir de hayvan avı için harcama kalemi vardır (ὑπὲρ τῶν κυνηγεσιῶν). Bu harcama bu yazıtta 70 000 gümüş dinar olarak görülmektedir. Başrahip Timaios'un, bu para üzerinde söz hakkı vardır; ama o hayvan avı harcamalarını kendi cebinden karşılamıştır.

II. GLADYATÖRLER, HAYVAN AVCILARI VE DÖVÜŞÇÜLERİ

1. Gladyatörler

A. Gladyatörlerin Kökenleri

Gladyatörlerin büyük bir çoğunluğunu, köleler oluştururdu. Az görülmele birlikte, kaçmaya yeltenen kölelerin, ceza olarak gladyatör okuluna yollandığı da olurdu. Gösterilerde dövüştürülen gladyatörler, çeşitli kaynaklardan sağlanmaktaydı. Bunların içinde ölüm cezası almış (*noxii*) ve *ad gladium* ya da *ad ludum* cezasına çarptırılmış suçlular; kürek mahkumları; köleler, savaş esirleri ve kendi isteğiyle gladyatör olanlar (*auctorati*) vardı (WEEBER 1994:19 vd.).

Ad gladium'a yani kılıçla öldürülmeye mahkum olan kişiler, hiç bir eğitim almadan *arena*'ya yollandıkları için, yaşama şansları pek yoktu. *Ad ludum* cezası alan kişiler ise, gladyatör okullarına yollanır ve burada eğitim alırlardı. Eğer iyi dövüş sergilerlerse, özgür kalma şansları bile olurdu (WIEDEMANN 1992: 105). Küçükasya'yla ilgili olarak, Aphrodisias'ta bulunmuş yazıtlarda, suçluların (κατάδικος), imparatorluk kültü rahiplerinin sahip olduğu truplara ait olduğunu görmekteyiz (EP.7.146-147).

Köleler, efendilerinin yönetimi altında oldukları için, sahiplerinin isteğiyle gladyatör olarak dövüştürülürlerdi. Bir efendinin, yetenekli kölesini gladyatör olarak dövüştürmesinin nedeni, onun sırtından para kazanmak olmalıdır. Kölelerin mülkiyet hakkı olmadığı için, bu köleler kazandıkları paraları efendilerine götürmek zorundaydılar; ama sadece ceza olsun diye, kölelerini *arena*'ya yollayan efendiler de vardı (VILLE 1981: 240 vd.). Tertullianus birçok kölenin suçsuz olduğu halde, *ludus*'a yollandığını aktarmaktadır (Tert. *Spect.*, 19, 4).

Azatlı ve özgür olan her yurttaş, kendi isteğiyle gladyatör okuluna giderek, gladyatör olabilirdi. Bunun için, bir *lanista* ya da *editor* ile sözleşme yapması gerekiyordu. Gladyatör okulunda eğitimini tamamlayan bu kişilerin de, yasal olarak gladyatör olabilmeleri için, *arena*'da yakılmayı (*uri*), zincire vurulmayı (*vinciri*), dövülmeyi (*verberari*) ve silahla öldürülmeyi (*ferroque necari*) kabul etmeleri gerekiyordu (Sen., *Epist.* 4, 27,1). Böyle bir yükümlülük altına giren gladyatör, özgürlüğünü yitirmiyor; ama sözleşme süresince *lanista*'nın kölesi gibi yaşıyordu (VILLE 1981: 246 vdd.).

İS. II. ve III. yy'larda Roma İmparatorluğu'nun ekonomik sıkıntıları nedeniyle, birçok özgür yurttaş, gladyatörlük yaparak para kazanma yoluna gitmiştir. Yetenekli ve kendine güvenen bir Romalı da, ücret karşılığı *arena*'da dövüştürdü. Bunlar kiralık gladyatör olarak, çok iyi bir dövüş sergilemek zorundaydı (VILLE 1981: 249 vdd.). Diğer yandan, bazı asil aileye mensup kadınların, gladyatör okullarına gittikleri de olmuştur; fakat Septimus Severus Devri'nde kadınların *arena*'ya çıkması yasaklanmıştır (WEEBER 1994: 18).

Gladyatör dövüşlerini düzenleyen yasalarda (*leges gladiatoriae*) gösterilerin niteliği, ücretler, organizatörün yetki ve sorumluluklarıyla ilgili hükümler yer alırdı (VILLE 1981: 210). İS.177'de çıkarılan *senatus consultum* ile, oyunların masrafları kısıtlanmış ve *munerarius*'ların mali yükü azaltılmış; gösteri günleri kısıtlanmış; eyalet rahiplerinin sahip oldukları truplardaki gladyatörleri miras olarak varislerine satmaları zorunlu kılınmış; gladyatör ücretleri de belirlenmiştir (ROBERT 1940: 274, 282, 284, 287). Magnesia ad Maeandrum'da böyle bir düzenleme olduğunu, παρά τὸ ψήφισμα sözcüğünden anlamaktayız (EP.5.82). İki gün boyunca *munus* sunma izni olan bir kişi, karara rağmen, gösterilere bir gün daha ekleyerek, üç gün ἀπότομα sunmuştur. Bu tür kanlı gösteriler için bir kısıtlama ve alınmış bir karar olduğu, burada açıkça belli olmaktadır.

Bazı azat edilmiş köleler, para kazanmak için gladyatör olmak istemiş ve bunlar da gladyatör okuluna girerken sözleşme yapmak zorunda kalmıştır (VILLE 1981: 246 vd). Bu arada, köleliği sırasında gladyatörlük yapan ve sonradan azad edilen birçok kişi, yine de bu meslekten ayrılmayıp, para kazanmak için gösterilere katılmıştır. Küçükasya yazıtlarındaki mezar taşlarında, özgür olduğu halde, halâ dövüşen kişilere rastlanmaktadır. Aigai’da (EP.2.24) ve Iasos’taki (EP.7.178-180) yazıtlarda, özgür olduğu halde, dövüşmüş olan gladyatörler görülmektedir.

B. Gladyatörlerin İsimleri

Gladyatör isimleri, genellikle patronymik isimler değildir. Elaoussa Sebaste’de Πούβλιος Ἐλουῖος Μέγας üç isimli (EP.8.205); Klaudiopolis’te Φιλοκύνηγος Μακεδών (EP.3.26) iki isimlidir.

Kos’ta Ζεῦξις ὁ καὶ Κινύρας (EP.1.6); Miletos’ta Γενέσις ὁ καὶ Ἄρκοπλάνης (EP.5.100); Thyateira’da Ἀράξιος ὁ καὶ Ἄνταῖος (EP.9.230); Edincik’te Νυμφέρος ὁ καὶ Νεικάνωρ (EP.11.253); Dardanos’ta Φλαβιανὸς ὁ καὶ Ἐνηδύνων? (EP.16.325) gibi bazı gladyatörlerin, bir de takma adı vardır ve bu (ὁ καὶ) ile belirtilmektedir.

Iasos’ta Γάιος (EP.7.180); Smyrna’da Δεκούρατος (EP.5.136); Kos’ta Δωνατος ve Φόρτις (EP.1.7); Aphrodisias’ta (EP.7.161) ve Halikarnassos’ta (EP.7.174) Ἴλαρος; Hierapolis’ta (EP.13.282) Ἰνγένης; Aphrodisias’ta (EP.7.160) Καίστιλλος; Klaudiopolis’ta (EP.3.25) Κάμπανος; Kos’ta (EP.1.2) Μαρίσκος;; Smyrna’da (EP.5.131) Μαρτιάλις; Saittai’da (EP.9.216) Μάτερνος; Kos’ta (EP.1.5) ve Kyzikos’ta (EP.11.258) Οὐνίων; Smyrna’da (EP.5.119) Πέρφεκτος ve (EP.5.121) Πρίσκος; Kos’ta (EP.1.7) Ῥουφείνος; Smyrna’da (EP.5.122) Σατορνίλος; Aigai’da (EP.2.24) Σκάπλας; Klaudiopolis’ta (EP.3.25) Σπεκίης; Mytilene (EP.1.17), Klaudiopolis (EP.3.25) ve Hierapolis’ta (EP.13.282) Βίκτωρ;

Smyrna'da (EP.5.123) Βαλέριος gibi birçok gladyatör ismi, Latin harflerine çevrilebilir.

Antiocheia ad Cragum'da, Μωτας yerel bir isimdir (EP.8.206). ROBERT 1940: 298'e göre, Amaseia'daki Πίννας isminin orijinali, olasılıkla Πιννᾶς'tır (EP.15.315). Pinnes, Pinnius ve Pinnia Illyria isimleridir. Örneğin Pinna Pompei'den bir gladyatördür.

Smyrna'da Ἀπολλώνιος (EP.5.125); Aigai'da Βάκχιος (EP.2.24); Amisos'ta Δημήτριος ve Διόδωρος (EP.15.319); Kos (EP.1.7), Mylasa (EP.7.185-186), Philadelphia (EP.9.213) ve Kyzikos'ta (EP.11.258) Διονύσιος; Miletos'ta Εισᾶς (EP.5.87); Smyrna'da Ἐπίκτητος (EP.5.108); Aphrodisias'ta Ἐρμᾶς (EP.7.148); Telmessos'ta Ἐρμῆς (EP.10.248); Magnesia ad Sipylum'da Ἡρακλείδης (EP.9.208); Kos'ta Ἡρόφιλος (EP.1.3); Aigai'da Ἱεροκλῆς (EP.2.24); Smyrna'da (EP.5.134) ve Prusa ad Olympium'da (EP.3.33) Εὐρώτας; Tralles'te Ἴστρος (EP.7.204); Dardanos'ta Γαλάτης (EP.16.326); Ephesos'ta Ῥόδιος (EP.5.69); Kos'ta Εὐτύχης (EP.1.7); Aigai'da Ἄντιοχος (EP.2.24); Hierapolis'te Αντιοχιανός (EP.13.282); Aigai'da Βεῖθυς (EP.2.24); Iassos (EP.7.180) ve Ephesos'ta (EP.5.61) Δράκων; Thyateira'da Εὐγραμμος (EP.9.226); Iasos'ta Εὐκαρπος (EP.7.180); Kos'ta Εὐείδας (EP.1.7); Iasos'ta Κεράμυλλος (EP.7.180); Aigai (EP.2.24) ve Smyrna'da (EP.5.139) Κλάδος; Kos'ta Μειδίας Samos'ta Μέλις (EP.1.23); Iasos'ta Πέπλος (EP.7.180); Smyrna'da Πλάτανος (EP.5.127); Laodikeia ad Lycum'da Σωζόμενος (EP.13.293); Smyrna'da Φιλωνᾶς (EP.5.120); Kos'ta Φίλων ve Ἀσβόλις (EP.1.7); Ephesos'ta Ἀσβολᾶς (EP.5.73) gibi isimler bilinen ve çok sık rastlanan Helence isimlerdir.

Kos'ta Περσεύς (EP.1.7), Mytilene'de Πυλάδης (EP.1.15); Nikaia'da Τυδεύς (EP.3.28); Aphrodisias (EP.7.168) ve Alexandria Troas'ta (EP.16.324) Μελάνιππος; Tripolis (EP.9.232) ve Smyrna'da (EP.5.116) Ἐτεοκλῆς; Philadelphia'da Αὐτόλυκος (EP.9.212); Herakleia Salbeke'de Εἰδομενεύς

(EP.7.177); Edincik'te Δαναός (EP.11.254); Attaleia (EP.12.267) ve Kos'ta (EP.1.6) Κινύρας; Amisos'ta Τρωίλος (EP.15.317); Hierapolis'te Μελέαγρος (EP.13.282), Edincik'te Παρθενοπαῖος (EP.11.255); Ephesos'ta Ἀστεροπαῖος (EP.5.61); Aphrodisias'ta Ζάντος (EP.7.156); Kos'ta Ζέφυρος (EP.1.7); Aphrodisias'ta Πάτροκλος (EP.7.157); Klaudiopolis'te Μύρων, Ἀπλέρως, Ποσειδώνιος ve Σκίρτος (EP.3.25); Attaleia'da Ὀδυσσεύς (EP.12.267); Miletos'ta Ἀβάσκαντος (EP.5.85); Perge'de Ἀλκείδης (EP.12.269) gibi isimler mitolojik ya da kahramanlara ait ünlü isimlerdir.

Utkuyla ilgili olarak Ksanthos (EP.10.239) ve Tralles'te (EP.7.202) Βίκτωρ; Smyrna (EP.5.116), Alabanda (EP.7.143) ve Attaleia'da (EP.12.268) Πολυνείκης; Edincik'te Πασινείκης (EP.11.255); Herakleia Salbake'de Νεικηφόρος (EP.7.176); Smyrna'da Νικήφορος (EP.5.107); Edincik'te Νεικάνωρ (EP.11.253); Thyateira (EP.9.229), Pergamon (EP.11.263), Ephesos (EP.5.62), Halikarnassos (EP.7.170), Philadelphie (EP.9.211), Hierapolis (EP.13.286) ve Antiokheia'da (EP.14.308) Στέφανος gibi isimlere çok sık rastlanmaktadır.

Mytilene'de Ἐξοχος (EP.1.16) ve Iassos'ta Τύραννος (EP.7.178) üstünlüğü göstermektedir. Kos'ta Ἀδιάμακτος (EP.1.7) yenilmez, baş eğmez; Smyrna (EP.5.128) ve Tralles'te (EP.7.202) Ἀμάραντος ölmek istemeyen anlamındaki isimlerdir. Mytilene'de Πολύδρομος (EP.1.22); Kos'ta Ἀνέμιον (EP.1.7); Aigai'da Ὠκὺς (EP.2.24); Kibyra (EP.10.235), Ankyra (EP.4.38) ve Kos'ta (EP.1.7) Καλλίδρομος; Prousa ad Olympon (EP.3.32), Ksanthos (EP.10.240), Smyrna (EP.5.117) ve Pergamon'da (EP.11.262) Ἀχιλλεύς; Smyrna'da Πάρδος (EP.5.137); Alabanda'da Σφηκᾶς (EP.7.144); Kos'ta Πικρίδης (EP.1.7) ve Smyrna'da Πασσερεῖνος (EP.5.124) ise, dönüşte çok önemli özellik olan, çabukluk, beceriklilik ve atiklik anlamındadır.

Kölelerde olduğu gibi, gladyatörlerde de coğrafya ile ilgili isimler kullanılmıştır. Laconia'da bulunan bir akarsu adı olan Εὐρώτας, Prusa ad

Olympium'da (EP.3.33); Smyrna'da (EP.5.134) ve Aphrodisias'ta (EP.7.169) kullanılmıştır. Tralles'te, Tuna nehrini gösteren Ἰστρος (EP.7.204) ve Smyrna'da bir Suriye kenti olan Ῥῶσος (EP.5.130) , coğrafi isimlerdendir.

Mylasa'da (EP.7.191) ve Laodikeia ad Lycum'da (EP.13.295) Καλλίμορφος ὁ καλὸς, gladyatörün yakışıklılığını belirtmektedir ve belki de lakap olarak kullanılmıştır. Πάλουμβος ismi ise, güçlü güvercin anlamındadır (EP.5.77); ama muhtemelen bir *retiarius*'un ağından kurtulamadığı için ölmüştür.

Ana vatanlarıyla birlikte adı geçen gladyatörler de vardır. Smyrna'da bir *munus* anısına dikilen anıtta Σελείνις Nikomedia'lı, Κέστιλλος Smyrna'lı, Λυκοφόντης Pergamon'lu, Κάστορ ise Laodikeia'lıdır (EP.5.110) .

Laodikeia ad Lycum'da Καλλίμορφος Thyateira'lı (EP.13.295); Perge'de Ἀλκείδης Ephesoslu'dur (EP.12.269). Kyzikos'ta gladyatör Διονύσιος, Apri'den (EP.11.258); Alexandria Troas'ta Μελάνιππος ise, Tarsus'tan gelmiştir (EP.16.301).

Mylasa'da, *arkhiereus* C. Iulius Hybreas adına bir *venatio* düzenlenmiştir (EP.7.185). Ölen C. Iulius Hybreas için, 18 *venator* bir anıt adamıştır. Bu *venator*'ler Μόσχος'un oğlu Δημήτριος'un oğlu Δημήτριος; Δράκων'un oğlu Θεόφιλος; Ἐπίγονος'un oğlu Ἐπίγονος; Θεόμνηστος'un oğlu Διόδοτος; Θεόμνηστος'un oğlu Ἔρωσ; Δράκων'un oğlu Θρασέας; Θεόδωρος'un oğlu Βασιλείδης; Χρύσιππος'un oğlu Διογένης; Ἄνδρων'un oğlu Δημήτριος; Καλλικράτης'un oğlu Διοσκουρίδης; Θαργήλιος'un oğlu Διόγνητος; Διογένης'in oğlu Διογένης; Καλλικράτης'in oğlu Μένιππος; Διονυσόδωρος'un oğlu Διονύσιος ve Θεόδωρος'un oğlu Ἀσκληπιάδη babalarının adlarıyla anılmıştır. Bunlardan sadece üçünün ismi patronymik değildir (Ἐλενος, Διονύσιος, Διονυσόδωρος).

Yine Mylasa'da bulunmuş başka bir yazıtta, *arkhiereus* C. Iulius Hybreas adına bir *venatio* düzenlenmiştir (EP.7.186). Ölen C. Iulius Hybreas için bu kez, 23 *venator* bir anıt adamıştır. Bu *venator*'lerden Μένιππος'un oğlu Στράτων;

Δημήτριος'un oğlu Φιλήμων; Εὐμενος'un oğlu Φιλάργυρος; Μένης'in oğlu Θευδᾶς; Διονύσιος'un oğlu Ἀπολλώνιος; Μένιππος'un oğlu Θεόκριτος; Ἐκαταῖος'un oğlu Ὀμηρος; Ἀριστέας'in oğlu Ἀριστέας; Θεόκριτος'un oğlu Εὐάνδρος; Φρόντων'un oğlu Στέφανος; Ἐπιτυχνάνων'un oğlu Πλόκαμος; Ἐπαφρόδιτος'un oğlu Διομήδης; Τρύφων'un oğlu Διόδοτος; Λυσίμαχος'un oğlu Διόφαντος; Χρήσιμος'un oğlu Φιλόξενος; Ὀλυμπος'un oğlu Ἀντίγονος; Θαργῆλιος'un oğlu Ἑρμῆς; Ἐκαταῖος'un oğlu Ἀριστέας; Μένιππος'un oğlu Ασκληπιόδωρος; Ἑρμίας'in oğlu Ἑρμίας ve Σώφρων'un oğlu Μέλας babalarının ismiyle anılmaktadır. *IK* 34, 1: 535'e göre bu yazıttaki Πόπλιος Γράνιος, *cognomen* değildir.

C. Gladyatör Tipleri

Gladyatör tiplerini belirlemede en iyi kaynak, yazıtın kendisi olduğu kadar, gladyatörlere ait mezar taşlarındaki kabartmalardır. İS. II ve III yy için geçerli olan, silahları ve giysileri göz önüne alınarak belirlenmiş 7 gladyatör tipi vardır. Bunlar, *thraex*, *hoplomachus*, *retiarius*, *provocator*, *secutor*, *murmillio* ve *eques*'tir (res. 1). Çalışmaya kaynak olan yazıtlar içinde, *hoplomachus* dışında bunların hepsi görülmektedir.

a. *Eques*

(ἵππεύς)

Eques, atıyla birlikte, az sayıda görülen bir gladyatör tipidir. Girişte at üzerinde olduğu ve dövüşün sonlarında atından indiği sanılmaktadır. Her zaman, ilk çift olarak oyunlarda yer almaktaydılar. Bunlar iki *eques*'ten oluşan bir çift oluştururlar ve başka rakiplerle karşılaşmazlardı. Sorguçsuz ve kenarlı bir miğfer,

deriden yapılmış yuvarlak bir kalkan ve kolluk (*manica*) kullanmaktaydılar. At üzerindeyken mızrakla, daha sonra da kısa kılıçla dövüşürlerdi. Bunlar, hafif orta sınıfa dahildi (JUNKELMANN 2002: 35 vd.).

Küçükasya'da da bu tip gladyatörler vardır; Smyrna'da Ἀχιλλεύς (EP.5.117) ve Sardes'te Ἐπάγαθος (EP.9.218) için ἵπποδιώκτης; Klaudiopolis'te ise Σπεκίης (EP.3.25) için ἵππεύς sözcükleri kullanılmıştır.

b. *Essedarius*

(Ἔσσεδάριος)

JUNKELMANN 2002: 36'da verilen bilgilere göre, *essedarius*'ların bu ismi, Keltler'in savaş arabası olan *essedum*'dan aldıkları düşünülmektedir; ama at üzerinde dövüşen gladyatör betimlemesine rastlanmadığı için, bunlar hakkında pek bilgi edinilememektedir. Yazılı kaynaklar bunların rakip olarak kendi türleriyle dövüşüklerini belirtmektedir. Gladyatör tiplerinde (*armaturae*), adı kesin olmayan tek bir sınıf kaldığı için, bu tiplerin *essedarius* olacağı düşünülmektedir. Hafif orta sınıfa dahil olan *essedarius*'lar, sorguçsuz, yumurta şeklinde ve göz delikleri olan bir miğfer, orta boyda oval bir kalkan ve kolluk (*manica*) kullanmaktaydı. Muhtemelen önce cirit atar, sonra ucu küt kılıçla dövüşürlerdi. Önceleri dövüşü, arabalarla açan esirler vardı, ama daha sonraları bu savaş arabaları kullanılmamıştır.

Bu tip gladyatörlerin Küçükasya'daki örnekleri, Aigai'da aynı yazıtta adları geçen Ἡρόφιλος, Σκάππας, Ἱεροκλῆς, Βάκχιος ve Ἀντίοχος (EP.2.24); Klaudiopolis'te Μύρων, Μαργαρείτης ve Ποσειδώνιος (EP.3.25); Smyrna'da Πολυεΐκης (EP.5.116); Iasos'ta Ἀλύκης ve Μουτᾶτος (EP.7.179-180); Aphrodisias'ta Εἰρηνίων (EP.7.167); Mylasa'da Χρυσοπέτασος (EP.7.183); Philadelphia'da Διονύσιος'tur (EP.9.213).

c. **Hoplomachus**

(Ὅπλομάχος)

Hoplomachus, Helenistik Dönem’de seyahat eden dövüş hocalarına ve taktik öğretmenlerine verilen addır. Silahlanmaları ve dövüş tarzları, Helen *hoplitleri*’nin savaş stiline, geç bir yansıması olarak görülmektedir. Cumhuriyet ve Erken İmparatorluk Devri’nde, oldukça popüler olan; fakat Küçükasya’da pek tutulmamış olan *hoplamachus*’lar, ağır silahlı sınıfa dahil değildi (JUNKELMANN 2002: 37). Yazıtlarda bunlarla ilgili bir örneğe henüz rastlanmamıştır.

ç. **Murmillio**

(Μυρμίλλων)

Murmillio, Cumhuriyet Devri’nin son dönemlerinden itibaren ortaya çıkmış bir gladyatör tipidir. *Thraex* ve *hoplamachus*’un rakibi olarak, bazen de *provocator*’a karşı dövüşürlerdi. Erken imparatorluk Devri’nin en yaygın gladyatör tipi olan *murmillio*’lar, metal sorguçlu ve geniş kenarlı miğfer kullanmaktaydı. Dikdörtgen bir kalkan, *manica* ve sol bacakta kısa bir zırh taşırlardı. Sadece düz ve kısa kılıçları vardı. *Murmillio*’lar da ağır sınıfa dahildi (JUNKELMANN 2002: 37).

Aigai’da Ἔρωσ ve Βεῖθυσ (EP.2.24); Klaudiopolis’te Ἀχιλλεύς (EP.3.25); Smyrna’da Φιλωνᾶς (EP.5.120) ve Κλάδος (EP.5.139); Halikarnassos’ta Ζμάραγδος (EP.7.171); Iassos’ta Τύραννος (EP.7.178), Γάιος, Κεράμυλλος ve Πέπλος (EP.7.180); Ksanthos’ta Ἀχιλλεύς (EP.10.240) Küçükasya’da görülen bu tip gladyatörlerdendir.

d. Provocator

(Προβοκάτωρ)

Provocator'un, “meydan okuyan” anlamı çok kesin olmasa da, bu gladyatör tipinin, Geç Cumhuriyet Devri'nde ortaya çıktığı bilinmektedir. Sorguçuşuz bir miğfer, küçük bir göğüs levhası ve orta uzunlukta sol bacak zırhı ve orta büyüklükte dikdörtgen bir kalkan taşıyan *provocator*'ler, orta ağır sınıfa dahildi. (JUNKELMANN 2002: 38).

Provocator olarak, Klaudiopolis'te (EP.3.25) Απλέρωσ, Χρυσάμπελος, Εϋχρους; Artake'de (EP.11.252) ve Mylasa'da (EP.7.192) Εὐπρέπης karşımıza çıkmaktadır.

e. Retiarius

(Ῥητιάριος)

JUNKELMANN 2002: 38'e göre, *retiarius*, “Ağ dövüşçüsü” olarak tanınan bir gladyatör tipidir ve Augustus Dönemi'nde ortaya çıkmış olduğu sanılmaktadır. Hakkında daha çok belgelerin bulunduğu dönem, İS. I. yüzyılın ortalarıdır. Kendisine en uygun rakip olan *secutor* da, bu dönemde ortaya çıkmıştır. Haklarında çok sayıda yazılı ve görsel malzeme bulunmaktadır. *Retiarius*, en hafif silahlanmış gladyatör tipidir. Ağ, üç çatallı mızrak ve kısa bir kılıç taşıyan *retiariuslar*, sol kollarında bir *manica* ve bunun üzerindeki omuz kalkanı ile korunmaktadır.

Aigai'da Ὠκὺς (EP.2.24); Nikaia'da Χρυσόμαλλος (EP.3.28); Prousa'da Οὐίκτηρ; Ankyra'da Καλλείδρομος (EP.4.38); Halikarnassos'ta Στέφανος (EP.7.170); Amaseia'da Πίννας (EP.15.315); Aleksandria Troas'ta Μελάνιππος

(EP.16.324); Klaudiopolis'te Σκίρτος, Πανθήρ (EP.3.25) ve Φιλοκύνηγος (EP.3.26) Küçükasya yazıtlarında görülen *retiarius*'lardandır.

f. Sagittarius

(Σαγιττάς)

Sagittarius, çok nadir görülen bir gladyatör tipidir ve okçu anlamındadır. Emniyet açısından, sadece olağanüstü durumlarda görev alan bu gladyatör tipine Küçükasyada pek rastlanmamıştır. Smyrna'da bir mezar anıtından anlaşılacağı gibi, gladyatör Δεκούρατος, bir *sagittarius* tarafından öldürülmüştür (EP.5.136).

g. Secutor

(Σεκούτωρ)

Retiarius'lar için uygun bir rakip olan *secutor*'un anlamı “takipçi” dir. Yumurta biçimli bir miğfer taşıyan bu tip gladyatörler, ağır sınıfa dahildi (JUNKELMANN 2002: 39).

Klaudiopolis'te Κάμπανος ve Βίκτωρ (EP.3.25); Ksanthos'ta Βίκτωρ (EP.10.239) ve Saittai'da Ἀμφιάρσος (EP.9.215) *secutor*'dur.

h. Thraex

Thraex, kalkanının küçük olmasına rağmen, ağır sınıfa dahil edilmektedir. Orak biçimli sorguç ve kenarlıklı bir miğfer, yüksek bacak zırhı, küçük kare şekilli kalkan ve eğimli kısa bir kılıç taşımaktadır (JUNKELMANN 2002: 39).

Bu tip gladyatörlere örnek ise, Aigai'da Κλάδος (EP.2.24); Smyrna'da Πρίσκος (EP.5.121); Iasos'ta Εὔκαρπος ve Δράκων (EP.7.180); Halikarnassos'ta Στρήνος (EP.7.171); Edincik'te Δαναός (EP.11.254); Alexandria Troas'ta Λυκάς (EP.16.323) ve Ephesos'ta Κετέων'dur (EP.5.68).

Ç. Gladyatörlerin Sınıflandırılması

(*palus*)

Palus kelime anlamıyla, acemi gladyatörlerin alıştırma yaptıkları, yere çakılmış, altı ayak uzunluğunda ve yerinden oynayamayan bir eğitim direğiydi. Acemi gladyatör, sanki karşısında bir rakip varmış gibi, bu sırıkla dövüşürdü. Fakat bu sözcük, aynı zamanda gladyatörlerin sınıflanmasında kullanılmıştır (AUGUET 1994: 159 vd.).

Küçükasya'da bulunmuş olan mezar yazıtlarında, gladyatörlerin bu sınıflamaları açıkça belirtilmiştir. Ephesos'ta Πολύδοξος (EP.5.65); Alexandria Troas'ta Λυκάς (EP.16.323); Tralles'te Ἴστρος (EP.7.204); Ankyra'da Καλλείδρομος (EP.4.38); Aphrodisias'ta Παρδαλᾶς (EP.7.149) ve Εὐπιθανός (EP.7.153); Halikarnassos'ta Στέφανος (EP.7.170); Ksanthos'ta Βίκτωρ (EP.10.239); Smyrna'da Ἀπλέρως (EP.5.114); Herakleia Salbeke'de Νεικήφορος (EP.7.176); Philadelphia'da Διονύσιος (EP.9.213) ve Saittai'da Μάτερονος (EP.9.216), 1. sınıf (πάλος πρῶτος) gladyatördür.

Alexandria Troas'ta Μελάνιππος (EP.16.324); Edincik'te Δαναός (EP.11.254) ve Aphrodisias'ta Οὔνιων (EP.7.149) 2 sınıf (πάλος δεύτερος); Aphrodisias'ta Ποδηνέμος (EP.7.148) ve Εὐπλους (EP.7.152); Saittai'da Αμφάραος (EP.9.215) 3. sınıf (πάλος τρίτος); Tralles'te Βίκτωρ (EP.7.202) ve Aphrodisias'ta Ἐρμᾶς (EP.7.148) 4. sınıf (πάλος τέταρτος); Καλανδίων

(EP.7.154) 6. sınıf (πάλος ἕκτος) ve Φέροπες (EP.7.155) 8. sınıf (πάλος ὄγδοος) gladyatördür.

D. Gladyatörlerin Eğitimi

Dövüşte yetenekli mahkumlar ve savaş esirleri, bir kısmı özel, bir kısmı ise imparatorluğa ait olan gladyatör okullarında, dönüşümlü olarak, deneyimli bir gladyatörün denetiminde ve gerçek olmayan silahlarla eğitilirdi. VILLE 1981:295-306, İmparatorluğun batısındaki gladyatör okullarıyla ilgili detaylı bilgiler vermektedir, Bu bilgilere göre, ünlü gladyatör okulları Capua, Pompei ve Ravenna'daydı. Tahminen yüzden fazla gladyatör okulu mevcuttu. Bunlar normal şartlarda, usta bir gladyatörün denetimi altındaydı ve bu da gladyatör okulunun sahibiydi.

Ankyra'dan bir yazıtta (EP.4.40) *procurator* Lukius Didius Marinus, Gallia, Britannia, Hispania, Germania, Raetia gibi Batı Avrupada yer alan ülkelerin gladyatör okullarından sorumluydu. Bu ülkelerin her biri, kendi içinde birçok eyaleti barındırmaktaydı. Aynı *procurator* Asia, Bithynia, Galatia, Kappadokia, Lykia, Pamphylia, Kilikia, Kıprus, Pontus ve Paphlagonia'daki gladyatör okullarının sorumlusu olarak görülmektedir. Her eyalet için özel bir denetleyiciye gereksinim duyulduğu için, çok sayıda gladyatör okulu yoktu ve burada olduğu gibi bir yetkili birçok gladyatör okulundan sorumlu olmalıydı (BOSCH 1967: 336, no. 276). Küçükasya'da, bunun dışında gladyatör okullarıyla ilgili belgeye rastlanmamaktadır.

Bütün dövüşlerden becerileri ve güçleriyle utku kazanarak çıkan ve belli bir yaşa ulaşan yetenekli gladyatörler, gladyatör okuluna yollanırdı. Bu durumda da özgürlüklerini ve Roma yurttaşlığını elde ederlerdi. Bunlardan bazıları öğretmen olarak kendi arzularıyla tekrar gladyatör okuluna giderler; ya da yine kendi

istekleriyle gladyatör oyunlarında hakem olarak görev alır ve *summa rudis* ya da *secunda rudis* unvanı taşırlardı (VILLE 1981: 369 vdd.).

Acemi gladyatörleri eğiten eğitimciler (*doktores*), eski ve tecrübeli dövüşçülerden oluşurdu. Her *doktor* belirli bir silahın ve dövüş tekniğinin uzmanıydı (VILLE 1981: 304 - 305). Eğitim sırasında gladyatörler, gerçek silahlar değil, *rudis* denen tahta kılıç kullanırlardı. Bu kılıçlar ayrıca ustalığın da simgesiydi; belli bir ustalık kazanmış olan gladyatörlere, birer tahta kılıç armağan edilir ve bunu kazanan gladyatöre de *rudarius* adı verilirdi. Bir gladyatör okulunda eğitimlik yapabilecek *rudarius*'lar, ancak belli bir süre sonunda *doktor*'luğa yükselebilirdi (VILLE 1981: 325 vd.) .

Küçükasya yazıtlarında da *rudarius*'lara rastlanmıştır. Mylasa'da *summa rudis* Lucius Vettonius Alexandros tarafından, Zeus için bir sunak yaptırılmıştır (EP.7.184); Telmessos'ta (EP.10.249) ve Hierapolis'te ise *secunda rudis*'e ait mezar yazıtları bulunmaktadır (EP.13.289).

E. Gladyatör Trupları

(*Familia Gladiatoriae*)

Roma'da gerekli mali güce sahip olan her Roma yurttaşı, köle ya da gönüllülerden oluşan ve *familia gladiatoriae* (Φαμίλια μονομάχων) adı verilen gladyatör trupları oluşturabilirlerdi. Başlangıçta *munera* için sadece küçük gruplar organize edilirken, bunların sayıları M.S. 1.yüzyılda oldukça artmıştır. Artık oyun organizatörlerinin abartılı rekabetini denetleyebilmek için, daha fazla yasal önlemler alma gereği ortaya çıkmıştır. İmparatorluk döneminde, *munus*'ta kullanılan gladyatörlerin sayıları çok değişkendir. Yalnız İmparator tarafından düzenlenebilen, günlerce ve haftalarca süren büyük organizasyonlarda ancak yüzlerce çift dövüşmüştür (JUNKELMANN 2000 a : 41).

Muhtemelen oyunlar her yıl ama farklı yerlerde düzenlenmekteydi. Bu nedenle başrahibin bir gladyatör birliğine sahip olması ve bunu finanse etmesi gerekiyordu. Kos'ta Nemerius Castricius Paconianus'un (EP.1.1); Mytilene'de Cladius Trophonianus'un (EP.1.10); Ephesos'ta Claudius Cleobulus'un (EP.5.51), T. Claudius Tatianus Iulianus'un (EP.5.52-53), T. Claudius Pancratidus Atticus'un (EP.5.54), T. Ilius Reginus (EP.5.55) ve L. Aufidius Euphemus'un (EP.5.56); Miletos'ta adı belli olmayan bir kişinin (EP.5.98); Smyrna'da Claudius Timon'un (EP.5.102); Temenothyrai'da T. Aruntius Nicomachus'un (EP.9.224); Kyzikos (EP.11.256); Parion'da Aelius Iulianus'un (EP.11.259); Amisos'ta M. Iulius Iulianus'un (EP.15.316) gladyatör truplarına sahip olduklarını görmekteyiz.

Smyrna'da bir gladyatörün oğluna ait bir mezar taşından anlaşıldığına göre, *familia*, mezar masraflarına ortak olmuştur. IGSK 23: no. 416'ya göre *familia*'nın sahibi Apellikon, büyük bir olasılıkla *arkhiereus* değil, bir *lanistadır*. Burada *familianın* üyeleri olarak *μονόμαχοι* (gladyatörler) ve *λουδάριοι* (gösterilerde görev alanlar) birbirinden ayrılmıştır. (EP.5.129) .

Aphrodisias'ta *arkhiereus* Tiberius Claudius Pauleinus'un, mahkumlar ve gladyatörler tribu (EP.7.147) ; M. Antonius Apellas Severinus'un vahşi hayvan avı ve gladyatör tribu (EP.7.145); Hypsicles Zenon'nun gladyatör, mahkum ve boğa avcıları tribu (EP.7.146) vardır.

Ayrıca Ephesos'taki *philoploi* ve *philovedii* gibi belirli gladyatör gruplarını destekleyen birlikler de vardır (EP.5.45), (EP.5.49),(EP.5.50). Bunlar gladyatör dövüşleri düzenlemiş olan zengin *Vedii* ailesinin taraftarlarından oluşuyordu (ROBERT 1940: 25).

F. Gladyatörlerin Hayatta Kalma Şansları

Gladyatör dövüşlerinin süresi hakem karar verinceye kadar sınırsızdı ve belli bir bitiş noktası yoktu. Eğer bir dövüşte iki gladyatör de büyük bir gayretle üstünlük sağlamadan dayanırlarsa, o zaman halkla birlikte karar verilirdi. Rakipler bundan sonra berabere kaldıkları için, birlikte *arena*'yı terkedebilirlerdi (*stantes missi*). Ama çok az dövüş berabere biterdi. Genelde dövüşler pes etme ya da ölümle sonuçlanırdı. Bir gladyatör'ün ölecek ya da daha fazla çarpışamayacak kadar ağır bir darbe alması, dövüşlerin sonucunu belirlemek için yeterliydi. Yenilenin, teslim olduğunu belli etmesi için, silahını ve kalkanını yere bırakarak, ya da işaret parmağını yukarı doğru göstererek, elini kaldırması gerekirdi. Halkın sempatisini kazanmış, iyi dövüş sergilemiş bir gladyatöre, yenilmiş olsa da, hayatının bağışlanması anlamında *missio* verilebilirdi. Eğer bir gladyatör, yeterince cesaret ve beceri sergileyemediyse, topluluk onun ölmesi için bağırırdı (JUNKELMANN 2000 a: 74).

Kos'taki bir yazıtta ἀπελύθη ἔξω λούδου ifadesine rastlanmaktadır (EP.1.2). MEIER 1890: 164-166'ya göre, ἀπελύθη "*missus est*" anlamında kullanılmıştır. Kabartmadan da anlaşılacağı gibi, burada bir *retiarius*, bir *secutor* için *missio* uygulamaktadır. Bu yazıttaki ἔξω λούδου *e ludo, e munere* ya da *e pugna* yani dövüşten azad edilme anlamındadır. Burada gladyatör okulundan azad edilme değil, bir ikili dövüşün *missio*'sundan söz edilmektedir. *Ludi circenses* ve *ludi scaenici* gösteri anlamında kullanılmasına rağmen, burada *ludus gladiatorius*, tekil biçimiyle *munus gladiatorium* anlamında olmalıdır. Aslında gladyatör dövüşleri, ölü için kurban edilme kavramından uzaklaşınca ve diğer gösterilerle birleşmeye başlayınca *ludi* kavramı öne çıkmıştır.

Bazı gladyatör dövüşleri, bağışlamanın olmadığı *sine missione* dövüşlerdi. Bununla ilgili olarak yazıtlarda ἀπότομα sözcüğü geçmektedir. Çok kanlı ve tehlikeli olan bu gösteriler için, bir imparator izni söz konusudur. Philedelphia'dan

bir yazıtta (**EP.9.209**) *arkhiereus* M. Aurelius Manilius Hermippus bir dövüş düzenlemiştir (κοντροκυνηγέσιον ἐν ᾧ ζυγὸν ἀπότομον ἐκ θείας φιλοδωρίας). Yazıt imparatorun bonkörlüğü ile ilgili olarak, gösterilerin içinde bir de ζυγὸς ἀπότομος bulunması iznini içermektedir. Yasalar, bu tür sıra dışı gösterileri kısıtlamış olduğundan bir imparator iznine gerek duyulmuştur.

Suetonius, Augustus'un gladyatörlerin *missio* olmadan katledilmelerini yasakladığından söz eder (Suet., *Aug*, 45, 3.). Miletos'ta da kanlı bir biçimde beş gün sergilenen gösteri için, imparatorluk izni olmalıdır (**EP.5.90**). GÜNTHER 1985: 127-128'e göre, keskin silahlarla yapılan dövüşlerde (τοῖς ὀξέσιω), her gün bir çift, canı pahasına dövüşmektedir (ζυγὸν ὑπὲρ ψυχῆς). Sonuçta yenenin de, yenilenin de *arena*'dan azledilme ya da affedilme şansları yoktur. Bu sert karar, *venatio*'da dövüşen diğer çiftler için geçerli değildi ve keskin silahlarla çarpışma, tanınmış gladyatörlere uygulanmamakta; bu gladyatörler için, ölümcül bir yara almadan *missio* verilmektedir.

Arena'da gladyatörlerin yaşama şanslarının olmadığı, başka örnekler de vardır. Smyrna'da bulunmuş olan bir yazıtta (**EP.5. 108**), ζυγὰ ἀπότομα δ' , ifadesinden de anlaşılacağı gibi, gösteriyi düzenleyen kişi, dört gladyatör çifti oluşturmuş ve bunlar ölünceye (*sine missio*) kadar çarpışmışlardır. Ἐπίκτητος ise, bu çarpışmada utku kazanan gladyatörün ismidir. Thyateira'daki bir onur yazıtında, Aurelius Diadochus'un, keskin silahlı gladyatör oyunları düzenlemiş olduğu görülmektedir (**EP.9.225**). O da keskin silahlarla gladyatör dövüştürmek için, imparator'dan izin almış olmalıdır; çünkü keskin silahlarla dövüş kayıplı, masraflı ve tehlikeli olduğu için imparatorluk iznine gerek duyulmaktadır (ENGELMANN 2000:173-175)

Gladyatörler, sürekli denetim altındaydı ve düzgün olarak sağlık kontrolünden geçirdi. Gladyatörlerin tıbbi bakımları, kendi sınıfındaki birçok kişiden daha iyidi (WIEDEMANN 1992: 177). Galenos, dört yıl Bergama'da doktorluk yapmış; bu

zaman zarfında hiçbir yaralı ölmemiştir. Bu nedenle imparator kültünün yetkili baş rahibi, uzun süre onun sözleşmesini feshetmemiştir (CARTER 2004 : 42 vd.).

Arena'da yenilgi ya da utku üzerine karar verme işinin tanrıça Nemesis'e ait olduğu düşünülürdü. Dövüşçülerin ölümü ya da yaşamı üzerine Nemesis-Victoria söz sahibiydi. Gladyatörlerin de bir mesleki onuru vardı ve iyi bir gladyatör rakibinin ölümünü hedeflemezdi. Sonuçta becerikli olmaktan çok, şiddet ölüme yol açmaktadır ve rakibin bu vahşiliği *Daimon* ile sık sık ifade edilmektedir. Gladyatörler bu kötü cini, öç tanrıçası Nemesis'e adak ya da kurban yoluyla ortadan kaldırmaya çalışırlardı. (GUGL 2001, 40; HÖNLE-HENZE 1981: 82). Prusa'da bulunduğu kesin olmayan bir yazıtta, gladyatör dövüşü ve hayvan avı düzenlemiş olan Valerianus Polygnotus, *arena* tanrıçası Nemesis için anıt dikmiştir (EP.3.31).

Bir gladyatörün çarpışmadaki amacı, rakibini öldürmekten çok, kendisinin hayatta kalmasıydı. Ephesos'ta 'Ρόδιος, istemeden birçok kişiyi öldürmüştür (EP.5.69). Attaleia'da Polyneikes, arkadaşı Tachinus'u *arena*'da ilk kez yaralayan kişidir (EP.12.268).

Gladyatörlere ait mezar yazıtları, bazı gladyatörlerin ölümü nasıl karşıladıkları konusunda da bilgi vermektedir. Mezar epigramlarında, gladyatörlere genellikle kader kurbanı olarak bakılmaktadır. Nikomedia'da, gladyatör lakabıyla tanınmış 'Απολλῶνις'e, kader ağlarını dokuzuncu dövüşünde örmüştür (EP.3.30). Prusa ad Olympum'da (EP.3.32) gladyatör 'Αχιλλεύς Moiralar'ın kurbanıdır. Tralles'ten iki yazıtta da Moiralar'dan söz edilmektedir (EP.7.202-203). Attalei'da ise ecel, Μείλητος'u (EP.12.267) şiddetle yere sermiştir (κατήγαγε Μοῖρα βιαίως).

Arena'da aynı dövüşte rakibiyle birlikte ölen gladyatörler de vardı. Smyrna'da Δεκουρᾶτος, ünlü bir gladyatördür; dövüş sırasında ölmüş ama ölürken de rakibini ölümcül bir biçimde yaralamıştır. Bu ölümcül yarayı rakibi onun sol elinden almıştır (σαγιπτάς λαιῆς χειρὸς ἐμῆς οὐ προφυγῶν θάνατον); çünkü betimlemede de

görüldüğü gibi Δεκουρᾶτον solaktır (EP.5.136). Smyrna'dan bir yazıtta ise gladyatör Πάρδος, kendisi ölürken benzer bir biçimde ölsün diye, rakibini öldürmüştür. (EP.5.137),

Ephesos'ta, bir gladyatörün öcü dile getirilmektedir (EP.5.75). KNIBBE-İPLİKÇİOĞLU 1984: 127, no. 130'a göre, Ζωός Ἐνώλιος ile, savaş tanrısı Ares kastedilmektedir ve savaş tanrısı öldürmek isteyenini öldürmüştür. O, her iki taraf için de ortaktır; utku bazen birinin, bazen de öbürünüdür. Bu çarpışmada öldüren de öldüğü için, tanrıların adaleti yerine gelmiştir.

Kyzikos'ta bulunmuş bir mezar epigramında gladyatör Διονύσιος, arena'da çarpışırken ölmemiş, denizde boğulmuştur (EP.11.258).

G. Gladyatörlerin Utku ve Dövüş Sayıları

Gladyatörlere ait mezar taşları onların utku ve dövüş sayılarını da göstermektedir. Aigai'da Ἡρόφιλος 4, Ἑρως 18, Ἱεροκλῆς 12, Σκάπλας 5, Κλάδος 10 ve Βάκχιος 16, Ὠκὺς 11, Αντίοχος 7, Βεῖθς 5, adı yazıtta silik olan bir gladyatör ise 19 kez utku kazanmıştır (EP.2.24).

Klaudiopolis'te rahip Secundus'un gladyatörler için yaptırmış olduğu bir mezar taşında, gladyatörlerin utku sayıları ve türleri belirtilmiştir. *Secutor* Κάμπανος 65, *essedarius* Μύρων 43, *provocator* Απλέρως 52, *provocator* Χρυσάμπελος 35, *essedarius* Μαργαρείτης 75, *secutor* Βίκτωρ 58, *essedarius* Ποσειδώνιος 24, *retiarius* Σκίρτος 18, *hippeus* Σπεκίης 35, *murmillon* Ἀχιλλεύς 40, *provocator* Εὐχρὸς 50, *retiarius* Panter 15 kez utku kazanmıştır (EP.3.25).

Iassos'ta bulunmuş üç yazıttan birinde, *murmillon* Τύραννος özgürdür ve 28 utku kazanmış, 25 kez çelenkle ödüllendirilmiştir (EP.7.178); ikinci yazıtta *essedarius* Ἀλύκης ise özgürdür ama yazıt silik olduğu için utku sayısı ve çelenk

sayısı belli değildir (**EP.7.179**). Üçüncü yazıtta, *murmillo* Γάιος 10 kez utku, 10 kez çelenk ödül kazanmıştır. Özgür olan *murmillo* Κεράμυλλος 5 kez utku, 5 kez çelenk ödülü; *traex* Εὔκαρπος bir kez utku, bir kez çelenk ödülü; *essedarius* Μουτᾶτος bir kez utku, 10 kez çelenk ödülü; *murmillo* Πέπλος 13 kez utku, 12 kez çelenk ödülü; *traex* Δράκων iki kez utku, iki kez çelenk ödülü kazanmıştır. Özgür olan ama isimleri okunamayan iki gladyatörden biri *thraex*'tir; ama utku ve çelenk sayısı okunamamaktadır. Diğeri ise iki kez utku ve iki kez çelenk ödülü kazanmıştır (**EP.7.180**). Bu üç yazıt birbirine çok benzemektedir. İmparator kültü rahibi, büyük bir gösteri düzenlemiş ve bu önemli günü ölümsüzleştirmek istemiştir. Düzenlenen büyük gösterinin, Iasos'ta düzenlenmiş olduğu kesin değildir, Asia eyaletindeki daha büyük bir kentte de düzenlenmiş olabilir (*IGSK* 28: no.414).

Tralles'teki bir mezar anıtındaki çelenk kabartmaları, gladyatör'ün kazandığı utkuları simgelemektedir (**EP.7.203**). Aynı biçimde Mylasa'daki (**EP.7.191-192**) ve Smyrna'daki (**EP. 5.114**) mezar taşlarındaki çelenk betimlemeleri de, ölen gladyatörlerin utku sayısını göstermektedir.

Perge'de Ἀλκείδης 16 (**EP.12.269**); Atteleia'da Μείλητος 8 (**EP.12.267**); Smyrna'da Ἀπολλώνιος 48 (**EP.5.125**) ve Ἀχιλλεύς 17 (**EP.5.117**); Kyzikos'ta gladyatör Διονύσιος 6 (**EP.11.258**); Edincik'te Νυμφέρως 15 (**EP.11.253**) utku kazanmıştır.

Alexandreia Troas'ta Μελάνιππος, Herakles gibi 12 utku kazanmış ama 13.'sünde ölmüştür (**EP.16.324**).

2. Vahşi Hayvan Dövüşçüleri ve Avcıları

Avcılara ve hayvanla dövüşen kişilere *venator* denirdi. *Venator*'ler gladyatörler gibi esirlerden, kölelerden, mahkumlardan ve gönüllülerden oluşurdu. Bunlar gerek

maddi, gerekse sosyal açıdan, gladyatörlerden sonra gelen *bestiarius*'lardan farklıydı. *Venator*'lere hayvanların bakımını üstlenen, onları *arena*'ya sürüklerken kırbaçla dürten ya da meşaleyle kıskırtan daha alt sınıftan *bestiarius*'lar yardım ederdi. Genellikle savaş esirleri ve suçlulardan oluşan *bestiarius*'lar, vahşi hayvanlarla dövüş yaparlardı; ama bunlar silah ve giysi donanımından yoksundu; *venator*'ler gibi profesyonel değildi ve ücret karşılığı dövüşmezdi. *Venator*'ler kargı ve mızrak kullanarak, atla ya da yaya olarak geyik, devekuşu ve yaban eşeği gibi nispeten zararsız hayvanları da avlardı (JUNKELMANN 2000: a 71). Seneca vahşi hayvanlardan söz ederken, *bestiarius* ile *venator* arasındaki farkı gösterir. Seneca'ya göre, *bestiarius*'lar son derece yoksul ve çaresiz, mahkum edilmiş suçlular ve savaş esirlerinden oluşmaktaydı (Sen.*Epist.* 8,70, 20).

IGSK 3, no. 126.'da, Dardanos'ta bulunduğu sanılan bir yazıt parçasında, ἀρχικυνηγός sözcüğünün κυνηγός gibi açık bir biçimde anlaşılmadığı belirtilmektedir. Çünkü bu sözcükle, *arena*'da vahşi hayvanla dövüşen kişi mi, yoksa avcı mı kastedildiği çok açık değildir. Bir av birliğinin başkanı bir yurttaştan söz edildiği de söylenemez, çünkü böyle bir durumda baba adının olması beklenmektedir; burada ise tek bir isim, Flavianus, namı diğer Endunon bulunmaktadır (**EP.16.325**).

III. GLADYATÖRLERİN, HAYVAN AVCILARI VE DÖVÜŞÇÜLERİNİN TOPLUMSAL KONUMU

1. Toplumdan dışlanma, *Infamia*

Antik Çağ'ın genel yargılarına göre, gladyatörler ve hayvan avcıları, ölü gömücüler, cellatlar, fahişeler ve kadın tacirleri gibi, toplumdan dışlanırdı. Gladyatörler ve gladyatör yetiştiren kişiler, genelde sınıf olarak hor görülür, kent ve devlet memurluklarına kabul edilmez, servetlerinin yüksekliği de küçümsenirdi. Cicero gladyatörlerden barbar, köle ve zararlı kişiler olarak söz eder (Cicero, *Tusc.* 2, 41).

Roma hukuku köleleri bir kişi olarak değil, taşınabilir bir servet olarak değerlendirdiği için, köleler efendilerinin isteğine göre satın alınabilir, satılabilir ve cezalandırılabilirdi. Hadrianus Dönemi'nde ise, bir kölenin gladyatör olması için kendi rızasının alınması ya da efendisinin kölenin cezalandırılacak bir suçtu olduğunu ispatlaması gerekiyordu (VILLE 1981: 241).

Cumhuriyet Devri'nden itibaren, *consul*'lerin yetki ve sorumluluklarının, başka memurluklara paylaştırılmasıyla ortaya çıkan *censor*'lar, *census* denen bir çeşit sayım ve istatistik listeleri oluşturmakla da görevliydi. Bu listelere, yurttaşlar ve himayesindeki kişiler kaydedilir; yurttaşların toplumdaki durumlarına ve yaptıkları işlere göre, isimlerinin yanına bir işaret (*nota*) konurdu. Bu işaretlere bakılarak, yurttaşların *senatus* üyeliğine ya da diğer önemli memurluklara seçilmelerinin uygun olup olmadığına karar verilirdi. Askerlikten kovulanlar, utandırıcı meslek edinenler, sahneye çıkanlar, gladyatörlük yapanlar ve bunun gibi başka bir çok yüz kızartıcı suçları olanlar, onursuzluk yani *infamia* cezası alırlardı. Bu kişilerin şahitliği kabul edilmez, vasiyetlerine itiraz edilebilirdi; her şeyden önemlisi de, toplum içinde

onurları kırılmış olduğundan, yurttaşlar tarafından dışlanırlardı. *Infamia*'nın hukuktan daha çok, sosyal yaşamda etkisi büyüktü (UMUR 1974: 406 vd.).

PIETSCH 1999: 374 vd., Romalılar'ın genel ahlak yapısıyla bağlantılı olarak, üst tabakanın sahnede olmasının alçaltıcı olduğunu ve Roma hiyerarşisinin bundan zarar gördüğünü belirtmektedir. Eğer senatör ya da şövalye sınıfından biri, gönüllü olarak gladyatörlükle ilgili bir görev üstlenirse, onun da onursuzlukla suçlanma riski vardı. Çünkü *auctoramentum* andını içen, yani “değnekle dövüşmeyi, ateşle yanmayı ve demirle öldürülmeyi” kabullenen kişi, kendini Roma toplumunun dışında tutmuş; bütün yurttaşlık haklarından ve imtiyazlarından vazgeçmiş olurdu.

PIETSCH 1999: 375-376'ya göre, şövalye ve senatör sınıfından olanlar için, *infamia*, katlanılması zor bir durumdu; çünkü infamiya, cenaze töreninden dışlanmayı da içeriyordu Gösterişli bir törenle gömülmek bu tabaka için çok önemliydi. Bir gladyatörün, zor görünmekle birlikte, üç yıl içinde 20 ile 40 arası dövüşten galip çıkması halinde, azad edilme ve *infamia*'dan kurtulma şansı vardı. Buna karşılık, kendi isteğiyle gladyatör olmuş bir kişi, efendisi olan *lanista* tarafından, gözetim altında tutulması gereken bir köle durumuna düşebilirdi. Şövalye ve senatör sınıfından olan Romalı bir yurttaş için bu, kolay katlanacak bir durum değildi; ama yine de bazı senatörler, dövüşün cazibesine karşı koyamamıştır. Seneca, para uğruna bazı soylu aile çocuklarının, sefahat parası bulmak için, gladyatör olarak *arena*'ya çıktığından söz eder (*Sen.Epist.* 16, 99, 13)

Birçok Romalı, çok gelişmiş olmasa ve bütün üyeleri kapsamasa da, cenaze törenleriyle ilgilenmeyi üzerine alan, bir kült ve meslek topluluğu olan *collegium*'a bağlıydı. *Collegium*, belli bir miktarı (*funeraticium*), ölen kişilerin cenaze merasimlerinde kullanılmak üzere, ortak kasada hazır bulundururdu. Gladyatörler de böyle bir topluluk kurmuşlardı. Fakat bir sosyal oluşumun tamamen dışındaki biri, öldükten sonra, toplu mezarlığa, törensiz bir biçimde gömülürdü (PIETSCH 1999: 376).

Ephesos'ta da φιλοβήδιοι φίλοπλοι (silah ve *Vedi* dostları), belli gladyatör truplarını destekleyen bir birliktir. Bu birlik, Ephesos'ta birçok gladyatör dövüşü düzenlemiş olan, zengin *Vedi* ailesinin taraftarlarından oluşmaktaydı. CARTER 2004: 53'e göre, bu birliği oluşturan gençler, sık sık gladyatör dövüşlerini izliyor ve amatör olarak *gymnasium*'da dövüşüyorlardı. Ephesos'ta parlak bir gösteri düzenlemiş olan M. Aurelius Daphnos için bu birlik bir onur anıtı dikmiştir (EP.5.45). Ephesos'tan başka bir yazıtta, yine bu birlik, bir *asiarkhes*'i onurlandırmıştır (EP.5.50). Ölenlerin mezarlarına zarar verenler için uygulanacak cezaları içeren bir yazıtta da yine bu birliğe rastlanmaktadır (EP.5.49).

Ankyra'da ünlü bir *summa rudis* olan Pergamon'lu Publius Aelius için, karısı tarafından bir mezar yaptırılmıştır (EP.4.39). Publius Aelius Romada bir *summa rudis* birliğine bağlıdır. BOSCH 1967: 188-191'e göre Publius Aelius Pergamonlu'dur, ama Ankyra'da ölmüştür. O özgür kaldıktan sonra ya kılıç ustası olarak burada görevlendirilmiş, ya da gladyatör olarak gösterilere çıkmıştır. Roma'da böyle bir *summa rudis* birliği pek bilinmemektedir, ama gladyatör birlikleri vardır. *Summa rudis* birliğini de, bir kılıç ustaları birliği olarak görmek gerekir ve bu birliğin başkanının Roma'da bir yeri olmalıdır.

2. Gladyatör, Hayvan Dövüşçüleri ve Avcıları için Diktirilen Anıtlar

Bir birliğe bağlı, ya da ailesi tarafından sevilen, ya da birçok hayranı olan gladyatörlerin mezarlarındaki yazıtlar, oldukça ilginçtir. Mezar taşı diktiren kişiler, genellikle dul kalan eşler ve *arena*'da görev alanlardı. Mezar yazıtlarının da gösterdiği gibi, gladyatörler genellikle özgürdü; aileleri ve çocukları vardı ve kendileri için mezar taşı bile yaptırmışlardı. Mezar yazıtları gladyatörlerin yaşamları ve yaşam tarzları hakkında bize doğrudan bilgi vermektedir.

Gladyatör dövüşleri düzenleyen ve finanse eden *munerarius*'ların görevlerinden biri de, gladyatörlerin layık oldukları biçimde gömülmelerini sağlamaktır. Ephesos'ta bulunmuş olan gladyatörlere ait bir mezar alanı, bu konuda bilgi vermektedir. Bu mezar alanı, stadyumun çok yakınında, gelip geçenlerin kolay bu şekilde görebileceği, ulaşabileceği ve sık ziyaret edebileceği bir yerdedir. Anlaşılan *munerarius*, yüksek bir ücret karşılığında bu yeri alacak kadar, yeterli mali güce sahip olmalıdır (PIETSCH 1999:376 vd.).

Ölen gladyatörlerin ailesi ya da meslektaşları tarafından yaptırılan çok sayıda mezar anıtı vardır ve genellikle gladyatör anıtları, dul eşler tarafından yaptırılmıştır. Nikomedia'da (EP.3.30), Smyrna'da (EP.5.112), (EP.5.119), (EP.5.121) ve (EP.5.125); Herakleia Salbeke'de (EP.7.176); Edincik'te (EP.11.253), Prousa ad Olympum'da (EP.3.32) bu dul eşler ἡ γυνή, ἡ σύμβιος ve ἡ γαμετή gibi ifadelerle belirtilmiştir.

Smyrna (EP.5.138); Kos (EP.1.5); Nikomedia (EP.3.29); Ephesos (EP.5.74) ve (EP.5.77); Miletos (EP.5.91); Smyrna (EP.5.114- 115) ve (EP.5.138); Philadelphia (EP.9.211) ve (EP.9.213); Thyateira (EP.9.230); Ksanthos (EP.10.239 -240); Pergamon (EP.11.262) ve (EP.11.263); Laodikeia ad Lycum (EP.13.295); Hierapolis (EP.13.287) ve Amisos'ta (EP.15.317) ölen gladyatörün eşleri için τῶ ἰδίῳ ἀνδρί ifadesi kullanılmıştır.

Gladyatör anıtlarında yer alan kadın isimleri de, patronymik değildir. Ankara'da Αἰλία (EP.4.39); Ksanthos'ta Αμαζών (EP.10.239) ve Πανθία (EP.10.240); Nikomedia'da Ἀλεξανδρία (EP.3.30); Laodikeia ad Lycum'da Ἀμμία (EP.13.293); Thyateira'de Ἀμμιάς (EP.9.230); Prousa ad Olympum'da Ἀμμιον (EP.3.32); Klaudiopolis'te Ἀνατολή (EP.3. 26); Pergamon'da Ἀντωνία (EP.11.262) ve Ἀριάδνη (EP.11.263); Smyrna'da Ἀσκληπιοδότη (EP.5.138), Αφφη (EP.5.115), Ζωσίμη (EP.5.125), Ἐλέα (EP.5.121), Ἀργεία (EP.5.114), Ἐπιτυχία (EP.5.118) ve (EP.5.123); Philadelphia'da Ατταλίσ (EP.9.213) ve

Συνφέρουσα (EP.9.211); Kos'ta Καλλινέα (EP.1.5); Amisos'ta Λαδίκη (EP.15.317); Herakleia Salbeke'de Μαρκελλεῖνα (EP.7.176); Edincik'te Τροφίμη (EP.11.253); Smyrna'da Τρύφα (EP.5.139); Mylasa'da Ἐλπις (EP.7.188) ve Χαρμοσύνη (EP.7.189) ; Ephesos'ta Ἵμνις (EP. 5. 77), Τύχη (EP.5.79) ve Níkomeidia'da Κύριλλα (EP.3.29) ölen kocaları için mezar yaptırmışlardır. Bu kadınlar, kendi keselerinden (ἐκ τῶν ἰδίων) mezar anıtı diktirdiklerine göre, çok zengin sayılmasalar bile, iyi durumda olmalıdır.

Ender de olsa çocukları tarafından anılan gladyatörler de vardır. Edincikte Ἑορπή, oğlu ile birlikte kocasına anıt diktirmiştir (EP.11.254). Kos'ta gladyatör Κινύρας, karısı ve çocuğu tarafından anılmaktadır (EP.1.6). Aleksandria Troas'ta Μελάνιππος için, bir kadın ya da dul eş ve çocuk tarafından, bir mezar yaptırılmıştır (EP.16.324).

Amesia'da Δομνα (EP.15.315); Ephesos'ta Κύριλλα (EP.5.73), Πρόκλα (EP.5.120), Σελήνη (EP.5.113) ve Γέμελλα (EP.5.124); Aphrodisias'ta Τροφίμη (EP.7.167) gibi, yalnız isimleri belirtilen kadınların ölen gladyatörle olan akrabalık bağları belli değildir.

Smyrna'da Πολυνείκης (EP. 5.116) ve Ἀμάραντος (EP.5.128); Artake'de Ἀνφείων (EP.11.251), erkek kardeşleri tarafından anılmaktadır. Ephesos'ta Ἀχαῖα kızı Σεραπιάς için (EP.5.78) bir mezar anıtı yaptırmıştır. Burada isimler patronymiktir ve belki de anne ve kız bir gladyatör çevresinden gelmektedir (SEG 45 [1995]: no. 1590). Laodikeia ad Lycum'da gladyatör Μᾶρκος babası için (EP.13.294); Erytrai'da gladyatör Δαμᾶς ölen kızı için (EP.5.81); Smyrna'da Μαξιμῖνος, karısı için (EP.5.112); Ephesos'ta bir *secutor* da, oğlu için (EP.5.76) bir mezar anıtı diktirmiştir.

Smyrna'da bir gladyatörün oğluna ait bir mezar bulunmuştur (EP.5.129). Anne Melitine, oğlu Marcus'a bu mezarı adamıştır. Baba Heraklas'ın ait olduğu gladyatör

trubu, mezar masraflarına ortak olmuştur. *IGSK* 23, no. 416'ya göre, büyük bir olasılıkla bir gladyatör trubuna sahip olan Apellikon, bir *lanista*'dan çok *arkhiereus* olmalıdır. Bu *familia*'nın üyeleri olarak *μονόμαχοι* ve *λουδάριοι* ayrı tutulmuştur. ROBERT 1940: 286, *λουδάριοι*'u gladyatör olarak görmez, onları gladyatör oyunlarındaki görevliler olarak düşünür; bunlara *doctores* (eğitmenler) *unctores* (yağcılar), *paegniarii* (gladyatörlerden farklı silahlar kullanan dövüşçüler) ve gardiyanlar da dahildir.

Ephesos'ta bulunmuş bir mezar epigramında da “bakıp hayran oluyorsun.....ve öğrenmek istiyorsun.....” yazmaktadır. Yazıt eksik olduğu için tam bir anlam çıkmasa da, büyük bir olasılıkla ölen gladyatör hayranlık uyandıracak kadar başarılıdır ve nasıl öldüğü ya da ne kadar zafer kazandığı merak konusudur (**EP.5.71**) .

Gladyatörlerin okul arkadaşları da, mezar anıtı dikmeye özen göstermiştir Telmessos'ta 'Ερμῆς, arkadaşı tarafından gömülmüştür. Bu iki arkadaş *συνκελλάριοι* kelimesinden de anlaşılacağı gibi, gladyatör okulunda aynı odayı (*cella*) paylaşmış olmalıdır (**EP.10.248**). Smyrna'da gladyatör *Ασβολᾶς* (**EP.5.140**) ve 'Ιφορος için (**EP.5.130**) oda arkadaşları tarafından; *Σατορνῖλος* için, bir gladyatör trubu tarafından (**EP.5.122**); Edincik'te *Πασινείκης* (**EP.11.255**) ve Smyrna'da *Εὔχρους* için (**EP.5.127**), *familia* üyelerinden biri tarafından mezar anıtı dikilmiştir.

Aphrodisias'ta 'Ερμᾶς, kendisi gibi gladyatör olan arkadaşı *Ποδηνέμος* için (**EP.7.148**); adı belli olmayan bir gladyatör, arkadaşı *Νάρκισσος* için (**EP.7.150**); *Παρδαλᾶς* arkadaşı *Οὔνιων* için (**EP.7.149**); Atteleia'da 'Οδυσσεύς, arkadaşlık hatırına anı olsun ve arkadaşının şöhreti sönmesin diye, gladyatör *Μείλητος* için mezar anıtı yaptırmıştır (**EP.12.267**).

Ayrıca Smyrna (**EP.5.126**); Kyzikos (**EP.11.258**) ve Amisos'ta (**EP.15.318**); olduğu gibi, gladyatörlerin dostları tarafından dikilen mezar taşları da vardır Bunun

yanında, Ἡλιόδωρος gibi (EP.3.28) ölen gladyatörle bağı saptanamayan kişilerce de mezar yaptırılmıştır.

Ephesos'ta bulunmuş olan beş adet mezar kabartmasının yanında, gladyatörlerin isimleri yer almaktadır.(EP.5.61-65). IGSK 14, no. 1174'e göre, belki de bu kabartmalar aynı anıta aittir ve bir *asiarkhes*'in, kendisi tarafından düzenlenmiş olan bir gladyatör dövüşünün anısına dikilmiştir. Klaudiopolis'te ise rahip Secundus, gladyatörler için bir mezar anıtı yaptırmıştır (EP.3.25).

Antiocheia ad Cragum'da, bir lahit yazıtından anlaşıldığı gibi, bir gladyatörün mezarına başka bir kişi ortaktır; ama ölen kişilerin, aynı *collegium* üyesi mi, yoksa akraba mı oldukları ve mezarı yaptıranların kimler olduğu konusunda bilgi yoktur (EP.8.206).

3. Gladyatörlerin Azad Edilmeleri

Küçükasya yazıtlarında, gladyatörlerin kölelerden ve özgür kişilerden oluştuğunu kanıtlayan bir çok yazıt vardır. Çok sık olmasa da, hayatta kalmayı başaran gladyatörler özgür kalabiliyor; ama para ve ün kazanma uğruna yine de *arena*'dan uzaklaşmıyorlardı.

Ankyra'da, ünlü bir *summarudis* olan Pergamon'lu Publius anısına bir mezar yaptırılmıştır (EP. 4.39). Publius ve karısı Aelius soy ismini, imparator Hadrianus döneminde almış; onun döneminde özgür olmuş ve vatandaşlık hakkı almışlardır. P. Aelius, gladyatör olarak bir köledir; fakat *summaridis*'liğe tayini sırasında özgür bırakılmıştır. (BOSCH 1967: 188-191).

Aigai'da ve Iasos'ta bulunmuş olan yazıtlarda özgür olan gladyatörler ἐλ(εύθερος), köle olanlar ise δοῦ(λος) olarak belirtilmiştir. İçerik bakımından birbirine çok benzeyen yazıtlar, hem gladyatörlerin türlerini, hem utku sayılarını, hem de özgür ve köle gladyatörleri belirtmeleri açısından önemlidir.

Aigai'da ÑHrÔfilow, ÖErvw, ÑIerokl∞w, Bâkxiow, Antğoxow özgür; Skâplaw, Klâdow, ÉVkhÊw ve Beiyuw köledir (EP. 2. 24). Iasos'ta TÊrannow (EP.7.178); ÉAlÊkhw (EP.7.179); Kerâmullow, Moutçtow, P°plow (EP.7.180) özgür gladyatördür. EÎkarpow ve Drâvn'un köle olduğu ise, arkadan gelen *genetivus* isimden belli olmaktadır. ROBERT 1940: 52'ye göre, *genetivus* olarak arkadan gelen isim, gladyatörün sahibinin ismidir ve Samiãriow bu iki kölenin efendisi olmalıdır (EP.7.180). Ayrıca Saittai'da köle (EP.9.216), Elaoussa Sebaste'de de (EP 8.205) özgür gladyatörlere rastlanmaktadır.

IV. ANTİK ÇAĞ İNSANININ AMFİTİYATRO GÖSTERİLERİNE BAKIŞI

Roma halkının oyunlara olan düşkünlüğü ve oyunların nasıl finanse edildiği konusu, karmaşık bir yapıya sahiptir. Antik Çağ'da bu tür gösteriler için yapılan harcamalar, bazen cömertlik, bazen de müsriflik olarak nitelendirilmiştir.

Yerel ve eyalet kapsamında, Asia eyaletinin önde gelen kişilerinin, gladyatör mülkiyetleri konusunda, Antik Çağ düşünürleri ve yazarları çok fazla bilgi vermemiştir. Helen yazar ve düşünürleri, genelde bu konuya küçümser bir tavırla yaklaşmıştır. Epiktetos gladyatör birliklerine sahip olan ve gladyatörlere aşırı düşkünlük duyan, savurgan *arkhiereus*'ları ve onun gibileri kınamaktadır (Epikt. *Dissert.* 2, 24,23)

Fizikçi Galenos, gladyatör birliğinde görev almış olduğu yılları anlatırken, bundan pek gururla söz etmemiştir. Alaksandria'dan yeni gelmiş bir genç adam olarak, Pergamon'un bir *arkhiereus*'u tarafından, gladyatörlerin tıbbi ihtiyaçlarını karşılaması için kiralanmıştır ve daha sonraki dört *arkhiereus* tarafından da alıkonulmuştur (CARTER 2004: 42 vd.).

Gladyatörlük, çabuk ölüm, büyük başarı ve kazanç sağlayan bir meslek haline geldiği için, gönüllü sayısı artmış; seyirciler gönüllülerden daha kaliteli ve daha iyi dövüşler beklemiştir. Üç yılını başarıyla tamamlayan ve sonra yeni görev alan gladyatörler çok popüler olmuştur. Petronius, Trimalchio'nun verdiği şöleni betimlerken, bir eskicinin ağzından, kılıç ustası olmayan, ama gönüllü olan gladyatörlerin, üç gün süreyle mükemmel bir oyun sergileyeceklerinden söz eder. Ayrıca bu oyunları düzenleyen kişinin, iyi bir mirasa konduğunu ve bu mirasın bir bölümünü, bu gösterilere harcayarak sonsuz bir üne kavuşacağını belirtir (Petron. *Satirae*, 1,45). Buradan da anlaşıldığı gibi, aslında gladyatör oyunlarını düzenlemek, ün ve para kazandırma açısından oldukça önemlidir. Tertullianus ise, Romalılar'ın

cezalandırdıkları kişileri onurlandırdıklarını söyler¹⁵. Gerçekten de çoğu zaman aşağılanan gladyatörler, eğer sık sık utku kazanıyor ve becerilerini sergiliyorlarsa, izleyicilerin gözünde kahraman oluyordu. Bu başarılı gladyatörlerin, büyük bir hayran kitlesi vardı.

Büyük eğlence haline gelen bu tür gösteriler, ahlak bakımından sorgulandığında, Antik Çağ yazarlarının bu konudaki görüşleri önem kazanmakla birlikte, bunların genel olarak, ahlaka aykırı birer oyun mu; yoksa gerçekten bir spor gösterisi mi olduğuna karar vermek, oldukça güçtür. Cezalandırmak ve gösterilerde kullanılmak üzere, kişilerin gerçek bir eğitim almadan ve çoğu zaman savunmasızca hayvanların önüne atılmaları, oldukça korkunç bir uygulamadır. Seneca, bir German mahkumun, *bestarius* olarak gösteriye katılmaktansa, pis bir sopayı, zorla gırtlığına sokarak intihar ettiğini (Sen.*Epist.* 8,70, 20.); başka bir mahkumun ise, kafasını sanki uyuklarken düşmüş gibi, aniden yere eğip, at arabasının tekerleğine sokarak boynunu kırdığını aktarmaktadır (Sen.*Epist.* 8,70, 23).

İmparatorluk Devri'nde bu tür gösterilerin, büyük bir istek ve ilgiyle izlendiğini gösteren çok sayıda belge vardır. Bazı Antik Çağ yazarları, Terentius'un bir oyununun sergilendiği sırada, amfiteatro gösterilerinin başını kaçırmak istemeyen izleyicilerin, tiyatroyu aceleyle terkederek, *arena*'ya nasıl koştuklarını aktarır¹⁶.

Plutarkhos, halkın sempatisini kazanmak için bu tür gösteri düzenleyenleri açıkça eleştirmektedir. Gelecekteki politikacılara, toplu yedirme içirmelerle, para dağıtımıyla, tiyatro gösterileriyle, gladyatör dövüşleriyle halkın sevgisini kazanmamalarını ve bunun için müsriflikten kaçınmalarını öğütler (Plut. *Mor.* 802 d). Halk, bu tür eğlence düzenleyenlere sempatiyle bakmaktadır; ama bunun karşılığında kazanılan onur, değerli değildir ve bu şekilde kazanılan ün geçicidir.

¹⁵ Tert.*Spect.* 22, 2: “*Amant quos multant*”.

¹⁶ (Cic., *Sest.* 50, 106, 58, 124; Liv. 39, 42,9; Plut. *Cato*, 17, 3; Tac. *Dial* 29.

(Plut. *Mor.* 821 f). Politikacı bu hizmetleri (φιλοτιμίαι) kentten uzak tutmalı; bu tarz gösterilere ve buna karşı duyulan aşırı isteğe karşı koymalıdır. (Plut. *Mor.* 822 C).

Iuvenalis, halka açık oyunları eleştirirken, o zamanki Roma halkını şöyle anlatır: “*Roma halkı bütünüyle miskinleşmişti. Bir zamanlar iktidar, yüksek memurluk ve askerlik peşinde olan halkın, artık bugün aptalca iki isteği vardır: Ekmek ve sirk.*” (Iuv. *Saturae* 10). Burada Iuvenalis, oyunlardan ve erzak dağıtımından daha çok, yurttaşların politik yaşamdan uzak olmalarını eleştirmektedir. Her ne kadar gladyatörlerin büyük bir bölümünü, işsiz ve yükselme şansı arayan alt sınıftan kişiler oluştursa da, sonradan fakir düşmüş bir ailenin oğlu da, ihtiyaçtan gladyatör olurdu.

Kadınların *munera*'ya ilgisi, erkeklerden az değildi. Yine Antik Çağ yazarlarından öğrendiğimize göre, *arena*'da kadın gladyatörler de kullanılmıştı ve bu olağan dışı gösterilere halk büyük bir ilgi gösteriyordu. (Tac. *Ann.* 15,32; Suet. *Dom.* 4). Tacitus halkın amfitiyatrolara olan aşırı ilgisini, sert bir dille eleştirir. O da aslında imparatorun davranışına ve çok sayıdaki senatörün ve atlı sınıfının ona uymasına karşıdır. Oysa halkın isteğinin bu kadar yoğun olduğu bu tür gösterilerden uzak kalmayı, hiçbir imparator göze alamamıştır.

Dion Chrysostomus, özellikle Atinalılar'ı eleştirir; çünkü onlar Akropolis eteklerinde, bir zamanlar tragedyalar oynanan Dionysos Tiyatrosunda, şimdi gladyatör oyunları sırasında, insan kanının akıtılmasına katlanabilmektedir (Dion Chr. *Or.* 31, 121).

Amfitiyatrodaki seyirci kitlesini genellikle basit ve fazla zengin olmayan halk tabakasının oluşturduğunu ileri sürenler olmuştur. Antik Çağ filozofları ve aydınları, geniş halk kitlesinden kendilerini uzak tutarak, böyle bir coşkuyu küçümsemişlerdir. Seneca, istemeden amfitiyatrodaki resmi bir idamı görmek zorunda kalmış ve bu konuda çok eleştiri yapmıştır; ama aslında düşünür ölüm cezasına ve amfitiyatroya

karşı olmaktan çok, seyircilerin davranışına ve böyle kanlı bir ölümü seyretmelerine karşıdır (Sen.*Epist.* I, 7, 5 I, 7, 4).

Caesar büyük heyecanlar veren oyunlar için büyük bir borç içine girmiş; Augustus şenlikler takviminde gladyatör oyunlarına büyük bir yer vermiş; Caligula bizzat gladyatör olarak rol almış; Neron zamanında ilk kez kadınlar gladyatör dövüşlerinde yer almış; Vespasianus Colosseum'u inşa ettirmiş; Commodus bizzat *arena*'ya çıkıp, yüzden fazla hayvan öldürmüştür. Fakat imparatorluğun son dönemlerinde, imparatorların çöküşüyle birlikte, gösterilerde de bir çöküş olmuş ve Büyük Constantinus döneminde yasaklanmıştır (KÖHNE 2000: 22-38).

Bütün bunlara karşılık oyunlar tamamen kesin bir biçimde bitmemiş, hatta Orta Çağ'da halka açık alanlarda gerçekleştirilen idamlar da bir gösteri halini almıştır. Günümüzde de hayvan dövüşlerinin uzantısı olan boğa güreşleri, boks maçları, otomobil yarışları ve hatta futbol maçlarındaki bağırış çağırış ve kavgalar bütün hızıyla devam ederken, Antik Çağ insanının gününün koşulları içinde gladyatör oyunlarını seyretmeleri pek yadırganacak bir şey olmamalıdır.

SONUÇ

Yapılan bu çalışmada yer alan, gladyatör dövüşleri ve hayvan avı gösterileriyle ilgili yazıtlar, Küçükasya'daki gösterilerin imparator kültü rahipleri tarafından düzenlendiğini göstermektedir. Gösterilerin düzenlenmesiyle ilgili olarak harcamaların miktarı çoğalmış ve gösterileri sunmak büyük bir bonkörlüğü gerektirmiştir. Özellikle onur yazıtlarından, eyalet ya da kent rahibi olarak, ünvanları belirtilen ve bazen de gladyatör birliklerinin sahibi olan rahiplerin, gösterileri sunmakla yükümlü oldukları anlaşılmıştır.

Eyalet başrahiplerinin, özellikle Asia eyaleti baş rahiplerinin ünvanlarıyla ilgili *asiarkhes* ve *arkhiereus* tartışması sürmektedir. Bu tartışmalardan çok kesin bir sonuç çıkmasa da, mevcut yazıtlar incelendiğinde, *asiarkhes* ve *arkhiereus* ünvanlarının, aynı görev için kullanılmış olduğu ağırlık kazanmaktadır. Özellikle imparator kültü çerçevesinde yapılan oyunlar söz konusu olduğunda, bu rahiplerin *asiarkhes* ünvanı aldıkları dikkat çekicidir. Fakat yine de kesin bir yargıya varabilmek için, sadece Asia eyaletiyle sınırlı kalmayıp, diğer eyalet başrahipleriyle ilgili sistematik bir çalışma yapılmalıdır. Çünkü yazıtlarda, imparator kültü eyalet başrahibi olarak *bithyniarkhes*, *galatarkhes*, *lykiarkhes*, *pontarkhes* vb. ünvanlara rastlanmış ve bunlar da eyalet başrahibi olarak, imparator kültüyle ilgili işlerin önemli bir parçasını oluşturan gladyatör dövüşü ve hayvan avı gösterileri sunmuştur.

Gösteri düzenlemek, tahıl ve para dağıtımının yanında, “*Panem et circenses*” politikasıyla ilgilidir ve büyük harcamalar gerektirmektedir. Araba yarışları, tiyatro gösterileri ve gladyatör dövüşleri gibi halkın büyük ilgisini çeken gösteriler, İmparatorlar, halkın sempatisini kazanmak ve toplumda iyi bir yer edinmek isteyen zengin yurttaşlar, kariyerlerinde yükselmek isteyen memurlar için iyi bir fırsat olmuştur. Bu görevleri yüklenen kişiler bazen bu parasal yük altında ezilmiş olsalar

da, özellikle memurlar, kariyerleri açısından gladyatör dövüşü ve hayvan avı gösterileri düzenlemek zorunda kalmışlardı. Yazıtlarda sık sık rastlanan φιλοτιμία, özgün anlamından uzaklaşmış, artık gladyatör dövüşü ve hayvan avı gösterilerini düzenleyen kişilerin cömertliği anlamında kullanılmaya başlamıştır.

Küçükasya'da bulunmuş olan gladyatör dövüşü ve hayvan avı gösterileriyle ilgili yazıtlar, gösterilerin niteliği konusunda bilgiler vermektedir. Kabartmaların eşlik ettiği yazıtlar değerlendirilirken, bunların aracılığı ile bazı teknik terimler açıklık kazanmıştır. Gladyatör dövüşü ve hayvan avı ile sınırlı olmayan bu gösterilere daha fazla heyecan katmak amacıyla σιθηροκόντρα, ἀπότομα ve τοῖς ὀξέσιω gibi ağır kayıplarla sonuçlanan ve imparator izni gerektiren gösteriler eklenmiş; hatta hayvan avı ve dövüşü için, yabancı ülkelerden arslan, panter, kaplan vb. yırtıcı hayvanlar getirilmiştir. Hem iyi dövüşen gladyatörlere, hem de dışarıdan getirilen yabanıl hayvanlara sahip olmak çok masraflı bir iş olduğundan; *munerarius*'un yüklü bir servete sahip olması gerekirdi. Bu tür gösterilerde *munerarius*'un servetinin önemli bir kısmı, ya *missio*'nun olmadığı ölesiye dövüş türü olan ἀπότομα'ya, ya çok sert geçen ve keskin silahlarla yapılan τοῖς ὀξέσιω'e, ya da vahşi hayvanlarla zorlu bir mücadele gerektiren θηρία σφακτά'ya harcandığı için, *munerarius*'un kaybetmiş olduğu hayvanların ve gladyatörlerin yerine yenilerini getirmiş olması, harcamaların büyüklüğünü göstermektedir. İşte bu nedenle bu tür gösteri düzenleyenleri onurlandırmak için, onların bonkörlüğünü öven anıtlar dikilmiştir.

Küçükasya'da gösteriler, yeni bir kavram olarak ortaya çıkan amfitiyatro-stadyumlarda yapılmıştır. Yok denilecek kadar az sayıda amfitiyatronun bulunduğu Küçükasya'da, genellikle tiyatrolar bu iş için kullanılmış ve tiyatrolarda bazı mimari değişiklikler yapılmıştır. İmparatorluğun batısında olduğu kadar büyük *munera*'nın imparatorluğun doğusunda olmayışından ve tiyatroların aslında bu tür gösteriler için elverişli ve muhteşem oluşundan ötürü amfitiyatrolara ihtiyaç duyulmamıştır.

Küçükasya yazıtlarında gösterilere ve bunları düzenleyenlere ait bilgiler olduğu kadar, gladyatörlere ait bilgiler de vardır. Bu bilgiler en çok mezar yazıtlarına yansımıştır. Bu mezar yazıtları her şeyden önce gladyatörlerin sosyal durumları hakkında bilgi vermeleri açısından önemlidir. Bu yazıtlar aracılığıyla gladyatörlerin sanıldığı kadar sahipsiz olmadığı anlaşılmaktadır. Dul kalan eşler, kendi paralarıyla ölen gladyatörlere mezar yaptıracak kadar iyi durumdadır. Sıradan olmayan ve özenle işlenmiş taşlardaki mezar epigramlarında ölen gladyatörler için övgüler bulunmaktadır. Bu epigramlarda gladyatörlerin nasıl kaderlerinin kurbanı oldukları anlatılmıştır. Utku ve dövüş sayılarının yer aldığı kabartmalı mezar taşlarında, genellikle çelenk betimlemelerine rastlanmaktadır. Bu çelenklerin sayılarına bakarak, onların utku sayılarını öğrenmek mümkün olmuştur.

Gladyatörlerin mezar taşlarına yansayan isimleri de oldukça ilgi çekicidir. Bazı isimlerin yanında gladyatörün lakabı bulunmaktadır. İsimler genellikle takma isimlerdir ve gladyatörlük için gerekli olan meziyetleri içermektedir. Bir kaç yazıt dışında ise baba ismine rastlanmaz. Bu mezar taşlarında gladyatörlerin ve eşlerinin isimleri de bulunmaktadır.

Gladyatörlerin mezar taşlarındaki bilgiler doğrultusunda onların sosyal birlik içinde olduklarını söyleyebiliriz. Böyle bir birliğe üye olan gladyatörler sahipsiz kalmamış, aynı birlikten olan gladyatörlerce ölen arkadaşları için mezar anıtı diktirilmiştir. Ayrıca gladyatörler için *munerarius*'ların da anıt yaptırdıkları görülmüştür; bu dikilen anıtlar aracılığıyla gösteriler ölümsüzleştirilmek istenmiştir.

Genel olarak çalışmada yer alan yazıtlar ve Antik Çağ düşünürlerinin aktardığı görüşler değerlendirildiğinde, gladyatör dövüşlerinin aslında kuralsız ve acımasızca yapılan bir katliam; gösterileri izleyenlerin de kana susamış insan topluluğu olduğunu düşünmek çok doğru değildir. Gladyatör dövüşlerinin kaynağına bakıldığında, bunların önceleri dini bir karakter taşıdığı düşünülecek olursa, bu dövüşlerin geleneksel olduğu ve belli kurallara dayandığı anlaşılır. Zamanla halka

açık olarak gerçekleştirilen gösteriler, imparator kültü şenlikleri içerisinde yer alarak, imparatorların ve imparator kültü rahiplerinin de bir güç gösterisi halini almıştır.

Gerek *lanista*'ların gladyatör alım satımından büyük kazançlar elde etmesi, gerek halkın yoğun isteği ve gerekse imparatorun bir güç gösterisi olarak bu oyunları siyasi bir propaganda aracı görmesi, oyunların para, güç ve saygınlık simgesi haline gelmesine yol açmıştır.

Belli kurallar ve tekniklerin yer aldığı gladyatör dövüşleri için, “hakemler tarafından yönetilen bir dövüş sporu” tanımlaması, ilk bakışta mümkün görünmekle birlikte, hayvan avı ve dövüşü için bunu söylemek çok zordur. Ölüm cezalarının da büyük bir izleyici topluluğunun önünde gerçekleştirilmesi ise, bu günkü ahlak kurallarına göre kabul edilemez bir durumdur.

Bir yandan kendi istekleriyle gladyatörlüğü seçmiş olanlar, diğer yandan sosyal konumları nedeniyle bu mesleğe zorlanan köleler ve savaş esirleri düşünüldüğünde, sosyal sınıf ve ahlak açısından bir çelişki ortaya çıkmaktadır. Antik Çağ düşünürleri ve yazarlarının ise bu gösterilere duydukları tepki, gladyatör dövüşlerinden daha çok, insanların savunmasız bir biçimde hayvanların önüne atılmalarıdır. Aslında gladyatör dövüşleri beceri, yetenek ve atiklikle ölüme karşı bir meydan okuyuştur.

Ayrıca gladyatör dövüşlerinde belli bir adalet ilkesi de vardır. Eğer bir gladyatör çok iyi bir teknikle, güzel bir dövüş sergilediyse, yenilmiş olsa bile, *arena*'dan sağ çıkabilirdi. Gladyatörler şansa, kendi yetenek ve becerilerine bağlı olarak, bütün dövüşleri başarıyla tamamlarlarsa, üç yıl sonra *arena*'ya çıkmaktan kurtulabilirdi. Küçükasya yazıtlarında da görüldüğü gibi, özgür olan ama yine de *arena*'ya çıkan gladyatörler vardı. Zamanla yüksek kazancı ve ünü de beraberinde getiren gladyatörlük için gönüllü sayısının artması, soylu ailelerden gelen kişilerin bu mesleğe yönelmelerini engelleyecek önlemler alınmasına neden olmuş; buna karşılık yine de para, ün ve öldürme arzusu üstün gelmiştir. Dövüşler sırasında efsaneleşen başarılı gladyatörler birer yıldız olmuştur. Bazı araştırmacılara göre, bu dövüşler

başarı, şiddet ve erotizm karışımı bir atmosfer içinde gerçekleşmiştir. Gerçekten de Iuvenalis, Eppia adlı bir senatör karısının, bütün ayıplamalara ve kınamalara rağmen, her şeyi göze alarak, bir gladyatöre aşık olduğunu aktarmaktadır (Iuv. *Saturae*, 6, 82 vd.). Bu çok rastlanılan bir durum olmasa da, kadınların gladyatörlere karşı duydukları erotik ilgiyi göstermesi açısından önemlidir.

Gladyatör dövüşleri ve hayvan avı gösterilerinin, Roma İmparatorluğu'nun gerek batısında ve gerekse doğusunda da bu kadar çok sevilip tutulmasının nedeni, gösterileri izleyen Romalılar'ın acı ve ölüm karşısında ne kadar güçlü olduklarını kanıtlamalarına; ayrıca psikolojik olarak da, “bu kötü durum kendi başlarına gelmedi” diye gizli bir sevinç duymalarına bağlanabilir. Eski toplumlara özgü bir özellikle, kısa ömürlü bir Romalı yurttaş için, ölümü korkusuzca ve onurlu bir biçimde karşılamak çok önemliydi ve yurttaşlar bunu gladyatörlerin şahsında *arena*'da izleme imkanı buluyordu. Ayrıca gladyatör dövüşleri, Roma devletinin suçluları cezasız bırakmaması ve savaş esirleri üzerinde bir yaptırımının olduğunu *arena*'da kanıtlaması açısından, Roma devletinin bir ferdi olmakla gurur duyan Romalılar için oldukça önemliydi; günün koşullarına göre belki de bu gösterilerle şiddet *arena*'ya taşınmıştı.

ΑΝΤΙΚ ΚΑΥΝΑΚΛΑΡ ΚΑΤΑΛΟΓΟΨ

I. ADALAR

EP.1.1

Kos

CIG 2: no. 2511; PATON - HICKS 1891: 158, no. 141; *IGR* 4: no. 1075; ROBERT 1940: 189, no. 185.

Φαμιλία μονοιπμάχων και ύπόμνημα κνηγειπσίων Νεμερίου Καστρικίου Ιλευκίου Πακωπνιανοῦ άσιάρχου I και Αύρηλίας Σαπφοῦς, Πλάπτωνος, Λικιννιαλνῆς άρχιερείης, II^ο γυναικός αυτού.

EP.1.2

Kos

GARDNER 1885: 259, no. 15; MEIER 1890: 162-166; PATON - HICKS 1891: 157, no. 138, *IGR* 4: no. 1072; ROBERT 1940: 189, no. 186.

— ακριτος. I Μαρίσκος. I Απελύθη I έξωιλούδου.

EP.1.3

Kos

PATON - HICKS: 1891: 157, no. 140; *IGR* 4: no. 1073 b; ROBERT 1940: 189 vd., no. 187; PFUHL-MÖBIUS 1979: 296, no. 1202.

Ήρακλείδης.

EP.1.4

Kos

GARDNER 1885: 259, no. 15 ; PATON - HICKS 1891: 157, no. 139; *IGR* 4: no. 1073 a; ROBERT 1940: 190, no. 188.

Δροσίνος

EP.1.5

Kos

ROSS 1834: no. 301; PATON - HICKS: 1891: 204, no. 312 ; *IGR* 4: no. 1074; ROBERT 1940: 190 vd., no. 190.

Καλλινέα τῶ ἰδίῳ Ἰ² ἀνδρὶ μνείας χάριν Ἰ Οὐνίωνι νει(κῶν) ἰε΄.

EP.1.6

Kos

HERZOG 1899: no. 133; ROBERT 1940: no. 191.

Ἡ γυνή ΟΗΐΙΙΘΙ/. . Ἰ Ἰ² καὶ τὸ τέκνον Ζεύξει Ἰ τῶ καὶ Κινύρα μνεί⁴ας χάριν. Νεικήσας καὶ Ἰ ἀποκτείνας τὸν σύνἸ²ζυγον ἀπέθανεν. Ἰ Ἡρώς χρηστός. Ἰ⁸ Χαίρετε πάροδοι.

EP.1.7

Kos

ROBERT 1940: 191, no. 191 a .

A. —MENDEL 1914: 507 vd., no.1304.

Bu mozaikte bir retiarius —εὺς ile ve kalkanlı bir gladyatör Περσεύς dönüştürmektedir. Bunların ortasında bir eğitmen durmaktadır.

Diğer sahnede kaba silahlarla dönüştürülen iki gladyatör: sağda Νυμφέρως, solda Πακτωλός νει(κᾶ). Kaba silahlarla dönüştürülen iki gladyatör: sağda Λεύκασπις, ve solda retiarius Τυδεύς, νει(κᾶ) ve onları eğiten bir eğitmen resmedilmektedir.

B. —M. SEGRE tarafından Robert'e bildirilmiş ve yayımlanmamış olan bir mozaikte ise iki çift gladyatör dönüştürmektedir: Ζέφυρος et Ὑγλας; —ς ve Αἰγιαλός.

C. — Yine bir başkası tarafından Robert'e gösterilen bir venatio sahnesi vardır. Bu sahnede *bestiarius* ve hayvanların isimleri belirtilmiştir:

Ἀσβόλις ayı Νωρική'ye karşı; —bir *bestiarius* yaban domuzu Γοργόνις'e karşı; — ῥ Ρουφείνος ve Κοχλᾶς boğa Ἀέρις'e karşı;— Αἰγὶ Δρακόντις diğer bir hayvan Πάρδος'a karşı; —Εὐείδας ve Εὐτύχης bir ayıya karşı; —Διονύσιος bir boğaya karşı; — boğa Διόνυσος ve Ἀλέξανδρος ayı Ζανθίας'a karşı; —bir geyik Ἡρώς; —

tümüyle silahlanmış 'Αδιάμακτος, βοῖα 'Αρκοδάμας'α καρσι; — Μειδίας ὄλι bir ayι Ταχινή ile; — Αιθήρις boynuzlarından yakaladığı βοῖα Σταδιάρχης ile; — Δωνατος ὄλι bir ayι Νωρική ile; — bir fok balığı Εὐπλοια; — atlı 'Ρουφείνος, yaban domuzu Πολυνείκης'in karnını deşen βοῖaya καρσι; — Πικρίδης leopard 'Ανδρομάχη'ye καρσι; — 'Ανέμιον, yaban domuzu Σόλων ile; — atlı Φίλων tek başına resmedilmiştir.

EP.1.8

Kos

KARABELIAS 1997: 657; SEG 47 (1997): no. 1285.

'Αμμιάς Σωκράτει ἐκ τῶν ἰδίων μνείας χάριν.

EP.1.9

Mytilene

IGR 4: no. 32; ROBERT 1940: 221, no. 272.

[----- πρ]οθυ||[μ-----
 -- -]. . . 9 . . . ἐμφαί||ν ----- . . φιλο]τιμίαν ἐπὶ
 πάν||[τος?-----] τὰ μὲν ἀπὸ Μυσίας,
 | [τὰ δὲ ἀπὸ ----- μεταπε]μψάμενος ναc. ἐπρίατο ||⁶ [δὲ τὰς
 ἰρωσύνας -- Ποσειδωνι Μυχίω καὶ Μυ]χία τε καὶ 'Ρώμα καὶ Τει [βερίω Καίσαρι
 -----]. νον καὶ πλέονα μέ||⁸[ρος
 -----] .. υ καὶ μετὰ ταῦτα |
 [-----] ...αι κυναγίαν ταύ ||¹⁰ [
 ταν -----] τὰ δὲ παραμισθω||σάμενος
 ----- καττ]ὰν τῷ βίω δύναμιν ||¹²
 [----- τὰν δὲ ἀγων]οθεσίαν ἐπιδεδεγμέ||νος κτλ.

EP.1.10

Mytilene

CIG 1: no. 194 b ; IG 12, 2: no. 447; IGR 4: no. 447; ROBERT 1940: 221 vd, no. 273.

Φαμίλια μονο||μάχων [Μ]άρ(κου) | Κλαυ(δίου) Τροφω||νιανοῦ νέου | καὶ
 ἀρχιερείας ||⁶ καὶ 'Ορφίας Λαιλίας | Σωτίου γυν||⁸αϊκὸς αὐτοῦ.

EP.1.11

Mytilene

CIG 2: no. 2196; *CONZE* 1865: 14; *IG* 12, 2: no. 469; *IGR* 4: no. 104; *ROBERT* 1940: 223, no. 284.

----- Π² ις μυρμίλλων ? - Ι νμνησατο --· Π⁴ νων ---- Ι Γάιος
 Ἰούλιος - μονΠ⁶ομάχου ---- Ι ρος ---- Π⁸ ---- οιλλ ---- .

EP.1.12

Mytilene

CONZE 1860: 16; *IG* 12, 2: no. 448; *ROBERT* 1940: 222, no. 274.

Ἐλιξ

EP.1.13

Mytilene

CONZE 1860: 16; *IG* 12, 2: no.449; *ROBERT* 1940: 222, no. 275.

Εἰσάνελος (?).

EP.1.14

Mytilene

IG 12, 2: no. 450 ; *ROBERT* 1940: 222, no. 276; *PFUHL-MÖBIUS* 1979: 296, no. 1206.

Φέροϋ

EP.1.15

Mytilene

IG 12, 2: no. 454 ; *ROBERT* 1940: 223, no. 280; *PFUHL-MÖBIUS* 1979: 296, no. 1207.

Πυλάδης.

EP.1.16

Mytilene

IG 12, 2: no. 451; *ROBERT* 1940: 222, no. 277.

Ἐξοχος.

EP.1.17

Mytilene

CICHORIUS 1888: 79, no. 55; *IG* 12, 2: no. 452; ROBERT 1940: 223, no. 278, PFUHL-MÖBIUS 1979: 296, no. 1208.

Βίκτωρ.

EP.1.18

Mytilene

CICHORIUS 1888: 79, no. 55; *IG* 12, 2: no. 453; ROBERT 1940: 223, no. 279; PFUHL-MÖBIUS 1979: 296, no. 1209.

[ῥ]λλυρος

EP.1.19

Mytilene

IG 12, 2: no. 455; ROBERT 1940: 223, no. 281.

Τριπ]τόλε[μος].

EP.1.20

Mytilene

PFUHL-MÖBIUS 1979: 295, no. 1210.

--- δωνις

EP.1.21

Mytilene

IG 12, 2: no. 456; ROBERT 1940: 223, no. 282.

Αιθίας(?)

EP.1.22

Mytilene

IG 12, 2: no. 457; ROBERT 1940: 223, no. 283; PFUHL-MÖBIUS 1979: 295, no. 1201.

Πολύδρομος.

EP.1.23

Samos

ROBERT 1940: 202, no. 223.

Μέλπις.

2. AIOLIS**EP.2.24**

Aigai

BOHN 1889: 23, 20, 24-26, 67-68; ROBERT 1940: 214 vd., no. 257.

Τοῖς Σ[ε]ἰβαστοῖς καὶ Πῆ' Ἀπόλλων | [Χρηστηρίω | καὶ τῶι δάμωι | {ὁ δεῖναι
 τοῦ} – – –]ς ἀγωνοθετή|σας ἐ[πεσκεύασε(?)].

a, 1, 1 ἐσ(σεδάριος) ἐλ(εύθερος) Π² Ἡρόφιλος νικ(ήσας) δ'.

a, 1, 2 ἐσ(σεδάριος) δοῦ(λος) Π² Σκάπλας [ν]ικ(ήσας) ε'.

b, 1, 1 μυρ(μίλλων) ἐλ(εύθερος) Π² Ἐρωσ νικ(ήσας) ιη'.

b, 2, 1 θρ(ᾄξ) δοῦ(λος) Π² Κλάδος νικ(ήσας) ι[.]'.

c, 1, 1 ἐσ(σεδάριος) ἐλ(εύθερος) Π² Ἱεροκλῆς νικ(ήσας) β'.

c, 2, 1 ἐσ(σεδάριος) ἐλ(εύθερος) Π² Βάκχιος νικ(ήσας) ι'.

d, 1 [– – –] [– – –ν]ικ(ήσας) θ'.

e, 1, 1 ῥητ(ιάριος) δοῦ(λος) Π² Ὠκύς νικ(ήσας) ια'.

e, 2, 1 μυρ(μίλλων) δοῦ(λος) Π² Βεῖθυς νικ(ήσας) ε'.

f, 1 Ἐσ(σεδάριος) ἐλ(εύθερος) Π² Ἀντίοχος νικ(ήσας) ζ'.

3. BITHYNIA

EP.3.25

Klaudiopolis

ÜNDEMİŞ - FRENCH 1989: 91-98; *SEG* 39 (1989): no. 1339.

θῆκε με μουννομάχοις ἱερεὺς Π² τόδε σῆμα Σεκοῦνδος· Ι Ἡμέρα πρώτη· Π⁴
 Κάμπανος (vac) σεκ(ούτωρ) ν(ικῶν) ξέ· Ι Μύρων (vac) ἔσσε(δάριος)· ν(ικῶν) μγ· Π⁶
 Ἡμέρα (vac) δευτέρα· Ι Ἀπλέρως (vac) προβο(κάτωρ)· ν(ικῶν) νβ· Π⁸
 Χρυσάμπελος (vac) προβο(κάτωρ)· ν(ικῶν)· λε· Ι Ἡμέρα (vac) τρίτη· Π¹⁰
 Μαργαρείτης (vac) ἔσσε(δάριος)· ν(ικῶν) σε· Ι Βίκτωρ (vac) σεκ(ούτωρ) ν(ικῶν) νη·
 Π¹² ΚΑΙΜΕ . ΦΑ (vac) ἀρηνα? Ι Ποσειδών[ι(ο)]ς (vac) ἔσσε(δάριος)· ν(ικῶν)
 κδ· Π¹⁴ Σκίρτος (vac) ῥητιάρ(ιος)· ν(ικῶν) ιη· Ι Σπεκίης (vac) ἵππε(ύς)· ν(ικῶν) λεί· Π¹⁶
 Ἀχιλλεύς (vac) μυρμί(λλων)· ν(ικῶν) μ· Ι Εὐχρους (vac) προβο(κάτωρ)· ν(ικῶν)· ν·
 Π¹⁸ Πανθήρ (vac) ῥητιάρ(ιος)· ν(ικῶν) ιε·

EP.3.26

Klaudiopolis

ÜNDEMİŞ - FRENCH 1989: 92-98; *SEG* 39 (1989): no. 1340; *SEG* 51 (2001): no. 1707.

Ὁ τὸ πάλαι παίζων Π² πᾶσιν δὲ λέγων ἰτὰ γελοῖα δεῦρ' ἴδει Π⁴ πῶς κατάκειμαι
 μόνος Ι μόνος, ἄλλο γὰρ οὐδέν· Π⁶ Φιλοκύνηγος ἐγὼ Μακεδῶν Ι ῥητιάρης
 ἄλειπτος Π⁸ τῷ χαλκεὶ στεφάνω Ι μοῖραν ἴσην ἔλαχον· Π¹⁰ Ἀνατολή Φιλοκύνηγω Ι
 ἀνδρὶ ἐκ τῶν ιδίων Π¹² αὐτοῦ μνήμης χάριν.

EP.3.27

Nikaia

IGSK 9 : no. 60; *SEG* 29 (1979): no. 1281.

Ἀγαθῆ τύχη Π² Φλ. Σεουηριανὸν Ἀσκλ[η]πιόδοτον Ι υἱὸν Τ. Φλ. Σεουηριαν[ο]
 Δημητρίου Π⁴ τετιμημέν[ον] ὑπὸ τοῦ [δικ]αίου Ι καὶ θειοτάτου Αὐτοκράτ[ο]ρ[ος]
 Μ. Αὐρ. Π⁶ [[Ἀντωνείνου]] Εὐσεβοῦς [Σ]ε[β]ασ[τοῦ] τῆ Ι ἱερωσύνῃ θεᾶς Ῥώμης καὶ
 Δ[ι]ηνε[κ]εῖ πορφύρα Π⁸ καὶ ἀγορανομήσαντα δῖς, ἀργυροταμίαν Ι τῶν

σιτωνικ[ῶ]ν χρημάτων, ἀργυροταμίαν Π¹⁰ τῶν τῆς βουλῆς χρημάτων, συνδικήσαντα ἰ τῆ πατρίδι πιστῶς, παραπέμψαντα θεὸν Π¹² Ἀντωνεῖνον, ἐπιτελέσαντα θέας μονομαχιῶν καὶ κυνηγεσίων μεγαλοπρεπῶς, Π¹⁴ παραπέμψαντα τὸν κύριον ἡμῶν Αὐτοκράτορα [Ἰ Ἀντωνεῖνον] Σεβαστὸν καὶ ἄρξαντα τὴν Π¹⁶ μεγίστην ἀρχὴν κατ' ἀξίαν τοῦ μεγέθους ἰ καὶ τοῦ ἀξιώματος τῆς πατρίδος ἐν τῆ παρα Π¹⁸ πομπῇ καὶ παραχειμασίᾳ τῇ ἐν τῇ ἐπαρχείῳ ἰ τοῦ θειοτάτου Αὐτοκράτορος Ἀντωνίνου Π²⁰ καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ στρατευμάτων ἰ Τιμητιανὸς Πωλίων ἄρξας τῆς γερο[υσίας] Π²⁰ τὸν ἑαυτὸν φίλον.

EP.3.28

Nikaia

CIG 2: no. 3764; *KAIBEL* 1878: 138, no. 351; *COUGNY* 1890: 658; *I GR* I: no. 44; *ROBERT* 1940: 132, no. 81; *IGSK* 9: no. 276.

Τὸν θρασὺν ἐν σταδ(ί)οις ἰσορᾶς με κνέκυν, (π[αροδεῖτα], Π² [ε] Χρυσόμα(ο)λλον ῥητιάριον, τὸν πρὶν δὲ κυ(ν)η(γ)όν· ἰ θήρας ἐν σταδίοις π(λήξ)ας ΠΛΑΑΝΗΕΧΝΗΣΙΔΡΠΛ . . . . . Ν Π⁴ ἔκτεινεν δέ με Τυδεὺς ὄν οὐκ ἦσχυσα ΤΙΔΑΝΗΣΙ ἰ Μοῖραν δὲ οὐκ ἔφυγον ἐ(πεὶ) ἦν μίτος οὗτος ὁ Μοιρῶν Π⁶ Ἡλιόδωρος ΒΕΔΤΑΣΓΙΝΟΣ Χρυσομάλλ(ω) ἐκ τῶν αὐτ(ο)ῦ Ἰμνείας χάριν. Χαῖρε παροδ(εῖτ)α.

EP.3.29

Nikomedia

TAM 4, 1: no. 172; *ROBERT* 1978: 411 vdd.; *SEG* 28 (1978): no. 1041.

Κυρίλλα Οὐνίω²νι τῶ ἰδίῳ ἀνδρὶ ἰ καὶ κυρίῳ μνείας χάριν. Π⁴ Χαίρετε

EP.3.30

Nikomedia

DÖRNER 1941: 90, no. 91; *KEIL* 1942: 84-87; *ROBERT* 1946: 119 vdd., no. 308; *TAM* 4, 1: no. 109; *ŞAHİN-ÖĞÜT*, *EA* 8, no. 62; *IGSK* 32: no. 5.

Π² [μ' ὀρᾶτ]ε νέκυν, παροδεῖται. ἰ [οὔν]ομά μοι παγανὸν Ἀπολλῶ⁴ ἰ νις ἐκλήθην, οὔ πατρὶς Ἀπά¹ [μει]α, νῦν δὲ Νικομηδείας με Π⁶ [γ]αῖα πρὸς δάπεδον κατέχει με ἰ

μίτος καὶ νήματα Μοιρῶν. Π⁸ ὀκτάκι νεικήσας τὸν ἐν σταλίδιοισιν ἀγῶναν, τῇ δ' ἐνάπ¹⁰ τη πυγμαῖ τὸ πεπρωμένον ἰ ὧδε ἀπέδωκε. παῖζε, γέλα, Π¹² παροδεῖτα, εἰδῶς ὅτι καὶ ἰ σὲ θανεῖν δεῖ. Ἀλεξάνδρ¹⁴ α ἢ σύμβιος αὐτοῦ ἐκ τῶν ἰ αὐτοῦ τὸ μνημεῖον ἀνέστη Π¹⁶ σα μνείας χάριν· εἰ δέ τις ἰ τὸν βωμὸν τολμήσει κα¹⁸ ταστρέψε δώσει προστεῖλ μου τῷ φίσκῳ (δην.) βφ'.

EP.3.31

Prousa ad Olympon

TH. WIEGAND, *MDAI(A)* 29 (1904) 310 vd. ; ROBERT 1940: 133, no. 82 *IGSK* 39: no. 45.

θεῶ Νεμέσει τὸ α – – – , Π² Οὐαλεριανὸς Πολύγνωτος ἐθ – ἰ καὶ μονομαχη[– – .

EP.3.32

Prousa ad Olympon

MENDEL 1900: 37, no. 9; MENDEL 1909: 417, no. 424; *SEG* 4 (1929): 715; ROBERT 1940: 134, no. 84; *IGSK* 39: no. 60.

– – – – ἀυχήσας ἄρεως στα²λίδιοισιν Ἀχιλλεὺς καὶ πολλίλους δαμάσας χεῖρσι ταῖς φο⁴νίαις, ἐνθάδε νῦν κεῖμαι τελέσας πικρὰ δόγματα Μυρῶν· Π⁶ σῆμα δέ μοι τεῦξεν καὶ τύμβον ἔθηκε θανόντι Ἀμμιον Π⁸ ἢ γαμετὴ μνήμης τὸ παρήγορον εἶδος.

EP.3.33

Prousa ad Olympon

IGSK 39: no. 171.

Εὐρώτας Οὐί²κτορι ΖΟ ῥητιαρ⁴είῳ ἐκ τῶν εἰ⁴δίων μνίας χά⁶ ἰ vac ριν. vac.

EP.3.34

Prousa ad Olympon

ROBERT 1940: 135, no. 85; *IGSK* 39: no. 161.

Σεκούνδῳ τ(ῶ) συν²κνηγῶ μνήμης χά⁴ ἰ ρην.

4. GALATIA

EP.4.35

Ankyra

SCHEDE: 1936: .52 vdd.; ROBERT 1940: 135, no. 86; *OGIS* 533 ; BOSCH 1967: 35, no. 51.

[Γα]λατῶν ο[ι] Π²ι[ε]ρασάμενοι | θεῶι Σεβαστῶι Π⁴ καὶ θεᾶι Ῥώμηι. | [Ἐπὶ – – –] Π⁶ – – – – –] | [– –Ταρκοδάριος Κάσ]Π⁸τω[ρ]. βασιλέ[ω]ς Βριγάτο[υ] Ιυιό[ς] δημ[οθ]οινίαν ἔδωΠ¹⁰κεν, ἔλαιον ἔθηκε[ν] | μῆνας τέσσαρας, θέΠ¹²ας ἔδωκεν καὶ μον[ο]μάχων ζεύγη τριάκο[ντα] Π¹⁴ καὶ κνηγίον ἔδω[κεν]Ιταύρων καὶ θηρίων. Π¹⁶ [Ῥ]οῦφος δημοθοινίαν | ἔδωκεν, θέας καὶ Π¹⁸ κνηγίον ἔδωκεν. Ἐπὶ Μετειλίου Π²⁰ Πυλαιμένης βασιλέως Ἀμύν[τ]ου υἱὸς δημοθοινίαν Π²² δις ἔδωκεν, θέας δις | ἔδωκεν, ἀγῶνα γυμνικὸν Π²⁴ καὶ ἀρμάτων καὶ κελήτων ἔδωκεν, ὁμοίως δὲ ταυρομαΠ²⁶χίαν καὶ κνηγίον, ἤλιπεν τὴν Ιπόλιν, τόπους ἀνήκε ὅπου Π²⁸ τὸ Σεβαστῆόν ἐστιν καὶ ἡ πανήγυρις γίνεται καὶ ὁ ἵπποδρόμος Π³⁰ Ἀλβιόριξ Ἀπετόρειγος δημοθοινίαν ἔδωκεν, ἀνδριάντας ἀνέΠ³²θηκε Καίσαρος καὶ Ἰουλίας | Σεβαστῆς. Π³⁴ Ἀμύντας Γαιζατοδιάστου δημοθοινίας | δις ἔδωκε, ἑκατόνβην ἔθυσεν, θέας Π³⁶ ἔδωκεν, σειτομετρίαν ἔδωκεν, | ἀνὰ πέντε μοδίους.Π³⁸ [– – –]ειας Διογνήτου. | Ἀλβιόριξ Ἀπετόρειγος τὸ δεύτερον Π⁴⁰ δημοθοινίαν ἔδωκεν. | Ἐπὶ Φρόντωνος. Π⁴² Μητροδώρος Μενεμάχου, φύσει δὲ | Δορυλάου, δημοθοινίαν ἔδωκεν, ἔλαιον Π⁴⁴ ἔθηκεν μῆνας τέσσαρας. | Μουσανὸς Ἀρτίκνου δημοθοινίαν ἔδωκεν. Π⁴⁶ – – – Σελεύκου δημοθοινίαν ἔδωκεν, | ἤλιπεν μῆνας τέσσαρας.Π⁴⁸ Πυλαιμένης βασιλέως Ἀμύντου υἱὸς | δημοθοινίαν ἔδωκεν (τ)οῖς τρισὶν Π⁵⁰ ἔθνεσιν, τῶι δὲ ἐν Ἀγκύρῃ ἑκατόνβην ἔθυσεν, θέας καὶ πομπὴν ἔΠ⁵²δωκεν· ὁμοίως δὲ ταυρομαχίαν | καὶ ταυροκαθάπτας καὶ μονομάχων Π⁵⁴ ζεύγη ν´ ἤλιπεν δι´ ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ [τὰ τ]ρία ἔθνη, θηρομαχίαν ἔΠ⁵⁶δωκεν. | Ἐπὶ Σιλουανοῦ Π⁵⁸ [Γά](?)λλιος δημοθοινίαν ἔδωκεν ἐν Πεσσινοῦντι μονομάχων ζεύγη Π⁶⁰ κέ, καὶ ἐν Πεσσινοῦντι ἰ´ ἤ[λειπεν] | τὰ δύο ἔθνη ὅλω τῶ ἐνιαυτῶ· ἄγαλμα Π⁶² ἐν Πεσσινοῦντι ἀνέθηκεν. | Σέλευκος Φιλοδάμου δημοθοινίας Π⁶⁴ δις ἔδωκεν δυσὶ πόλεσιν, ἤλιπε | τὰ δύο ἔθνη δι´ ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, Π⁶⁶ θέας ἔδωκε. | [Ἰο]ύλιος Ποντικός δημοθοινίαν ἔδωΠ⁶⁸κε ἑκατόνβην ἔθυσεν, ἔλαιον ἔθηκεν ὅλω | τῶ ἐνιαυ[τῶ] Π⁷⁰ Ἀριστοκλ(ῆ)ς Ἀλβιόριγος δημοθοινί[αν] | [ἔδω]κεν ἔλαιον ἔθηκεν δι´ ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ. Π⁷² Ἐπὶ (Β)ασιλᾶ. | Κόιντος Γάλλιος Ποῦλχερ δημοθοινίας Π⁷⁴ δις ἔδωκεν καὶ ἐν Πεσσινοῦντι ἑκατόνβην ἔθυσεν, ἔλαιον ἔθη[κ]εν τοῖς Π⁷⁶ δυσὶν

ἔθνεσιν δι' ὅλου τοῦ ἐνιαυ[τοῦ].| Φιλωνίδης Φίλωνος δημοί⁷⁸θιοιάν ἔδωκεν | δις
ἐκατόνβ[ην] |⁸⁰ ἔθυσεν, ἔλαιον ἔθηκεν ὄλ[ω] | τῷ ἐνιαυτῷ |^{82a} vacat |^{82a} lacuna |
[ἐπὶ ---] |^{83a} [-----] |^{83b} [-----] |^{83c} [-----] |⁸⁴
[----- βωμόν] | [----- ἀνεθηκεν κ- - - - - ἱερά - - |⁸⁶ Πυλαιμένης Μηνᾶ
δημοθιοιάν [ἔδωκε] | δυσὶν ἔθνεσιν [ἐκατόν]βην ἔθυσεν, μο⁸⁸νομάχων ἔδ[ω]κεν
ζεύγη τριάκοντα | ἔδωκεν ἔλαιον [δυσὶν ἔθνεσιν] |⁹⁰ ὄλω τῷ ἐνιαυτῷ - - - -] |
[Σεμπρώνι(?)ος Ἀκύλα [ἔ]δ[ω]κεν- - -] |⁹² δυσὶν ἔθνεσιν - - - -] | [ἔ]λαιον
ἔθ[η]κεν - - - -] |⁹⁴ δι' ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, θέας] | [ἔ]δωκεν - - - - - |⁹⁶
- - - οἰοῦς ἔτι - - - - - | vacat

EP.4.36

Ankyra

JERPHANION 1928: 239 vd., no. 13; SEG 6 (1932): no. 10; MILTNER 1937: 9 vdd.; ROBERT
1940: 137, no. 87; BOSCH:117 vd, no. 101.

- - - σιπὸ μετρήσαντα, ἀγοίρανομήσαντα δ' μονομαχίας κὲ θηρομαχίας κὲ
θεωρίας | δεδωκότα | ἡμέραις νά, τῆς | εἰς τὴν πατρίδα | εὐνοίας | ἔνεκεν | φυλ(ή)
ἦ.

EP.4.37

Ankyra

JERPHANION 1928: 269 vd., no. 44; PEEK 1931: 134, no. 22; SEG 6 (1932): no. 45; ROBERT
1940: 137, no. 88; ; BOSCH 1967: 192 vd., no. 151; PFUHL-MÖBIUS 1979: 297, no. 1219

Οἶσκος μοι πατρίς. |² Μεσσηνία | Πειθέ⁴ρωτι ἐκ | τῷ(ν) ἰδί⁶ων | μνή⁸μης | χάριν.

EP.4.38

Ankyra

JERPHANION 1928: 270, no.45; PEEK 1931: 133, no. 21; SEG 6 (1932) no. 46; ROBERT 1940:
137, no. 89; BOSCH 1967: 191, no. 150.

Χαίρετε παροδεῖται |² Καλλείδρομος | Ἀσειανὸς |⁴ ὁ θρίασὺς |⁶ ἐν σταδίοις
| πρῶτος πάλος |⁸ ῥητιαρίων | ὄγδοον |¹⁰ πυκτεύων Μυρῶν | τέλος ἔσχον· |¹²
οὐδεὶς γὰρ θνητῶν | Μυρῶν μείτ(ο)ν ἐξέφ¹⁴υγεν.

EP.4.39

Ankyra

WALENTA 1896: 466 vdd., no 1; WOLTERS 1898: 154; *IGR* 3: no. 215; ORBELIANI 1924: 39-vd.; JERPHANION 1928: 272, no. 46; *SEG* 6 (1932): no. 60; RAMSAY 1933: 315, no. 60; ROBERT 1940: 138 vd., no. 90; BOSCH 1967: 188-191, no. 149; PFUHL-MÖBIUS 1979: 300 vd., no. 1236.

A- Θεοῖς καταχθονίοις. Π² Αἰλία [---] Ι Π. Αιλίω --- Π⁴ Περγαμηνῶ ἐπιδόξω σουμμαρούδων, Π⁶ τι ἐν Ῥώμη τῶν σουμμαρού[δων,] Ι ἰδίω ἀνδρὶ χρηστῶς μοι συ[μ]βίωσαντι, μνήμης χάριν, Ι ζήσαντι ἔτη λζ'. Π¹⁰ Καὶ πολέιτης πόλεων τῶν Ι τεταγμένων Π¹² Θεσσαλ[ον(ίκης)], Ι Νεικομηδ[ί(ας)], Π¹⁴ Λαρίσης Ι Φιλιππο[πό]λεως, Ι Ἄπρου, Π¹⁸ Βέργ[ης], Ι Θάσ[ου] Π²⁰ Βουζ[-] Ι νῶ[ν] Π²² Ἀβδ[ήρων]

B- Ταύτην τὴν στήλην παριών, Ι φίλε, χαῖρε καὶ ἔνπησ Ι γει[νώ]σκων σουμμαρούδην [κεί]μενον ἐν δαπέδω κτλ.

EP. 4.40

Ankyra

LBW 1870: 1794; *ILS* 1: 1396; JERPHANION 1928: 23; MILTNER 1936: 11; E. BOSCH 1967: 336-340, no. 276.

B(onae) F(ortunae) Π² L. Didio Marino v(iro) e(gregio) Ι proc(uratori) Aug(usti) n(ostri) provinc(iae) Arab(iae) Π⁴ proc(uratori) Galatiae proc(uratori) fam(iliarum) Ι glad(iatoriarum) per Gallia Bret(anniam) Hisp[an]ias German(iam) et Raetiam Ι proc(uratori) Minuciae proc(uratori) alimen[tor]um per Transpadum Histrialm et Liburniam proc(uratori) vectigalior(um) Π¹⁰ popul(i) R(omani) quae sunt citra Padum Ι proc(uratori) fam(iliarum) glad(iatoriarum) per Asiam Bill[ithyn]iam Cappadoc(iam) Lyciam Ι Pamphyl(iam) Cilic(iam) Cyprum Pontum Π¹⁴ Paflag(oniam) trib(un) coh(ortis) praetor(iae) Ι Marianus Aug(usti) n(ostri) lib(ertus) pr(urator) (vicesimae) Π¹⁶ lib(ertatis) Bithyniae Ponti Paflag(oniae) Ι nutritor eius.

5. IONIA

EP.5.41

Ephesos

BE 1977: no. 417; AE. 1975: 787; IGSK 13: no. 721; ENGELMANN 1996: 91 vdd.; SEG 46 (1996): no. 1458.

[τῆς πρώτης καὶ μεγίστης μητροπ[όλεως τῆς Ἀσίας καὶ δις νεωκό]II⁴ρου τῶν Σεβαστῶν, Ἐφεσίων πόλεως ἢ βουλή καὶ ὁ δῆμος ἐτείμησαν] I Τειμαῖον Ἀττάλου, ἀρχιερέα Ἀσίας ν[αῶν] τῶν ἐν Ἐφέσῳ, καὶ τὴν γυναῖκα II⁴αὐτοῦ Ἀμφίλλαν Μενάνδρου συν[αρχ]ιερασ[αμ]ένην αὐτῷ, [καὶ τὸν υἱὸν αὐτῶν Ἀκύλλαν, φιλοτίμως καὶ ἐκτ[ε]νῶς ἐκτελέσ[α]ντα τὴν μὲν ἀρχιερωII⁶σύν]ην, δόντα δὲ καὶ εἰς τὸν το...τῆς τοῦ Καίσαρος νε[ί]κης ὑπὲρ τῶν I κυνηγεσίων ἀργυρίου δηναρίων μυριάδ[ας] ἐπ[τά,] ἀγων[ο]θετήσαντα II⁸ τῶν τε μεγάλων Ἐπιεικίων καὶ τοῦ [κ]οινοῦ τῆς Ἀ[σίας] ἐν I [Ἐφέσῳ] II¹⁰[— — — Π]αυλεῖνος — — — — — ἀνέσ[τ]ησεν τῇ γλυ I [κυτά]τη πατρ[ίδι] καθὼς ὑπέσ[χ]ετο — — — — —.

EP.5.42

Ephesos

SEG 4 (1929): no. 520; AE 1928, 97; PFLAUM 1939: 268 -273; ROBERT 1940: 195, no. 198; IGSK 13, 3: no. 627; İPLİKÇİOĞLU 1993: 96, no. 2.14; GALLINA 1974: 223 no. 21; CARTER 2004: 47 vdd.

τῆς πρ[ώ]της καὶ μεγίστης μητρ[ο]πόλεως II² τῆς Ἀσ[ί]ας καὶ δις νεωκόρου τῶν Σεβ(αστῶν) I Ἐφεσίων πόλεως ἢ βουλή καὶ II⁴ ὁ δῆμος ἐτείμησεν I Μ(ἄρκον) Αὐρήλι(ον) Μίνδιον Ματτιδιανὸν II⁶ Πωλλίωνα I τὸν κράτιστον ἐπίτροπον τοῦ Σεβαίτροπον τοῦ ΣεβαII⁸στοῦ εἰκοστῆς κληρονομιῶν ἐπὶ Ῥώμη[s], I καθολικὸν δουκηνάριον , ἐπίτροπον II¹⁰ διοικητὴν Αἰγύπτου δουκηνάριον, ἐπίτροπον πατριμωνίου δουκηνάριον, ἐπίτροII¹²πον ὀχημάτων, τειμηθέντα παρὰ τοῦ κυρίου I Αὐτοκράτορος Κομμόδου σαλαρίω δουII¹⁴κηναρίω, II¹⁴ ἀρχιερέα Ἀσίας ναῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ κατὰ τὸ ἐξῆς ἡμερῶν πέντε, ἐν αἷς καὶ ἀII¹⁶νεῖλε ζῶα Λιβυκὰ εἰκοσιπέντε, ἀγνοθέτην τῶν μεγάλων Ἐφεσίων τρὶς βειθυιάρII¹⁸χην, ἀραβάρχην Αἰγύπτου, ἀρχώνην τεσσαίρακοστῆς λιμένων Ἀσίας κατὰ τὸ ἐξῆς

δε Π²⁰ καετίαις τρισίν, λογισην πόλεων τριῶν ἐν Ἰ Βειθυνία κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς λαμπροτάτης Π²² μητροπόλεως Νεικομηδείας, Νεικέας, Προύσης· Ἰ προνοησαμένου] τῆς ἀναστάσει²⁴ ὡς τῆς τειμῆς c.4 Σ]εργείου Ἰ Γαΐανου [τοῦ c. 7 αὐτοῦ.

EP.5.43

Ephesos

FIE 2: no. 61; *ROBERT* 1946:124 vd., no. 312; *IGSK* 16, no. 2061; *İPLİKÇİOĞLU* 1993: 111, no. 2.

2 F.

ἡ βουλή [καὶ ὁ δῆμος] Π² ἐτ[είμησαν] Ἰ Τ(ίτον). Φλαου[ιον Μοντᾶνον] Π⁴ δις ἔπαρχον τεχνει[τῶν,] Ἰ ἀρχιερέα Ἀσίας ναοῦ τοῦ Π⁶ [ἐ]ν Εφέσω κοινῶ τῆς Ἀσίας, σεβασί[τ]οφάντην καὶ ἀγωνοθέτην διὰ Π⁸ [βί]ου, τελειώσαντα τὸ [θ]έατρον Ἰ [κα]ὶ κα[θ]ιερώσαντα ἐν τῇ [ἀ]ρχιεροσύνη Π¹⁰ δ[όν]τα καὶ μ[ονομαχίας] καὶ κυνήγια, Ἰ κα[ταθέν]τα κ[αὶ] τοῖς πολ[ε]ίταις τὸ Π¹² ἄρισ[τ]ον [ἐκ]άστῳ δην. γ', [τῇ] τε βο[υ]λῆ Ἰ καὶ τῇ γερουσίᾳ πληρώσαντα τὰ δίκαια Π¹⁴ πάντα, ἀριθμήσαντα καὶ εἰς τὴν τοῦ Ἰ [λιμέ]νος κατασκευὴν μυριάδα[ς] ἑπτὰ Π¹⁶ [ῆ]μισυ καὶ ἀγωνοθετήσαντα ἀγῶνα Ἰ κοινόν τῆς Ἀ[σ]ίας ἐπιφανῶς Π¹⁸ Λ(ούκιος). Ουεί[βιος Λέ]ν[τ]ου[λος, ἐ]πίτρο[πος Αὐτοκρά]το[ρος Νέρο]υα Τραιαν[οῦ Καίσαρος] Π²⁰ Σεβα[στοῦ Γερμανικοῦ] Δακικοῦ] Ἰ [ἀπὸ] τῶν λόγων, ἐκ π[ροσόδων] δην Π²² [μοσί]α δελ[τ]ικῆ διαθήκη λελειμ[μ]ένων ὑπ' αὐτ[οῦ].

EP.5.44

Ephesos

FIE 4,3, no. 54; *IGSK* 17,2, : no. 4354; *IGSK* 59: no. 76.

1.1 [haec a]rca est Ti(berii). Claudi Prorosi f(ili). Quir(ina) Men[andri] Π² [αὐτῆ ἡ σορός ἐστίν Τι(βερίου)] Κλαυδίου Πρωροσίου υἱοῦ Κυρεῖνα Μενάνδρου ἀρχιερέως Ἀσίας [ναῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ καὶ] Ἰ [ἐν – ἀρχιερατεύ]σαντος μ[ὲν ἀ]ναλογούντως τῇ τοῦ γένους ἀξία ἐν ἐκάστη πόλει, [ἐν δὲ τῇ πατρίδι κατὰ τὴν] Π⁴ [τοῦ ἀνδριάν]τος Τι(βερίου) Κλα[υδίου Ἰδ]ρυσιμ μονομαχίαν ποιήσαντα ζευγῶν ἰς', ἅμα δὲ καὶ θε[ωρίας] ἐπὶ ἡμέρας --

2.1 [-T]i(beri-) Clau[δι-] Ἰ [-πό]λεως διὰ γ[ένους-] Ἰ [-]τε[-].

EP.5.45

Ephesos

FIE 3, 70 ; *ROBERT* 1940: 195 vd., no. 200; *IGSK* 17,1: no. 3070; *CARTER* 2004: 52 vd.

[Μάρκον Αὐρήλιον Δάφνον] Π² [ὑὸν γραμματέως, ἔγγονον γραμμα]τ[τέ]ων, ἀ[πόγ]ονον [πρ]ώ[τ]ων [γρ]αμμα[τ]έων, Π⁴ προέγγονον καὶ ἀπόγονον μόνων Ι γραμματέων τοῦ δήμου, πολλάκις Π⁶ ἀγωνοθέτην, γραμματέα δήμου Ι μόνον, εἰρήναρχον, ἀγορανόμον, Π⁸ στρατηγὸν πρῶτον, Ι ἀσιάρχην ναῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ τρίς, Π¹⁰ φιλοτειμησάμενον ἐν τῇ πατρῷδι Ι ἡμερῶν δεκατριῶν ζυγοῖς ἀποτό¹²μοις τριακονταεννέα, ἀποσφάξαντα δὲ καὶ Λιβυκὰ ζῶα, εὐτυχήσαντα δὲ Π¹⁴ καὶ παρὰ τῶν Σεβαστῶν καὶ ἐπὶ τῇ Ιπρώτῃ προόδῳ τὸν χρυσοῦν στέφανον Π¹⁶ ἅμα τῇ πορφύρᾳ Ι οἱ ἐπὶ τῷ τόπῳ φιλοβήδιοι φίλοπλοι Π¹⁸ τὸν ἑαυτῶν ἐφύεργέτην. Ι προνοησαμένου τῆς τειμῆς Αὐρ(ηλίου) Π²⁰ Ῥηγείνου φιλοσεβάστου.

EP.5.46

Ephesos

KNIBBE 1968-1971: 76 vdd, no. 13; *AE* 1972, 591, *BE* 1974, 513; *IGSK* 13: no. 810; *İPLİKÇİOĞLU* 1983: 129 vd., no. 1.1.3.3.

[ἀσιάρχην ἐνδό]μ[ι]ξως φιλοτειμησάμενον] Ι ἡμερῶν τεσσάρων ὀξέσι, Π⁴ πολλάκις ἀγωνοθέτην, Ι υἰὸν καὶ ἔγγονον ἀρχιερέ⁶ων, μητρὸς δις ἀρχιερείας, Ιπρογόνων Κλ(αυδίων) Καλλικρά⁸τους, Ζήνωνος, Διογένους Ι ἀσιαρχῶν ναῶν τῶν Π¹⁰ ἐν Ἐφέσῳ, Ι ἀπόγονον Ἰουλίου Καν¹²δίδου δις ὑπάτου, ἐπάρ¹⁴χου Ῥώμης, συγγενῆ Π¹⁴ πολλῶν ὑπάτων καὶ Ι συνκλητικῶν Ι¹⁶ τὸν διὰ γένους ἴδιον Ι πολείτην.

EP.5.47

Ephesos

FIE 3 no. 56; *IGSK* 17,1: no.3056; *İPLİKÇİOĞLU* 1993: 97, no. 2. 14 B.

[εἰκοστῆς κληρονομιῶν] ἐπὶ Ῥώμης κ[α]μ[α]θολικὸν δουκηνάριον, ἐπίτροπον διοικητὴν Αἰγύπτου δουκ[η]νάριον, ἐπίτροπον Π⁴ [πατριμωνίου δου]κ[η]νάριον, ἐπίτροπο[ν] Ι [ὀχημάτων, τειμηθέντα παρ]ὰ τοῦ κυρίου Π⁶ [Αὐτοκράτορος] [Κομμόδου] σαλαρίῳ δουκ[η]ναρίῳ, ἀρχιερέ⁸α Ἀσίας ναῶν τῶν ἐν Ἐ¹⁰φέσῳ,

κατὰ τὸ ἐξῆς] ἡμερῶν πέντ[ε], ἐν αἷς Ι [καὶ ἀνεῖλε ζῶα Λιβυ]κὰ εἰκοσι[πέν]τε, ἀγω¹⁰[νοθέτην τῶν μεγάλων] Ἐφεσ[ίων], τρίς Ι [βειθυνιάρχην, ἀραβάρχην Αἰγ]ύπτου, ἀρχώ¹² [νην τεσσαρακοστῆς λιμένων Ἀσί]ας κατὰ τὸ ἐλ[ξῆς δεκαετίαις τρισίν, λογιστὴν πόλε]ων γ' ἐν Βειθυ¹⁴[νί]α κατὰ τὸ αὐτό, τῆς λαμπροτάτης μητροπό[λεως Νεικομηδείας, Νεικέας,] Προύσης· ¹⁶ [προνοησαμένου τῆς ἀναστά]σεως τῆς τει¹ [μῆς- - - - -ο]υ Ματτιδι¹⁸ - - - - -ο]υ αὐτοῦ

EP.5.48

Ephesos

FIE 3, 71; ROBERT 1940: 195, no.199; GALLINA 1974: 227-228, no. 23; *IGSK* 7, 1: no. 3071.

[ζυγῶν ἀποτόμων] Ι τριακοντα ἐνὸς δι' ὄλων τῶν ἡμερῶν ² ἀποσφάξαντος καὶ ζῶα Λιβυκά.Ι πρῶτον γραμματέα τοῦ δήμου ⁴ καὶ βούλαρχον ἔνδοξον Ι [καὶ] γυμνασίαρχον πάντων τῶν γυμνασίων,⁶ [δ]όντα διανομὰς καὶ πάση τῇ πόλει, Ι [κ]αὶ στρατηγὸν πρῶτον, δόντα ἐν τῷ ⁸ καιρῷ τῆς στρατηγίας ἰς παράτειμον Ι [ἐ]λαίου (δηνάρια) ε, καὶ εἰρήναρχον μόνον, καὶ ¹⁰ [τ]ρίς ἀγωνοθέτην, δόντα καὶ ἐν τῷ¹ καιρῷ τῆς ἀρχιερωσύνης εἰς τὴν ἀνα¹² κάθαρσιν τοῦ λιμένος δηναρίων Ι μυριάδας δύο, καὶ ἐπιστάντα ἔργοις ¹⁴ τῆς πατρίδος τοῖς πρωτεύουσιν καὶ Ι συντελέσαντα καὶ παραδόντα, ¹⁶ πατέρα Μ(άρκου) Αὐρ(ηλίου) Ἀρτεμιδώρου Μητροδωριανοῦ ἰππικοῦ φιλοσεβ(άστου) πρυτάνεως ¹⁸ καὶ γυμνασιάρχου πάντων τῶν γυμνασίων Ι καὶ ἀγωνοθέτου καὶ εἰσαγωγέως τῶν ²⁰ μεγάλων ἐπινεικίων, ἐν τε τῷ καιρῷ Ι τῆς πρυτανείας στρώσαντος τὴν ἀπὸ ²² τοῦ πρυτανείου κάθοδον ἕως τῆς ἐνβάσεως τῆς πλατείας· Ι προνοησαμένων τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνδρι²⁴ άντος Αὐρ(ηλίου) Εὐφήμου καὶ Αὐρ(ηλίου) Εὐγενίου Ι [γραμματέων – τοῦ ἱε[ρωτά]τ[ο]υ μισ[θωτηρίου].]

EP.5.49

Ephesos

ROBERT 1940: 196, no. 202; *IGSK* 16: no. 2226

Αὕτη ἡ σορός ἐστὶν Αὐρ(ηλίου). Νείκονος ἀρτοκόπου καὶ γυναικὸς αὐτοῦ Αὐρ. Ἐπικρατείης, ἐν ἧ σορῷ οὐδενὶ ² ἐξέσει (sic) βληθῆναι, εἰ μὴ μόνοις τοῖς προγεγραμμένοις. Εἰ δέ τις θελήσει πτώμα ἐπιβάλλαι ἢ γράμματα ἐκκόψαι, Ι

δώσει τῇ φιλοπλίᾳ Φιλοβηδίων (δραχμὰς) μ(υ)ρ(ίας) ῥωμανητᾶς καὶ τῇ φιλοπλίᾳ
 ἱεροῦ μακέλλου τὰς αὐτὰς (δραχμὰς) μ(υ)ρ(ίας) ῥωμανηστᾶς.(?) Π⁴ ζῶσιν

EP.5.50

Ephesos

FIE 3, n. 55; ROBERT 1940: 196, no. 201; *IGSK* 17,1: no. 3055; KNIBBE-İPLİKÇİOĞLU 1984:
 119, no. 105; İPLİKÇİOĞLU 1993: 151, no. 2, 53.

[–] | [τ]ὸν κ[ρ]ά[τ]ισ[τον] Π² [μ]ετὰ πάσας ἵππικὰς | [στ]ρατείας δουκηνάριο[ν,] Π⁴
 [ἀ]σιάρχην, πατέρα | [γ]ραμματέων πρώτων, Π⁶ [ἀ]λυταρχῶν, τοῦ μὲν |
 [ἀ]λυταρχήσαντος, τοῦ δὲ Π⁸ [ἀ]ποδεδειγμένου καὶ | πρυτάνεως, καὶ ἐν τῷ Π¹⁰
 [δ]υσχερεῖ καιρῷ εὐχρηστον | τῇ πατρίδι Π¹² φιλοβήδιοι φίλοπλοι | τὸν ἴδιον
 προστάτην, Π¹⁴ ἐπιμελησαμένου τῆς τειμῆς | Αὐρ(ηλίου) Ἀπολαύστου
 φιλοσε[β(άστου)] Π¹⁶ [ἰ]ππικοῦ ἀρχιάτρου τῆς | [Ἐ]φεσίων πόλεως.

EP.5.51

Ephesos

İÇTEN-ENGELMANN 1992: 285, no. 2; *SEG* 42 (1992): no. 1036.

μονόμαχοι Κλαυδίου ΚλειΠ²οβούλου | ἀσιάρχου vacat

EP.5.52

Ephesos

IGSK 14: no. 1182.

1.1 φαμιλίας Π² μονομάχων.

2.1 Τι(βερίου). Κλ(αυδίου). Τατιανοῦ Π² Ἰουλιανοῦ ἀσιά[ρ]χου.

EP.5.53

Ephesos

HICKS 1890: 620; ROBERT 1940: 197, no. 204; *IGSK* 15, 5: no. 1620.

Φαμιλίας Π² μονομάχων Τι(βερίου). Κλ(αυδίου). ΤατιΠ⁴ανοῦ Ἰουλιανοῦ
 ἀσιάρχΠ⁶ου.

EP.5.54

Ephesos

KEIL, *FiE* 4, 3: 290, no. 46; ROSSNER 1974: no. 123; *IGSK* 17, 2: no.4346.

φамиλία Π² μονομάχω[ν] | Τιβ(ερίου). Κλαυδίου Π⁴ Πανκρατίδο[υ] | Ἀττικοῦ Π⁶ ἀσιάρχου.

EP.5.55

Ephesos

HICKS, 1890: 621; ROBERT 1940: 197, no. 205; *IGSK* 15: no. 1621.

Φαμίλια Π² μονομάχων Τιβ. Π⁴ Ἰουλίου Ῥηλεγείνου ἀσι⁶άρχου.

EP.5.56

Ephesos

KEIL, *FiE* 3: 220; ROBERT 1940: 197, no. 206; ROSSNER 1974: 115, no. 219; *IGSK* 14: no. 1171.

Μονομάχοι Π² Λουκίου ΙΑύφιδίου Π⁴ Εὐφήμου | ἀσιάρχου.

EP.5.57

Ephesos

FIE 3: no. 63; ROSSNER 1974: 103; *IGSK* 17,1: no. 3063; *SEG* 39 (1989): no.1791; İPLİKÇİOĞLU 1993: 118, no. 2. 28 R; CARTER 2004: 54.

Μ. Φούλουιον Πουπλικιανόν Π² Νεικήφορον φιλοσέβ. | ἀσιάρχην ἔνδοξον Π⁴ ἡμερῶν τεσσάρων | καὶ πρύτανιν, τόν Π⁶ γραμματέα τοῦ δήμο[υ] | καὶ πολλάκις ἀγωνοθέτην, Π⁸ πολλοῖς καὶ μεγάλοις | ἔργοις κοσμήσαντα Π¹⁰ τὴν πατρίδα ἡμῶν·λείματιοπῶλαι οἱ ἐν Π¹² τῇ ἀγορᾷ πραγματ[ευ]ιόμενοι διὰ τὴν εἰ[ς] Π¹⁴ τὴν πατρίδα εὐνοίαν.

EP.5.58

Ephesos

ROBERT 1940: 197, no. 208; *IGSK* 14: no. 1172.

Φαμίλια Π² μονομάχ[ων].

EP.5.59

Ephesos

ROBERT 1940: 197, no. 207; *IGSK* 14: no. 1173.Φαμιλί[α] Π² μονομάχ[ων] ΙΑ[-]τι[-] Π⁴ [-]ν[-]υο[-]**EP.5.60**

Ephesos

IGSK 14: no. 1170.

] Ἄλεκτορα

EP.5.61

Ephesos

CONZE 1891: no. 964; ROBERT 1940: 198, no. 209; *IGSK* 14: no. 1174.

Ἄστεροπαῖος Δράκων

EP.5.62

Ephesos

ROBERT, 1940: 198 vd., no. 211; *IGSK* 14: no. 1174.

Στέφανος

EP.5.63

Ephesos

ROBERT 1940: 199, no. 212; *IGSK* 14: no. 1174.

Πρέστωρ

EP.5.64

Ephesos

IGSK 14: no. 1174.

Ἰππόλυτος

EP.5.65

Ephesos

IGSK 14: no. 1174.

Πολύδοξος π(άλος) α'

EP.5.66

Ephesos

BAMMER - FLEISCHER - D. KNIBBE: 1974, 144 ; *IGSK* 14: no. 1175.

ρος νει

EP.5.67

Ephesos

WOOD 1877: 222; HICKS 1890: no. 670; SMITH 1900: no. 1286; ROBERT 1940: 201, no: 219.

1. 1 [πρώτη]

2. 1 δευτέρα

3. 1 τρίτη

4. 1 τετάρτη· ἀνηρέθη.

EP.5.68

Ephesos

IGSK 14: no. 1176.

Κετέων θρηικός

EP.5.69

Ephesos

ROBERT 1940: 199 vd., no. 214; PEEK 1955: I, 1080; *IGSK* 14: no.1177.

Νίλου ἐπὶ προχοαῖς γενόμεν· Ῥόδιος Ἰ² ὄνομ' ἦν μοι· χερσὶ δ' ὑφ' Ἑρμεί[ου
 δμήθη]ν· Ἰαυτοῦ δὲ τέθαμμαι τῆδ' ἐνὶ σω[ρ]ῶ· Ἰ⁴ πολλοὺς δ' ὤλεσ' ἐμεῖο βίη.

EP.5.70

Ephesos

BAMMER - FLEISCHER - D. KNIBBE: 1974, MERKELBACH 1978: 210; PEEK 1978: no. 6;
PFUHL - MÖBIUS 1979: 297, no. 1214; *IGSK* 14: no. 1178.

- - - - ΙΙ¹ οὐδέ τις] ἄλλος [ἀνήρ τός]Ι[σους θ]ανάτοιο τέλοσδε Ι [ἦκεν ἀ]ποκτάμενος
χειρὶ ΙΙ⁴ μιῆ φονίη

EP.5.71

Ephesos

ROBERT 1940: 200, no. 217; PEEK 1955:1340; *IGSK* 14: no. 1179.

θαυμάζεις με βλέπων δ- - - ΙΙ² μαστεύεις δὲ μαθεῖν - - - .

EP.5.72

Ephesos

ROBERT 1950, 67 no. 336; PFUHL- MÖBIUS 1979: 296, no. 1205; *IGSK* 16: no. 1180

- - - ἐκ τῶν ιδί^{ΙΙ}ων αὐτοῦ τὸν βωλμὸν μνείας χάριν

EP.5.73

Ephesos

ROBERT 1940: 200, no. 215; PFUHL- MÖBIUS 1979: 296, no. 1203; *IGSK* 14: no. 1181.

Κύριλλα Ἀσβόλαντι μνείας ΙΙ² χάριν ἐπόησε ἐκ τῶν ιδίων

EP.5.74

Ephesos

ROBERT 1940: 200, no. 216; *IGSK* 14: no. 1181 A.

Χρυσομάλω - - - ΙΙ² ἀνδρὶ ιδίω ΙΙ² μνείας χάριν

EP.5.75

Ephesos

KNIBBE-İPLİKÇİOĞLU 1984: 127, no. 130.

Ζυνὸς Ἐνωάλιος, καὶ τις Π² κτανέοντα κατέκτα· Ἴτὸν κτείνοντ' ἐφόνευσα Π⁴ δίκην δὲ
θεοῖς ἀπέτεισα

EP.5.76

Ephesos

SEG 43 (1993): no. 826

[– – σεκούτωρ πάλου Π² [– – τῶ ἰδίῳ τέκνω | [– –]νω μνείας χ[άριν]

EP.5.77

Ephesos

SEG 45 (1995): no. 1589.

Ἵμνις Παλούμβω Π² ἰδίῳ ἀνδρὶ μνείας | χάριν.

EP.5.78

Ephesos

SEG 45 (1995): no. 1590.

Ἀχαῖα Σεραπιάδι Π² θυγατρὶ μνείας | χάριν

EP.5.79

Ephesos

SEG 45 (1995): no. 1591.

Τύχη Βαλερίῳ Π² ἀνδρὶ γλυκυτάτῳ

EP.5.80

Ephesos

KNIBBE: 1995: 15 ve 45 vd.; SEG 45 (1995): no. 1592; ENGELMANN 1999: 168.

Περίτινα Π² καὶ Μαργλαρίτης Π⁴ Εὐξείνῳ | μνείας χάρη⁶ιν

EP.5.81

Erythrai

MALAY 1982: 195-196, no. 5; SEG 32 (1982): no. 1145.

Διάνοια Δαμᾶ μορἸμίλλωνος Ἰ χρηστήι, χαῖρε

EP.5.82

Magnesia ad Maeandrum

KONTOLEON 1890: no. 6; HILLER VON GÄRTRINGEN 1894: 20, no. 12; KERN 1900: 163; ROBERT 1940: 168, no. 152.

υῖόν πόλεως, φιλόπατριν, διά τε τήν Ἰ²τῶν ἡτῶν σεμνότητα καί τήν ἀπό προλογόνων εὐγένειαν, στεφανυφορήσαντα Ἰ⁴ φιλοδώξως (sic), ἀρξάμενόν τε πρῶτον ἀλείφειν Ἰ πλείονας τῶν ἐξ ἔθους ἡμερῶν τήν ἐν προἸ⁶αστίῳ πανήγυριν, γυμνασιαρχήσαντα ἐνιαυτόν λαμπρῶς, ἀδιαλείπτως θέντα τὸ ἔἸ⁸λαιον ἡμέρας τε καί νυκτός, ἀγωνοθετήσαντα τῶν μεγάλων Κλαυδιῶν καί ποιἸ¹⁰ήσαντα μονομαχιῶν ἡμέρας τρεῖς ἀποτόμους, ἀρξάμενον πρῶτον παρὰ τὸ ψήφισἸ¹²μα τήν τρίτην ἡμέραν, γραμματεύσαντα τῆς Ἰ βουλῆς ἀγνώως καί φιλοδόξως καί δόντα Ἰ¹⁴ εἰς τὰς τῆς πόλεως ἐπισκευὰς πολλακίς Ἰ ἀργύριον ἐκ τῶν ἰδίων, πᾶσάν τε λιτουρἸ¹⁶γίαν καί ἀρχὴν ἀπὸ πρώτης ἡλικίας τελέσαντα τῇ πατρίδι αὐθαιρέτως, Τιβέριος ΚλαύἸ¹⁸διος Ζωπᾶς τὸν ἴδιον πατέρα.

EP.5.83

Miletos

CIG 2: no. 2880; ROBERT 1940: 192, no. 192; *I.Didyma* : 192 vd., no. 279a.

a.1 προφήτης ἄμα καί κωἸ²τάρχης Μάρκου Οὐλπίου [Φλα]Ἰβιανοῦ Δαμᾶ υἱὸς Κυρρεῖνα Μ(ἄρκος). ΦλαἸ⁴βιανὸς Φιλέας, λαβῶν παρὰ Ἰ τῆς πατρίδος τήν προφητεἸ⁶αν ἀκληρωτεῖ ἐτῶν ὦν εἴκοσι τριῶν, στεφανηφόρος, γυμνασιάρχος Ἰ⁸ πατέρων, γένους ναυάρχων καί κτἸσἸτῶν, πατρὸς Φλ(βιανοῦ) Δαμᾶ, μητρὸς δὲ ΦλαἸ¹⁰βιανῆς Γλαφύρας, ἀρχιερέων τῶν ΣεἸβαστῶν, ποιησάντων θεωρίας ἐπὶ ἡἸ¹²μέρας δέκα καί μονομαχίας ἀποτόμους ἐπὶ ἡμέρας δεκαδύο καί ἀρχιερέἸ¹⁴ων τῆς Ἰωνίας, ποιησάντων δὲ καί ἐσιτιάσεις καί δημοθoinίας καί γυμνἸ¹⁶κὰ?Ἰ καί ἐπιδόσεις καί ἰπποδρομίαςἸ [-]

b.1 [-]Ἰ²Ἰ.ω[ν,] στεφαναἸνηφόρω[ν, .4..· κατὰἸ [μ]έν τ[ῆ]ν προφητείαν δοῦς ταῖς Ἰ⁴ [γ]λυναιξιν καί ταῖς παρθένους διανομήν καί τοῖς παισὶν καί τῇ βουἸ⁶λῇ πολλακίς καί τοῖς ἀνδράσι τοὺς κόσμους, δοῦς τῶν πολειτῶν ἐἸ⁸κάστῳ δηνάριᾶ [δ]ύο κκαί τῶν τρεῖς ξεσίτας οἴνου καί θ[ε]Ἰς ἔλαιον πάσαιςἸ Ἰ¹⁰ ταῖς ἡμέραις. π[ρὸ

διετίας στεφαινηφορήσας ἔθ[η]κεν τετράμη¹²νον ἐλαίου ἀγοραίας ἀγομένης· ἰ
στεφαινηφοῦντος Αἰλίου Διο¹⁴νυσίου, ταμειούτων Διοκτῆ¹του καὶ Ἄρτεμᾶ

EP.5.84

Miletos

ROBERT 1940: 192 vd., no. 193; *I.Didyma*, 135, no. 152.

ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος ἐτε¹¹[μησε] τὸν προφήτην ἅμα ἰ καὶ κωτάρχη¹ν Μᾶρκον
Οὐλίπ⁴ον Φλαβιανὸν Φιλέαν, στεφαινηφόρον, πρὸ διετίας τῆς ἰ⁶ προφητείας
ὑὸν Μάρκου Οὐλίπίου Φλαβιανοῦ Δαμᾶ καὶ Ἰου⁸λίας Φλαβιανῆς Γλαφύρας,
ἀρχιερέων τῆς πατρίδος, ἐπὶ μο¹⁰νομαχίαις καὶ θυορίαις καὶ ἐπιδόσεσιν καὶ
ἄλλας λειτουργ¹²γίας λειτουργηκότων, γέ¹⁴λους ἀπὸ ναυάρχων καὶ κτιστῶν
τῆς πατρίδος.

EP.5.85

Miletos

ROBERT 1940: 194, no. 194; *I.Didyma*: no. 279 a.

Ἄβάσκα¹² vacat τε ἰ πρωβοκά¹⁴ vacat τωρ ἰ [χρη]στὲ χα¹⁶ρε.]

EP.5.86

Miletos

ROBERT 1940: 194, no. 195; *I.Didyma*: 539.

[Ἄντ]έρω[ς φι¹²λοκύνηγε] ἦ¹ vacat ρως χρηστὲ [χε] ἰ⁴ vacat ρε. ἔμνήσθη ἰ σου
Ἄμμ¹ vacat ἄς.

EP.5.87

Miletos

Milet I, 9, no. 393; *SEG* 4 (1929): 425; ROBERT 1938:191; ROBERT 1940: 194, no. 196.

Νίκη ἰ²Εἰοᾶ.

EP.5.88

Miletos

Milet I, 9, no. 314; *SEG 4* (1929): 425; ROBERT 1940: 195, no. 196 a; ROBERT 1946: 143 vd.

[—] δωρα [—] II² vacat κα[ι] Στασίππο[υ] I vacat κυναγοῦ II⁴ Ἐρμίο[υ] vacat χαρα I Ἀλεξά(νδρου?) II⁶ vacat πασιτα I vacat Ἀπολλωνίου II⁸ vacat καὶ Ἐπιγόνου I vacat καὶ Σωσάνδρου.

EP.5.89

Miletos

Milet II, 3: 403; ROBERT 1940: 195, no. 197 a; JÖAI 62, 1993, 147, no. 75.

ιεροπλατή τῶν II² vacat φιλόπλων

EP.5.90

Miletos

GÜNTHER 1985: 124-130, no. 1; *SEG 35* (1985): no. 1132; *BE* 1987: 192.

vac Ἀγαθῆ [τύχη vac]

II² Ἡ βουλή καὶ [ὁ δῆμος ἐτεί]Iμησεν τὸ[ν ἀρχιερέα] II⁴ τῶν Σεβα[στῶν ca....6]I Ἀτείμητο[ιν φιλοτει]II⁶μησάμεν[ον ἐνδόξως] I ἐκ θείας φιλοδωρίας ἢ II⁸μερῶν πέντε ζυγούς, σι]δηροκον[τρῶν ἀνά ζυγόν] II¹⁰ ὑπὲρ ψυχῆς ἀγωνισάμε]Iνον, ἐν δὲ [τῷ λοιπῷ κνη]II¹²γεσίῳ ζυγο[ύς ., τῶν δὲ] I φιλοτειμιῶ[ν τοῖς ὀξέ]II¹⁴σιν ἀνά ζυγ[όν, θεατρο]Iκνηγεσ[ίων δὲ - - - - -] I - - - - - .

EP.5.91

Miletos

GÜNTHER 1985 : 130-131, no. 2; *SEG 35* (1985): no. 1133.

Δροσί νος II² Μιλησία Δροσίνω I τῷ ιδίῳ ἀνδρὶ II⁴ μνήμης χαριν.

EP.5.92

Miletos

GÜNTHER 1985: 131-132, no. 3; *SEG 35* (1985): no. 1134.

Πήγασος.

EP.5.93

Miletos

GÜNTHER 1985: 132, no. 4; *SEG* 35 (1985): no. 1135.Στέφανος ΙΙ² ἀπέ vac θανε**EP.5.94**

Miletos

GÜNTHER 1985:132-133, no. 5; *SEG* 35 (1985): no. 1136.Ἡριδανὸς ΕΝ. Ο . ΙΙ² ω ἀπέθανε**EP.5.95**

Miletos

GÜNTHER 1985: 133-134, no. 6; *SEG* 35 (1985): no. 1137.

Κάπνος

EP.5.96

Miletos

GÜNTHER 1985:134-135, no. 7; *SEG* 35 (1985): no. 1138.Φιλήμων ΙΙ² ἀπελύθη**EP.5.97**

Miletos

GÜNTHER 1985: 135, no. 8; *SEG* 35 (1985): no. 1139.Ἐπιπᾶς ΙΙ² ἀπελύθη vac?**EP.5.98**

Miletos

GÜNTHER 1985: 135-136, no. 9; *SEG* 35 (1985): no. 1140.Ἵπόμνημα ΙΙ² φιλοτιμιῶν Ι φαμιλίας μοΙΙ⁴νομάχων ΙΙ — — — .

EP.5.99

Miletos

ROBERT 1948: 82 - 91, no. 319 a; GÜNTHER 1985: 136-138, no. 10; *SEG* 35 (1985): no. 1141.

Ἀπλέρως

EP.5.100

Miletos

GÜNTHER 1985: 138, no. 10.

ἐγὼ Γενέσις ὁ καὶ Ἄρκοπλάνης Ἰ νῦν κῆρυξ

EP.5.101

Smyrna

ROBERT 1948: 81vd, no. 318; KEIL 1950: 60, no.16 ve 64, no. 23-25; CARTER 2004: 53 vd.

ἀγαθῆ vacat τύχη:] Ἰ² [ἡ πρ]ώτη [τῆς Ἄσias κάλλει καὶ μεγέθει καὶ λαμπροτάτη] Ἰ [καὶ μητρόπο]λις καὶ γ' νε]ωκόροσ' [τῶν Σεβασ]Ἰ⁴[τῶν] κατὰ τὰ [δόγματα τῆς ἱερωτάτης συγκλήτ]ου καὶ Ἰ κόσμος τῆς Ἰωνίας Σμυρναίων πόλις Ἰ⁶ Ἰούλιον Ἰ Μενεκλέα Ἰ⁸ Διόφαντον Ἰ ἀσιάρχην Ἰ¹⁰ ἐνδόξως φιλοτειμησάμε¹²νον ἐξῆς ἡμερῶν πέντε Ἰ¹⁴ τοῖς ὀξέσι, Ἰ ἡ γλυκυτάτη Ἰ¹⁶ πατρίς.

EP.5.102

Smyrna

CIG 2: no. 3213 ; *IGR* 4: 1454; ARUNDELL 1828: no. 1; ROBERT 1940: 202, no. 225; *IGSK* 24, 1: no. 842.

Φαμίλια Ἰ² μονομάχων Ἰ Κλ. Τίμωνος Ἰ⁴ ἀσιάρχου Ἰ νεωτέρου.

EP.5.103

Smyrna

CIG 2: no. 3212; ROBERT 1940: 206, no. 234; *IGSK* 24,1: no.835.

Ταυροκαθαψίων Ἰ² ἡμέρα β'

EP.5.104

Smyrna

STARK 1882: 383; PREUNER 1924: 147, no. 31; ROBERT, 1940: 206, no. 233; PETZL 1974: 292, no. 9; *IGSK* 24,1: no. 836.

ἡμέρας γ'.

EP.5.105

Smyrna

*BE*1974: no. 54; ROBERT 1940: 205, no. 230; PETZL 1974: 290 vd., no. 7, *IGSK* 24,1: no. 837.

θηρία (sayi ?) κυνηγίου σφακτά.

EP.5.106

Smyrna

ROBERT 1940: 205, no. 229; *IGSK* 24,1: no. 838.

θηρία (sayi ?) σφακτά.

EP.5.107

Smyrna

ROBERT 1940: 213, no. 252; PETZL 1974: 292 vd. no. 11; *IGSK* 24,1: no.839.

Νικήφορος

EP.5.108

Smyrna

*BE*1974: no. 54; ROBERT 1940: 205, no. 231; PETZL 1974: 291 vd., no. 8; *IGSK* 24,1: no. 840.

(a) ζεύγη (ya da ζυγά) vac. απότομα δ'

(b) vac. 'Επίκτητος

EP.5.109

Smyrna

ROBERT 1940: 206, no. 232; *IGSK* 24,1: no. 841.

Καὶ μετὰ -- ΙΙ² vac. ΤΑ` -- -?

EP.5.110

Smyrna

PETZL 1974: 287 vdd., no. 4; *BE* 1974: no. 54; *AE*:1976:189, no.650; *IGSK* 24,1: no. 843.

Σελείνις	Κέστιλ-	Λυκοφ-	Κάστορ
Νεικομη-	λος Ζμου-	όντης	Λαδεικε-
δεύς	ρναῖος	Περγαμη-	οὺς
		νός	

EP.5.111

Smyrna

TANRIVER 2002: 103-106.

Π(λος) α, Μαργαρετης νικ(κν) ι.Ι

EP.5.112

Smyrna

PETZL 1974: 289- 290., no. 5; *IGSK* 23: no. 399.

Μαξιμῖνος ΙΙ² ιδία συμβίω Ι μνείας χαλλ⁴ριν.

EP.5.113

Smyrna

SEG 1962: no. 546; *IGSK* 23: no. 400.

Σελήνη Αἰλλ²ακι ἐκ τῶν Ι ιδίων μνεῖλλ⁴ας χάριν.

EP.5.114

Smyrna

IGSK 23: no. 401.

Ἄργεια Ἄπλέρωτι ιδίω ΙΙ² ἀνδρὶ πρώτῳ πάλω ἐκ Ι τῶν ιδίων μνείας χάριν.

EP.5.115

Smyrna

CIG 2: no. 3390; *IGSK* 23: no. 402.

Αφφη Φέροπι τῶ ΙΙ² ιδίω ἀνδρὶ μνείλλ²ας χάριν.

EP.5.116

Smyrna

CIG 2: no. 3372; *IGR* 4: 1468; *SEG* 4 (1929): no. 629; ROBERT 1940: 211, no. 245; *IGSK* 23: no. 403.

Ετεοκλῆς Πολυλλ² νίκη τῶ ἀδελφῶ Ι ἐσσεδαρίω μνήλλ⁴μης ἔνεκον.

EP.5.117

Smyrna

CIG 2: no. 3291; *IGR* 4: no. 1455; ROBERT 1940: 212, no. 246; *IGSK* 23: no. 404.

Ἀχιλλεῖ ἰπλλ²ποδιώκτη Ι νει(κῶν) ιζ' ΙΙ⁴ ΛΙΘΑΝΟΣ

EP.5.118

Smyrna

PETZL 1974: 286, no 2; *IGSK* 23: no. 405.

Εὐτυχία Σπινλλ²θῆρι τῶ ἀνδρὶ Ι μνίας χάριν.

EP.5.119

Smyrna

CIG 2: no. 3368; *IGR* 4: no. 1456; ROBERT 1940: 212, no. 247; PFUHL- MÖBIUS 1979: 305, no. 1262, *IGSK* 23: no. 406

Περφέκτω ΙΙ² ἠ γυνῆ μνείλας χάριν.

EP.5.120

Smyrna

ROBERT 1940: 211, no. 244; *CIG* 2: no. 3392 ; *IGSK* 23: no. 407.

Πρόκλα Φιλω²νᾶδι μερμῖλλω²ινι ἐποίη²σε μνήμης Ι χάριν.

EP.5.121

Smyrna

CIG 2: no. 3374 ; *IGR* 4: no. 1457; ROBERT 1940: no. 243; PETZL 1974 b: 125; PFUHL-MÖBIUS 1979: 301, no. 1241; *IGSK* 23: no. 408.

Πρίσκω Θρακί ²Ἐλέα ἡ γυνή τὸ μνημῖον ἐποίησε.

EP.5.122

Smyrna

ROBERT 1940: 209; no. 241; PFUHL-MÖBIUS 1979: 1242; *IGSK* 23: no. 409.

Φαμίλια ²Σατορνίλλω²ι Πμνήσας Ι χάριν.

EP.5.123

Smyrna

SEG 18 (1962): no. 525; *IGSK* 23: no. 410.

Ἐπιτυχία ²Βαλερίω² Ι μνείας χά⁴ριν τῷ ἰδ[ίω] Ι ἀνδρὶ ἐποίη⁶σεν.

EP.5.124

Smyrna

SEG 18 (1962): no. 535; *IGSK* 23: no. 411.

Γέμελλα ²Πασσερείνω² Ι μνήμης ⁴χάριν.

EP.5.125

Smyrna

CIG 2: no. 3275; JANSSEN 1842: 30, no. 7; ROBERT 1940: 210, no. 242; PFUHL-MÖBIUS 1979: 1252; *IGSK* 23: no. 412.

Ἀπολλώνιος νείκας μη².² Ζωσίμη χάριν μνήμης Ι ἰδία ⁴γυνή.

EP.5.126

Smyrna

PETZL 1974: 287, no 3.; *IGSK* 23: no. 413.

Πίστος Φαείνω Ι² μνείας χάριν

EP.5127

Smyrna

REG 13 (1900), 497, no. 6; ROBERT 1940: 212, no. 249; PFUHL- MÖBIUS 1979: 1254; *IGSK* 23: no. 414.

Πλάτανος πραίκων Εϋ²χροι μνείας χάριν.

EP.5.128

Smyrna

CIG 2: no. 3269; ROBERT 1940: 212, no. 248; PFUHL- MÖBIUS 1979: 1256; *IGSK* 23: no. 415.

Διονυσό²δωρος Ἀμιαράντω ἁ⁴δελφω μνείας χάριν.

EP.5.129

Smyrna

PAPADOPOULOS KERAMEUS 1881: 366. no.1; *IGR* 4: no. 1453; ROBERT 1940: 209; no. 240; PFUHL- MÖBIUS 1979: 737; *IGSK* 23: no. 416.

Μελιτίνη τέκνω ιδίω Ι² Μάρκω Ι Kabartmanin altında καὶ Ἡρακλᾶς ὁ πατήρ Ι⁴ κατασκεύασεν, συνκατενεγκάσης Ι⁶ φαμιλίας Ἀπελλίκολντος μονομάχων κὲ Ι⁸ λουδαρίων, τιμῆς ἕνεκον.

EP.5.130

Smyrna

SEG 15 (1958): no. 737; *IGSK* 23: no. 417.

Ῥωσος Ι² ἐποίει Ἰφόρῳ ιδίω συν⁴κελλαρίω.

EP.5.131

Smyrna

CIG 4: no. 6959; FONTRIER 1873/ 75: 79, no. 44; *CIL* 7: 21; *IG* 14: no. 2545; ROBERT 1940: 213, no. 250; ROBERT 1946: 146; PFUHL- MÖBIUS 1979: 1253; *IGSK* 23: no. 418.

[2-3 ?] -ΝΙΑ Μαρτιάλλη τῶ ἀνδρί.

EP.5.132

Smyrna

CIG 2: no. 3263; *BE*. 1978, 407; *SEG* 27 (1977): 774; *IGSK* 23: no. 419.

Κεσστίλλω πάλω ἀ' ῥηλλ²τιαρίω.

EP.5.133

Smyrna

PETZL 1974: 285 vd., no. 1; *IGSK* 23: no. 420.

Ἐπλέρωω.

EP.5.134

Smyrna

MDAI (A) 49 (1924), 146, no. 31; ROBERT 1940: 203, no. 226; PFUHL- MÖBIUS 1979: 1216; *IGSK* 23: no. 421.

Εὐρώτας.

EP.5.135

Smyrna

APPEL 2003: 60-61.

Π]οσειδόνιος

EP.5.136

Smyrna

FONTRIER 1873/ 75: 88, no. 68 ; KAIBEL 1878: 525, no. 307 a; PEEK 1955: I, 624; ROBERT 1940: 208, no. 238; ROBERT 1946: 144; PETZL 1974: 292, no. 10; PFUHL-MÖBIUS 1979: 298, no. 1221; *IGSK* 23: no. 546.

Οὐκ ἀκλεῆ Δεκουράτον ὄραξ, ὄν ἀνεῖλε σαγκιτ[τᾶς] Π² λαίῃς χειρὸς ἐμῆς οὐ προφυγῶν θάνατον.

EP.5.137

Smyrna

CIG 2: no. 3284; KAIBEL 1878:116, no. 307; COUGNY 1890: no. 633, ROBERT: 1929: 27; PEEK 1955: I, 619; ROBERT 1940: 207, no. 237; *IGSK* 23: no. 547.

Πύκτην ΑΑΣΚΕΤΟΝ λεύσ(ο)εις Π² ἐμέ, τὸν κατέπεφνεν Ἰ Πάρδος ὁμοιείου τευ(ξό)Π⁴μενος θανάτου.

EP.5.138

Smyrna

ARUNDELL 1828: no. 5 *CIG* 2: no. 3399; KAIBEL 1878: 121 vd. no. 318; ROBERT 1940: 208, no. 239; ROBERT 1969: 703-705; *IGSK* 23: no. 548.

Π Π ΙCΠ² κ τόρων Ἰ ζήσας ἔτη κ ? Π⁴ NO+ C συνζύγου Ἰ παλάμας λινΠ⁶ πθις ἐνθάδε κίτε, Ἰ πολὰ καμών· νεῖΠ⁸κης δὲ βραβῖον ἔχοντα Μῦρα κατήγαγεν Π¹⁰ ᾧδε. Ἰ Ἄσκληπιόδοτη ἀνΠ¹²δρὶ ἰδίω μνίας χάριν. Ἰ Ταῦτα.Π¹⁴Εἰ δέ τις (ἐ)βιχιρήσ[ει . . .]

EP.5.139

Smyrna

REYNOLDS 1997: 130 vd., no.3 ; *SEG* 47 (1997): 1640.

Κλάδω μυρΠ²μίλλωνι Τρύφα ἡ ἰδία γυνή Π⁴ἐποίησεν μνίας χάριν ΚλάΠ⁶δε εὐψύχι.

EP.5.140

Smyrna

PETZL 2000: 203-205; *SEG* 50 (2000): 1182

A. Ἀσβολᾶ[ς] Π² σκεύας [. .] ΟΥ Ι ΤΟ [. .] Ο [συνκελ Π⁴ λαρι[- - - κτλ

B. Ἀσβολᾶ Π² σκεύα Σ [. .] ΟΥ Ι ΤΟ [. .] Ο [συνκελ Π⁴ λαρι[- - - κτλ

C. Ἀσβολᾶ[ς κατε] Π² σκεύασ[ε τ] [. .] οὔ[τον] | τόπο[ν] συνκελ Π⁴ λαρι[- - - κτλ

EP.5.141

? / IONIA

ROBERT 1940: 213, no. 253; PFUHL- MÖBIUS 1979: 298, no. 1222.

Τυδεύς

6. KAPPODOKIA

EP.6.142

Kaesareia

GRÉGOIRE 1909: 63-66, no. 44; ROBERT 1940: 126, no. 74.

Αἰζηοὺς στονοέντι συνηβήσαντας Ἄρηι Π² κωμαστὰς φονίου δέρκευ Ἐνυαλίου· Ἰ εἰ δὴ καὶ τότε κῦδος ἐπὶ κταμένοις πολέεσιν Π⁴ ἔξοχον ἐς Πελόπιν δέρκετ' ἀποκταμένων.

7. KARIA

EP.7.143

Alabanda

LAUMONIER 1934: 299; PAPPAKONSTANTINOU 1900, 125; RA 30 1929, II, 34;

ROBERT 1940: 173, no. 169.

ρίας πρώτης ? — — — — — Πολυνείκης ὁ θρασὺς δόξαν ἔχων ἔνοπλον Π² πᾶσαν ἐπαρχίαν ἐν σταδίοις ἔσχον ἄλειπτος, εἰκοστὸν πυκτεύσας, Ἰ οὐχὶ τέχνη λειφθεῖς, Π⁴ ἀλλὰ νέος γεραρὸν σῶμα κατειργάσατο.

EP.7.144

Alabanda

HAUVETTE BESNAULT - DUBOIS 1881: 181-182, no. 2; ROBERT 1940: 173, no. 170.

Σφηκᾶς

EP.7.145

Aphrodisias

ROBERT 1940: 170, no. 156; ROUCCHÉ 1993: 63-64, no. 15.

Αγαθῆ τύχη: Π² Ὑπόμνημα φαμίλιας Ι καὶ κυνηγεσίων Μ. Ἀνιπτωνίου Ἀπελλᾶ Σεουηλρείνου ἀρχιερέως, υἱοῦ Π⁶ Μ. Ἀντωνίου Ὑψικλέους ἀρχιερέως.Ι

EP.7.146

Aphrodisias

LIERMANN 1889: no. 24; ROBERT 1940: 170, no. 157; *CIG* 2: no. 2759 b; ROUCCHÉ 1993: no. 14.

Φαμίλια Ζήνωνος Π² τοῦ Ὑψικλέους Ι τοῦ Ὑψικλέους Π⁴ Τοῦ φύσει Ζήνωνος Ὑψικλέους Π⁶ ἀρχιερέως, μονοὶ μάχων καὶ καταλλ⁸δίκων καὶ ταυροκαθαπτῶν.

EP.7.147

Aphrodisias

ROUCCHÉ 1993: no. 13.

Φαμίλιας μονομάλλ² χων καὶ καταδίκων Τιβερίου Κλαυπ⁴δίου Παυλείνου ἀρχιερέως υἱοῦ Τιβερίου Κλαυδίου – – – .

EP.7.148

Aphrodisias

REINACH 1906, 289, n. 190; L. ROBERT 1929: 40 ; ROBERT 1940: 171, no. 162; ROUCCHÉ 1993: no. 16.

πάλου γ' ὑπὸ Ἐρμᾶ vac πάλου δ'.

EP.7.149

Aphrodisias

ROUCCHE1993: no. 17.

Οὔνιων πάλου β' Π² ὑπὸ Παρδαλαῖ πάλου α'**EP.7.150**

Aphrodisias

ROUCCHE1993: no. 18.

Νάρκισσος ? πάλου ? Π² ὑπὸ Χρυσο. . . . . πάλου γ'**EP.7.151**

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 66, no. 19.

- - - - ενις στοπ πά(λου) α'

EP.7.152

Aphrodisias

ROUCCHE 1993: 67, no. 20.

Εὔπλους πάλου γ'

EP.7.153

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 67, no. 21.

[? E]ὑπιθανὸς πάλου α'

[- - -]φιλυς ωαψ.

EP.7.154

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 67, no. 23.

Καλανδίων πάλου ς'

EP.7.155

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 67-68, no. 24.

[ ] Φέροπες πά(λου) η΄

EP.7.156

Aphrodisias

ROBERT 1940: 170 vd., no. 158; ROBERT 1948: 94, no.158; ROUCCHE1993: 68, no. 25 .

Ξάνθο[ς]

EP.7.157

Aphrodisias

ROBERT 1940: 170 vd., no. 159; ROBERT 1948: 94, no.159; ROUCCHE1993: 68, no. 26.

Πάτροκλος

EP.7.158

Aphrodisias

ROBERT 1948: 94, no.160; ROBERT 1940: 170 vd. no. 160; ROBERT 1948: 94, no.160; ROUCCHE1993: 68, no. 27.

[?Θερ]σίτης

EP.7.159

Aphrodisias

DOUBLET-DESCHAMPS 1890: 613, n. 12; ROBERT 1940: 171, no. 161; ROBERT 1948: 93 vdd, no.161; *BE* 1968: 507; ROUCCHE1993: 70, no. 32.

Μαργαρέτης

EP.7.160

Aphrodisias

BE 1968: 507; ROUCCHE1993: 69, no. 28.

Καίστιλλος

EP.7.161

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 69, no. 29.

Φόρτις

EP.7.162

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 69, no. 30.

Ἄνικητος

EP.7.163

Aphrodisias

SEG 30 (1980): 1257; ROUCCHE1993: 69-70, no. 31.

Σκίρτος

EP.7.164

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 70, no. 35.

Σεκοῦνδος

EP.7.165

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 71, no. 36.

Μένανδρος

EP.7.166

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 71, no. 37.

[Εὐπρέ]πης

EP.7.167

Aphrodisias

ROUCCHE1993: 72, no. 43.

Τροφίμη Εἰρηνί[ω]||² νι ἔσσεδαρίω μ[νεῖ]||[ας]χάριιν [? vac.]**EP.7.168**

Aphrodisias

CHANIOTIS 2004: 398 vd., no. 21.

Μελά νιππος

EP.7.169

Aphrodisias

CHANIOTIS 2004: 398 vd., no. 22.

Εὐρώτας

EP.7.170

Halikarnassos

WELCKER 1828 61 vd.; CIG 2: no. 2663. ROBERT 1940: 182, no. 179.

Στέφανο(ς) ῥητιάρις ||² ΛΗΨΤΕΨ πρῶτος| πάλος εὐχαριστῶν ||⁴ κυρίας
 Νεμέσειν εὐχὴν ἐπεν||⁶ δυτοπαλλίων | ζεῦγος καὶ ἐνώι ||⁸ δια καὶ χοῖρον ταῖς |
 θεαῖς εὐχαριστήριον.||¹⁰ ΙΟΗΛΛ δὲ καὶ τῶ ΦΟΙΝΙ | .ωνην καὶ θυσίας.

EP.7.171

Halikarnassos

CIG 2: no. 2662; ROBERT 1940: 183-187, no. 180.

a. Μορμύλλων ||² Ζμάραγδος Ἀσιατικοῦ νικῶν) ε' (στεφάνων) ε', νικᾶ) ου
 (ἐ)νί(κα)|| Θραῖξ ||⁴ Στρήνος Ἀσιατικοῦ νίκης) α' (στεφάνου) ' ἐσφάγη.

b. Κέλε[ρ]? ||² Κέδρος

c. Ἰάσων Νικάν[ο]||² ρος τὰς Νεμέσεις ἀ]νέθη||⁴ κεν.

EP.7.172

Halikarnassos

HULA- SZANTO 1894: 29, no. 3; RAMSAY 1897: 343; J. Keil, Ephesos III, p. 167; ROBERT 1940: 187, no. 181.

Μνημα μονομάχων [τῶν δοθέντων] Π² ὑπὸ Ποπλίου Οὐηδίου Ἀσι[ατικοῦ ἀρχιερέως.]

EP.7.173

Halikarnassos

ROBERT 1940: 187-188, no. 182.

[σ]φαγέντων Π² [- τε]σσάρων.

EP.7.174

Halikarnassos

CIG 4: no. 6855 e ; SMITH 1900: no. 1116.; ROBERT 1940: 188, no. 183; PFUHL-MÖBIUS 1979: 296, no. 1212.

Ἰλαρος

EP.7.175

Halikarnassos

CIG 4: no. 6855 f; SMITH 1900: no. 1117 ; ROBERT 1940: 188, no. 184; Coleman (2000) 487-500.

ἀπελύθησαν Π² Ἀμαζῶν. Ἀχιλλία.

EP.7.176

Herakleia Salbeke

MAMA 6: 123; ROBERT 1940: 169, no. 153.

Νεικηφόρῳ πά(λῳ) α' Π² Μαρκελλεῖνα ἢ γυνὴ τὸ Ι μνημεῖον ἐκ τῶν ἰδίων Π⁴ κατεσκεύασεν.

EP.7.177

Herakleia Salbeke

MAMA 6: 122; ROBERT 1940: 169, no. 155.Εἰδομενεὺς – Π² ἀπελύθη, κελεύσαντος ἀνθυπάτου Ἀρρίου Π⁴ Αντωνείνου.**EP.7.178**

Iasos

KONTOLEON 1890: 34, no. 64; *BE* 1940, 151; ROBERT 1940: 179-180, no. 176; *IGSK*, 28, 2: no.412.

Τύραννος	μουρμίλ-
ἐλεύ(θερος)	λων
νι(κῶν) κή´	στ(εφάνων) κέ´

EP.7.179

Iasos

KONTOLEON 1890: 35, no. 65; *BE* 1940, 151; ROBERT 1940: 179-180, no. 177; *IGSK* 28 2: no.413.Ἀλύκης ἐσσέδᾶριος Π² ἐλεύ(θερος) Ι [νι(κῶν)]· στ(εφάνων) κ [ ]**EP.7.180**

Iasos

CIG 2: no. 2889; ROBERT 1940: 180 vdd., no. 178; *BE* 1940, 151; *IGSK* 28: no.414; *SEG* 46 (1996): 1408.A) Μουρμίλλονες Π² Γάιος Ι νι(κων) ι´ στ(εφάνων) ι´B) Μουρμίλλων Π² Κεράμυλλος Ι ἐλεύ(θερος) νι(κων) ε´ στ(εφάνων) ε´C) Θραῖξ Π² σκευᾶς Ι Εὐκαρπος Π⁴ Σαμια(ρίου), νι(κῶν) α´ στ(εφάνων) α´

D) Μουτᾶτος	ἐσσε-
ἐλεύ(θερος)	δᾶριος

νι(κῶν) α' στ(εφάνων) ι'

E) Μουρμίλλων Ι² Πέπλος ἐλεύ(θερος) Ι νι(κῶν) ιγ' · στ(εφάνων) ι β'

F) Θραῖξ Ι² Δράκ[ω]ν Σαμια(ρίου) Ι νι(κῶν) β' · στ(εφάνων) β'

G) ΓΛΑΣ Ι² ἐλεύ(θερος) Θραῖκες Ι νι(κῶν) – –, στ(εφάνων) – –

H) ΡΙΖΑΣ Ι² ἐλεύ(θερος) Ι νι(κῶν) β' · στ(εφάνων) β'

EP.7.181

Lagina

NEWTON 1863: 792, no. 97; ROBERT 1940: 171, no. 163; *IGSK* 22,1: no. 701; CARTER 2004: 46 vd.

Ἱερεῖς καὶ τῆς ἐπιφανεστάτης θεᾶς Ἑκάτης, ὑποσχόμεῖνοι πρόσφατον, Τιβ. Κλ., Κλ. Ἀριστέου υἱὸς, Κυρεῖνα, Ἀριστελας Μένανδρος καὶ Αἰλ(ία) Αἰλ(ίου) Εἰρηναίου θυγάτηρ, Γλύκιννα, Ι⁴ μεθ' ἣν ἐτέλεσαν ἀρχιερωσύνην ἐπὶ φιλοδωρίαις καὶ κληρονομίαις, ἱεράσαντο καὶ τῆς θεοῦ, καὶ τὴν τε πόλιν ἰστίλλῃσαν πᾶσαν καὶ ἔδωκαν διανομῆς ἐκάστῳ τῶν πολιτῶν Ι ἀνὰ δηνάρια δύο ἐν τῷ θεάτρῳ, ἕκαστον δῆμον ἐκ τῶν Ι⁸ δέλτων καλέσαντες, ἐγυμνασιά[ρ]χησαν δὲ ἐν τῇ πόλει Ι τῇ τῆς κλειδὸς πομπῇ ἡμέρας δύο πρῶτοι καὶ ἐν τῷ περι¹⁰πολίῳ τὰς εἰθισμένας ἡμέρας, ἔδωκαν δὲ καὶ τὰ τῆς Ι Σεβαστῆς δηνάρια χεῖλια ἐν αὐτῷ τῷ τῆς ἱερωσύ¹²νης ἐνιαυτῷ εἰς ἐπισκευὴν καὶ κατασκευὴν βαλανείου, οὗ ὁ πάππος [τοῦ] Ἀριστέου Φλά(ουιος) Αἰνέας ἀνέθηκεν Ι¹⁴ τῇ πόλει, [τοῦτ]ο τοῦ Ἀριστέου ἀνέντος τῇ πατρίδι τῷ [αὐτῷ ἐν]ιαυτῷ τοῦ βαλανείου μέρος.

EP.7.182

Mylasa

COUSIN - DIEHL 1888: 11-12, no. 2; *BE* 1940. 149, 1973, 414; ROBERT 1940: 174-177, no. 171; *BE* 1973, 414; *IGSK* 34: no. 531.

[– τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν· ἐπὶ δὲ τῷ ἀγωνισαμέλλ[ι]νων – ὑπὲρ ζωῆς παραστήματι καὶ πυγμαῖ πρὸς Ι [– ἔτι] δὲ τῇ τοῦ σιδήρου χορηγία καὶ τὴν ὑπὲρ ψυ¹⁴χῆς– ἀγωνιζομένων θεᾶν ἀντέσχε πρὸς πᾶσαν τὴν τοῦ Ι [–]. νος τῶν ὀφειλόντων καὶ διὰ τὴν τῆς θεᾶς ἔκ¹⁶πληξιν? – καὶ ὑπερ]οχὴν καὶ τὴν παντὸς τοῦ πλήθους

ἐπιβόησιν | [-]ος ἀλλὰ ἀντιτάξας τῇ τοῦ πλήθους συμπαθί|⁸[α-]ότητα πάντας τοὺς ὑποπεσόντας μονομά|⁹[χους- τού]ς τε σὺν τοῖς ἐν ταῖς ἐξοπλάσιαις ἀναλωμέ|¹⁰[νοις -]ς καὶ εἵδεσιν καὶ ἀλκαῖς διαφερόντων ἐπιτετέ|¹¹[λεκεν -]ιατων καὶ ἄλλων μονομάχων τριῶν, τοῖς μὲν |¹² [παροῦσι - θαυ]μάζειν καὶ ἔκπληξιν μεγίστην καὶ ἀπρολημ|¹³[πι]τον τῆς ἑαυτοῦ φιλοδοξίας, τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ ἀπιστίαν καὶ ἐν τοῖς λό|¹⁴[- τὴν ἰ]δίαν ἀνυπέρθeton πρόθεσιν καὶ τὴν τῆς πατρί|¹⁵[δος - δόξα]ν· ἀφειδεῖ γὰρ κεχρηῆσθαι καὶ πολυδαπάνω παρασ|¹⁶[τάσει -] καὶ ῥόδων καὶ ἐπιδόσεων καὶ τῇ τῶν ἠγωνισμένων | -] διδαχῇ ποικιλῆ καὶ ἐκ παντὸς ὀπλισμοῦ διακρι|¹⁷[νομένη? - χρυσοῦ ὥστε πᾶσαν ὑπερβολὴν πεπληρωῶσθαι, καὶ | [- ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ καὶ ἐν τῷ τῆς ἀρχιερατείας χρόνῳ πᾶσαν εὐ|²⁰[-]

EP.7.183

Mylasa

PERSSON 1922, 414 vd., no. 20; *SEG* 2 (1924): no. 555; ROBERT 1940: 177 vd., no. 172; *IGSK* 34,1: no. 532; *BE*:1940, 149; BLÜMEL 2004, 38.

Χρυσοπέτα|²σος ἐσσεδάρις

EP.7.184

Mylasa

HULA- SZANTO 1894: 17vd., no.12; ROBERT 1940: 178-179, no. 174 ; *IGSK* 34,1: no. 533.

Λούκιος Βετώνιος |³ Αλέξανδρος|⁴ σουμμαρούδης |⁵ ἀνέθηκεν τῷ σιυστήματι τῶν πρεσ|⁶βυτων τὸν Δία τὸν |⁷ Λαβραύνδον ἐκ τῶν |⁸ ἰδίων ὑπαρχόντων.

EP.7.185

Mylasa

KONTOLEON 1889: 110 vd. , no.69; BÉRARD 1891, 540, no. 7; ROBERT 1940: 179, no. 175; *IGSK* 34,1: no. 534; *SEG* 42 (1992): no. 997.

Γαίου Ἰουλίου, Λέοντος |² ἥρωος υἱοῦ, Ὑβρέου ἥρωος, |³ ἀρχιερέως διὰ γένους. |⁴ Καθιέρωσαν οἱ κνηγοὶ |⁵ Δημήτριος Δημητρίου τοῦ Μόσχου, |⁶ Θεόφιλος Δράκοντος, Ἐπίγονος Ἐπιγόνου. |⁷ Διόδοτος Θεομνήστου, Ἐρωσ Θεομνήστου, |⁸ Ἐλενος, Θρασέας Δράκοντος, |⁹ Βασιλείδης Θεοδώρου, Διογένης Χρυσίππου, |¹⁰

Διονύσιος, Δημήτριος ἄνδρωνος, Ι Διοσκουρίδης Καλλικράτου, Διονυσόδωρος, ΙΙ¹² Διόγνητος Θαρρηλίου, Διογένης Διογένου, Ι Μένιππος Καλλικράτου, Διονύσιος ΙΙ¹⁴ Διουσοδώρου, οὗ προστάτης Ὑβρέας Λέοντος, Ι Ἀσκληπιάδης Θεοδώρου.

EP.7.186

Mylasa

PERSSON 1922: 409-410, no. 12; *SEG* 2(1924):no. 547; *IGSK* 34,1: no. 535.

Γαίου Ἰουλίου, Λέοντος ἥρωος ΙΙ² [υἱ]οῦ, Ὑβρέου ἥρωος, ἀρχιερέως Ι διὰ γένους καθιέρωσαν ΙΙ⁴ Στράτων Μενίππου, Φιλπλιοςήμων Ι Δημητρίου, Φιλάργυρος Εὐμένους, ΙΙ⁶ [Π]όπλι[ος] Γράνιος, Θευδᾶς Μένητος, Ι Ἀπ[ο]λλ[ώ]νιος Διονυσίου, Θεόκριτος ΙΙ⁸ Μενίππου, Ὅμηρος Ἐκαταίου, Ι Ἀρ[ισ]τέας Ἀριστέου, Εὐάνδρος ΙΙ¹⁰ Θεοκρίτου, Στέφαν[ος] Φρόντωνος, Ι Π[ι]λόκ[α]μος Ἐπιτυγχάνοντος, ΙΙ¹² Διο[μ]ήδης Ἐπαφροδίτου, Διόδοτος Ι Τρύφωνος, Διόφαν[τος] Λυσιμάχου, ΙΙ¹⁴ Φιλόξ[ε]νος Χρησίμου, Ἀντίγονος Ι Ὀλύμπ[ου], [ ] ΤΗΣ [ ] ΕΙ ? Ἐρ[μ]ῆς ΙΙ¹⁶ Θαρρηλίου, Ἀριστέας Ἐκαταίου, Ι Ἀσκληπιόδωρος Μενίππου, ΙΙ¹⁶ Ἐρμίας Ἐρμίου, Μέλας Σώφρονος.

EP.7.187

Mylasa

PERSSON 1922: 410, no. 13; *SEG* 2 (1924): no. 548; *IGSK* 34,1: no. 536.

Γαίου Ἰουλίου, Λέοντος ἥρωος υἱοῦ, Ὑβρέου ἥρωος ΙΙ⁴ ἀρχιερέως διὰ γένους καθιέρωσεν ΙΙ⁶ Σώσιμος Φιλομούσου, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

EP.7.188

Mylasa

ROBERT, *BE*. 1972. 418; *IGSK* 34,1: no. 537; AKARCA 1971: 37.

Ἐλπις ΙΙ² Μυρσίνω ἀνδρὶ Ι μνείας χάριν

EP.7.189

Mylasa

IGSK 34,1: no. 538.

? Χαρμοσύνη Αύριγαδι Π² τῶ καὶ νεωτέρω Π⁴ μνίας χάριν

EP.7.190

Mylasa

IGSK 34,1: no. 539.

ΜΟΥΚΡΩΝ

EP.7.191

Mylasa

ZÜLKADİROĞLU - İÇTEN 2002: 79 vd.; BLÜMEL 2004: 19, no. 27.

Καλλίμορφος

EP.7.192

Mylasa

ZÜLKADİROĞLU - İÇTEN 2002: 81; BLÜMEL 2004: 20, no. 28.

Εὐπρέπης

EP.7.193

Mylasa

ZÜLKADİROĞLU - İÇTEN 2002: 79; BLÜMEL 2004: 20, no. 29.

ΚΑΠ[.]ΙΑΔΟΣ

EP.7.194

Panamara

COUSIN 1904: 252 vd., no.70; ROBERT 1940: 172, no. 165; *IGSK* 21: no. 303.

[ιερεῖ]ς καὶ πάλιν τοῦ μεγίστου καὶ ἐπιφαν[εστίτου] θεοῦ Διὸς Πανημερίου ἐν [Ἑραίοις] Π² [Μᾶρ(κος) Ο]ὔλ(πιος), Ἀσκληπιάδης Ἰούλιος [προἰερατευ]κῶς Κομύριον, Κλ(ία) [Αἰλι]Ι[ανή] Βρήσιον, ἱερατευκότες καὶ τῆς μεγ[ίστης καὶ ἐ]πιφανεστάτης θεᾶς Ἑκά[της, ἀρχιερασαμέ]Π⁴ [νων κ]αὶ ἱερα[σα]μένων καὶ τῶν γονέων ἀμφοτέρων ἀξίως] τοῦ Διὸς τοῦ Πανημερίου [καὶ τῆς Ἑκάτης,] Ι [τετελ]εκότων καὶ μονομαχίας καὶ κυνηγεί[α ἀμφ]οτέρων αὐτῶν τῶν γονέων

–,] Π⁶ [ἀναλ]ωκότες τὰ τῶν ἱερωσυνῶν ἔν τε τα[ῖς γυμνασ]ιαρχίαις καὶ διανομα[ῖς καὶ ἐστιάσειν] | [ἄμ]α ταῖς ἄλλαις ἐπιδόσειν καὶ ἔργων κα[τασκευαῖς παρ’ ἐαυτῶν καὶ [ἄλλαις πάσαις ἐπι] Π⁸ [δόσ]εσιν ὡς ἀπαράβλητον πρὸς πάντας κ[αὶ ἐ]πὶ θ[υσιῶν πασ]ῶν τῶν ἔθυσαν καὶ ἐπὶ τῶν | [διαν]ομῶν καὶ δόσει τῶν εἰς τὰ ἔργα ἀ[ρ]γυρίων καὶ ἐστιάσεω[ν καθ’ ὅλην τὴν γυμνασιαρχίαν] Π¹⁰ [καὶ τ]ὴν ἱερωσύνην¹ συνφιλοτιμουμένων τοῦ τε πενθεροῦ Τ[ιβ(ερίου) Κλ(αυδίου) Ἄριστέ]ου Μενάνδρου τοῦ καὶ νεωκορήσαντος εὔσεβῶς, καὶ τῶν ἀδ[ελφῶν Οὐλπί] Π¹² [ου] Διομήδους καὶ Λ(ουκίου) Ῥουτ(ιλίου) Ἐπαινέτου καὶ τῶν ἀδελφιδῶν Οὐλ(πίου) Ἀσ[κληπιάδου καὶ]

EP. 7.195

Panamara

COUSIN 1904: 28, no. 80; ROBERT 1940: 172, no. 166; *IGSK*. 21: no. 199.

[ἐν τοῖς Παναμαρ]εῖοις δὲ ἐλαίου θέσιν ἐποίησαντο [παρ’ ὅλην τὴν] Π² [έορτὴν πάση τύχη] καὶ ἡλικίᾳ ἐν τοῖς δυσὶ γυμνασίοις μέχρι νυκτός, | [μισθωσάμενοι καὶ τὸν ἐπι]δημήσαντα ὀρχηστὴν καὶ τᾶλλα ἀκροάματα πάντα· Π⁴ [τοὺς δὲ παρεπιδημήσαντας] ἐν τοῖς γενομένοις κυνηγίοις ξένους ὑπέδεξαντο [μεγαλοπρεπῶς· κτλ

EP.7.196

Stratonikeia

CIG 2: no. 2719; ROBERT 1940: 171, no. 164; *IGSK* 22, 1: 1025; CARTER 2004: 46.

Τίτου Φλαβίου Λέοντος υἱοῦ Κυρεῖνα Αἰνείου φιλορωμαίου καὶ φιλοσεβάστου Π⁴ καὶ φιλοπάτριδος, υἱοῦ τῆ[ς] | πόλεως, πρεσβεύσαντος Π⁶ πρὸς τοὺς Σεβαστοὺς ἰς Ῥώμην καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Π⁸ καὶ τὰς διανομὰς τῆ πατρ[ί] δι ἐπιτυχόντος, ἀρχιερα¹⁰ τεύσαντος μεγαλοπρε¹¹ πῶς, ἐν ἣ ἀρχιερωσύνῃ καὶ Π¹² μονομαχίας καὶ κυνήγια συντετέλεσεν ἱερατεύσαντος Π¹⁴ τοῦ Διὸς τοῦ Παναμάρου ἐ[ν] Ἡραίοις, κάκεῖ μὲν τὰς γυναῖ¹⁶ κας κηρύγματι ὑποδεξαίμενον πάσας, ἐν δὲ τῷ γυμ¹⁸νασίῳ πάντας τοὺς πολεῖτας μιᾷ ἡμέρᾳ δειπνε[ί] Π²⁰ [σ]αντος, γυμνασιαρχήσα[ν] Π²² τός τε ἔλκυστῶ ἐλαίῳ, ἐν γυμ²²νασιαρχία καὶ ἀγῶνα ἐκ τῶν | [ι]δίων ἐποίησεν, πολλὰς πρεσι²⁴ βείας καὶ ἐκδικίας τῆ πατρίδι

παρασχομένου, ζήσαν²⁶ τός τε ἐπιφανῶς καὶ κοσμ[ι]ῶς ἀνέστησεν Τίτος Φλά(βιος), [Λέ]π²⁶οντος υἱός, Κυρεῖνα, Ἀριστόλ [λαος.]

EP.7.197

Stratonikeia

ROBERT 1940: 172, no. 168; *IGSK* 22,1: no. 1015.

Μνημα μονομάχων Π² τῶν δοθέντων ὑπὸ Ἰαρχιερέως καὶ Π⁴ στεφανηφόρου Ἰ Οὐλιάδου τοῦ Μη⁶τρ]οδώρου <τοῦ> Ἱεροκωλήτου.

EP.7.198

Stratonikeia

COUSIN 1891: 424, no.5; LAUMONIER 1934: 301; ROBERT 1940: 172, no. 167.

[Ἐπὶ Ἀρτεμιδῶρου τοῦ Ἀρτεμ[ι]π²[δῶρο]ν πενταετηρικός ἀ[γών καί?] Ἰ [μον?]ομαχία ἤχθη. Θερινῆς Π⁴ [οἱ στ]ρατηγοὶ Διὶ, Ἐκά[τ]τῆ], Νεμέσι, ὁμονο⁶ [ήσ]αντες.

EP.7.199

Stratonikeia

IGSK 22,1: 1016.

Λέανδρος

EP.7.200

Stratonikeia

IGSK 22,1: 1062.

[Πρωτε]σιλάου

EP.7.201

Tralles

LBW 1870: 615; PAPPAKONSTANTINU 1900: 61, no.103; ROBERT 1940: 165, no. 147; *IGSK* 36,1: no. 100.

Μονομά²χαι Ἰ Πποπλίου Π⁴ Λουκιλίου Ἰ Ππειω⁶λ⁶νίου.

EP.7.202

Tralles

CIG 2: no. 2942 c; *LBW* 1870: 613; *KAIBEL* 1878: 111, no. 290; *CAETANI - LOVATELLI* 1900:, 99 - 105 ; *MENDEL* 1914: no. 1061; *ROBERT* 1940: 165, no. 148; *PEEK* 1955: 273, no. 981; *PFUHL-MÖBIUS* 1979: 295, no. 1197; *IGSK* 36,1: no. 103.

[πυκτεύ]ων Βίκτωρ ἔθανον στα[δί]||²[οις παρὰ] μοῖραν, νεικήσας μὲν π[άν]||[τας -]· δὲ Μοῖρα κραταιή ἤγαγε ||⁴ [μ᾽εἰς Ἄϊδην καὶ νῦν τύνβυσι πρόκειμαι· ἔσχα τέ||[λος] βιότου χειρῶν φονίας Ἄμαράντου.

πά(λος) δ΄.

EP.7.203

Tralles

CIG 2: no. 2942 b; *LBW* 1870: 614 *KAIBEL* 1878: 291; *CAETANI - LOVATELLI* 1900: 105 vdd.; *MENDEL* 1914: no. 1060; *ROBERT* 1940: 166, no. 149; *PFUHL-MÖBIUS* 1979: 295, no. 1196; *IGSK* 36,1: no. 102.

[–] πυκτεύσας πολλάκις ἐν στ[αδίοις] ||² [νίκην δ΄ ἀ]π' ἐμοῦ λάβεν οὐδείς· Μοῖρα δ[ὲ] [μοι] | [κάτέκλωσε θανεῖ]ν· ἐπέπρωτο γὰρ οὕτως· Εὐ||⁴[κάρπου]υ?παλάμαισιν ἐμὲν νέκυν | ἔνθα ταφῆναι.

πά(λος) β΄

EP.7.204

Tralles

ROBERT 1940: 167, no. 151; *PETZL* 1974: 293, no.12; *PFUHL- MÖBIUS* 1979: 301, no. 1237; *IGSK* 36,1: no. 101.

Ἰστρος πά(λος) α΄.

8. KILIKIA

EP.8.205

Elaoussa Sebaste

MAMA 3 (1931) 801; ROBERT 1940: 125, no. 72. HAGEL-TOMASCHITZ 1998: 88, no. EIS 22 a ve 22 b.

A. Πούβ (λιος) . "Ελουϊος Μ[έ]γας ? πάλος ΙΙ² ἀπολυθεϊς?

B, ν(ivus) f(eci) per se me et ull⁴xorem meam et I filium meum et ΙΙ⁶ filii mei nascelntes et quos ν(ivu) ΙΙ⁸ mancipia [I]iblera[r]un[t].

EP.8.206

Antiocheia ad Cragum

HEBERDEY - WILHELM 1896: 151, no. 256 ; IGR 3: no. 837; ROBERT 1940: 126, no. 73; HAGEL-TOMASCHITZ 1998: 34, no. AntK 3.

Κοινὸς τάφος.ΙΙ² Ινδους Νέωνος Φουνδα ΙΤαις Ινδου χαλκεὺς ΙΙ⁴ Νέων λαγη(νάριος) Ι ὼης Νέωνος τοῦ Μωτα, ΙΙ⁶ Μωτας Νησιος μονομάχος ΙΙ⁸ Αζαρβολλας Νέωνος <Σ>ούρβιος Ι Μονγης Μωτα Ζουρβιος ΙΙ¹⁰ Τετης Νέωνος Κασία.

9. LYDIA

EP.9.207

Kula

SEG 32 (1982): no. 1218; SAYAR 1982: 191vdd.

Ἔτους τμζ' μη(νὸς) Λώου β'. ΜηΙῖνοδώρα ἡ σύνβιος τὸν ἐλαυτῆς ἄνδρα ὄντα καὶ αὐτον ΙΙ⁴ φιλοκύνηγον ἐτείμησεν Ι αὐτὸν μετὰ τῶν παιδίων ΙΙ⁶ μνείας χάριν.

EP.9.208

Magnesia ad Sipylum

ROBERT 1948: 79 vd., no. 316; MALAY1994: 80, no. 209.

Ἑρμῆς, Κῦρος, Κάνδιδος, Τροφόνιος

EP.9.209

Philadelphia

CIG 2: no. 3422; *LBW* 1870 : 648; *IGR* 4: no.1632; ROBERT 1940: 162, no. 139; CARTER 2004: 45
vd.

Ἀγαθῆ τύχη Π² Αὐρ.Ἑρμιππον, ξυστάρχην ἱερέα ἰ τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ἔνδοξον
καὶ Π⁴ φιλόπατριν καὶ ἐμ πᾶσιν πρῶτον, ἰ ἀρχιερασάμενον ἐνδόξως μελλ⁶τὰ
μεγάλων ἀναλωμάτων καὶ ἰ δόντα κοντροκυνηγέσιον Π⁸ ἐν ζῷ ζυγὸν ἀπότομον
ἐκ θείας ἰ φιλοδωρίας, ἄρξαντα τὴν πρῶτην Π¹⁰ ἀρχὴν ἐπιφανῶς καὶ τᾶς λοιπὰς ἰ
ἀρχὰς καὶ λειτουργίας ὑπὲρ τε αὐτῶ¹² τοῦ καὶ τῶν παίδων Νεικῆτου καὶ ἰ Ἑρμίππου
ἐκτελέσαντα, ἀναλλ¹⁴θέντα τῆ πόλει τάχειον μὲν εἰς ἰ σειτωνικὰ
χρήματα δηναρίων Π¹⁶ μυριάδας πέντε καὶ δόντα εἰς ἰ ἐπισκευὴν τοῦ πετάσου τοῦ
θεάλλ¹⁸τρον δηνάρια μύρια, ποιησάμενον δὲ καὶ ἐπιδόσεις χρημάτων τῆ Π²⁰ τε
γλυκυτάτη πατρίδι εἰς χρήματα ἰ σειτωνικὰ δηναρίων μυριάδας πεν²²τήκοντα
καὶ τῆ κρατίστη βουλῆ δηναρίων μυριάδας πέντε καὶ τῶ σελλ²⁴μνοτάτω
συνεδρίῳ τῆς γερουσίας ἰ δηνάρια μύρια, φυλαῖς ἑπτὰ ταῖς ἐσταλλ²⁶κύαις τοῦς
ἀνδριάντας, πρὸς δηνάρια χεῖλια, Π²⁸ ἠ ἱερὰ φυλὴ τῶν ἐριουργῶν τὸν ἰ ἑαυτῆς
καὶ τῆς πατρίδος ἐν πᾶλλ³⁰σιν εὐεργέτην.

EP.9.210

Philadelphia

ROBERT 1940: 163, no 140; PFUHL- MÖBIUS 1979: 299. no. 1230.

sağda: Πέ[ρ]ληγ ἰδὲ ἰ μοι πάτρα.

solda altta: – – – ἠ δέ ἰ με Μιοῖρα ἰ κατήγαγεν ἔνθα ἰ βιαίως καὶ δέμας ἰ ἐνκατέθηκε
Φιλαδελφ .

EP.9.211

Philadelphia

KEIL - VON PREMIERSTEIN 1908: no 57; ROBERT 1940: 163, no. 141.

Ἰχνος ἐπιστήσας ? Π² ὀλίγων ἐπάκουσον, ἰ παροδίτα· οὐ γὰρ ἀντί Π⁴παλος
 ἔδα(μ)έν με τὸν ἰ ἄθλιον οὐδ' ἐδύνατο. Π⁶ Εἰ δὲ νόσω προδοίθεις ὑπὸ μύρης ὦδε Π⁸
 ἐφονεύθη, ὄγδον πυλκτεύσας ἔσχα τέ Π¹⁰λος θανάτου, τοῦτ' ἔλφευεν Στεφάνω
 πρὸς Π¹² Φιλαδελφῶν ἄστυ ἰ κατελθεῖν. ΣυνφέρουΠ¹⁴σα Στεφάνω τῶ ἰδίω ἀνιδρὶ
 μνείας χάριν.

EP.9.212

Philadelphia

ROBERT 1940: 163, no. 142- 144.

142. Αὐτόλυκος

143. Καλλίμορφος

144. Χρυσάμπελος.

EP.9.213

Philadelphia

ROBERT 1940: 164, no. 145;

Ἄτταλις Διονυσίω, Π²ἔσσεδαρίω α' πάλω, ἀνδρὶ ἰδίω μνεί Π⁴χάριν.

EP.9.214

Saittai

KEIL - VON PREMERSTEIN 1911: 110, no. 212; TAM 5, I: no. 138 ; BE 1982: 333; ROBERT
 1940: 160, no. 134; MALAY1994: 79, no. 205.

. . . . . Ζ . . . . Π² Μέθυσος.

EP.9.215

Saittai

KEIL - VON PREMERSTEIN 1911: no. 213; ROBERT 1940: 160, no. 135; ROBERT 1950: 65, no.
 135 ; BE 1951, 203; TAM 5, 1: no. 139; BE 1982: 333; MALAY1994:79, no. 204.

Ἀμφιάρως Π² σεκ(ούτωρ πά(λος) γ', ν(ικῶν) ἰα'.

EP.9.216

Saittai

KEIL - VON PREMIERSTEIN 1911: no. 214; ROBERT 1940: 161, no. 136;

Μάτερνος δοῦ(λος)Π²πά(λος) α', ν(ικῶν) Π?**EP.9.217**

Sardes

MALAY 1999: 115, no. 127; SEG 49 (2002): no. 1556

Ἀγαθῆ Τύχη· Π² [ΑΠΘ ca 6 ΤΕ ca 7] καὶ τῆ πατρίδι Ἰδιονύσιος {ιος} γ' τοῦ
 Ἀρτεμᾶ ἱερασάμελλ⁴νος τοῦ θεοῦ καθὰ καὶ ἡ πατρὶς ἠξίωσεν ὑπὲρ τῶν εἰς τὰ
 δεῖπνα ἀναλω⁶μάτων τὸ ὕδωρ εἰσαγαγῶν καθιέρωσεν Ἰ ἐπὶ ἀνθυπάτου
 Γεμνίου Μαρκιανοῦ

EP.9.218

Sardes

ROBERT 1940: 161, no. 137.

Ἐπάγαθον Π² υἱὸν Ἐπάγαθ(ου)Ἰ καὶ Ἀριάγνης γεγαῶτα ἵπποδιώκτην υἱὸν Π⁴
 κατέχει τύμβος τὸν Ἰ ΤΕΠΑΓΑΟΙΟ

EP.9.219

Sardes

SEG 49 (1999): no. 1681; MALAY 1999: 125, no. 134.

Γάιος καὶ Μηνογενὶς Λούκι[ον] τῶ[ν] Π² ἴδιον υἱὸν βιώσαντα ἔτη κ[. ']. Ἰ [Λ]ούκιος ὁ
 καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐνθάδε κείμα[ι] Π⁴ [- - - - - - - - - - τήν] στήλλην ἀφανίσ [1-2] Ἰ
 [- - - - - - - - -] ΕΙΝΥΩΝΚΟΛ [1-2] Π⁶ [- - - - - - - - -] Ο vacat

EP.9.220

Sardes

BUCKLER - ROBINSON 1932: no. 82 ; ROBERT 1940: 162; no. 138.

- ἡμέρας γ'.

EP.9.221

Sardes

SEG 28 (1978): 927.

-- -- ΚΟΣ

EP.9.222

Sardes

SEG 32 (1982): no. 1239

-- -- ΛΟΣ

EP.9.223

Satala

ROBERT 1948: 78, no. 315; ROBERT 1950: 67, no. 315; *TAM* 5 I: no. 606; PFUHL- MÖBIUS 1979: 1261. MALAY 1994: 79-80, no. 206.

Ῥόδων.

EP.9.224

Temenothyrai

LEGRAND - CHAMONARD 1893: 265, no. 50; *IGR* 4: no. 617; ROBERT 1940: 156, no. 127; *SEG* 29 (1979): no. 1416.

[Φαμίλια] Μονομάχων Τ. Ἄρουνη²τίου Νεικομάχου Ἰ Τεβερεινιανοῦ υἱ⁴οῦ καὶ ἐγγόνου, ἀρχιερέων Ἀσίας ἀπολλ⁶γόνου, πρεμιπειλαρίου, ὑπατικῶν Ἰ⁸ ἀνεψιοῦ καὶ συνιγενοῦς, ἀρχιερέ¹⁰ως πρώτου τῆς πατρῖδος καὶ Τυλλίας Ἰ¹² Οὐαλερίας, ἀρχιερείας, γυναικὸς αὐτοῦ.

EP.9.225

Thyateira

CIG 2: no. 3494; *IGR* 4: no. 1230; ROBERT 1940: 218, no. 266; *TAM* 5, 2: no. 950; CARTER 2004: 48-51.

Ἡ πατρίς¹² Μ. Αὐρ. Διάδοχον ἰππικόν, τὸν ἀρχιερέα τῆς Ἀσίας ναῶν τῶν¹⁴ ἐν Περγάμῳ καὶ ἀρχιερέα κατὰ Ἰ τὸν αὐτὸ καιρὸν τῆς πατρίδος⁶ καὶ διὰ βίου βούλαρχον, τιμηθέντα ὑπὸ τοῦ θειοτάτου Ἰ⁸ αὐτοκράτορος Μ. Αὐρ. Σεουήρου Ἰ Ἀλεξάνδρου Σεβαστοῦ συνάλλ¹⁰ ψαι τὰς ἀρχιερεωσύνας τοῖς Ἰ ὀξέσιν ἐκ ἑκατέραις ταῖς πόλλ¹²εσιν, φιλοτιμησάμενον Ἰ ἐνδόξως καὶ μεγαλοφρόνως, Ἰ¹⁴ ἄνδρα ἐπὶ ἤθεσι καὶ ἐπιεικείᾳ Ἰ καὶ τῆι πρὸς τὴν πατρίδα Ἰ⁶ εὐνοίαι διαπρέποντα.

EP.9.226

Thyateira

KEIL - VON PREMERSTEIN 1911: 40, no. 72; *IGR* 4: no. 1274; *TAM* 5, 2: no. 1039; ROBERT 1940: 219-220, no. 267; PFUHL- MÖBIUS 1979: 300, no. 1235; MALAY 1982: 79, no. 202.

Εὐγραμμος Ἰ² οὔτος ἀπελύθη Ἰξῶ λούδου

EP.9.227

Thyateira

KONTOLEON 1889: 91, no. 12; KEIL - VON PREMERSTEIN 1911: 40, no 73; ROBERT 1940: 220, no. 268; PFUHL- MÖBIUS 1979: 1218 a; *TAM* 5, 2: no. 1040; MALAY 1982: 79, no. 203.

—ος

Βαβίδος νεγα Ἰάβιδος

EP.9.228

Thyateira

KONTOLEON 1889: 92, n. 13; ROBERT 1940: 220, no. 269; PFUHL- MÖBIUS 1979: no 1218 b; *TAM* 5, 2: no. 1041; MALAY 1982: 79, no. 201.

Παρδαλᾶς.

EP.9.229

Thyateira

ROBERT 1940: 220, no. 270; ROBERT 1948: 99, no. 268; *TAM* 5: no. 1042; MALAY 1982: 79, no. 207.

Στέφανος.

EP.9.230

Thyateira

BUCKLER 1913: 329, no.21; ROBERT 1940: 220, no. 271.

Ἀμμιάς Ἀραξίω τῷ καὶ Ἰ² Ἀνταίω Δαλδιανῶ ἀνδρὶ ἰδίω μνείας χάριν.

EP.9.231

Thyateira

HORSLEY 1977: 10, no. 2a; TAM 5, 2: no. 1097; MALAY 1994: 80, 208.

Ἡλεις Ἰ² Ἡλεις ἀρχιατρὸς Ἰ τοῦ σύμπαντος Ἰ⁴ ξυστοῦ ἐνθάδε Ἰ κεῖμαι Χαῖρε

EP.9.232

Tripolis

KEIL - VON PREMERSTEIN 1914: 54, no. 60 ; ROBERT 1940: 164, no. 146; PFUHL- MÖBIUS 1979: 299, no. 1228.

Δώδεκα νεικήσας ΧρυσόἸ² πτερος ἐν σταδίοισιν, πυκτεύων τρισκαιδέκα Ἰ τον σθεναρῶ Ἰ⁴ τεοκλεί, μοῖραν ἔχων θανάτου Ἰ⁴ κεῖμαι νέκυσ ἐνθάδε.

10. LYKIA

EP.10.233

Kibyra

CIG 3: no. 4380 b; HEBERDEY-KALINKA 1897: no. 8; IGR 4: no. 908; IGSK 60: no. 62.

Οἱ ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἰ² Ἕλληνες. Ἰ² vacat ἐτείμησαν vacat Ἰ Τιβέριον Κλαύδιον Κλαυδίου Πολέμω Ἰ⁴ νος υἱὸν Κυρεῖνα Ἰ² Ὀρεστιανόν, Ἰ φιλόπατριν, κοσμόπολιν, καὶ Φλαουίαν Ἰ⁶ Φλαουίου Ἰ² Ἐρώνος θυγατέρα Λυκίαν, θυγατέρα πόλεως, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἀρχιεραἸ⁸ τεύσαντας τῆς Ἀσίας τῶν ἐν τῇ πρώτῃ Ἰ καὶ δις νεωκόρω Περγάμω ναῶν ἐπιφανῶς Ἰ¹⁰ vacat καὶ φιλοτείμως vacat Ἰ προνοήσαντος τῆς ἀναστάσεως τῶν τει¹² μῶν τοῦ Καισαρέων Κιβυρατῶν δήμου τῶν Ἰ ἰδίων πολειτῶν τῆς εἰς αὐτοὺς εὐχαρισ¹⁴ vacat τίας ἔνεκεν.

EP.10.234

Kibyra

COLLIGNON 1878: 602, n. 10; PETERSEN - LUSCHAN 1889: 191, note 4; ROBERT 1940: 151, no. 115; *IGSK* 60: no. 101.

[– – –] τιανος νι(κῶν) δ', στε(φάνων) γ' ·Π² [– – –] νι(κῶν) ε', στε(φάνων) δ'.

EP.10.235

Kibyra

IGSK 60: no. 102.

Καλλίδρομος

EP.10.236

Kibyra

ROBERT 1950: 46, no. 332 *IGSK* 60: no. 103.

[Ἔ]ρωσ πά(λος) α'.

EP.10.237

Kibyra

SEG 48 (1998): no.1622.

Φλ. Λυκίας Π² φαμιλία καὶ Ι Τῶ καὶ ΠανΠ⁴ νυχίδι μνήμησ χάριν.

EP.10.238

Ksanthos

IGR 3: no. 631; *TAM* 2: no. 287; ROBERT 1940: 145, no. 105.

Φίλιππον δις <τ>οὔ Ἑστιάιου ΤλωΠ²έα καὶ Χάνθιον, ἄνδρα καλὸν καὶ Ι ἀγαθὸν ὑπάρχοντα διὰ προγόΠ⁴νων, καὶ κοινῇ ἐν τῶ ἔθνει καὶ κατὰ Ι πόλιν δείγματα τῆσ καλοκάγαθίασ Π⁶ δεδωκότα, τειμῆσ δὲ καὶ ἀποδολχῆσ καὶ παρὰ τοῖσ δικαιοδόταισ ἢ Π⁸ξιωμένον, ἱερατεύσαντα τῶν Σεῖβαστῶν καὶ πλεῖστα εἰς τὴν ἱερωσύΠ¹⁰νην ἀνηλωκότα εἰς τε ἐπιδόσεισ Ι καὶ ἦν ἐτέλεσεν πανήγυριν δα<π>αΠ¹² νηρῶσ καὶ ἐπιτυχῶσ, δόντα δι[ε κ]αὶ Ι ἐν τῶ ἱερῶ τῆσ Λητοῦσ προκυνήγια Π¹⁴ καὶ

ταυρομάχια καὶ θηρομάχια <τ>[οῦ] διημιλλῆσθαι ταῖς τῶν τοῦ ἔθνους ἀρχί¹⁶ ιερῶν φιλοδοξίαις καὶ πάσῃ ἀρετῇ Ἰ διαφέροντα.

EP.10.239

Ksanthos

TAM 2: no. 355; ROBERT 1940: 145, no. 106.

Βίκτορα πάλο(ν) ἀ' Ἰ² σεκούτορα Ἰ Βίκτορα τὸν Ἰ⁴ στεναρόν Ἰ με σεκούτο⁶ Ἰρα
νῦ(ν) ἐσορᾶ Ἰ τε ὄν πάν⁸ Ἰ⁸ τες τρόμελον σύνζυγοι Ἰ¹⁰ ἐν σταδίοις. Ἰ Οὔ πατρὶς ἦν Ἰ¹²
Λιβύη, νῦν δὲ Ἰ Ζάνθοιο με Ἰ¹⁴ γαῖα, ἀύξανίον δάπεδον, Ἰ¹⁶ κατέ(χ)ει σύν Ἰ δόγματι
Μο¹⁸ Ἰ¹⁸ ρᾶν. Παῖζε, γέλλα, παροδεῖτα, Ἰ²⁰ βλέπων ὅτι καὶ σε θανεῖν Ἰ²² δεῖ. Ἀμαζῶν
Ἰ Βίκτορι ἀνδρὶ Ἰ²⁴ ἰδίω τᾶν Ἰ ἐαυτοῦ μνεῖ²⁶ Ἰ²⁶ ας χάριν τὸν βωμόν. Εἴ τις δὲ κα²⁸
θελῶν ὀρύξει, δώσει Ἰ εἰς τὸ φίσκον (δηνάρια) φ'. Ἰ³⁰ Χαίρεται παροδεῖται.

EP.10.240

Ksanthos

TAM 2: no. 356; ROBERT 1940: 146, no. 107.

Τὸν θεὸν αὐτὸν Ἰ² (σ)οί. Μεῖνον, ξένε Ἰ μή με παρέλθης, Ἰ⁴ μέχρις ἴδης στήλης τὰ
προκειμέ⁶ Ἰ⁶ να γράμματα Ἰ Μουσῶν. Ἰ⁸ Οὐ γὰρ καυχῆσεται Εὐίπρεπῆς κατ' ἐμο¹⁰
ῦ οὐδ' ἐπιλυπήσει με Ἰ τὸν ἄθλιον οὐδὲ δύ¹² Ἰ¹² νατε. Εἰ δέ (μ)ε καὶ Μοίρης Ἰ μίτος
ἦγαγεν ἰς χάος ἐλλ¹⁴θεῖν, τοῦτ' ἔφερον Ἀχιλλεῖ Ἰ πρὸς Ζάνθιον ἄστυ (κ)α¹⁶
τε(λ)θεῖν Ἰ Πανθία τῶ ἰδίω ἀνδρὶ Ἰ¹⁸ Ἀχιλλεῖ π(άλω) ἀ' μυρμιλώνων ἐκ τῶν
ιδίων Ἰ²⁰ μνείας χάριν. Ὅς ἀνὶ δὲ τὸν βωμόν μετα²² Ἰ²² θήσει ἢ ἀνορύξει, δώσει. Ἰ ἰς
τὴν πόλιν (δηνάρια) βφ' κα²⁴ Ἰ²⁴ ἰς τὸν φίσκον (δηνάρια) μ(ύρια).

EP.10.241

Lydai

HICKS 1889: 66, no. 18; JGR 3: no. 527; TAM, 2: no. 143; ROBERT 1940: 148, no. 112.

in crepidine [Γάιον Ἰούλιον Διοφάντου τοῦ Ἡλιο[δώρου τοῦ Ἡλιοδ]ώρου τοῦ
Διοφάντου Ἰ 2a infra crepidinem [υῖον Βουλ]τινία Ἡλιόδωρον Ῥω⁴[μαῖον καὶ]
Λυδάτην πολειτευό[μενον καὶ] ἐν ταῖς κατὰ Λυκίαν πόλεσι Ἰ⁶ [πάσαι]ς,
ἠρχιερατευκότα τῶν Σεβασ[τῶν ἐ]ν τῶ Λυκίων ἔθνει καὶ γεγραμ⁸[ματε]υκότα
καὶ ἠρχιφυλακηκότα Ἰ [Λυκίω]ν τοῦ κοινοῦ πρῶτον ἐκ τῆς Ἰ¹⁰ [ιδίας αὐτ]οῦ

πατρίδος τῆς Λυδατῶ[ν] Ι [πόλεως, κ]αὶ ἐπιδόσεις πεποιημέ ΙΙ¹² [νον ἀργυρί]κων
 πολλάκις ἐκ τῶν ΙΙ[δίωv, δεδωκότα κ]αὶ εἰς ἔργα ἔθνικὰ καὶ ΙΙ¹⁴ [ἀγωνοθεσίας? καὶ]
 μονομαχίας καὶ κυ[νήγια πολλὰ χρήμα]τα πολλάκις καὶ ἐν ΙΙ¹⁶ [Λύδαις καὶ ἐν
 ἄλλαις πόλεσι]ν, καὶ πολυτελῶς Ι [τετελεκότα ὑπὲρ τοῦ υἱο]ῦ τῆ τε ἰδίᾳ αὐτοῦ ΙΙ¹⁸
 [πόλει καὶ τῶ ἔθνει πάσας τὰς ἀ]ρχὰς καὶ λειτουρ[γίας, ἐκόντα αὐτὸν
 ἐπικεχαρισ?]μένον ἐνίας ΙΙ²⁰[καὶ --- c.17 --- καὶ
 πε]πρεσβευκό[τα καὶ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα] δωρεὰν ΙΙ²² [ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ
 τοῦ Λυκίων] ἔθνους κτλ,

EP.10.242

Oinoanda

HEBERDEY- KALINKA 1897: 46 no. 61; *IGR* 3: no. 492; ROBERT 1940: 149, no. 113.

[Λικίννιον Λόνγον Λικιννίου Μουσαίου υἱὸν] Ι --- Ι --- δόντα--- τῶ
 λαμ]προτάτῳ Λυκίων ἔθνει ἀργ[υ]ρίου Ι μ^Υ(ρια) ἕνδεκα, ὧν ὁ τόκος χωρεῖ εἰς
 διάδοσιν ἀρχοστατῶν, καὶ τῆ λαμ^Ιπροτάτη Μυρέων μητροπόλει (δην) μ', Ικαὶ
 τῆ λαμπροτάτη Τλωέων μη^Ιτροπόλει (δην) μ(ύρια) ε', καὶ τῆ λαμπροτάτη
 Οἰνοανδέων πόλει, πατρίδι ἡμῶν, Ι⁸ ἀγαγόντα κυνηγέσια καὶ μονομαχίας
 ἡμερῶν δυὸ «ἐπὶ»(?) ἀρχιερέος Ι¹⁰ Σακέρδωτος πρὸ τῆς Λυκιάρχιας Ι [καὶ
 καταλειψαντα τοῖς μὲν φ' ἑκα^Ι [σ]τῳ ἐτησίους σείτου μοδίους δ' Ι [καὶ] ἀργυρίου
 ἐτήσια (δην) β', καὶ παισίν Ι¹⁴ [καὶ παρ]θένους ὀνόμασιν οὐ καὶ Ι --- .

EP.10.243

Oinoanda

HEBERDEY- KALINKA 1897 44 ; *IGR* 3: no. 500; ROBERT 1940: 149, no. 113 a.

ΙΙ²⁶ {υ} Λικιννίου Μουσαίου υἱὸς γα[μ]εῖ Μαρκίαν Λυκί²⁸ [α]ν Μαρκίου Τιτιανοῦ
 θυγατέρα, τοῦ γενομένου ΙΙ³⁹ πριμοπειλαρίου καὶ μετὰ τοῦτο Λυκιάρχου μεθ'
 ἧ[ς] ΙΙ³² πρὸ τῆς Λυκιάρχιας ἱερα(τ)λεύσας τῶν Σεβαστῶν ἐν ΙΙ³⁴ τῆ πατρίδι ἐπὶ
 ἀρχιερέος Κλαυδίου Σ]ακέρδωτος ΙΙ³⁶ [μη]νὸς Λώου ἐπιτελεῖ κυνηγέσια καὶ
 θηριομα[χίας] καὶ μονομαχίας, κατῶς δείκνυ[τα] Ι ἐκ τοῦ γενομένου ΙΙ⁴⁰
 [ψ]η[φί]σματος εἰσδόσεως τι[μῆς] Ι ἐπὶ ἀ[ρχ]ιερέος Λουκίου [Οὐ]Ι⁴² ἰβηρέινου,
 μηνὸς Ξανδικοῦ ι'.

EP.10.244

Oinoanda

HOLLEAUX - PARIS 1886: 226-229, no. 8; *IGR* 3: no. 481; *ILS*: no. 8870; ROBERT 1940: 149, no. 113 b.

Οὐαλέριου Στατειλλίου Κάστον, τὸν ἰκράτιστον σύμμαχον τῶν Σεβαστῶν, ἰπραϊπόσιτον βιξιλαίτιωνων, ἰ Τερμησέων τῶν πρὸς Ἰ Οἰνοάνδοις ἠ βουλή ἰ καὶ ὁ δῆμος καὶ γερούσιᾶ τὸν εὐεργέτην, προἰνοησάμενον τῆς εἰρήνης κατὰ θάλασσαν καὶ ἰ κατὰ γῆν, ἐπιδημήσαντα τῇ λαμπρᾷ ἡμῶν πόλει μετὰ πάσης εὐκοσίμιας ἡμερῶν ἰβ', ἀγαγόντα δὲ καὶ ἰνπέριον φιλοίτιμος ἐν τῶ λουσωρίῳ ἰτῆ πρὸ ζ' εἰδῶν) νοεμβρίων, ἐν ἧ ἡμέρᾳ ἐκομίσθη ἰκῶν ἰερά ἰτοῦ κυρίου ἡμῶν Οὐαλερίανου νέου Σεβαστοῦ.

EP.10.245

Pinara

TAM 2: no. 508; ROBERT 1940: 144, no. 104.

[3c.10 3]ν[ ] ἰ[ ] 3]ια[- - - - -]
 ἰ [παν]δη]μίαν [δημοθ]οι]νίαν μαν[τ - - - - -], ἐφάμιλλον
 γεγονό]τα ἀρίστοις τῶν Λυ[κ]ίων, κλήρωσιν? [- - - - -]
 ἰ [ρ]αν κ[αὶ] ἰππο[υσ] καὶ [ὄ]πλα ἰππάρ[χ]ων [- - - - -]
 ἰ σκηνήν κ[αὶ] δόντα Τλωεῦσιν [ἐ]πίδοσιν ἐπὶ - - - - - καὶ κνή]ἰ[γ]ια
 καὶ ἀργυρικᾶς ἐπίδοσις κ[αὶ] τε[τ]ειμημένον - - - - -] ἰδόντα Πιναρεῦσιν
 κνήγια καὶ προκνήγια - - - - - ἰ⁸ καὶ ἀργυρικᾶς ἐπίδοσις πρῶτον καὶ
 πάλιν θηριομάχια ἰ - - - - - δόντα Κυανείταις κνήγια καὶ <προκνή]ἰ¹⁰
 προκνήγια καὶ ἀργυρικὴν ἐπίδοσιν καὶ πάντα τὰ εἰς? ἀργυρικὴν ἐπ[ί]δοσιν
 [ἐ]φ' ἰερά Κ[ι]κ[υ]λά[ι]θου κ[αὶ] Ταμί[ο]υ καὶ Λοσατίου [καὶ ἔτι? ἀρ]ἰ¹² [γ]υρικὴν
 ἐπ[ί]δοσιν καὶ θηριομάχια καὶ ἰ μ[ο]ν[ο]μάχια καὶ [- - - - - δόν] ἰ [τα]
 Κο[ρυ]δα]λεῦσι]ν κνήγια καὶ προκνήγια καὶ ταυροβόλια καὶ ἐν ἰ¹⁴ ἀρχ[ο]ς
 δόντα] π[ε]ρά[ι]τερ[ο]ν εἰς τὸ κοιν[ὸ]ν κ[υκ]λικὴν δῆμ[ο]ν ἐπίδοσιν? ἰ δόντα
 Τλωεῦσιν κνήγια καὶ προκνήγια καὶ τὰς σ[ι]τήσεις? ἰ¹⁶ καὶ ἀργυρικὴν ἐπίδοσιν
 ἔναντος καὶ τετειμημένον], ἰ δόντα Τελμησεῦσιν κνήγια καὶ προκνήγια
 μηνὸς ἰ¹⁸ Δύστρου καὶ ἀργυρικὴν ἐπίδοσιν πρῶτον κτλ.

EP.10.246

Rhodiapolis

TAM 2,3: no. 905, XVII A ve B; *IGR* 3: no. 739, XVII.; ROBERT 1940: 144, no. 103.

XVII A

 ----- λυκισαρχήσαντι φιλοτειμῶς, δόντι κυνήγια καὶ
 μονομαχίας καὶ¹² θεωρίας, ἀγωνοθετήσαντι ὑφ' ἑίνα καιρὸν ταῖς ἐπισημοτάταις
 Π¹⁴ πόλεσιν, τῇ Μυρέων καὶ τῇ Παταρέων, ἐν αἷς ἄγουσιν πανηγύρεσιν ἐπισή¹⁶
 μοις θεῶν καὶ τοῦ κυρίου αὐτοκράτορος καὶ δόντι πάλιν κυνήγια καὶ
 μοι¹⁸ νομαχίας καὶ θεωρίας, ἐν σεβασμίοις ἡμέραις, ἐφ' οἷς αἱ πόλεις
 ἐμαρτύρη²⁰σαν αὐτῶ ἐπὶ θεοῦ Ἀδριανοῦ ὁ δὲ θεὸς Ἀδριανὸς ἀντέγραψεν
 -----.

EP.10.247

Telmessos

IGR 3: no. 539; *TAM* 2: no. 15.; ROBERT 1940: 147, no. 108.

[Λυκίων τὸ] κοινὸν ἐτείμησεν [ταῖς τρίταις] τειμαῖς Π² [Φίλιππο]ν Κλεάρχου τοῦ
 Τληπολέμου] τοῦ Φιλώλου Τελμησσέα, πολιτευόμενον δὲ καὶ ἐν ταῖς Π⁴ [κα]τὰ
 Λυκίαν πόλεσι πάσαις τὸν ἀρχιερέα τῶν Σεβαστῶν, τὸν δὲ αὐτὸν καὶ
 γραμματέα Λυκίων τοῦ Π⁶ [κοι]νοῦ, δι' ἃς ἐτέλεσεν μεγαλοψύχως μονομαχί⁸[ας]
 καὶ θηριομαχίας καὶ ἀργυρικὰς ἐπιδόσεις καὶ ἀργυρικὰς ἐπιδόσεις καὶ τὰς Π⁸
 [λοιπὰς δαπάνας] παρεσχημένον καὶ τῇ πατρίδι ἰ [γυ]μνασίου χαρισάμενον καὶ
 ἀριθμήσαν]τα λε[πτοῦ] Π¹⁰ [ἀργυ]ρίου μυριάδ[ας] πέντε καὶ ἑξάκις χειλίας ἰ
 [πεν]τήκοντα ὀκτώ δραχμάς.

EP.10.248

Telmessos

BENNDORF 1884: 41; *IGR* 3: no. 541; *TAM* 2: no. 107; ROBERT 1940: 147, no. 109.Ἐρμεῖ Παιτῖραεῖτη² μετὰ τῶν συν⁶κελιλαρίων Π⁸ μνήμης χάριν.

EP.10.249

Telmessos

TAM 2: no. 117; ROBERT 1940: 147, no. 110; PFUHL- MÖBIUS 1979: 298, no. 1225; *IGSK* 38: no. 802.

Κοίντος^{II} σελκου^{II} νδα^{II} ρούδης --- ^{II}6 - - - Ι

EP.10.250

Telmessos

TAM 2: no. 114; ROBERT 1940: 148, no. 111.

Τὸν σθεναρὸν - - - νῦν ^{II} ἐσορᾶτε, ὧ παραοδεῖται, Ι - Ι ἈΖΗ πυγμαῖ - - - ^{II}4
ΑΣΙΝΙΟΙΑ - - Ι ΝΘΗΓΟΙΓΑ - - ^{II}6 ΕΠΙ/ - -

11. MYSIA**EP.11.251**

Artake

PFUHL- MÖBIUS 1979: no. 1244 ; *SEG* 29 (1979): no. 1258; *IGSK* 18, 1: no. 22.

Ζῆθος Ἐνφεί[οι] ^{II} τῶ ἰδίῳ ἀδελφῶ^I ἐκ τῶν ἰδίων - - .

EP.11.252

Artake

PERROT 1872: 89, no. 56; REINACH 1882: no. 278; *IGR* 4: no 166; MENDEL 1914: no. 1062;

ROBERT 1940: 226-227, no. 291; PFUHL- MÖBIUS 1979: 299-300, no. 1232; *IGSK* 18,1: no. 206.

Εὐπρέπης προβο^{II} κάτωρ.

EP.11.253

Edincik

HASLUCK 1910: no. 221; *IGR* 4: no. 133; ROBERT 1940: 227, no. 292; *IGSK* 18,1: no. 379.

Ἐπόμνημα ^{II} Νυμφέρωτος ὁ καὶ Νεικάνωρ Ι Νεικοπολείτης νεικήσας Ἄρεως ^{II}4
νείκας ἰε΄ ὧδε ἀποκεῖμαι. Τροφίμη Ι σύνβιος ἐκ τῶν ἰδίων μνείας χάριν. ^{II}6 Τίς Ι δ΄
ἂν ἀδικήσῃ τὸν βωμόν, Ι δώσει εἰς τὴν πόλιν ἧ βφ΄. ^{II}8 Χαίρετε παραοδεῖται.

EP.11.254

Edincik

HAMILTON 1842, no. 311; *LBW* 1870, no. 1757; *IGR* 4: no. 165; HASLUCK 1910: no. 93; ROBERT 1940: 228, no. 293; ROBERT 1949: 141; ROBERT 1950: no. 328; NOLL 1962: 27; PFUHL-MÖBIUS 1979: no. 1232; *IGSK* 18,1: no. 144.

Ἐορτὴ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ Ἀσκληῖ² Πιάδης ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δανάω δευτέρω πάλω
Θρακῶν μνείας Ἰ⁴ χάριν. Ἐννεαίς πυκτεύσας ὤχετο εἰς Ἰ⁶ Αἶδην.

EP.11.255

Edincik

LECHAT-RADET 1893: 533 vd., no. 39; HASLUCK 1910: no. 227; NOLL 1962: 27; ROBERT 1940: 228, no. 294; PFUHL-MÖBIUS 1979: no. 1268; *IGSK* 18,1: no. 400.

Ἐπόμνημα Ἰ² Πασινείκου. Παρθενοπαῖος Ἰ πραίκων ἐποίησε τὸ μνη⁴μεῖον αὐτῶ
ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. Ἄλεπτι⁶ος ἀπέθανε.

EP.11.256

Kyzikos

CIG 2: no. 3677; *IGR* 4: no. 156; ROBERT 1940: 226, no. 290; *IMT* 1993: 1498.

Ἀγαθῆι τύχη. Ἰ² Φαμίλια μοινομάχων φι⁴λοτειμίας Πλω(τίου) Ἰ Αὐρ. Γράτου
ἀσι⁶άρχου καὶ Ἰουιλίας Αὐρ. Ἀσκλη⁸ Πιοδώρας τῆς Ἰ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰ¹⁰
ἀρχιερείας.

EP.11.257

Kyzikos

HASLUCK 1910: no. 77; . ROBERT 1940: 229, no. 295; *IGSK* 18,1: no. 535.

Λαοδικεὺς τὸ γέ. Ἰ²νος τῆς πρὸς Λύκον Ἰ ἐνθάδε κεῖμαι Ἰ σύμφο⁴ρος εὐοπλῆς
Χρυσάμπελος, ὃ παροδεῖται. Ἰ βί νει. Ἰ⁶κήσας --- ΔΙΚΩΣΕΨ. . Ἰ Π --- ΚΗΔΕ
Ἰ⁸ --- ΛΙΝΑΓ ---.

EP.11.258

Kyzikos

WELCKER 1828: 56, no. 46; *CIG* 2: no. 3685; KAIBEL 1878, no. 339; HASLUCK 1910: no. 107; WILHELM 1909: no. 170; COUGNY 1891: 702; ROBERT 1940: 229 vd., no. 296; PFUHL-MÖBIUS 1979: no. 1258; *IGSK* 18,1: no. 506.

Σῆμα ἔσοραῶς ἐπιτύμβιον, ᾧ παροδεῖται, ἢ² [εἰ]μαρτὸν πᾶσιν, οὐχὶ δ' ἐμοὶ δὲ μόνον· ἢ [εἰ] δὲ θέλις σὺ μαθεῖν τό τις ἐστὶ με ὁ τρώσας, ἢ⁴ δισσῶν σου ταρσῶν στήσας ἵχνος σὺ μάθε· ἢ οὐκ ἔφυγον δ' ἀτρεκῶς Μυρῶν μίτον, ὅς μοι ἐπεκλώσθε· ἢ⁶ ναύτης γὰρ προλιπῶν φοβερὸν οὖνομα τὸ Πόντου, ἢ εἰς ἐμέ τὴν ὄργην τοῦ πελάγους ἔθετο. ἢ⁸ Σῆμα δέ μοι τοῦτο ἐποίησε φιλήσ χάριν ἐνθάδε Οὐνίων, ἢ οὖνομα δ' ἦν μοι τὸ πρὶν Διούσιος, ἢ¹⁰ Ἀπρηνῶν δ' ἀνεθρέψατο γαῖα, ἢ ἔκτον νεικήσας ᾧ δ' ἔλιπον τὸ φάος. ἢ¹² Εἰ δέ τις χωρὶς ἐμοῦ τοῦ Οὐνίωνος βάλῃ ἢ τινά, δώσει τῷ ταμείῳ (δυνάρια) βφ'

EP.11.259

Parion

CIG 2: no. 3650; *IGR* 4: no. 175; ROBERT 1940: 226, no. 289; ROBERT 1950: 9, no. 92; *IGSK* 25: no. 11.

[ὑπόμνημα κυνηγεσ[ίων] ἢ² [ἀ]ρχιερέως ἢ Αἰλίου Ἰουλιαν[οῦ] ἢ⁴ καὶ ἀρχιερείας ἢ Ὀφιλλίας Ζωτικῆς, ἢ⁶ θυγατρὸς Ὀφιλλίου ἢ Ζωτικοῦ.

EP.11.260

Pergamon

CIL 3, 14192¹²; ROBERT 1940: 215, no. 258.

Iuliae Aug. matri Aug.n. .ἢ² et castrorum et senatus et patriae, dominae ἢ⁴ suael Romanus Montanus et proc. Aug. familiae glad.

EP.11.261

Pergamon

HEPDING 1910 : 477, no. 64 ; *IGR* 4: no. 1680; ROBERT 1940: 215, no. 259.

Ι---Ι² ἔνδοξον ἐν τῇ ὑπὸ τῆς πόλεως δοθείση τῶν μονομαχιῶν, τρολλ⁴φέα, τριευτὴν ἐπὶ τε ἑαυτῶι καὶ Ι παισὶν τοῖς ἑαυτοῦ, ἀγορανόμον ΙΙ⁶ ἐφ' ἑαυτῶι καὶ παιδί, ἱερονόμον, Ι πατέρα ἀγωνοθέτου ἀρχιερείας ΙΙ⁸ καὶ ἱερείων δυεῖν τῆς Νικηφόρου καὶ Πολιάδος [Ἀ]θηνᾶς, φαιδυν ΙΙ¹⁰ τὴν ---αντα ἐν πᾶσιν [φιλό]ι[μ]ο[ν]ι --- φιλόπολιν ΙΙ¹² [Τ]ὸ πρ[ῶτ]ο βασιλικόν καὶ ἱερώτατον τῶν Πανιαστῶν Ἰππικειτῶν ΙΙ¹⁴ πλῆθος τὸν ἴδιον προστάτην.

EP.11.262

Pergamon

KAIBEL 1878: 526, no. 333 a; *I. Pergamon*: no. 577; *IGR* 4: 511; ROBERT 1940: 216, no. 260.

ἔργα. Ο. Ε --- φάος· οὐ γὰρ ἄδοξος ΙΙ² ἤμην ἐν ζωῶσι, φάος δ' ἀ[πέ] λειπον ἀγεννῶς. Οὕνομα μοι Χρηστεῖνος τὸ πρὶν, ἀνέθρεψεν δὲ γαῖα Ι Βειθυνῶν πρώτη Νικομήδεια· κτεῖνε δ' Ἀχιλλεύς· ΙΙ⁴ ταῦτα δὲ πάντα μίτοις Μοιρῶν πάθον ὡς ἄνθρωπος. Ι Ἀντωνία Ὀρεινῶ (ya da Ὀρεινῶ) ἀνδρὶ ἰδίῳ μνείας χάριν.

EP.11.263

Pergamon

JACOBSTAHL 1908: 415, no. 56; ROBERT 1940: 217, no. 262.

Ἀριάδνη Στεφάνῳ ἀνδρὶ .ΙΙ² ἰδίῳ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ Ι μνείας χάριν. ΙΙ⁴ Πυγμαῶν δεκαοκτώ. Ι χαίρετε παροδεῖται.

EP.11.264

Pergamon

WINTER 1908: 268, no. 43; ROBERT 1940: 217, no. 263.

Χρυσόμαλλος

EP.11.265

Pergamon

I. Pergamon: no. 523; *IGR* 4: no. 460; ROBERT 1940: 218, no. 265.

ἀγ[αθῆ] τύχη]. ΙΙ² Τι(βερίαν) Κλ(αυδίαν) Μελιτίνην, Ι ἱερασαμένην τῆς Νιλλ⁴κηφόρου καὶ Πολιάδος Ι Ἀθηνᾶς ἐνδόξως καὶ φιλο⁶τίμως, θυγατέρα

Τι(βερίου) Κλ(αυδίου) Μιλλάτου, δρομέως παραδόξου, Π⁸[ν]ικήσαντος ιερούς
 είσει[λα]στικούς άγῶνας δέκα, Π¹⁰ [ύμ]νωδοῦ θεοῦ Αύγουστου, Ι στρατηγ[οῦ
 π]ρώτου καὶ πά[σ]ας ἀρχὰς καὶ λ[ει]τουργίας ἐκτελέσαντος ἀμέμπτως, καὶ
 Κλ(αυδίας) Π¹⁴ Φημίας θυγατέρα, ἱε[ρ]εῖας θεᾶς Ι Φαυστείνης καὶ ἐπιτε[λε]σάσ[ης]
 Π¹⁶ ταυροκαθάψιν ἐπὶ δύο ἡμέρ[ας]. Ι ἐκγόνη<ν> Τι(βερίου) Κλ(αυδίου) Κλήμεντος
 κα[ί.] Π¹⁸ . . . σίας Μελι[τί]ο[υ], – – –]ικὸν συντε[λέσα] Ι σαν καὶ ἐκ προγόνων
 ἰέρειαν.

12. PAMPHYLIA

EP.12.266

Attaleia

RAMSAY 1883: 263, n. 5; *IGR* 3: no. 780; ROBERT 1940: 143, no. 100; BEAN 1958:33, no.21;
SEG 17 (1960): no. 579

Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος ἐτείμησεν ἀρ[χ]ιερέα τῶν Σε]βαστῶν καὶ Ι [φι]λόδοξον ἐκ
 τῶν ἰδίων Ι Λ. Καλπούρνιον Κοδράτου Π⁴ υἱὸν Διόδωρον, υἱὸν βουλῆς Ι δήμου
 γερουσίας, φιλοκαίσαρα Π⁶ καὶ φιλόπατριν, ἱερέα διὰ Ι βίου Ἀπόλλωνος
 Ἀρχηγέτου Π⁸ καὶ θεοῦ μεγάλου Διούσου Ι καὶ θεοῦ Ἄρεως καὶ θεᾶς
 Ἀρτέμ[ιδος] Ἐλαφηβόλου πρῶτον, Ι καὶ ἱερέα διὰ βίου θεᾶς Λητοῦς Π¹² τῆς
 Περγαίων πόλεως, ἀρχιειρασάμενον τετραετίαν καὶ Π¹⁴ ἐπιτελέσαντα κυνηγεία
 Ι καὶ μονομαχίας μεγαλοπρε[π]ῶς καὶ ἀγωνοθετήσαντα Ι τοὺς μεγάλους
 πενταετη Π¹⁸ ρικούς ἀγῶνας καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἐν τῇ τετραετίᾳ.

EP.12.267

Attaleia

ROBERT 1950: 44 vdd., no. 331; BEAN 1958: 46 vd., no.43; *SEG* 17 (1960): no. 599.

Τὸν καλὸν ὄφθῆναι, τὸν ἀ[μ]ήχανον(?) Π² ἐν σταδίοισιν, Ὀκτάκι νεικήσαντα
 καλὸν Μείλητον ἀθρεῖτε, οἱ Π⁴ ὄν πρὶν θήραις Κινύρου καλὸν Ι υἱὸν Ἄδωνιν, Ἦ
 ποτε δις Π⁶ κευθέντα πάνιν καλόνι ὡς Ὑάκινθον. Νῦν δέ Π⁸ με πικτεύσαντα
 κατήλαγε Μοῖρα βιαίως, Καὶ δέ Π¹⁰ μας ἐγκατέθηκε φίλη Ι Παμφυλίδι γαίῃ. Σῆμα
 Π¹² δέ μοι τύμβου μνήμησι ἔνεκεν φίλης τε Στῆ Π¹⁴ σεν ὑπὲρ δόξης χρηστὸς Ι φίλος
 ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς.

EP.12.268

Attaleia

BEAN: 1958, 50 vdd., no.53; *SEG* 17 (1960): no. 609; *SEG* 30 (1980): no. 1514.

[ὁ θρασὺς ἐν σταδίλλοις, ὅς ἐμήν, ξένη, ἰ πολλὰκι ῥώμην] Ἰ⁴ [διῖξα μάχαις δι' ὀπλων δόξη μεί γας ὦν Πολυνείκης·Ἰ⁶ πρῶτος ἔτρωσα φίλον Ταχεινὸν (ν)ε[ι]κῶ]ν συνόμελο[ν] ἰ - - - - -.

EP.12.269

Perge

BAEN 1958: 22, no 55; *SEG* 17 (1960): no. 629; *BE* 1959: no. 448; *BE* 1960: no. 391; MERKELBACH - ŞAHİN 1988: 134, no. 59.

ἀπὸ Ἰ² Ἐφέσου Ἰ Ἀλκείδης νικῶν ἰφ '

EP.12.270

Side

BEAN- MITFORD 1970: no 12; HOPWOOD 1983: 186, no. 4; *IGSK* 43: no. 3.2.1; HAGEL-TOMASCHITZ 1998: 56, no. Ayd 3.

Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος τῆς λαμπροτάτης καὶ ἐνδόξου Σιδητῶν πόλεως ἐτείμησεν Αὐρήλιον Μανδριανὸν Λογγεῖνον, τὸ[ν] Ἰ² ἴδιον βουλευτὴν, ἀρχιερασάμενον τῶ Σεβαστῶ εὐσεβῶς καὶ φιλοτείμως, ἐπιδόντα νομὰς βουλευταῖς τε καὶ πολεῖταις, ἰ ἐπιτελέσαντα θεωρίας παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ μεγαλοπρεπῶς, ἀγωνοθετήσαντα σεμνῶς καλουμέ⁴νου ἀγῶνος Φοιβείου καὶ δόντος ἐπὶ τῇ ἀγωνοθεσίᾳ αὐτοῦ διανομὰς βουλευταῖς τε καὶ πολεῖταις, αγορανομήσαντα ἰ ἀγνῶς τριμήνου τρίτης, εἰρηναρχήσαντα ἀνδρείως καὶ ἐπιμελῶς, ἀρχισειτωνησάμενον, πρακτορεύσαντα, προθύσαν⁶τα ὑπὲρ τῆς σεμνοτάτης βουλῆς, παραπέμψαντα ἱεράς ἀνώνας εἰς τὸ Σύρων ἔθνος τρίς, συνιερασάμενον τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Αὐρηλίᾳ Κυλλαραμωτιανῇ Εἰη τῇ προκαθεζομένη θεῶ Ἀθηνᾶ πενταετηρίδι, προστατήσαντα κνη⁸γεσιῶν καὶ μονομαχιῶν τῶν καταλειφθεισῶν ὑπὸ τοῦ τῆς ἀρίστης μνήμης ὑπατικοῦ Τίτου Λικινίου Μουκιανοῦ ἰ ἐνδόξως καὶ μεγαλοπρεπῶς, γενόμενον καὶ ἐπιμελητὴν τοῦ ὑδρείου καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιμελείαις πολλαῖς καὶ ὑ¹⁰πηρεσίαις χρησιμεύσαντα

τῆ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις παῖσιν ἐν τοῖς πρώτοις ἐξητασμένον τὸν δὲ ἀνέστησεν Αὐρ. Κιλλαραμωτιανὴ Ι της ἡ γυνὴ αὐτοῦ φιλανδρίας χάριν.

EP.12.271

Side

MANSEL 1951: 48 vdd.

Μόδεστον τὸν ΙΙ² καὶ Ἄρτέμιον τὸν Ι ἐγγένους φιλόδοξον. ΙΙ⁴ ἡ Τετραπωλειτῶν γειρυσία κοινῶ δόγματι τῆς ΙΙ⁶λαμπρᾶς μετροπόλεως Σίδης.

EP.12.272

Side

MANSEL 1951: 50 vdd.

Μοδέσταν τὴν ἀρχιερίαν ΙΙ² τὴν ἐκ προγόνων φιλότ[ει]μον, ἡ Τετραπωλειτῶν γειρυσία κρίσει τῆ[ς] μετροπόλεως Σίδητων ἐξά[κ]κις νεωκ[όρων].

EP.12.273

Side

IGSK 44: no. 138.

-----Ἄντιοχιανόν, ΙΙ² φιλόδοξον Ιτριῶν ἡμερῶ[ν] ὀλλοκλή[ρων]
[κατ]ὰ θεῖαν δωρε[άν] -----.

13. PHRYGIA

EP.13.274

Akmonia

ROBERT 1940: 157, no. 129.

Αἰνόμορον Βάκχη με κατέκτανε, θηροτρόφον πρίν, ΙΙ² οὐ κρί κρίσει ἐν σταδίοις, γυμνασίαις δὲ κλυταῖς.

EP.13.275

Hasanlar

SEG 29 (1979): no. 1397.

οὐ τὸ θανεῖν με Π² πονεῖ, ἐπὶ ἧ τόκτρα Ι ὀκτωκαι δεχέτης ἔθαδε πᾶσι μέτρα Π⁴ται
 ἀλλὰ πρὶν ἡλικίης καὶ πρότε Π⁶ρον γονέων Ι οὐ γάμον οὐχ ὑ Π⁸μέναιον ιδών, οὐ
 νύμφια λέλλ¹²νον, τοκέες δέμε τύμβοις Ι τειμησαν τούτοις μνήμης χάριν
 αἰδίοιο· Π⁶ Δημοσθένει φιλοκυνήγω.

EP.13.276

Hierapolis

YILMAZ 1996: 139; RITTI-YILMAZ 1998: 447-456; SEG 46 (1996): no. 1657; SEG 51 (2001):
 1786.

vacat Ἀγαθῆι τύχη. vacat Π² Ὑπόμνημα φαμιλίας μονοΠ⁴μάχων καὶ κυληγεσίων
 καὶ Π⁶ ταυροκαθαψίων Γναίου ἈρΠ⁸ρίου Αὐρηλιανοῦ Π¹⁰ ὑοῦ, χειλιάρχου καὶ
 ἀρΠ¹²χιερέως, καὶ Ι Αὐρηλίας Μελλ¹⁴λιτίνης Ἀττικιανῆς, ἀρχιελλ¹⁶ρείας, τῆς γυλ
 ναικὸς αὐτοῦ.

EP.13.277

Hierapolis

YILMAZ 1996: 142 vd.; RITTI-YILMAZ 1998: 465-467; SEG 46 (1996): no. 1658.

Πρινκιπεῖνος, Πιννας.

EP.13.278

Hierapolis

RITTI-YILMAZ 1998: 468-469; SEG 46 (1996): no. 1659.

[Πίννα]ς [ἐσφάγ]η.

EP.13.279

Hierapolis

YILMAZ 1996: 142; RITTI-YILMAZ 1998: 469-471; SEG 46 (1996): no. 1660.

Καλυδών Ὀδυσσεύς

EP.13.280

Hierapolis

RITTI-YILMAZ 1998: 471-479; *SEG* 46 (1996): no. 1661.

Καλυ(δών) Ὀδυσσεύς ἐσφάγη.

EP.13.281

Hierapolis

RITTI-YILMAZ 1998: 487-489; *SEG* 46 (1996): no. 1662.

ΛΟΥΚΙΤΟ[- -]

EP.13.282

Hierapolis

JUDEICH - WINTER 1898: 62. vd; ROBERT 1940: 153-154, no. 122; RITTI-YILMAZ 1998: 496-499; *SEG* 46 (1996): no. 1663.

I. — μον Βίκτωρ | ἀπέθα|να|ν.

II. Λ[έ|αγρο[ς],ε[ῦ] ἔσφ(ηλεν)(?)

III. — νος. Ἴνγέλ νης. | ἔσφ(ηλεν)(?)

IV. Ἄντιοχιανός | ἔσφ(ηλεν)(?)

EP.13.283

Hierapolis

RITTI-YILMAZ 1998: 502-506; *SEG* 46 (1996): no. 1664.

Εὔφοιρβος

ἐσφάγη.

[- -] κος

EP.13.284

Hierapolis

RITTI-YILMAZ 1998: 511-513; *SEG* 46 (1996): no. 1665.

Χρυσόπτερος.

EP.13.285

Hierapolis

ROBERT 1949: 141 - 147; RITTI-YILMAZ 1998: 514-518; *SEG* 46 (1996): no. 1666.

Ἄππᾶς νε [– – –]ς, Φιλουμενός.

EP.13.286

Hierapolis

JUDEICH - WINTER 1898: 132, no. 205; ROBERT 1940: 155, no. 124; RITTI-YILMAZ 1998: 522-526; *SEG* 46 (1996): no. 1667.

τὸν π[ρ]ὶν ἐν στα[δίω] λαλούμενος, ἔλαβα λήθην, Π² κτείνας ἀντίπαλον μεστὸν πικρίας ἀλογίστου. Οὐίνομά μοι Στέφανος. Δέκατον στεφθεὶς ἐν ἀγῶνι Π⁴ θηῆσκω καὶ τρέφομαι μακροῖς αἰῶσι πεδηθεῖς γαίης ἐν κόλποισι, τὸ γὰρ σθένος οὔποτ' ἔλειψε πρὶν Π⁶ κτεῖναι παλάμαισι ΤΕΟΝ ψυχῆς ἐπίβουλον. Ἰ Πολυχρονίς τὴν ἐπιγραφὴν μνείας χάριν.

EP.13.287

Hierapolis

RITTI-YILMAZ 1998: 526-528; *SEG* 46 (1996): no. 1668.

Χαιρέ μοι Ἱεράπολι, ἄστρον ἀπάντων· Παρίδ' ἀλαῶς ἐνθάδε κείμαι, ἕξ νεικήσας στεφάινους ἱερὸν φῶς ὧδε προλείπω· Δωροῦς Π¹ ἰδίω ἀνδρὶ ἐκ τῶν ἰδίων μνείας χάριν.

EP.13.288

Hierapolis

CIG 2: no. 3916; JUDEICH - WINTER 1898: 336; *IGR* 4: no. 831; ROBERT 1940: 156, no. 126; RITTI-YILMAZ 1998: 528-530; *SEG* 46 (1996): no. 1669.

Ἡ σορός καὶ ὁ βωμὸς καὶ περίβολος πᾶς ἔστιν Ἀπολλωνίου Π² Μενάνδρου τοῦ Ἀπολλωνίου σεκουνδαρούδου, ἐν ἣ κεκήδευται ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἰ Ζηνοδότη, κηδευθήσεται δὲ καὶ αὐτὸς κὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀπολλώνιος Ἀπολλωνείου τοῦ ΜενάνΠ⁴δρου, ἐτέρω δὲ οὐκ ἐξὸν κηδεῦσαι, ἢ ὁ κηδεύσας ἀποτείσει τῇ Ἱεραπολιετῶν Ἰ πόλει Χ, βφ', κτλ.

EP.13.289

Hierapolis

RITTI-YILMAZ 1998: 530 - 533; *SEG* 46 (1996): no. 1670.

Ἡ σορός καὶ παρ' ἑαυτὴν βωμὸς Ζωσίμου σεκουνδαρούδου, ἐν ἣ κηδευθῆ αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Παυλεῖνα καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐτέρω δὲ οὐδενὶ ἐξὸν ἔσται τεθῆναι, ἐπέκ' ἀποτείσει τῷ ἱερῷ φίσκω Χ, αφ'.

EP.13.290

Hierapolis

KAIBEL 1878: 154, no. 389; RAMSAY 1895: 352; JUDEICH - WINTER 1898: 179, no. 2; *IGR* 3: no. 826 ; ROBERT 1940: 155-156, no. 125; RITTI-YILMAZ 1998: 533; *SEG* 46 (1996): no. 1671.

[Μ]ειδείω ἀνδρὶ Π²θηροτρόφω μν[εί]ϊας χάριν. ἢ δ' ἀν[έ]Π⁴θηκεν· Χερε Ἰ λέγι παροδίτες.

EP.13.291

Laodikeia ad Lycum

ROBERT 1940: 151, no. 116.

--- γυμνασιαρχήσας --- Π² - ΟΘΝΟΙΣΑΜΘΝΤ - Ἰ vac. μονομαχ ---.

EP.13.292

Laodikeia ad Lycum

CIG 3: no. 3942; RAMSAY, 1895-1897: I 1 , 75 vdd. no. 10; *IGR* 4: no. 857; ROBERT 1940: 151, no. 117; *IGSK* 49: no. 73.

Μνημα μονομάχ(ων) τ(ων) δοθέντων Π² ὑπὸ ἀρχιερέως καὶ στεφανηφόρου Ἰ Διοκλέους τοῦ Μητροφίλου.

EP.13.293

Laodikeia ad Lycum

WEBER 1898: 364, no. 3; *IGR* 4: no. 865 ; ROBERT 1940: 152, no. 118; *IGSK* 49: no. 76.

Ἀμμία τῷ ἀνδρὶ Σωλίζομένῳ Ζμυρ Ἰναίῳ μνείας χάριν.

EP.13.294

Laodikeia ad Lycum

MALAY 1994: 176, no. 7; *IGSK* 49: no. 74; *SEG* 44 (1997): no. 1083.

Μᾶρκο(ς)τῷ πατρὶ[– –] Ἰ Ζήνωνι μνείας χά[ριν – –]

EP.13.295

Laodikeia ad Lycum

KONTOLEON 1889: 107, no. 58; RAMSAY 1895-1897: 78, no.16; ROBERT 1940: 152, no. 119;

PETZL 1974: 290, no. 6; PFUHL- MÖBIUS 1979: 299, no. 1227; *IGSK* 49: no. 75.[– – – –] ἀς Καλλιμόρφ[φω Ἰ² [τῷ] ἰδίῳ ἀνδρὶ Θυσαιτηνῷ Ἰ ἐκ τῶν ἐδίων αὐτοῦ
μνεί⁴ας χάριν. vacat kabarma Ἰ Καλλιμορφος ὁ καλὸς Ἰ⁶ παροδείταις χέρειν.**EP.13.296**

Laodikeia ad Lycum

MAMA 6: 13, no. 30 ; ROBERT 1940: 152, no. 120; *IGSK* 49: no. 77.

[Ἐτεο]κλή[ς] ?

[Ἰερο]κλή[ς] ?

EP.13.297

Laodikeia ad Lycum

IGSK 49: no. 78.

Χαρά

EP.13.298

Laodikeia ad Lycum

IGSK 49: no. 15.

[Αὐτοκρ]ά[τορι] Τίτωι Καίσαρι Σεβαστῶι Οὐεσπασιανῶι ὑπάτωι τὸ ζ' Αὐτοκράτορος θεοῦ Οὐεσπασια Π² νοῦ υἱῶι καὶ τῶι δήμωι Νεικόστρατος Λυκίου τοῦ Νεικοστράτου τὸ στ[άδιον ἀμφι]θέατρον λευκόλιθον ἐκ τῶν ιδίων ἀνέθηκεν, τὰ προσλείψαντα τοῦ ἔργου τελειώσαντος Νεικοστρά⁴του τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ, καθιερώσαντος Μάρκου Οὐλπίου Τραιανοῦ τοῦ ἀνθυπάτου.

EP.13.299

Laodikeia ad Lycum

RAMSAY 1895: 72 vd.; *IGR* 4: no. 861; *IGSK* 49: no. 83.

Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος Π² ἐτείμησαν Τατίαν Ι Νεικοστράτου τοῦ Π⁴ Περικλέους νέαν Ι ἠρωΐδα διὰ τε τ[ὰς] Π⁶ [τ]οῦ πατρὸς αὐτῆς Ι ἀρχάς τε καὶ λει⁸[τ]ουργίας καὶ ἐργ[επι]λλστασίας καὶ διὰ Π¹⁰ [τ]ὸν πρόθειον αὐτῆς Ι [Νει]κόστρατον ὃς με¹²[τὰ τ] ὧν ἄλλων ὧν πα¹⁴[ρέσ]χεν ἱερά τευσέν Π¹⁴ [τε] τῆς Πόλεως καὶ Ι [ἀνέ]θηκεν τό τε στά¹⁶[διον] ἀμφιθέατρον Ι [λευκόλ]ιθον καὶ τὰς - - -.

EP.13.300

Laodikeia ad Lycum

IGSK 49: no. 81 A; *SEG* 47 (1997): no. 1742.

Νεικομηδεύς Π² Ἀσβολᾶς ὁ Ἀθηναῖος (σιψ)πυγμαῖσιν ἀλείπτ[ως] ἰ[ὸ]κ[τάκι] πικτεύσας Μοῖραις τὸ δάνειον ἔ[τεισα]· Π⁴ χαλκελάτων δὲ βοήν σαλπίνγων οὐκέτ' [ἀκούω]· Ι τριακοστὸν δὲ ζήσας ἔτος ὡς ΦΕΡΕ[- -] Π⁶ κεῖμαι νῦν ἀμέριμνος ἔχων αἰώνιο[ν ὕπνον]· Ι vac. ? Σεραπιάς Ἀσβολάντι Πλατυ[-] Π⁸ [- -]βανῶ ἐκ τῶν ιδίων μνείας Ι vacat χάριν vacat.

EP.13.301

Tiberiopolis

LBW 1870: no. 1011 *CIG* 3: no. 3847 b; *IGR* 4: no. 555; ROBERT 1940: 159, no. 133.

-----.Π² [Μ]ενέλα[ον-]οτίμου τὸν στεφανηφόρον καὶ γραμματέα, γυμνασιάρχῃσαντα Π⁴ καὶ ἀλίψαντα τὸν δῆμον ἐγ λουτήρων Ι καὶ λούσαντα ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ἄρξαν Π⁶ τα τῆς ἱερωτάτης τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος πανηγύρεος ἐν τῷ ἄλσει καὶ ἐστία⁸σαντα τὴν πατρίδα, κυνήγιον τε πολυτελὲς καὶ παράδοξον μετὰ πάσης σπουδῆς πα¹⁰ρασχόμενον, ἐν τε ἀγορανομία καὶ στρατηγία κτλ.

EP.13.302

?

SEG 44 (1994): no. 1092.

Αὐρ. Χαριδῆ Π² μου φιλοκυλῆγου ἕαυ Π⁴ τῷ καὶ τῇ γυλ ναικὶ αὐτοῦ Π⁶ Εὐκαρπίη κα[λ]ῆ Ι καὶ τέκνοις πεδίοις Π⁸ αὐτοῦ εἴ τις δὲ ἕτερος ἐπι[τη] Ι δεύσει, ἔσται αὐτῷ πρὸς Π¹⁰ τὸν θεόν.

EP.13.303

?

SEG 29 (1979): no. 1426.

Γαιανὴ τῷ ἀνδρὶ Χαρμίδῃ Ι στήλην παρ' ἑαυτῆς ἀνέθηκε.

14. PISIDIA**EP.14.304**

Adada

STERRETT 1888 b: 303, no. 425; IGR 3: no. 372; ROBERT 1940: 141, no. 96.

Βιάνορα Ἀντιόχου Π² πρεσβύτερον, Ι ἀρχιερέα τῶν Σεβασ⁴τῶν, φιλόπατριν, Ι γυμνασίαρχον, ἢ Π⁶ φαμίλια, τῆς εἰς Ι αὐτὸν εὐνοίας Π⁸ χάριν.

EP.14.305

Antiokheia

STERRETT 1888 b: 278, 397, no. 425; ROBERT 1940: 140, no. 92.

[L. Calpurnio] Ι [L. C]alpurnii Pau[Ι]Π² [li] f. Ser(gia). Longo pon[t(ifici)], Ι [q]ui primus omn[ium] Π⁴ [ex superabundan]Ι [t]i messe p[op]u[lo Ant(iochensi)] Π⁶

[m]unus promisit [et] [in]tra duos men[ses] II⁸ [a]mphitheatrum lignell[um] fecit; venatione[s]II¹⁰ cotidie omnis ge[ner]l [i]s et sparsiones dedi[t], II¹² [et] gladiatorum paria I [X]XXVI per dies octo; [et](?) II¹⁴ [co]nsummato mu[nere] I [cenam po]p[ulo dedit.](?) - - - -.

EP.14.306

Antiokheia

STERRETT 1888 a: 139, no. 113; *LBW* 1870:no. 1821; *CIL* 3, 6835- 3297=6837; *ILS* 2, 5081; ROBERT 1940: 140, no. 93.

Cn. Dottio, II² Dotti Marullilni <f(ilio)>, Ser(gia) Planciall⁴no, patr(ono) col(oniae), <f>lam(ini), I II vir(o) II {iterum} q(uin) q(uennali), muner(ario) II II⁶ et agonothe(tae) perp(etuali) cerltam(inis) q(uin) q(uennalis) talant(iaei), Asill⁸arc(ae) templ(orum) splend(idissimae) I civit(atis) Ephes(iorum), ex libell¹⁰ral(itate) sua elect(o) agolnothe(tae) perp(etuo) ab imp(eratore) II¹² divo Marco certam(inis) I sacr(i) Hadrianion II¹⁴ Ephesi postu<l>(ante) popul(o) I ob merit(a) eius II¹⁶ vic(us) Cermalus, I d(ecreto) d(ecurionum).

EP.14.307

Antiokheia

ROBERT 1940: 141, no. 94.

- Maximiano [a]II²edil(i) II vir(o) qui II v[ir]latu {(duo) viratu} suo munus v[e]II⁴nationum et gladia[torum] I ex liberalit(ate) sua bidu[um] II⁶ [d]edit, qui etiam testame[nt] I [o] suo [f]idei commisit I - - -.

EP.14.308

Antiokheia

ROBERT 1940: 141, no. 95.

Στέφανος

EP.14.309

Pednelissus

BEHRWALD 2003: no. 15.

Εϋννος Εϋήνου ἱερεὺς Π² Ἄρεως ἀ βίου· ἀρχιερωμένος τάς τε καμά⁴ρας καὶ τὸ ἐκφούγιν Ι καὶ τὴν καθίστραν καὶ Π⁶ τὰ θυρώματα καὶ τὰ Ι λοιπὰ τοῦ ταυροβο⁸λίου ἀπήρτισε ἐκ Ι τῶν ἰδίων.

EP.14.310

Sagalassos

IGR 3: no. 360; ROBERT 1940: 142, no. 97.

Π. Αἴλ. Κουίντον Κλ. Π² Φιλιππιανὸν Οὐᾶρον, Ι ἀγωνοθέτην διὰ βίου Π⁴ ἀγώνων Κλαρείων καὶ Ι Οὐαρείων, ἀρχιερέα Π⁶ τοῦ Σεβαστοῦ καὶ φιλόδοξον ἡμερῶν δ' ὄλο⁸κλήρων ὀξέσι σιδή⁸ροις ἐπὶ ἀποτόμοις Π¹⁰ ἐκάστης ἡμέρας ε' Ι καὶ σιδηροκόντρα, Π¹² συντεχνία Βαφέων Ι τὸν ἴδιον εὐεργέτην, Π¹⁴ βουλῆς καὶ δήμου Ἰδόγματι, Π¹⁶ ἐπιμελησαμένου Κλ. Μήνιδος.

EP.14.311

Sagalassos

ARUNDELL 1828: no. 20; CIG 3: no. 4377; KAIBEL 1878: 161, no. 407; COUGNY 1890: 2, no. 565; IGR 3: no. 362; ROBERT 1940: 142, no. 98.

Πάντη μὲν κ(ϋ)δος Τερτύλλου – – – Π² ἔκ τε σοφῶν ἔργων ἔκ τε ἀγαθῶν πατέρων· Ι νῦν δ' ἔτι που καὶ μᾶλλον, ἀρηιφίλων ὅτε φωτῶν Π⁴ τόσσην ἐν σταδίοις ἐστό(ρ)εσεν στρατίνην, Ι ἄρκτ(ο)υς πορδάλιάς τε κατέ(κ)τανεν ἠδὲ λέοντας, Π⁶ (σ)φῶν κτεάνων πάτρην πρεσβυτέρην θέμενος· Ι τῶ καὶ μετὰ (κ)λεινὸν Ἄρη ἑνα(γ)ώνιός ἐστι κα(ι) Ἑρμῆς, Π⁸ νείκην πορσύνων ἀνδράσιν ἀθλοφόροις. Ι Τοῦνεκα καὶ βασιλῆες ἐπιστέλλειν ἐπένευσαν· Π¹⁰ αἱ δ' ἀρεταὶ τούτου καὶ προ(γ)όνων πλέονες. Ι Σῆμα δέ, κεῖ τέχνα φρύ(γι)ον λίθον ἔργω ἐλέγχει, Π¹² ψεύδεται· ἐγ γα(ι)ης τῆσδε φέφυκε λίθος.

EP.14.312

Selge

IGR 3: no. 382; IGSK 37: no. 20.

a ----- ἀρχιερασάμενον τοῦ οἴκου τῶν Π² Σεβαστῶν ἐπιφανῶς ἐπὶ τε διαίνομαῖς καὶ θεωρίαις καὶ μονομα⁴χίαις καὶ κυνηγεσίοις καὶ ἀγωνοθέτην διὰ βίου καὶ γένους ἀγώνων Π⁶ πολιτικῶν τε καὶ πενταετηρικοῦ, Ι πρόεδρον, φιλόπατριν, ἀρχιερο⁸θύτην, ἱερέα Τύχης τῆς πόλεως Ι διὰ βίου, ἄνδρα ἐν πάσαις φιλοτει¹⁰μίας καὶ λειτουργίαις χρύσιμον Ι τῆ πόλει, Πό. Πλάγκιον Μαγ¹²για[νὸν Αἰλιανὸν Ἔρριον Περι]¹² κλέα κτλ.

b ----- ἀρχιερασαμένην Ι τοῦ οἴκου τῶν Σεβαστῶν ἐπιφανῶς σὺν Ι τῶ ἀνδρὶ αὐτῆς Μαγ⁴νι⁴ανῶ Περικλεῖ καὶ ἀγω⁴ί θέτιν φιλόπατριν, θυγατέρα Πόλει ως ἱερείαν Τύχης καὶ Π⁸ Ἄρεως διὰ βίου, γένους Ι συνκλητικοῦ καὶ ὑπα¹⁰τικοῦ Αὐρηλιαν¹⁰ Οὐολουσίαν Κυρινί¹²αν Ἄτοσσαν, γυναῖκα φίλανδρον . . . . . Ι αφι

EP.14.313

Selge

ROBERT 1940: 143, no. 99; *JGSK* 37: no. 20.

Ἀρχιερασάμενον τοῦ οἴκου τῶν Π² Σεβαστῶν ἐπιφανῶς ἐπὶ τε διαίνομαῖς καὶ Θεωρίαις καὶ μονομα⁴χίαις καὶ κυνηγεσίοις, καὶ ἀγωνοθέτην διὰ βίου καὶ γένους ἀγώνων Π⁶ πολιτικῶν τε καὶ πενταετηρικοῦ κτλ.

EP.14.314

Tymbriada

SEG 47 (1997): no. 1776.

Ἐπιπλοτέρου<ς> νεικήσ[ας] Π² ἐν ἔργοις πᾶσιν ἅπαντα[ς] Ι αὐτὸς ὁ θυμολέων εὐ⁴στέφιος Στέφανος.

15. PONTUS**EP.15.315**

Amaseia

CUMONT 1903: 272 vd., no. 110; *JGR* 3: no.1438; ROBERT 1940: 129, no. 76.

Ἐνθάδε κείμαι Π² Πίννας ῥητιάρης ἰ πέντε πυκτεύλλ⁴σας ἄλειπτος. Ἰ Οὐκ ἤμην, οὐκ ἤλλ⁶δειν, ἐγενόμην, ἰ οὐκ οἶδα, οὐκ εἰμί, Π⁸ οὐ μέλει μοι. Ἰ Δόμνα ἐκ τῶν Π¹⁰ ἰδίων μνείας ἰ χάριν.

EP.15.316

Amisos

IGR 3: no. 97; *CUMONT* 1910: no. 2; *ROBERT* 1940: 130, no. 78.

Ἀγαθῆ τύχη. Π² Τῶ σμα' ἔτει, πονταρχούντων ἰ Μ. Ἰουλίου ἸουλιαΠ⁴νοῦ καὶ Σηστυλλίας, Κυρίλλης, Π⁶ γυναικὸς αὐτοῦ, ἰ φαμίλια μονομάχων τῶν Π⁸ περὶ Καλυδῶνα.

EP.15.317

Amisos

CUMONT 1903: 275vd ; *IGR* 3: no. 1439; *CUMONT* 1906: 167; *CUMONT* 1910: no. 109; *ROBERT* 1940: 130, no. 77; *PFUHL-MÖBIUS* 1979: 305, no. 1165.

Τρωίλος ἐν σταδίοις Π²πάσας ἄρκους ὑποτάξας ἰ νικηθεὶς πυρετοῖς Π⁴ πρὸς νέκυας κατέβη. ἰ αἰττα Λαδίκη τῶ ἰδίῳ ἀνδρὶ μνήμησἰ χάριν.

EP.15.318

Amisos

CUMONT 1910: no. 7; *GRAINDOR* 1922: 15-18; *ROBERT* 1940: 130, no. 79.

Ἐνθάδε νεικήσας κείμαι Διόδωρος Π² ὁ τλήμων· ἀντίπαλον ῥήξας ἰ Δημήτριον οὐκ ἔκτανον εὐθύς. Π⁴ ἀλλά με Μοῖρ' ὀλοή καὶ σομμαίρου δόλος αἰνὸς ἔκτανον, ἐκ δὲ Π⁶ φάους ἤλυθον εἰς Ἄϊδην. Κεῖμαι δ' ἐν γαίῃ αὐτοχθόνων· ἠδέ μ' ἔλλ⁸θαψεν ἔνθα φίλος ἀγαθὸς εὐσειβίης ἔνεκεν.

EP.15.319

Sebastopolis

ANDERSON 1900:153; *IGR* 3: no. 115 ; *ROBERT* 1940: 128, no. 75 ; *MITFORD* 1991: 200-205, no. 12.

Μ. Ἀντώνιον Σεργία Ῥοῦφον ἀπό τε τῶν πρ[ο]λλ²γόνων διασημότατον κα[ὶ] ἀπό τῶν ἰδίων αὐτοῦ Ι φιλοτειμιῶν λαμπρότατον, πάσας μὲν λειτουρ⁴γίας διεξελθόντα, ἐν πάσαις δὲ φιλοτειμίαις Ι εὐδοκιμήσαντα, ἄρξαντα καὶ θιασαρχήσαν⁶τα πολλάκις, ἀγορανομήσαντα πλεονάκις, Ι πονταρχήσαντα ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ Πό[ν]τ⁸ου Νεοκαισαρείας, πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα ἔργα κατασκευασάμενον δι' ἐπιμ[ε] ¹⁰είας, πολὺ δὲ πλείονα ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ, Ι πρῶτον μὲν ἀνοίξαντα τὸ γυμνάσιον, ἀρ¹²χιερασάμενον δὲ διὰ βίου τῶι θειοτάτῳ Ι Αὐτοκράτορι Ἀδριανῶι μετὰ τῆς διασημο¹⁴τάτης [γ]υναικὸς αὐτοῦ Ἀντωνίας Στρατ[ο]ινείκης καὶ κυνηγέσια καὶ μονομαχίας ¹⁶ διαφερούσας παρεσχημένον, ἐπιμελη¹⁸θέντα δὲ καὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευταίαν ἑαυ¹⁸τοῦ χρόνου καὶ θεὰς ἑτησίους καὶ φιλοτειμίας δασιλεῖς διὰ βίου καταλιπόντα, ²⁰ καὶ, ὁ μέγιστόν ἐστιν, διάδοχον καὶ τοῦ γένο[υ]ς Ι καὶ τῶν φιλοτειμιῶν τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα ²² Ἀντωνίαν Μαξίμαν παρασχόμενον καὶ Ι ὁμώνυμον θυγατριδοῦν, ἐξ ἀνδρὸς πρ²⁴τεύοντος ἐν τῇ μητροπόλει Ἀμασειᾶ καὶ Ι παρ' ἡμεῖν Κορνηλιανοῦ Καπίτωνος, ²⁶ καὶ ζῶντα πολλάκις ἢ Σεβαστοπολεϊτῶν Ι πόλις καὶ τελευτήσαντα ἐτείμησεν τῇι τῶν ²⁸ ἀνδριάντων κατὰ φυλὴν ἀναθέσει· ἀνέθηκεν δὲ τοὺς ἀνδριάντας ἀπὸ τ[ῶ]ν ἑαυ³⁰τῆς ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀντωνία Μαξίμα.

EP.15.320

Sebastopolis

IGR 3: no. 116; MITFORD 1991: 211 vdd., no. 19.

τὴν τῆς ἀρίστης ² μνήμης Κεῖσελλίαν Μαξι⁴μαν τὴν καὶ Ἀμαζόνιν τὴν σε⁶μνοτάτην Ι ματρῶναν στο⁸λάταν ἀρχιέριαν Ι φιλότιμον ¹⁰ Ἰούλ(ιος) Ποτεῖτος Ι ποντάρχης ¹² ὁ ἀνὴρ μνήμης χάριν.

EP.15.321

Sinope

CIG 3: no. 4157; *IGR* 3: no. 95; ROBERT 1940: 131, no. 80.

---σο --- ² [.....]ος [γ]εν[ό]μ[ε]νον γυμ[ν]ασίαρχον, ἄρχο[ω]τα τοῦ] ⁴ [πρ]εσβ[υτ]ικ[οῦ], Ποντάρχην, ἐπιτε⁶λέσαντα ταυροκα[θάψια] ⁸ καὶ κυνηγέσιον καὶ [-μα]χίαν κτλ.

16. TROAS

EP.16.322

Adramytteion

POTTIER - HAUVETTE BESNAULT 1880: 375, no.1; ROBERT 1946: 125, no. 313; *IGR* 4: no. 263; *IGSK* 51, 2: no. 1.

Ἀγαθῆ τύχη Π² Εὔνουσ ἀσιάρχης ὑπὲρ ὑοῦ Ι Εὐφροσύνου τὰς θεὰσ φιλοῖ⁴
τιμησάμενος ἀνέθηκεν.

EP.16.323

Alexandria Troas

COOK 1973: 404, no. 28; *AE* (1973) 516; FRISCH, *ZPE* 13 1974:111; *SEG* 26 (1976/1977): 1328; *IGSK* 53: no. 119.

τὸν σθεναρόν με Λυλλ²κᾶν καθορᾶς ὦ παροιδεῖτα, πᾶλον πρῶτον¹¹ Θραικῶν,
μονομαχῶν δέκατον καν Π⁶ . . . λυγρα . . . των

EP.16.324

Aleksandria Troas

WELCKER 1828: 47; OSANN 1834.: 366 no. 30; *CIG* 2: no. 3765; FROEHNER 1865: 245-247 no. 1410; KAIBEL 1878:137 vd, no. 350; COUGNY 1890: 659; *IGR* 3: no. 43; PEEK 1955: I, 813; ROBERT 1940: 234, no. 298; *IGSK* 9: no. 277; *SEG* 32 (1982): no. 1245; HORSLEY 1987: 19.

[Τ]ὸν θρασὺν ἐν σταδ(ί)οις ἐσοῖ²ρᾶς με (νέκ)υν, παροδεῖτα, Ι Ταρσιᾶ ρητιάρην·
δεύτερον πᾶλον, Π⁴ Μελάνιππον· Ι οὐκέτι χαλκειλάτου φωνὴν σάλπιγγος ἀκούω,
Π⁶ οὐδ' ἀνίσων αὐλῶν κέλαδον ἀιεθλῶν ἀνεγείρω· Ι φασὶν δ' Ἡρα⁸κλέα δύο καὶ
δέκα ἄθλα τελέσσαι Ι ταῦτα δ' ἐγὼ τελέσας τρισκαιδέκατον Π¹⁰ τέλος ἔσχον.
Ι θάλλος καὶ Ζόη Μελανίππω¹² μνείας χάριν ἐκ τῶν ιδίων. Ι ἐποίησαν.

EP.16.325

Dardanos ?

LBW 1870:: no. 1743 a; *IGR* 4: no. 227; *IG* 12, 8: no. 509; ROBERT 1940: 226, no. 288; ROBERT 1946: 147; no. 288; *IGSK* 3: no. 126.

Φλαβιανός II² ό και I 'Ενηλων? II⁴ άρχικυνηγός I [– – –]

EP.16.326

Dardanos

IGR 4: no. 167; ROBERT 1940: 227, no. 297; PFUHL-MÖBIUS 1979: 296, no. 1213.

Πόπλαρις τῶ ιδίῳ παII²τρὶ Γαλάτη μνείας I χάριν.

EP.16.327

Ilion

ROSE 1999: 54-55; RIGSBY 2000: 97-98; *SEG* 49 (1999): 1755; *SEG* 51 (2001): 1691.

[Ἄγαθῆ τύχη·II²ὸς ἄν σκύλη ἢ κάτω βάλῃ, δώσε[ι] I [τῶ ταμείῳ] ἧ μύρια ,ε vacat II⁴[τὸν θρασὺν ἐ]ν σταδίοις καθο[ρᾶς με νέκν]ν, παροδεῖτα, Ἰλαρον II⁶ [– – –] ον ὄπλοις καὶ Ἀρή[ι]ον αἶμα (?)] [ὥς] γὰρ τὸν Ἡρακλέα II⁸ [φασὶν δέκα κ]αὶ δύο ἄθλα νει[κ]ήσαντα θεοῖσι μέμειχθαι ἀθII¹⁰[ανά τοισι], [δῶδ]εκα πυκτεύσα[ι] [τρισκαιδέκατον] τέλος ἔσχα· II¹² [(ἢ δεῖνα) τῶ ιδί]ῳ ἀνδρὶ ἐκ τῶν I [ιδίῳν.μνεία]ς χάριν· vacat II¹⁴ vacat? εὐτυχε]ῖτε

EP.16.328

Ilion

LBW 1870: no. 1743; *IGR 4*: no. 226; ROBERT 1940: 225, no. 287; *IGSK* 3: no. 129.

Μονομάχων τῶν ἀγωνισαμένων τὸII² κυνήγιον τα[– – – – – καὶ νικησάντων] I πάντας τοῦ[ς] ἐνωτο[πίους– – –]

EP.16.329

Ilion

LBW 1972: no. 1743; *IGR 4*: no. 225; ROBERT 1940: 225, no. 286.

[Ἡ βουλή καὶ ὁ] δῆμο[ς] II² [– – – Βα]κχίου I [φιλοτιμησ]όμενον II⁴ [μονομαχί]ας καὶ κυ[ν]ήγια τρι[σ]ὶν ἡμέραις II⁶ [– – –]ντα λαμπρῶς I [καὶ φιλοτί]μωσ καὶ [– – –] I [– – – τῆ]ν πατρί [δα – – –] I [– – –] λειτου[ρ] II¹⁰ [για – – –]αὶς καὶ

17. BULUNTU YERİ BELİRSİZ

EP.17.330

?

PFUHL-MÖBIUS 1979: 295, no. 1198.

Πηνέλεος Ἰ² νει(κῶν) ια '

EP.17.331

?

MENDEL 1909: no. 302; ROBERT 1940: 236, no. 300.

[N]υμφέρω[ς]

EP.17.332

?

MENDEL 1909: no. 1063; ROBERT 1940: 226, no. 302; PFUHL-MÖBIUS 1979: 299, no. 1226.

Ἰγεία Νυμφέρωτι μνίλλ²ας χάριν ἐκ τῶν ιδίων ἐπέει.

EP.17.333

?

OLBA 3 (2000) 51 vdd.; SEG 50 (2000): 1667.

Ἰρένκιδος

KISALTMALAR LİSTESİ VE KAYNAKÇA

AAWW = *Anzeiger der Österreichischen Akademie der Wissenschaften in Wien. Philos.-Hist. Klasse. Wien*

AD = *Archaiologikon Deltion*

AEMÖ = *Archäologisch-epigraphische Mitteilungen aus Österreich-Ungarn. Vienna.*

ALTENHÖFER - BOL 1989 = E. ALTENHÖFER - R. BOL, "Der Eroten-Jagdfries des Theaters in Milet" *MDA(I)* 39 1989 17-47.

ANDERSON 1900 = J.G.C. ANDERSON, "Pontica", *JHS* 20 (1900), 151- 158.

APPEL 2003 = W. APPEL, "Zwei Inschrift aus dem Archäologische Museum in Odessa", *EA* 35 (2003) 59-61.

ARUNDELL 1828 = V. J. ARUNDELL, *A visit to the Seven Churches of Asia; with an Expedition into Pisidia*, London 1828.

AS = *Anatolian Studies.*

Aug. *Res Gestae* = Augustus, *Res Gestae* = *Ankara Anıtı - Monumentum Ancyranum*, çev.: H. DERELİ, İstanbul 1949.

AUGUET 1994 = R. AUGUET, *Cruelty and Civilization. The Roman Games*, London and New York 1994.

BAKER 2003 = A. BAKER, *Gladyatör.* çev.: S. Göktaş, Ankara 2003.

BAMMER - FLEISCHER - KNIBBE 1974 = A. BAMMER - R. FLEISCHER - D. KNIBBE, *Führer durch das archäologische Museum in Selçuk-Ephesos*, 1973.

BCH = *Bulletin de Correspondance Hellénique.*

BEAN-MITFORD 1970 = G. E. BEAN -T. B. MITFORD, *Jurneys in Rough Cilicia.*

BEAN 1958 = G. E. BEAN, *Bulleten* 85 (1958) 21-89.

BEHRWALD 2003 = R. BEHRWALD, "Inscriptions from Pednelissus", *AS* 53 (2003) 117-130.

Belleten = Belleten

BENNDORF - NIEMANN 1884 = O. BENNDORF - G. NIEMANN, *Reisen in südwestlichen Kleinasien I, Reisen in Lykien und Karien*, Viena 1884 BENNDORF 1884

BÉRARD 1891 = V. BÉRARD, "Inscriptions d'Asie Mineure". *BCH* 15 (1891) 538-562.

BLÜMEL 2004 = W. BLÜMEL, *Neue Inschriften aus Karien II*, *EA* 37 (2004) 1-42.

BOHN 1889 = R. BOHN, *Altertümer von Aegae*, Unter Mitwirkung von Carl Schuchhardt, «Jahrbuch des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts, Ergänzungsheft» 2 Berlin, Reimer, 1889. IV, «Die Inschriften»

BOSCH 1947 = E. BOSCH, "Antalya Kitabeleri", *Belleten* 41 (1947) 87-125.

BOSCH 1967 = E. BOSCH, *Quellen zur Geschichte der Stadt Ankara im Altertum*, Ankara 1967.

BUCKLER 1913: W.H.BUCKLER, "Monuments de Thyatire", *RPh* 37 (1913), 289-331.

BUCKLER = W. H. BUCKLER, "Lydian Records", *JHS* 37 (1917) 88-115.

BUCKLER - ROBINSON 1932: W. H. BUCKLER - D. M. ROBINSON, *Sardis VII, Greek and Latin Inscriptions, Part 1*, Leiden 1932.

CAETANI - LOVATELLI 1900: *MDAI(R)* 15, 1900, 99-105;

CAMPANILE 1994: M. D. CAMPANILE, *I sacaerdoti del Koinon d'Asia*, Pisa 1994.

CAMPANILE 2001: M. D. CAMPANILE, "Noterelle ai nuovi documenti da Aphrodisia", *ZPE* 135 (2001) 136 vdd.

CARTER 2001 = M. CARTER, "Artemidorus and the Ἀρβήλας Gladiator", *ZPE* 134 (2001) 109-115.

CARTER 2004 = M. CARTER, "Archiereis and Asiarchs. A Gladiatorial Perspective", *GRBS* 44 (2004) 41-68.

Cic. *Tusc.* = M. Tullius Cicero, *Tusculanae disputationes* (TLG)

Cic. *Sest.* = M. Tullius Cicero, *Pro P. Sestio*, (www. the Latin Library.com)

CICHORIUS 1888 = C. CICHORIUS, "Inchriften aus Lesbos", *MDAI(A)* 13 (1888), 42-80.

CIG = *Corpus Inscriptionum Graecarum*.

COLEMAN = K. COLEMAN, "Missio at Halicarnassus", *HSPH* 100 (2000) 487-500.

COLLIGNON 1878 = MAX. COLLIGNON, "Inscriptions de Cibyra". *BCH* 2 (1878) 593-614.

CONTOLEON = AL. EMM. CONTOLEON, "Inscriptions Inédites", *REG* 13 (1900) 491-503.

CONZE 1860 = A. CONZE, *Eine Reise auf die Insel des Trakischen Meers*, Hannover 1860.

CONZE 1865 = A. CONZE, *Reise auf der Insel Lesbos*, Hannover 1865.

CONZE 1891 = A. CONZE, *Königliche Museen zu Berlin. Beschreibung der antiken Skulpturen*, Berlin 1891.

CONZE-SCHUCHHARDT 1899 = A. CONZE - C. SCHUCHHARDT, "Die Arbeiten zu Pergamon: Inschriften" *MDAI (A)* 24 (1899) 164-240.

COOK 1973 = J. M. COOK, *The Troad*, Oxford 1973.

COUGNY 1890 = E. COUGNY, *Epigrammatum anthologia Palatina cum Planudeis et appendice nova . Vol. 3*, Paris 1890.

COUSIN - DIEHL 1888 = G. COUSIN et CH. DIEHL, "Inscriptions de Mylasa",
BCH 12 (1888) 7-37.

COUSIN 1891 = G. COUSIN, "Inscriptions d'Asie Mineure". *BCH* 15 (1891) 418-430.

COUSIN 1904 = G. COUSIN, "Inscriptions du Sanctuaire de Zeus Panamaros".
BCH 28 (1904) 238-262.

CRAI = *Comptes Rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*.

CUMONT 1903 = F. CUMONT, *Festschrift für Otto Hirschfelds 60. Geburtstag*,
Berlin 1903.

CUMONT 1906 = F. CUMONT, *Studia Pontica* 2. Voyage d'exploration
archéologique dans le Pont et la Petite Arménie, Bruxelles 1906.

CUMONT et alii 1910 = J. G. C. ANDERSON, F. CUMONT, H. F. Y. GRÉGOIRE,
Studia Pontica 3 1, *Recueil des inscriptions grecques et latines du Pont et de
l'Arménie*, Bruxelles 1910.

DAHLHEIM 1984 = W. DAHLHEIM, *Geschichte der Römischen Kaiserzeit*.
(Grundriß der Geschichte 3), München 1984.

Dion Chr = Dion Chrysostomus, *Orationes*, (TLG)

DOUBLET-DESCHAMPS 1890 = G. DOUBLET-G. DESCHAMPS, "Inscriptions
d'Asie Mineure", *BCH* 14 (1890) 603-630.

DÖRNER 1941 = F. K. DÖRNER, "Inchriften und Denkmäler aus Bithynien",
Berlin 1941.

DÖRPFELD 1910 = W. DÖRPFELD, "Die Arbeiten zu Pergamon 1908-1909: Die
Bauwerke" *MDAI* (A) 35 (1910) 346-400.

EA = *Epigraphica Anatolica: Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie
Anatoliens*.

ENGELMANN 1996 = H. ENGELMANN, "Eine Victoria Caesaris und das Parthermonument (IvE 721)", *ZPE* 113 (1996) 91-93.

ENGELMANN 1999 = H. ENGELMANN, "Notizen zu ephesischen Inschriften", *ZPE* 126 (1999) 163-168.

ENGELMANN 2000 = H. ENGELMANN, "Asiarchs", *ZPE* 132 (2000) 173-175.

Epikt., *Dissert.* = Epiktetos, *Dissertationes ab Arriano digestae*, (TLG)

ETAM = *Ergänzungsbände zu den Tituli Asiae Minoris*

EVANS 1921 = A. EVANS, "On a Minoan Bronze Group of a Galloping Bull and Acrobatic Figure from Crete: With Glyptic Comparisons and a Note on the Oxford Relief Showing the Taurokathapsia", *JHS* 41 (1921) 245-259

EWIGLEBEN 2000 = C. EWIGLEBEN, "Der blanke Stahl ist's, den sie lieben. Die Akteure und ihr Publikum", şurada: C. EWIGLEBEN - E. KÖHNE (edd.), *Gladiatoren und Caesaren: Die Macht der Unterhaltung im antiken Rom*, Mainz am Rhein 2000, 131-148.

FERRERO 1990 = D. B. FERRERO, *Batı Anadolu'nun Eski Çağ Tiyatroları*, çev. : Erendiz Özbayoğlu. Ankara 1990.

FIE 1 = O. BENNDORF- R. HEBERDEY, *Forschungen in Ephesos 1: Der Viersäulenbau auf der Arkadianestrasse; der Rundbau auf dem Panajirdagh; Erzstatue eines griechischen Athleten; Studien am Artemision; Inschriftliche Zeugnisse über das Artemision*, Wien 1906.

FIE 2 = R. HEBERDEY, *Das Theater*, Wien 1912.

FIE 3 = J. KEIL, *Forschungen in Ephesos 3: Die Agora; Torbauten am Hafen; der Aquädukt des C. Sextilius Pallio*, Wien 1923.

FIE 4, 3 = J. KEIL, *Forschungen in Ephesos 4, 3: Die Johanneskirche*, Wien 1951.

FONTRIER 1873/ 75 = A. FONTRIER, *Mouseion I*, 88, no. 68, Μουσείον καὶ βιβλιοθήκη.

FRIEDLAENDER 1922 = L. FRIEDLAENDER , *Darstellungen aus der Sittengeschichte Roms. In der Zeit von Augustus bis zum Ausgang der Antonine* 1- 2, Leipzig 1922

FRIESEN 1999a = St. J. FRIESEN, “Asiarchs”, *ZPE* 126 (1999) 275-290.

FRIESEN 1999b = St. J. FRIESEN, “Highpriests of Asia and Asiarchs: Farewell to the Identification Theory” *surada*: P. SCHERRER – H. TAEUBER – H. THÜR (edd.), *Steine und Wege. Festschrift für Dieter Knibbe zum 65. Geburtstag*, Wien 1999, 303–307.

FRISCH 1974 = P. FRISCH, “Inscription für einen Gladiator aus Alexandria Troas”, *ZPE* 13, 2 (1974) 111.

FROEHNER 1865 = W. FROEHNER, *Musée imperial Idu Louvre . Les Inscriptions greques* , Paris 1865.

FUTRELL 1997 = A. FUTRELL, *Blood in the Arena: The Spectacle of Roman Power*, Texas 1997.

GALLINA 1974 = M. GALLINA et al. (eds) , *Teatri classici in Asia minore, IV, : Deduzioni e proposte Studi di architettura antika* 5, Roma 1974

GARDNER = E. A. GARDNER, "Inscriptions from Cos", *JHS* 6 (1885), 248-260.

Gnomon = *Gnomon: Kritische Zeitschrift für die gesamte klassische Altertumwissenschaft*.

GRAINDOR 1922: P. GRAINDOR, *Marbres et textes antiques d'époque impériale*, Gand 1922.

GRBS = *Greek, Roman and Byzantine Studies*.

- GRÉGOIRE 1909 = H. GRÉGOIRE, "Rapport sur un Voyage d'Exploration dans le Pont et en Cappadoce" *BCH* 33 (1909) 3-147.
- GUGL 2001 = Ch. GUGL, "Zwei Nemesis-Votivreliefs aus dem Amphitheater von Virunum", *JÖAI* 70 (2001) 35-49.
- GÜNTHER 1985 = W. GÜNTHER "Gladiatoren Denkmäler aus Milet" *MDAI(I)* 35 (1985) 123-138.
- HAGEL TOMASCHITZ 1998 = S. HAGEL - K. TOMASCHITZ, *Repertorium der Westkilikischen Inschriften*, *AAWW* 278, *ETAM* 22, Wien 1998
- HAMILTON 1842 = W. J. HAMILTON, *Researches in Asia Minor*, London 1842.
- HASLUCK 1910 = F. W. HASLUCK, *Cyzicus*, Cambridge 1910.
- HAUVETTE BESNAULT - DUBOIS 1881= AM. HAUUVETTE BESNAULT-M. DUBOIS , "Inscriptions de Carie", *BCH* 5 (1881) 179-194.
- HEBERDEY - WILHELM 1896 = R. HEBERDEY - A. WILHELM, *Reisen in Kilikien, Ausgeführt 1891 und 1892*, (Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien Philosophisch- Historische Classe Band. 44), Wien 1896.
- HEBERDEY - KALINKA 1897 = R. HEBERDEY, E. KALINKA, *Bericht über zwei Reisen im südwestlichen Kleinasien* ,(AAWW 45; Wien 1897)
- HEPDING 1910 = H. HEPDING "Die Arbeiten zu Pergamon 1908- 1909: Die Inschriften II", *MDAI (A)* 35 (1910) 401-493.
- HERMANN 1999 = P. HERMANN, "Epigraphische Notizen 18-20", *EA* 31 (1999) 31-34.
- HERZ 1992 = P. HERZ, "Asiarchen und Archiereiai. Zum Provinzialkult der Provinz Asia", *Tyche* 7 (1992) 93-115.
- HERZOG 1899 = R. HERZOG, *Koische Forschungen und Funde*, Leipzig 1899.

HICKS 1890 = E. L. HICKS, *Ephesos*, (= The Collection of Ancient Greek Inscriptions in the British Museum 3, 2) Oxford 1890.

HICKS 1889 = E. L. HICKS, "Inscriptions from Casarea, Lydae, Patara, Myra", *JHS* 10 (1889) 46-85.

HILLER VON GÄRTRINGEN = F. HILLER VON GÄRTRINGEN, "Ausgrabungen im Theater von Magnesia am Maiandros", *MDAI(A)* 19 (1894) 1-53.

HOLLEAUX - PARIS 1886 = M. HOLLEAUX - P. PARIS, "Inscriptions d'Oenoanda" *BCH* 10 (1886) 216-235.

Hom. *Il.* (Homeros, *Íliada*) = *Íliada*, çev.: A. ERHAT - A. KADİR, İstanbul 1967.

Hom. *Od.* (Homeros, *Odyseia*) = *Odyseia*, çev.: A. ERHAT - A. KADİR, İstanbul 1970.

HORSLEY 1987: G. H. R. HORSLEY, *New documents illustrating early Christianity. A review of the Greek inscriptions and papyri published*, vol. IV, Avustralia 1987.

HORSMANN 1994 = G. HORSMANN, "Die Bescholtenheit der Berufs-sportler im römischen Recht. Zur Bedeutung von 'artem ludicram facere' und 'in scaenam prodire' in den juristischen Quellen", *Nikephoros* 7 (1994) 207-227.

HÖNLE-HENZE 1981 = A. HÖNLE-A. HENZE, *Römische Amphitheater und Stadien. Gladiatorenkämpfe und Circusspiele*, Zürich 1981.

HSP = *Harvard Studies in classical Philology*.

HULA- SZANTO 1894: E.HULA- E. SZANTO, Bericht über eine Reise in Karien,(Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien, Philosophisch- Historisch Classe Band.132, Wien 1894.

İÇTEN - ENGELMANN 1992 = C. İÇTEN - D. ENGELMANN, "Inchriften aus Ephesos und Umgebung", *ZPE* 91 (1992) 283-295.

I. Didyma = A. REHM, *Didyma, II: Die Inschriften*, Hrsg. R. HARDER, Berlin 1958.

IG = *Inscriptiones Graecae*.

IG 12, 2 = G. PATON, *Inscriptiones Insularum Maris Aegaei*, Berolini apud Georgium Reimerum 1899.

IGR = R. CAGNAT, *Inscriptiones Graecae ad Res Romanas Pertinentes*. I-IV, Paris 1911-1927, Roma 1964.

IGSK = *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*.

IGSK 3 = P. FRISCH (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien, 3: Die Inschriften von Ilion*, Bonn 1975.

IGSK 9 = S. ŞAHİN (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien, 9: Katalog der Antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia)*, Teil 1, Bonn 1979

IGSK 13 = H. ENGELMANN - D. KNIBBE - R. MERKELBACH (Hrsgg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien, 13: Die Inschriften von Ephesos*, Teil III, Bonn 1980.

IGSK 14 = H. ENGELMANN - D. KNIBBE - R. MERKELBACH (Hrsgg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 14: Die Inschriften von Ephesos*, Teil IV, Bonn 1980.

IGSK 15 = Chr. BÖRKER - R. MERKELBACH (Hrsgg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 15: Die Inschriften von Ephesos*, Teil V, Bonn 1980.

IGSK 16 = R. MERKELBACH - J. NOLLÉ (Hrsgg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 16: Die Inschriften von Ephesos*, Teil VI, Bonn 1980.

IGSK 17,1 = R. MERİÇ - R. MERKELBACH – J. NOLLÉ – S. ŞAHİN (Hrsgg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien, 17,1 Die Inschriften von Ephesos*, Teil VII,1, Bonn 1981.

IGSK 17,2 = R. MERİÇ - R. MERKELBACH – J. NOLLÉ – S. ŞAHİN (Hrsgg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 17,2: *Die Inschriften von Ephesos*, Teil VII, 2, Bonn 1981.

IGSK 18 = E. SCHWERTHEIM (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 18: *Die Inschriften von Kyïkos und Umgebung*, Teil I, Bonn 1980.

IGSK 21 = M. Ç. ŞAHİN (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 21: *Die Inschriften von Stratonikeia*, Teil I: *Panamara*, Bonn 1981.

IGSK 22,1 = M. Ç. ŞAHİN (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 22,1: *Die Inschriften von Stratonikeia*, Teil II,1: *Lagina, Stratonikeia und Umgebung*, Bonn 1982.

IGSK 23 = G. PETZL (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 23, *Die Inschriften von Smyrna*, Teil I, Bonn 1982.

IGSK 24,1 = G. PETZL (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 24,1, *Die Inschriften von Smyrna*, Teil II,1, Bonn 1987.

IGSK 25 = P. FRISCH (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 25: *Die Inschriften von Parion*, Bonn 1983.

IGSK 26 = E. Schwertheim (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 26: *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung*, Teil II: *Miletupolis. Inschriften und Denkmäler*, Bonn 1983.

IGSK 28, 2 = W. BLÜMEL (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 28, 2: *Die Inschriften von Iasos*, Teil II, Bonn 1985.

IGSK 32 = Th. CORSTEN (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 32: *Inschriften von Apameia (Bithynien) und Pylai*, Bonn 1987.

IGSK 34, 1 = W. BLÜMEL (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 34,1 : *Die Inschriften von Mylasa*, Teil I: *Inschriften der Stadt*, Bonn 1987.

- IGSK 36,1 = F. B. POLJAKOV (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 36,1: *Die Inschriften von Tralleis und Nysa*, Teil I: *Die Inschriften von Tralleis*, Bonn 1989.
- IGSK 37 = J. NOLLÉ – Fr. SCHINDLER (Hrsgg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 37: *Die Inschriften von Selge*, Bonn 1991.
- IGSK 38 = W. BLÜMEL (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 38: *Die Inschriften der Rhodischen Peraia*, Bonn 1991.
- IGSK 39 = Th. CORSTEN (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 39: *Die Inschriften von Prusa ad Olymum*, Teil I, Bonn 1991.
- IGSK 43 = J. NOLLÉ (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 43: *Side im Altertum. Geschichte und Zeugnisse*, 1: *Geographie – Geschichte – Testimonia – Griechische und Lateinische Inschriften* (1–4), Bonn 1993.
- IGSK 44 = J. NOLLÉ (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 44: *Side im Altertum. Geschichte und Zeugnisse*, 2: *Geographie – Geschichte – Testimonia – Griechische und Lateinische Inschriften* (1–4), Bonn 2001.
- IGSK 49 = Th. CORSTEN (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 49: *Inschriften von Laodikeia am Lykos*, Teil I, Bonn 1997.
- IGSK 51 = J. STAUBER (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 51: *Die Bucht von Adramytteion*, Teil II, Bonn 1996.
- IGSK 53 = M. RICL (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 53: *The Inscriptions of Alexandreia Troas*, Bonn 1997.
- IGSK 59 = R. A. KEARSLEY (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 59: *Greeks and Romans in Imperial Asia*, Bonn 2001.
- IGSK 60 = Th. CORSTEN (Hrsg.), *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien*, 60: *Inschriften von Kibyra*, Teil I, Bonn 2002.

I. Perg(amon)= M. Fränkel, (Hrsg.), *Die Inschriften von Pergamon*, I, II, Berlin 1890-1895.

ILS = H. DESSSAU, *Inscriptiones Latinae Selectae*, I - III, Berlin 1892 - 1916, 1954 - 1955², ND: 1962.

IMT = *Inschriften Mysia & Troas*, eds. Matthias Barth and Josef Stauber, Leopold Wenger Institut. Universität München. Version of 25. 8. 1993 (Ibycus). Packard Humanities Institute CD # 7, 1996—Mysia, «Kyzikene, Kapu Dağ».1401-1826

İPLİKÇİOĞLU 1983 = B. İPLİKÇİOĞLU, *Die Repraesentanten des senatorischen Reichsdienstes in Asia bis Diokletian im Spiegel der ephesischen Inschriften*, Wien 1983.

İPLİKÇİOĞLU 1993 = B. İPLİKÇİOĞLU, *Ephesus Yazıtları Işığında İmparator Diocletianus'a Kadar Roma Şovalye Snufi ve Asia Eyaletindeki Resmi Görevlileri-Der Ritterstand und seine Tätigkeit im Keiserlichen Reichsdienst in Asia, bis auf Diokletian im Spiegel der ephesischen Inschriften*, Ankara 1993.

Iuv. Saturae = Iuvenalis. *Saturae*, (www.the-latinlibrary.com)

JACOBSTAHL 1908 = P. JACOBSTAHL, "Die Arbeiten zu Pergamon: 1906-1907: Die Inschriften", *MDAI* (A) 33 (1908), 375-420.

JANSSEN 1842 = L. F. J. JANSSEN, *Musei Lugduno-Batavi inscriptiones Graecae et Latinae*, Leiden 1842.

JDAI = *Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts*, Berlin

JERPHANION 1928 = G. de JERPHANION, "Inscriptions graecques et latines d'Angora", *Mélanges d'archéologie anatolienne* XV, Mélanges de l'Univiversite St. Joseph XIII, Beyrouth 1928, 228-293.

JHS = *Journal of Hellenic Studies*.

JÖAI = *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts*. Wien

JRS = *Journal of Roman Studies*. London.

JUDEICH - WINTER 1898 = W. JUDEICH - F. WINTER, *Altertümer von Hierapolis*, (Jahrbuch des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts, Ergänzungsheft), 4 Berlin 1898.

JUNKELMANN 2002 = M. JUNKELMANN “Gladyatörlerin Silahları ve Dövüş Teknikleri”, şurada: Efes Gladyatörleri, Öğleden sonra Ölüm, Selçuk 2002, 25-42.

JUNKELMANN 2000 a = M. JUNKELMANN, “Familia Gladiatoria. Die Helden des Amphitheaters”, şurada: C. EWIGLEBEN - E. KÖHNE 2000, 39-80.

JUNKELMANN 2000 b = M. JUNKELMANN, *Das Spiel mit dem Tod. So Kämpften Roms Gladiatoren*, Mainz 2000.

KAIBEL 1878 = G. KAIBEL, *Epiagrammata Graeca Ex Lapidibus Conlecta*, Berlin 1878.

KARABELIAS (ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ) 1997 = T. KARABELIAS, ΚΒ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΤΡΟΙ· ΣΤΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, AD 615-662.

KEARSLEY 1986 = R. A. KEARSLEY, “Asiarchs, Archiereis, and the Archiereia of Asia”, *GRBS* 27 (1986) 183-192.

KEARSLEY 1987 = R. A. KEARSLEY, “M. Ulpius Appuleius Eurykles of Aezani: Panhellene, Asiarch and Archiereus of Asia”, *Antichthon* 21 (1987) 49 - 56.

KEARSLEY 1988 a = R. A. KEARSLEY, “A Leading Family of Cibyra and some Asiarchs of the First Century”, *AS* 38 (1988) 42-51.

KEARSLEY 1988 b = R. A. KEARSLEY, “Asiarchs: titulature and function. A reappraisal”, *StudClas* 26 (1988) 57-65.

KEARSLEY 1990 = R. A. KEARSLEY, “Asiarchs, Archiereis and Archiereiai of Asia: New Evidence from Amorium in Phrygia”, *EA* 16 (1990) 69-80.

- KEARSLEY 1996 = R. A. KEARSLEY, “The Asiarchs of Cibyra again”, *Tyche* 11(1996) 129-155.
- KEIL - VON PREMERSTEIN 1908 = J. KEIL – A. V. PREMERSTEIN, *Bericht über eine erste Reise in Lydien und der südlichen Aiolis*, Wien 1908.
- KEIL - VON PREMERSTEIN 1911 = J. KEIL – A. V. PREMERSTEIN, *Bericht über eine zweite Reise in Lydien*, Wien 1911.
- KEIL - VON PREMERSTEIN 1914 = J. KEIL – A. V. PREMERSTEIN, *Bericht über eine dritte Reise in Lydien und den angrenzenden Gebieten Ioniens, ausgeführt 1911 im Auftrage der Akademie der Wissenschaften zu Wien*, Wien 1914.
- KEIL 1950 = J. KEIL, “Die Inschriften der Agora von Smyrna”, *Istanbuler Forschungen* 17, Berlin 1950 54-68.
- KERN 1900 = O. KERN, *Die Inschriften von Magnesia am Maeander*, Berlin 1900.
- KIEPERT 1842= H. KIEPERT, *Annali Inst.* 14 (1842),
- KNIBBE - İPLİKÇİOĞLU 1984 = D. KNIBBE - B. İPLİKÇİOĞLU “Neue Inschriften aus Ephesos VIII”, *JÖAI* 55 (1984) 127.
- KNIBBE et alii 1995 = D. KNIBBE, W. PIETSCH und E. TRINKL, *Via Sacra Ephesiaca II. Grabungen und Forschungen 1992 ve 1993* (Österreichisches Institut Berichte und Materialien 6) Wien 1995.
- KONTOLEON 1889 = A. E. KONTOLEON, “Ἐπιγραφαὶ τῆς Ἐλάσσονος Ἀσίας”, *MDAI (A)* 14 (1889) 88-114.
- KONTOLEON 1890 = A. E. KONTOLEON, “Anekdotoi mikrasianai Epigraphai”, Athenas 1890.
- KÖHNE 2000 = E. KÖHNE, “Brot und Spiele. Die Politik der Unterhaltung”, *şurada: C. EWIGLEBEN - E. KÖHNE* 2000, 13-38.

- KYLE 1995 = D. G. KYLE, "Animal Spectacles in Ancient Rome: Meat and Meaning", *Nikephoros* 7 (1995) 181-205.
- LANCKORONSKI 1892 = K. von LANCKORONSKI, Städte Pisidiens und Pamphylens II, Wien 1892.
- LAUMONIER 1934 = A. LAUMONIER, "Inscriptions de Carie", *BCH* 58 (1934) 291-308.
- LBW 1870 = Ph. Le BAS, W. H. WADDINGTON, *Inscriptions grecques et latines*, (Paris 1870, Rome 1968, ND: Hildesheim 1972³).
- LEGRAND - CHAMONARD 1893 = E. LEGRAND - J. CHAMONARD, "Inscriptions de Phrygie (I)", *BCH* 17 (1893) 241-293.
- LIERMANN 1889 = O. LIERMANN, *Analecta epigraphica et agonistica, Dissertationes philologicae halenses* 10, Halle 1889.
- Liv. = Titus Livius, *Ab urbe condita* (TLG).
- Liv. *Perioch.* = Titus Livius, *Ab urbe condita librorum periochae* (TLG).
- MAGIE 1950 = D. MAGIE, *Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century after Christ, I-II*, Princeton 1950.
- MAL = Memorie della Classe di Scienze morali storiche dell' Accademia dei Lincei. Roma.
- MALAY 1982 = H. MALAY, "New Inscriptions from Western Anatolia II", *ZPE* 49 (1982) 195-196.
- MALAY 1994 = H. MALAY, "Greek and Latin Inscriptions in the Manisa Museum" *ÖAW* 237, Ergänzungsbände zu den Tituli Asiae Minoris 19, Wien (1994) 79 vd.
- MALAY 1999 = H. MALAY, *Researches in Lydia, Mysia and Aiolis*, AAWW. 279, *ETAM* 23, Wien 1999.

MAMA 3 = J. KEIL - A. WILHELM, *Monumenta Asiae Minoris Antiqua*, III: *Denkmäler aus dem Rauhen Kilikien*, Manchester 1931.

MAMA 6 = W. H. BUCKLER - C. M. CALDER, *Monumenta Asiae Minoris Antiqua*, VI: *Monuments and Documents from Phrygia and Caria*, Manchester 1939.

MDAI(A) = *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung*.

MDAI(I) = *Istanbuler Mitteilungen*.

MEIER 1890 = P. J. MEIER, "Gladiatorenrelief des Museums zu Triest", *MDAI(A)* 15 (1890), 162-166.

MENDEL 1900 = G. MENDEL, "Inscriptions de Bithynie", *BCH* 24 (1900), 361-426.

MENDEL 1909 = G. MENDEL, "Catalogue des Monuments Grecs, Romains et Byzantins du Musée Impérial Ottoman de Brousse", *BCH* 33 (1909), 245-435.

MENDEL 1914 = G. MENDEL, *Musées Impériaux Ottomans. Catalogue des Sculptures Grecques, Romaines et Byzantines*, İstanbul 1914.

MERKELBACH 1978 = R. MERKELBACH, "Ephesische Pererga. Epigramm auf einen Gladiator", *ZPE* 29 (1978) 210.

Milet I, 7 = A. REHM, *Der Südmarkt und die benachbarten Bauanlagen* (ed. H. KNACKFUSS), Berlin (1924), 281-360.

Milet I, 9 = A. REHM, *Thermen und Palaestren* (edd. A. de GERKAN - F. KRISCHEN), Berlin (1928), 143-195.

Milet II, 3 = A. REHM, *Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen seit dem Jahre 1889*, II, 3, *Die Stadtmauern*, Berlin y Leipzig 1935.

MILTNER 1936 = F. H. MILTNER, "Epigraphische Nachlese in Ankara", *JÖAI* 30 (1936).

MITFORD 1991 = T. B. MITFORD, *Inscriptiones Ponticae - Sebastopolis*, ZPE 87 (1991) 181-243

Mouseion = Μουσείον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς τῆς ἐν Σμύρνη I-V (1873 - 1885)

MOMMSEN 1885 = Th. MOMMSEN, *Römische Geschichte*, Berlin 1885.

MUNRO 1897= J. ARTHUR. R. MUNRO, "Inscriptions from Mysia", *JHS* 17 (1897), 268-293.

NEWTON 1863 = C. T. NEWTON, *A History of Discoveries at Halicarnassus, II, Cnidus and Branchidae* II, London 1863.

Nikephoros = *Nikephoros: Zeitschrift für Sport und Kultur im Altertum*.

NOLL 1962 = NOLL, *Die griechischen und lateinischen Inschriften der Wiener Antikensammlung*, Wien 1962.

ÖAW = Österreichische Akademie der Wissenschaften Philosophisch- Historische Klasse, Denkschriften .

ORBELIANI 1924 = ROMAN D'ORBELIANI, "Inscriptions and Monuments from Galatia", *JHS* 44 (1924) 24-44.

ORMEROD-ROBINSON= H. A. ORMEROD - E. S. G. ROBINSON, "Inscriptions from Lycia", 1-34.

OSSAN 1834 = F. OSSAN, *Sylloge inscriptionum antiquarum graecarum et latinarum*, Leipzig 1834.

OGIS = *Orientis Graeci Inscriptiones Selectae: Supplementum Sylloges Inscriptionum Graecorum*, I-II, Leipzig 1903-1905, (Hildesheim 1960).

- ÖĞÜT-ŞAHİN 1986 = S. ÖĞÜT-S. ŞAHİN, “Katalog der bithynischen Inschriften im Archäologischen Museum von İstanbul”, *EA* 8 (1986) 109-128.
- PAPADOPOULOS KERAMEUS 1881 = A. PAPADOPOULOS KERAMEUS, “EPIGRAPHAI EI IONIAS KAI LUDIAS” *MDAI* (A) 6 (1881) 266- 374.
- PATON-HICKS 1891 = W. R. PATON-E. L. HICKS, *The Inscriptions of Cos*, Oxford 1891.
- PEEK 1931 = W. PEEK, “Griechische Epigramme”, *MDAI*(A) 56 (1931) 119-134.
- PEEK 1955 = W. PEEK, *Griech. Vers-Inschriften 1. Die Grabepigramme*, Berlin 1955.
- PEEK 1978 = W. PEEK, “Zu einem Gladiatoren-Epigramm aus Ephe-sos”, *ZPE* 32 (1978) 6.
- PERROT 1872 = G. PERROT, *Exploration archéologique de la Galatie et de la Bithynie, d'une partie de la Phrygie, de la Cappadoce et du Pont*, Paris 1872.
- PERSSON 1922 = A. W. PERSSON, “Inscriptions de Carie”, *BCH* 46 (1922) 394-426.
- PETERSEN 1889 = E. PETERSEN – F. V. LUSCHAN, *Reisen im südwestlichen Kleinasien, II: Reisen in Lykien, Milyas und Kibyrtis*, Wien 1889.
- Petron. (Petronius Arbiter, *Satirae*) = *The Satyricon of Titus Petronius Arbiter*, with an English translation by M. Haseltine, London /New York 1925 (The Loeb Classical Library).
- Petron. *Satirae* = Petronius Arbiter, *Satyricon*, çev.: F. G. ÖZAKTÜRK.
- PETZL 1974 a = G. PETZL, “Kleine Beiträge zu griechischen Inschriften aus Smyrna”, *ZPE* 13 (1974), 117.
- PETZL 1974 b = G. PETZL, “Gladiatoren-Denkmäler aus den Skizzen-büchern von Josef Keil”, *ZPE* 14, 3, (1974), 285-293.

- PETZL 2000= G. PETZL, “Epigraphische Nachträge zur ehemaligen Sammlung der evangelischen Schule in Smyrna”, *EA* 32 (2000), 195-204.
- PFLAUM 1939 = H. G. PFLAUM, *Essai sur le cursus publicus*, Paris 1939.
- PFUHL-MÖBIUS 1977-1979 = E. PFUHL, H. MÖBIUS, *Die Ostgriechischen Grabreliefs*, I-II, Mainz am Rhein 1977-1979.
- PHI CD, 7: The Packard Humanities Institute CD-ROM, 7: Greek documentary texts, 1: Inscriptions, 2: *Papyri*, Los Altos 1991-1996.
- PIETSCH 1999 = W. PIETSCH, “Gladiatoren-Stars oder Geächtete?” şurada: P. SCHERRER – H. TAEUBER – H. THÜR (edd.), *Steine und Wege. Festschrift für Dieter Knibbe zum 65. Geburtstag*, Wien 1999, 373–378.
- PIETSCH 2002 = W. PIETSCH, “Efes’in Gladyatörler Mezarlığı-Arkeolojik Bulgular”, şurada: *Efes Gladyatörleri, Öğleden sonra Ölüm*, Selçuk 2002, 15-17.
- Plut. *Mor.* = Plutarkhos, *Moralia*, (TLG)
- Plut. *Mor.* = Plutarkhos, *Cato mai.*, (TLG)
- POLACCO 1994 = L. POLACCO, “Le Problème des Édifices destinés a Munera et Venationes dans l’Orient Romain”, XI. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler cilt 1, (1994) 367 - 373.
- Pomerium = Pomerium: Studia et Commentarii ad Orbem Classicum.*
- POTTIER - HAUVETTE BESNAULT 1880 = E. POTTIER - AM. HAUVETTE BESNAULT “Inscriptions d’Asie Mineure”, *BCH* 4 (1880) 375-382.
- PREUNER 1924 = E. PREUNER, “Aus alten Papieren”, *MDAI (A)* 49 (1924), 102-152.
- PRICE 2004 = S.R.F. PREIS, *Ritüel ve İktidar. Küçük Asya’da Roma İmparatorluk Kültü.* çev.: T. ESİN, Ankara 2004.

PROTT 1898 = H. v. PROTT, "Funde" *MDAI* (A) 23 (1898) 359-368.

PROTT 1902 = H. v. PROTT "Funde" *MDAI* (A) 27 (1902) 267-271.

QUASS 1993 = F. QUASS, *Die Honoratiorenschicht in den Städten des griechischen Osten*, Stuttgart 1993.

RA = *Revue Archéologique*. Paris

RADET 1893 = H. LECHAT - G. RADET, "Inscriptions de Mysia (1)", *BCH* 17 (1893) 520-534.

RAMSAY 1883 = W. M. RAMSAY, "Unedited Inscriptions of Asia Minor", *BCH* 7 (1883), 258-327.

RAMSAY 1895 = W. M. RAMSAY, *The Cities and Bishoprics of Phrygia*, Oxford 1895.

RAMSAY 1933 = W. M. RAMSAY, "Notices of Books", *JHS* 53 (1933). 301-338.

REG = *Revue Études Grecques*. Paris

REINACH 1882 = T. REINACH, *Catalogue du Musée impérial d'antiquités*, Constantinople 1882.

REINACH 1898 = T. REINACH "Bulletin Épigraphique", *REG* 11 (1898) 323-340.

REINACH 1906 = T. REINACH "Inscriptions d'Aphrodisias", *REG* 19 (1906) 79-150 ve 205-298.

REYNOLDS 1997 = "Five Smyranean Inscription Rescued from the English Channel", *EA* 29 (1997), 129-133.

RIGSBY 2000: K. J. RIGSBY, "A Greek Inscription from Troja 1998", *Studia Troica* 10 (2000) 97 -98..

RITTI - YILMAZ = T. RITTI - S. YILMAZ, "Gladiatori e venationes a Hierapolis di Frigia", *MAL* IX 10 5 (1998) 445 - 543.

ROBERT 1929 = L. ROBERT, ΠΥΚΤΕΥΕΙΝ, *RA* 30 (1929) 24 - 42.

- ROBERT 1938 = L. ROBERT, *Études Épigraphiques et Philologiques* Paris 1938.
- ROBERT 1940 = L. ROBERT, *Les Gladiateurs dans l'Orient Grec*, Limoges 1940
ND: Amsterdam 1971.
- ROBERT 1946 = L. ROBERT, *Hellenica: Recueil d'Épigraphie, de Numismatique et d'Antiquités Grecques, III*, Paris 1946
- ROBERT 1948 = L. ROBERT, *Hellenica: Recueil d'Épigraphie, de Numismatique et d'Antiquités Grecques, V*, Paris 1948
- ROBERT 1949 = L. ROBERT, *Hellenica: Recueil d'Épigraphie, de Numismatique et d'Antiquités Grecques, VII*, Paris 1949.
- ROBERT 1950 = L. ROBERT, *Hellenica: Recueil d'Épigraphie, de Numismatique et d'Antiquités Grecques, VIII*, Paris 1950.
- ROBERT 1950 = L. ROBERT, *Hellenica: Recueil d'Épigraphie, de Numismatique et d'Antiquités Grecques, IX*, Paris 1950.
- ROBERT 1968 = L. ROBERT, "Trois Oracles de la Théosophie" içinde *CRAI*
- ROBERT 1969 = L. ROBERT, *Opera Minora Selecta I - VII*, Amsterdam 1969 - 1990.
- ROBINSON 1906 = D. M. ROBINSON, *Ancient Sinope AJPH* 27, 125 -279.
- ROSS 1834 = L. ROSS, *Inscriptiones Graecae ineditae*, Nauplio 1834 (Athenas 1842², Berlin 1845³).
- ROSSNER 1974 = M. ROSSNER, "Asiarchen und Archiereis Asias", *StudClas* 16 (1974) 101 - 142.
- ROUECHÉ 1993 = Ch. ROUECHÉ, *Performers and Partisans at Aphrodisias in the Roman and Late Roman Periods. A study based on inscriptions from the current excavations at Aphrodisias in Caria*, London 1993, (*JRS Mono-graph* no. 6)

RPh = *Revue de philologie, de littérature et d'histoire anciennes*. Paris.

SAYAR 1982 = M. H. SAYAR, "Six Inscriptions from Lydia in the Istanbul Museum", *ZPE* 49 (1982) 191 vdd.

SCHAZMANN 1910 = P. SCHAZMANN, "Die Römischen Bauwerke der Unterstadt" *MDAI* (A) 35 (1910) 385-388.

SCHEDE 1936 = M. SCHEDE, *Der Tempel in Ankara*, Berlin - Leipzig, 1936.

SCOBIE 1988 = A. SCOBIE, "Spectator Security and Comfort at Gladiatorial Games" *Nikephoros* (1988) 191-243.

SEG = *Supplementum Epigraphicum Graecum*.

Sen. *Benef* = Lucius Annaeus Seneca, *De Beneficiis*. (www.the-latinlibrary.com)

Sen. *Epist.* = Lucius Annaeus Seneca, *Epistulae ad Lucilium* (www.the-latinlibrary.com).

Serv. *Ad Aen.* = Servius Honoratus, *Commentarius in Vergilii Aeneida*, (www.perseus.tufts.edu).

SLAPEK 1998 = "Bustuarius Gladiator- Ein Mythos des ersten Gladiators?", *Pomerium* 3 (1998) 37- 50.

SMITH 1900 = A. H. SMITH, *Catalogue of Sculpture in the Department of Greek and Roman Antiquities British Museum*, vol. 2, London 1900.

STARK 1882² = K. B. STARK, *Nach dem Griechischen Orient Reise-Studien*, Heidelberg 1882.

STERRETT 1888 a = J.R.S. STERRETT, *An Epigraphical Journey in Asia Minor* [during the summer of 1884] *Papers of the American School of Classical Studies at Athens* 2, 1883/4, Boston 1888.

STERRETT 1888 b = J.R.S. STERRETT, *The Wolfe Expedition to Asia Minor*, *Papers of the American School of Classical Studies at Athens* 3, 1884/5, Boston 1888.

StudClas = *Studii Clasice*

Suet. *Aug.* = C. Suetonius Tranquillus, *Divus Augustus*, (www.thelatinlibrary.com).

Tac. *dial.* = Cornelius Tacitus, *Dialogus*, (www.thelatinlibrary.com).

Tac. *Dom.* = Cornelius Tacitus, *Domitianus*, (www.thelatinlibrary.com).

TAM II = E. KALINKA, *Tituli Asiae Minoris, II: Tituli Lyciae linguis Graeca et Latina conscripti, 1: Pars Lyciae occidentalis cum Xantho oppido, 2: Regio quae ad Xanthum flumen pertinet praeter Xanthum oppidum, 3: Regiones montanae a valle Xanthi fluminis ad oram orientalem*, Wien 1920–1944.

TAM IV,1 = F. K. DÖRNER (adiuvante M.-B. VON STRITZKY), *Tituli Asiae Minoris, IV: Tituli Bithyniae linguis Graeca et Latina conscripti, 1: Paeninsula Bithynica praeter Chalchedonem. Nicomedia et ager Nicomedensis cum septentrionali meridianoque litore sinus Astaceni et cum lacu Sumonensi*, Wien 1978.

TAM V = P. HERRMANN, *Tituli Asiae Minoris, V: Tituli Lydiae linguis Graeca et Latina conscripti, 1: Regio septentrionalis ad orientem vergens, 2: Regio septentrionalis ad occidentem vergens*, Wien 1981–1989.

Tert. *Spect.* = Tertullianus, *De spectaculis*, (www.thelatinlibrary.com)

TLG = Thesaurus Linguae Graecae CD-ROM, California 2000.

Tyche = *Tyche: Beiträge zur alten Geschichte. Papyrologie und Epigraphik.*

UMUR 1974 = Z. UMUR, *Roma Hukuku, Tarihi Giriş-Kaynaklar-Umumi Mefhumlar-Hakların Himayesi*, İstanbul 1974.

ÜNDEMİŞ-FRENCH 1989 = M. ÜNDEMİŞ-D. H. FRENCH, “Two Gladiatorial Texts from Claudiopolis in Bithynia”, *EA* 13 (1989) 91-98.

Val. Max. = Valerius Maximus, *Facta et dicta memorabilia absol(uti), amb(ubti), damn(ati), ext(erni)* (www.perseus.tufts.edu).

- VEYNE 1992 = P. VEYNE, *Brot und Spiele, Gesellschaftliche Macht und politische Herrschaft in der Antike*, Frankfurt/New York 1992.
- VILLE 1981 = G VILLE, *La Gladiature en Occident des Origines à la Mort de Domitien*, Roma 1981.
- WALENTA 1896 = S. J. WALENTA, "Unveröffentlichte Inschriften von Ankyra nach Notizen und Abklatschen von S. J. Walenta" *MDAI(A)* 21 (1896) 466 vdd.
- WEEBER 1994 = K. W. WEEBER, *Panem et Circenses. Massenunterhaltung als Politik im Antiken Rom, (Zaberns Bildbände zur Archäologie: Band 15)*. Mainz am Rhein 1994.
- WEISS 2002 = P. WEISS, "Asiarchen und Archiereis Asias: Eine Antwort auf S. J. Friesen, " surada: N. Ehrhardt and L. M. Günther, edd., *Widerstand-Anpassung-Integration: die griechischen Staatenwelt in Rom: Festschrift für Jürgen Deininger*, Stuttgart (2002) 241-254.
- WELCH 1998 = K. WELCH, "The Stadium at Aphrodisias" *AJA* 102,3 (1998) 547-569.
- WELCKER 1828 = F. G. WELCKER, *Sylloge epigrammatum Graecorum ex marmoribus et libris collectae*, Bonn 1828.
- WIEDEMANN 1992 = Th. WIEDEMANN, *Emperors and Gladiators*, London and New York 1992.
- WIEGAND 1900= Th. WIEGAND, "Decorative Sculpturen, Geräte, *MDAI (A)* 25 (1900) 202 .
- WILHELM 1909 = A. WILHELM, *Beiträge zur griechischen Inschriftenkunde*, Wien 1909.
- WINTER 1908 = F. WINTER, *Altertümer von Pergamon*, Berlin 1908.

WOOD = J. T. WOOD, *Discoveries at Ephesus*, London 1877 (Nachdruck
Hildesheim/ New York 1975).

WÖRRLE 1992 = M. WÖRRLE, "Neue Inschriftenfunde aus Aizanoi, I", *Chiron* 22
(1992) 337- 376.

YERAKIS 1901 = D. M. YERAKIS, *Inscriptions de Sinope*, *REA* 3,(1901) 352-357.

YILMAZ 1996 = S. YILMAZ, "*Hierapolis Antik Kenti Tripolis Caddesi Temizlik ve
Düzenleme Çalışmaları*"(VI. Müze Kurtarma Kazıları Semineri 24 - 26 Nisan
1995), Ankara 1996, 131 - 161.

ZPE = *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*.

ZUSAMMENFASSUNG

**Polat Ögüt, Sema, die Vorstellungen in dem Principatischen Alter,
Dissertation, Betreuerin der Dissertation: Prof. Dr. Candan Şentuna, ix+180**

Ausgehend von den in Asia Minor gefundenen Inschriften über Gladiatorenkämpfe und Tierhetzen wird versucht zu bestimmen, von wem die Vorstellungen in kaiserlicher Zeit veranstaltet und finanziert wurden und wer daran teilnahm. Besonders die Informationen auf den Ehreninschriften über die Priester von dem kaiserlichen Kult haben einen wichtigen Beitrag zur Aufklärung dieses Themas geleistet. Demnach sind die meisten Spiele in Städten und Provinzen von den Priestern von dem kaiserlichen Kult veranstaltet und es gibt verschiedene Thesen über die Titel dieser Priester. Aus den Diskussionen, die noch heute weitergehen, geht hervor, daß die Priester, die den Titel *arkhierus* und *asiarkhes* besaßen, Gemeinsamkeiten bei den Veranstaltungen der Gladiatorenkämpfe hatten und die Priester wurden nur dann als *asiarkhes* genannt, wenn sie Vorstellungen in der Provinz veranstalten.

Nach diesen Informationen wurden die meisten Vorstellungen in Amphitheatern und Stadien veranstaltet und in Asia Minor wurde nicht viele Amphitheatern errichtet, sondern es wurden mit einigen Veränderungen solche Vorstellungen organisiert. Den Inschriften nach dauerten diese Vorstellungen von 3 bis zu 14 Tagen und das Programm lautete: morgens fand Tierhetzen statt, mittags wurden Hinrichtungen vollstreckt und als Endprogramm wurden nachmittags Gladiatorenkämpfe ausgeführt.

Die Grabinschriften über Gladiatoren and Tierjäger enthalten Informationen über ihre Person. In diesen Inschriften werden die Gladiatoren mit ihren Spitznamen genannt, außerdem erhält man Auskunft über ihre Klasse, Art und die Anzahl ihrer Kämpfe und Siege.

Diese Inschriften sind auch für die Identifizierung ihrer Stellung in der Gesellschaft wichtig. Die Grabsteine, die von Witwen und Gladiatorentruppen errichtet sind, zeigen, daß die Gladiatoren nicht in schlechten Lebeneinstellungen gewesen sind, wie angenommen wird.

In den Inschriften über Tierhetzen wird aufgeklärt, in welcher Skala diese Vorstellungen durchgeführt wurden; es wurden die Kämpfe von Menschen gegen Tiere, die Kämpfe von Tieren gegen Tiere, Tierhetzen und Todestafe mit wilden Tiere, indem Menschen wilden Tieren zu Fraße hingeworfen wurden, mit verschiedenen Worten beschrieben.

Die Philosophen der Antike hatten über die gesellschaftliche Einstellung von den Gladiatoren und Tierjägern viele Kommentare ausgedruckt und sie unterschätzt. Besonders Todestafe mit wilden Tiere in Amphitheater war auf großen Widerspruch gestoßen. Trotzdem haben solche Vorstellungen für eine lange Zeit stattgefunden.

TEZ ÖZETİ

Polat Ögüt, Sema, Principatus Dönemi Küçük Asyası'nda Gösteriler, Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Candan Şentuna, ix+180

Bu çalışmanın konusunu, Roma İmparatorluğu'nun batısında büyük ilgi gören ve daha sonra Küçükasya'da da benimsenmiş olan amfiteyatroların gösterileri oluşturmaktadır.

İmparatorluk Devri'ne ait Küçükasya yazıtlarının da yer aldığı çalışma 4 ana bölümde toplanmış; birinci bölümde gösterilerin düzenlenmesi, gösterileri düzenleyen kişiler, gösteri masraflarının karşılanması, gösteri programı ve gösterilerin yapıldığı yerler incelenmiştir. Özellikle imparator kültü rahiplerine ait onur yazıtlarından, oyunların imparator kültü rahiplerince düzenlendiği anlaşılmış; bu rahiplerin ünvanlarıyla ilgili farklı görüşlere yer verilmiştir. Çok sayıda amfiteyatroların inşa edilmediği Küçükasya'da, amfiteyatrolar-stadyum kavramı ortaya çıkmış ve genellikle bu tür gösteriler için tiyatro binalarının kullanıldığı görülmüştür. Yazıtlardan da anlaşıldığı gibi, gösterilerin süresi 3 gün ile 13 gün arasında değişmiş; sabah hayvan avı, öğlen idamlar ve öğleden sonar kapanış programı olarak gladyatör dövüşleri sergilenmiştir.

İkinci bölümde gladyatör ve hayvan avcılarının yer verilmiştir. Gladyatörlerle ilgili mezar yazıtları incelendiğinde, gladyatörler hakkında bir çok bilgi edinmek mümkün olmuştur. Gladyatörlerin genellikle takma isimlerle anıldığı bu yazıtlarda, gladyatörlerin sınıfı, türü, dövüş ve utku sayıları belirtilmiştir. Bu mezar yazıtları gladyatörlerin toplum içindeki yerlerini belirleme açısından da önemlidir.

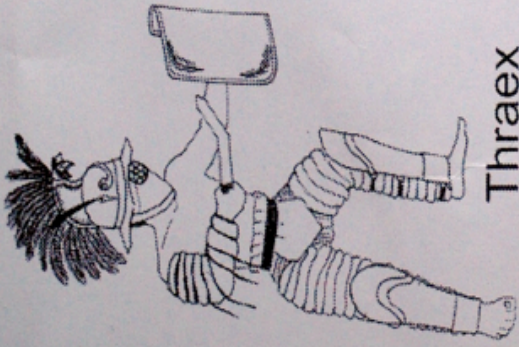
Gladyatörlerin ve hayvan avcılarının toplumsal konumu üçüncü bölümde işlenmiş; dul kalan eşlerin ve gladyatör birliklerinin yaptırdığı çok sayıda mezar

taşının da gösterdiği gibi, gladyatörlerin sanıldığı kadar kötü durumda olmadığı ortaya çıkmıştır.

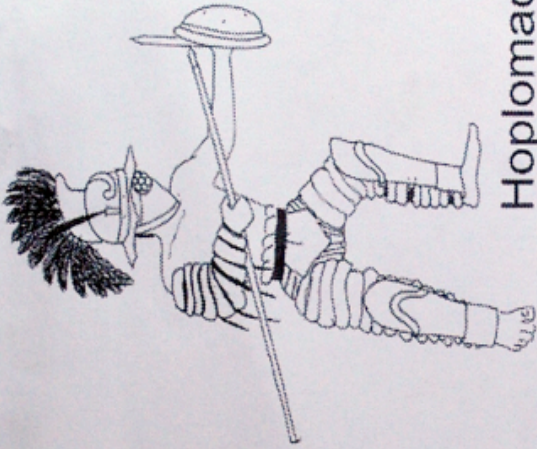
Antik ağ dşnrlerinin ve yazarlarının gösterilerle ilgili düşünceleri son bölümde yer almıştır. Antik ağ dşnr ve yazarları bu tür gösterilere katılanları dışlamış; özellikle amfitiyatroda hayvanların önüne atılarak uygulanan ölüm cezalarını büyük tepkiyle karşılamış; fakat yine de bu tür gösteriler uzun süre devam etmiştir.

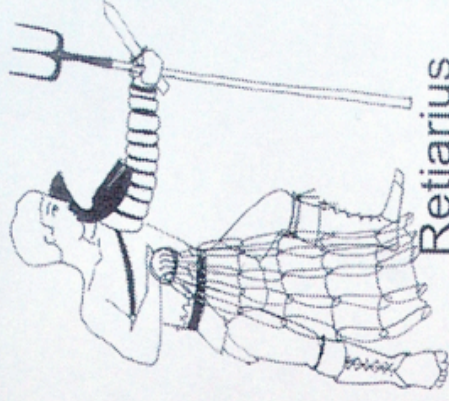
Armaturae:

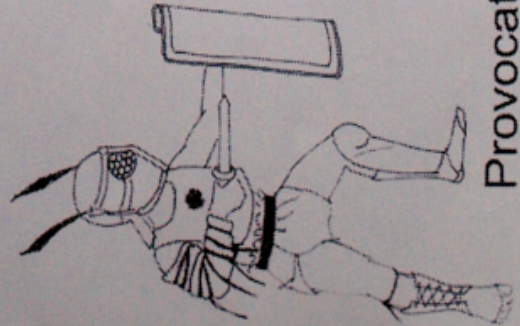
Thraex

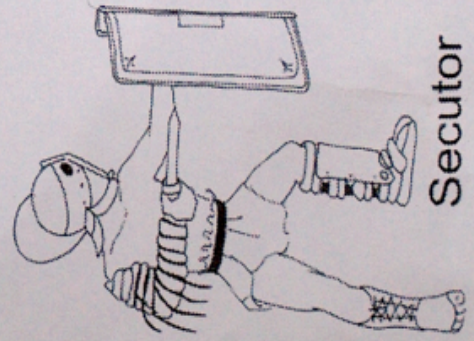
Hoplomachus

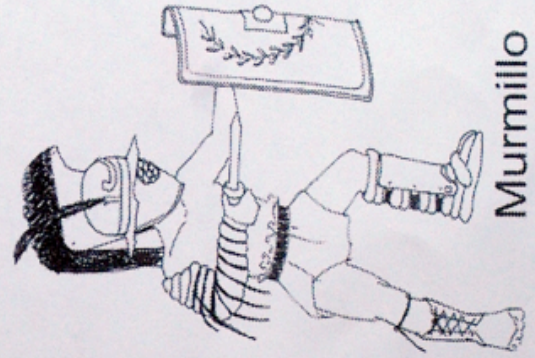
Retiarius

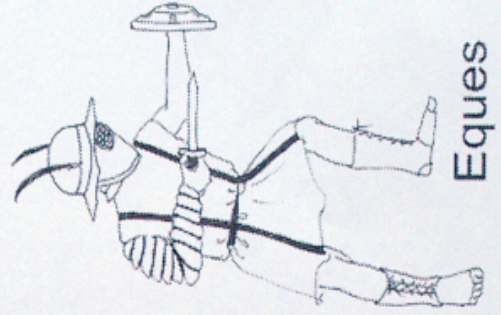
Provocator

Secutor

Murmillo

Eques